GLIGOR HAŞA

BICIUL LUI DUMNEZEU

Editura Călăuza v.b.

BICIUL LUI
DUMNEZEU

ÎN LOC DE CUVÂNT ÎNAINTE

La mijlocul secolului al cincilea, după Christos, îmbobocea, într-o cetăţuie din vechea Dacie, în spaţiul muntos al Bucovinei şi Maramureşului, o frumuseţe fără seamăn. Ce-i drept, până astăzi, ţinutul în care plasăm începutul acestei povestiri se laudă cu femei sănătoase, frumoase, seducătoare prin ceva anume care nu le este dat decât lor. Unchiul acelei fete, fată care a existat, deci, ca un personaj real şi nu o invenţie romanescă, era unul dintre intimii regelui Atila, cel supranumit „Biciul lui Dumnezeu” el însuşi rege peste seminţiile de Carpi, Costoboci, Daci Mari şi Alani Albi, trăitoare în spaţiul Vechii Dacii. Regele Rumnuc, os din osul vechilor regi, care în atâtea rânduri au înfruntat Roma, era om vrednic şi umblat cu solii la Constantinopol, Ravena sau Roma, ca unul dintre cei mai de nădejde federaţi ai chaganului hun. Numele fetei era Elena, în amintirea legendarei femei ai cărei nuri fuseseră pricina Războiului Troiei. În graiul lor, hunii o chemau Ildiko, la fel şi alanii răsăriteni, cei învecinaţi cu volgarii. De fapt, bunica Elenei fusese o alană care în tinereţe robise inimi şi iscase zavestii, odrasla a uneia dintre primele căpetenii ale acestei vajnice seminţii, statornicită de nevoie între fruntariile Daciei, atunci când ţara şi neamul lor s-au fost închinat cu spaima înfricoşătorului rege hun, Balamber. În neamul Elenei se mai deversaseră şi alte soiuri de sânge. Predomina, însă, în linie bărbătească, sângele aspru al Dacilor Mari sau al Costobocilor Munteni, care nici în vremea împăraţilor, nici în

cea a goţilor şi a bizantinilor nu au renunţat la libertate şi nu au avut stăpâni. Veri buni cu carpii şi cu costobocii dinspre soare-răsare, ei locuiau ţinuturile dinspre septentrion ale Daciei, fiind, aşa cum şi numele etnic ni-i recomandă, un soi de oameni parte, înalţi şi puternici de parcă ar fi descins din neamul cel vechi al urieşilor. Tatăl Elenei era unul dintre aceştia, căpetenie, cu rang de marcgraf în evidenţa cancelariei lui Atila, recunoscut şi urmat cu credinţă atât de supuşii daci cât şi de cei alani. Aşadar, în casa lui Zoltas Vetraniu, nume ce va să rămână necunoscut în istorie, s-a născut femeia care avea să schimbe soarta neamurilor din trei continente şi întregul curs al istoriei: Elena-Ildiko. Ultima şi cea mai iubită dintre soţiile celui cu o sută de nume perifrastice sau zeieşti: Biciul lui Dumnezeu, Fiul Cerului, Trimisul lui Tengri-Nemuritorul Cer Albastru, Împăratul lumii, Antichrist, Spaima neamurilor, Fiul deşertului, Cel-Ieşit-Din-Gog-Şi-Manog, Centaurul etc.

Povestea Elenei şi nu cea a lui Atila constituie scopul şi substanţa acestei cărţi care, din întunericul a peste 1500 de ani petrecuţi, încearcă să lumineze o filă de istorie care a hotărât ca lumea noastră, fiinţa noastră, destinul nostru să fie aşa şi nu altfel. Că acesta ne-a fost norocul ori nenorocul în istorie, noi nu vom putea şti niciodată. Atunci, în vremea lui Atila, Europa şi Asia alcătuiau cele doua braţe ale unei cumpene pe talgerele căreia atârnau ţări şi seminţii, regate şi împărăţii, părţi de continente şi parte de lume, aproape totul, cu excepţia voinţei cereşti. În numele căreia se credea trimis Marele Hun. Atila, stăpânul lumii cunoscute de la Baikal la Rin, de la Marea Baltică la Marea Interioară, făcea numărătoarea. Lumea veche, alcătuită din cele două imperii romane, din Imperiul Chitailor şi din regatele seminţiilor germanice, adică o lume statornicită cât de cât în forme şi

graniţe de civilizaţie, şi lumea nouă, roită din necuprinsele stepe asiatice ca o înspăimântătoare furtună de nisip, înglobând sub imperiul fricii şi sub Biciul lui Dumnezeu seminţiile întâlnite în drum: ceapcani, volgari, acatzini, alani, slavini, uruşi, germani, kazari, daci, panonici şi iliri, toate resturile seminţiilor sarmatice dintre Volga şi Rin.

Ildiko, alias Elena, este astăzi un nume uitat. Doar „Cântecul Niebelungilor”, printr-o gravă confuzie îl aminteşte şi, despre cel mai mare conducător de oşti şi de popoare din istoria omenirii s-a scris puţin. Da, numele Elenei este pe nedrept uitat. Dacă tiza sa elină a declanşat un celebru război, pricinuind moartea unei cetăţi, dispariţia unui neam, a unei civilizaţii, ea a evitat un astfel de război, dispariţia a două imperii romane, modele de civilizaţie, conduse de împăraţi nevolnici, măcinate de intrigi de curte, slăbite de putregaiul corupţiei, e drept, dar generatoare, încă generatoare de elemente de civilizaţie. Pe vremea de care vorbim patru împăraţi împărţeau lumea: împăratul chitailor, împărăţia romanilor apuseni, cu capitala la Ravena, unde împărăţea Constantius atât cât îi îngăduia intriganta sa soţie, Placida, cea a romanilor răsăriteni, cu capitala la Constantinopole, avându-l ca împărat pe bătrânul, dar ambiţiosul Teodosiu, şi cea a lui Atila, cu centrul la Etzelburg în Panonia. Bărbaţii cei mai vestiţi ai vremii erau Atila, desigur, şi Aetius, supranumit „ultimul roman”, generalul destinat să salveze de mai multe ori, nu numai dinastia, ci chiar Imperiul Roman de Apus, ajunşi la anii bătrâneţii.

Întinderea imperiului lui Atila părea a fi cât lumea. Nesfârşită. Populaţia era rară. Dacă an de an nu ar fi decimat-o războaiele de jaf şi cotropire, expediţiile de pedepsire, puse sub tutela a doua nesăţioase zeităţi: cea a

aurului şi cea a măririi, venea, întotdeauna la vreme, ciuma, care cruţa din zece unul, din mie suta. De aceea pentru Fiul Cerului Senin, cel născut din Tengri, regele hunilor, omul îşi avea preţul în aur, fugarii fiind urmăriţi cu iuţeala şi tăria fulgerului până la Constantinopole, Roma, Parţia sau Chitai, ba chiar mai departe. Istoria nu mai cunoscuse un alt rege care, în acelaşi timp, să dea pierzaniei atâta omenire şi să ocrotească cu atâta străşnicie omul. În vreme ce hunii apuseni din solda Imperiului Roman de Apus exterminau din porunca beţivanului Bleda, unchiul lui Atila, 80.000 de burgunzi şi întreaga familie domnitoare a acestui neam germanic, hunii panonici trimiteau straşnică solie la Constantinopol pentru restituirea câtorva fugari, ameninţând cu un nimicitor război.

Romanul „Biciul lui Dumnezeu” nu este un roman de intrigă, cât un roman de intrigi, brodat din documente de cancelarie, mesaje, rapoarte, cronici, din memoriile retrospective asupra evenimentelor pe care, prin destin, Ildiko le-a provocat şi le-a trăit dramatic. Dar, în acelaşi timp, e şi un roman de aventură şi iubire, fiindcă, în timpuri cumplite ca acelea, iubirea şi aventura reprezentau cele două dimensiuni esenţiale ale vieţii: omul se năştea din iubire şi era destinat unei vieţi trăite ca o aventură, şi de către cea mai blajină fire.

Evenimentele istorice propriu-zise interesează numai în măsura în care ele condiţionează existenţa personajului feminin cel mai puternic şi mai dramatic pe care l-a dat istoriei neamul nostru – femeia-copil-mireasă care a asistat la, dacă nu cumva a pricinuit, moartea Celui ce Înspăimântase Lumea. După cumplitul război din Câmpiile Catalanice, care a aşezat toate neamurile continentului nostru în două tabere şi s-a terminat indecis-cu câteva sute

de mii de morţi, după scurta campanie demonstrativă asupra Italiei, când numai implorările papei Leon şi darurile în aur şi pietre preţioase au prelungit existenţa unui imperiu muribund, Atila pregătea războiul de nimicire a Imperiului de Răsărit, hotărât să-şi mute capitala la Constantinopol. Ar fi făcut-o şi ar fi izbutit. Se găsea la apogeul puterii sale. Atunci s-a ivit, sau i-a fost scoasă în cale, Ildiko, adolescenta de o frumuseţe zeiască, în braţele căreia sau din pricina căreia a şi murit.

Despre Atila şi regatul său, cel mai întins din câte au fost cunoscute în istorie, s-a scris puţin. „Cântecul Nibelungilor”, o capodoperă a literaturii germane, îi atribuie o istori e care nu este a lui şi întâmplări amoroase ori sângeroase care s-au petrecut cu mai bine de un secol înaintea urcării sale pe tron, sau cu 700 de ani, după. Unul din cei mai celebri oameni ai lumii nu a avut parte nici măcar de o biografie romanţată ce merită a fi răsfoită. Se pare că mai generoasă cu el a fost literatura suedeză, pasionată aşijderea şi de marele său urmaş, Gingis-Han. Ce s-a scris în literatura maghiară despre acest fascinant personaj şi tulburata sa epocă e pretext pentru brodarea unor înrudiri nobiliare cu un neam de care ungurii sunt despărţiţi, ca loc al originii, de mii de kilometri, şi ca timp al ieşirii în lume, de patru sute de ani.

Despre Atila nu s-a scris şi cine ştie dace se va scrie cartea pe care o merită. Noi nu avem această ambiţie. „Biciul lui Dumnezeu”, roman propus spre publicare, în anii dictaturii, editurii „Dacia” din Cluj, cu titlul „Vadul Barbarilor”, continuă romanul „Răbdarea pietrelor”, urmărind procesul etnogenezei în cele mai tulburi şi tulburătoare etape şi convulsii ale sale. Din acest punct de vedere motto-ul ar fi putut ţine loc de „cuvânt înainte”.

Autorul

HUNII - REZUMATUL TRECERII LOR PRIN ISTORIE

- Apar în Europa în anul 375 d. Chr. şi provoacă o perturbare fără precedent, prin dislocarea sau alungarea seminţiilor germanice.
- Seminţia hunilor aparţinea popoarelor altaice, având înfăţişarea mongolilor.
- Se ocupau cu păstoritul şi de aceea preferau, în peregrinările lor, câmpia, bălţi şi râuri pentru pescuit şi stepă.
- Cu privire la huni Ammianus Marcellinus, contemporanul lor, ne-a lăsat preţioase mărturii: în pregătirea hranei nu întrebuinţau focul: frăgezeau carnea între coapsele lor şi spatele cailor; la carnea astfel „pregătită” se adăugau rădăcinile şi ierburile; locuiau în corturi rudimentare cu care rătăceau pe spaţii largi, în care (atelaje); erau rezistenţi la frig, foame şi sete; îşi trăiau viaţa mai mult pe spinarea cailor şi astfel făceau negoţ, mâncau şi chiar dormeau; vorbeau „o limbă întunecată şi plina de metafore”; nu aveau nici o religie, sub formă de cult, în schimb aveau o „nemărginită lăcomie pentru aur”.
- Priscus, scribul bizantin, care i-a cunoscut ca ambasador la 448, ne informează ca hunii beau „camus” (lapte fermentat, de iapă) şi că la curtea lui Atila exista o baie de piatră. Supuşii lor, panonici şi de alte seminţii, le

procurau produsele agricole.

- Au pornit spre Europa din regiunile de nord ale Chinei, supunând toate popoarele întâlnite în cale, numărând la un moment dat nu mai mult de 3.000 de oameni. Îi supun pe alani, seminţie numeroasă, de neam iranian, care locuiau spaţiul dintre Don, Caucaz şi Urali. La răsărit de Nistru sunt întâmpinaţi de ostrogoţi (Greuthungi); aceştia sunt învinşi şi împinşi spre apus; aceeaşi soartă o au Vizigoţii (sau Thervingii), care locuiau dincoace de Nistru. Astfel cuprind tot ţinutul din stânga Dunării, inclusiv Câmpia Panonică, unde îşi aşează capitala în timpul regelui Rugilas. La 434 acesta moare şi-i urmează nepoţii Atila şi Bleda. Atila îl asasinează pe Bleda la o vânătoare.
- lordanes îi face lui Atila un portret memorabil: spătos, cu capul mare, nasul turtit, faţa arămie, având pe cap o coroana de fier ruginită.
- Contemporanii i-au atribuit celebre ziceri şi porecle: „Biciul lui Dumnezeu”, „Ciocanul lumii”, „Cel care, pe unde calcă picioarele calului său se usucă iarba”. În realitate nu a fost atât de cumplit. Crescuse la curtea Imperiului Roman de Apus, aprecia elemente esenţiale ale civilizaţiei, era un remarcabil strateg şi om politic, un viclean diplomat.
- Face prima expediţie spre Caucaz şi atacă Imperiul Roman prin Asia Mică, ajungând în anul 443 până aproape de Constantinopol, impunând tribut anual şi despăgubiri; răscumpără prizonierii romani, îi primeşte fără plată pe cei huni. După o altă invazie, la 447, pretinde întregul ţinut dintre Belgrad şi Niş. La 451 are loc marea expediţie în Apus, cu o armată de 600.000 de oameni (alcătuită şi din ostrogoţi şi gepizi). Lupta nu s-a

dat, cum se credea până de curând, în Câmpiile Catalaunice (Franţa), ci mult mai aproape: la Mauriacus (Troyes). Comandantul romanilor a fost Aetius, originar din Silistra, care, la rândul său, avea contingente germanice de vizigoţi, franci şi burgunzi. Lupta a fost indecisă, dar a împiedicat aşezarea hunilor în Apus. În schimb Atila a devastat înfloritoarea Câmpie a Padului. Leon I, prin daruri şi rugăminţi, îl convinge să cruţe Roma. Moare pe neaşteptate în anul 453. Între numeroşii săi copii se iscă certuri. Gepizii şi celelalte triburi germanice aflate sub dominaţia hunică se răscoală. O luptă crâncenă are loc la râul Netao, în care fiul cel mare, Elak, e înfrânt şi ucis. Se zice că 30.000 de huni au căzut pe câmpul de bătaie. Rămăşiţele hunilor se împrăştie din Moesia până la Volga. Gepizii, neam germanic, ajung stăpânii Daciei. Mulţi huni sunt asimilaţi, ca mercenari, în Imperiu, sub numele de „hunii albi” (Sacromontensi şi fossatensi). Se ştie că fiul cel mai mic, cu un trib hunic, s-a aşezat în Dobrogea, iar un nepot, în Mehedinţi.

- Nu se cunoaşte care era limba hunilor. Deşi stăpânirea lor asupra Daciei a durat vreo opt decenii, nu am moştenit nici un cuvânt în limba română. Dacă există vreo influenţă, nedovedită, aceasta nu putea fi decât în Oltenia. Sub forma mentalităţilor.

LA VREMURI TULBURI

Mulţi pământeni, cu mai puţină minte şi mai multă avere mişcătoare, au purces cu nechibzuinţă din Romania Dacică în vremea înaintaşilor lui Atila. Iar aceasta s-a petrecut atât din pricina hunilor, care rar se întâmpla să calce înţelegerile încheiate cu vorba sau pecetluite cu scrisul, încă de pe vremea vajnicului Balamber, întemeietor de dinastie şi înţelept conducător, care şi-a condus biruitoare seminţiile până la graniţele răsăritene, pontice şi dacice ale Imperiului Roman. Noii veniţi se mulţumeau să primească tainul în cereale, nutreţuri, miere,vin, şoimi şi cai, în aur şi argint, atât cât îl fixaseră după aşezarea corturilor în Panonia, adică a cincea parte, orânduită pe gospodării,sate, văi şi ţinuturi, iertând o treime, la ani de molime, secetă, inundaţii sau năvăliri de lăcuste. La rândul lor, garantau cu arma liniştea şi avutul supuşilor, aducând la ascultare pe ostrogoţi, gepizi, alani sau schiri, ce se considerau îndrituiţi să-şi ia partea, ca neamuri federate, umblătoare şi războinice, care nu arau şi nu semănau, dar reprezentau, adevărata forţă a armatelor hunice împotriva lotrilor, din neam ori de neam străin, ba chiar împotriva împăraţilor de la Vizanţ, care mai jinduiau la teritoriile pierdute de peste Istru. Aşadar, strămutările pripite peste Donaris, stăvilite cu spânzurători de Marele Hun, aveau alte pricini şi nu s-au săvârşit cu noroc. Cel ridicat prin înţelepciunea minţii, ascuţişul sabiei şi tăria oştilor, devenit Biciul lui Dumnezeu, după ce din 434 până în 438 colindase cu mulţime de legiuitori, scribi şi judecători necuprinsul imperiu, de la Rin

la Baical, pentru a-şi consolida stăpânirea, face câteva expediţii de pedepsire şi înfricoşare în Moesia şi Iliria, îi aduce pe împăraţii Marcian şi Teodosiu la rangul de vasali plătitori de pace cu aurul, ameninţând mai întâi Ravena, apoi Constantinopole. De acum, numele lui semăna groaza. Se credea că pe unde trecea copita calului său nu mai creştea iarba. El şi imensa lui oştire, disciplinată cum alta nu a mai fost pe lume, de la Alexandru Machidonul, însemnau pustiu, ruină, moarte. În închipuirea imperialilor, a supuşilor lor, Atila era forţa dezlănţuită a naturii, pe care nimic şi nimeni nu o putea stăvili şi controla. Era însăşi imaginea spaimei născute din spaimă. Mai întâi era o creaţie a închipuirii transmisă din om în om.

Partea cea mai des lovită şi mai năpăstuită a Imperiului Bizantin era cea cuprinsă între Balcani, Hemus şi Dunăre, adică tocmai aceea în care căutaseră adăpost cei pribegiţi fără noroc din Dacia Transdanubiană, numita când Dacia, când Asonia, cât Valahia. Dacă s-a dus veste în satele şi ţinuturile din care au purces despre vitregia sorţii pribegiţilor, au răsunat peste munţi şi văi cântece de jale şi nu au mai contenit slujbele de pomenire.

Dintre pribegi, cei dăruiţi cu judecată sănătoasă, prinseră a se întoarce pe căi ocolite la vechile vetre, pentru a se bucura de linişte şi ocrotire tocmai în regatul hunilor. Au orânduit şi zeii câţiva ani buni, cu belşug de grâne şi miere, în turme şi fructe, încât, la 15 ani de la înălţarea în slavă de neam şi neamuri a lui Atila, fosta provincie Dacia se repopulase într-o spornicie cu totul de mirare, ca o seminţie de veche faimă, numită de acum a „asonilor” şi reprezentată, la curtea Înviforatului de pe Tisia, de către mândrul şi războinicul ei rege, Rumnuc. Garanţia puterii sale şi a consideraţiei de care se bucura neamul său, întregit cu

seminţia numeroasă a Costobocilor, Carpilor şi Dacilor Mari, era contingentul de zece mii de călăreţi, stăpâni pe cei mai sprinteni cai care au păscut vreodată păşunile scitice între Volga şi Tisia.

Împreună cu cei ce se întorceau la vetrele părăsite la guri de ape şi pe văi de munte au prins să vină misionari, atât din Împărăţia Vizanţului cât şi din cea a Ravenei, ca să propovăduiască întru Christos Răstignitul printre poporenii înclinaţi să se întoarcă la vechile altare. Ei se bucurau de ocrotirea lui Atila şi a preoţilor săi, care considerau că aşa cum ei se închină la Tengri, Cerul Albastru, cu toate ale sale, şi alţii îndrituiţi să se închine copacilor, pietrelor, crucii sau chipurilor zugrăvite. Datori erau doar să respecte legea, simplă şi dreaptă, veche şi sacră, pe care o moşteniseră şi o neclintiseră prin generaţii înaintaşii lor lege zidită trainic în porunci:

„Să nu ucizi om nevinovat, în afara bătăliei sau a luptei drepte; să nu furi, să-i respecţi pe cei bătrâni; să nu minţi şi să nu depui falsă mărturie; să împlineşti porunca regelui şi a împuterniciţilor săi; să nu spurci apa” şi multe altele, născute dintr-o străveche înţelepciune şi practică umană care a îngăduit unui popor de păstori războinici, puţin numeros, să străbată lumea cunoscută de la un ocean la altul, supunând cu arcul şi calul, numeroase seminţii şi popoare.

Ultimii patru ani din viaţa lui Atila, cel care prin voinţa cerului, căruia i se închina, şi prin jocul sorţii, pe care cu noroc o călărea, au fost anii cei mai înviforaţi din întreaga istorie a poporului hun, popor apărut în istorie ca o cometă pe cer, popor care a schimbat, şi ar fi putut schimba, mai hotărâtor, cursul istoriei şi destinul neamurilor. Romnuc, regele Asonilor, căruia după moda vremii, îi plăcea să se

numească pe sine, „Rege al regilor din Romania Dacilor”, îşi desăvârşise creşterea şi ucenicia armelor la Bizanţ şi Ravena; străbunicul său îmbrăţişase religia creştinilor întru Cel Răstignit şi e uşor de înţeles cu câtă osârdie înlesnea preoţilor veniţi de peste Dunăre ca să se mântuiască înşişi, făcând prozeliţi aici, nu departe de capitala de corturi a Regelui-Balaur, trimis de divinitate ca o pedeapsă pentru multele păcate omeneşti. Cum vremurile erau în cumpănă, iar el, regele, se afla în dragostea şi preţuirea lui Atila, ca sfetnic şi oştean, întrecut în faimă doar de Onegessius, comandantul suprem al oştirilor celorlalte neamuri, care adunau peste 500.000 de oşteni, de Edecon, regele Schirilor, de Ardaric, regele Gepizilor şi intimul lui Atila, de Valaric, regele Ostrogoţilor, de Alaric, regele Amelungilor, poruncile erau ascultate şi poporenii prinseră să se creştineze. Romnuc domnise multă vreme, pentru astfel de vremi, şi cu revărsări de noroc, încât cuvântul său avea greutate la marcgrafi şi duci, la staroşti şi judecători care, pentru a-i fi pe plac, în locul vechilor, temple de piatră au înălţat cu grabă bazilici de lemn, statornice ori mişcătoare, pe roţi sau tălpici. Vechii zei ai Daciei şi Romei prinseră a fi daţi uitării, atât încât oamenii îşi mai aminteau de ei când înjurau sau blestemau cu năduf, la vremi de primejdie de jaf sau molimă, la mari cataclisme naturale. Drept e că, la munte ori în întunecimi de codri, poruncile mai marilor nu prea erau luate în seamă, căci unde nu răzbea legea şi judecata, puţini erau aceia a căror putere ajungea mai departe decât braţul lor. Dacă oamenii celui ce se numea, şi era numit, Fiul Cerului, ori oamenii regelui Romnuc, ai ducelui peste o ţară sau al judelui peste o vale, se încumetau prin acele rar umblate locuri, întărite, prin şir de ani ca nişte cetăţi de rezistenţă în calea năvălitorilor, o făceau doar ca să vâneze bouri, zimbri

sau urşi, ori să-i caute pe înţelepţii ctişti, cititori în aştri şi semne, care se făcuseră cunoscuţi în lume încă de pe vremea vechilor daci, pentru ştiinţa şi meşteşugul lor. Erau multe ţinuturile unde totul rămăsese ca în urmă cu sute de ani, locuri pe unde nu se auzise de religia cea nouă care cuprinsese Imperiile, iar despre Atila şi neamul său urat şi înfricoşător se vorbea ca despre căpcăunii şi balaurii din poveşti. Pe văi largi de ape şi la şes, acolo unde pădurile fuseseră masiv secuite, încă de pe vremea stăpânilor romanilor, oamenii trăiau mai bucuroşi în cătune risipite ici-colo printre dumbrăvi şi la guri de pâraie. pregătiţi ca la cel dintâi semn cu fum, corn sau bucium să se pustiască, cu căţel şi purcel, în locuri din vechime ştiute şi întărite şi nu de puţine ori o făceau şi acum, la vreme de linişte, dacă se arătau oamenii stăpânirii, pentru plata tainului, ori misionarii veniţi în numele regelui şi al Domnului. Aşezările dispăreau şi apăreau când ici, când colo, într-o statornică transhumanţă al cărei rost Romnuc, regele, ducii, juzii şi taraboştii îl ştiau şi îl îngăduiau, convinşi că slujeşte dăinuirii, înmulţirii şi propăşirii neamului.

Nebănuind cât va să dureze împărăţia hunilor, Romnuc şi apropiaţii săi nu renunţaseră la legăturile tainice cu cele două imperii romane, care păreau vechi de când lumea şi încă durabile. Principalul său sfetnic era Zoltes Vetraniu, marcgraf la întâlnirea Marisului cu Apele Fecioare, înrudit cu marile familii de la Constantinopole, prin mamă, iar cu regii daci, prin tată, iar acesta nu pridídea să spere şi să uneltească la dispariţia, prematură, a lui Atila, fără de care regii federaţi s-ar fi revoltat, iar neamul hun s-ar fi pierdut, cum a apărut, în pustiuri de lume. La vânătoarea de zimbri şi cerbi, care avusese loc mai an în Pădurile Munţilor cu Aur, Ogenessius, prefăcându-se ameţit de cidrul de mere şi

strugureii ursului, a îngălat vorbe despre uneltitori bănuiţi şi l-a pus sub îndoială, cu paloşele oţelite ale şamanilor, pe marcgraful Vetraniu, înrudit cu casa imperială. De atunci curţile marcgrafului nu duc lipsă de sclavi primiţi în dar tocmai de la curtea Celui Născut din Tengri, ori de spioni instruiţi la curţile din Constantinopole şi Ravena.

Mai acătării îl frământa pe regele Romnuc, şi nu mai puţin pe Zoltes Vetraniu, gândul că Atila, cu prilejul acelei vânători, ar fi fost vrăjit de ciuta proaspăt înapoiată de la curţile imperialilor, cu educaţia făcută în casele Pulcheriei, copilandra Elena, nepoata duxului Vetraniu, o frumuseţe pe cale de a se împlini, aşa cum alta nu a mai fost pe pământul Daciei de la Dochia încoace. De câte ori la ospeţe prilejuite de solii importante, Atila a făcut întrebare despre acea zeiţă cu arcul, întâlnită la Izvorul Tămăduirii de la Germisara, lăsând să se înţeleagă de către Romnuc, Vetraniu şi fruntaşii valahi că aşteaptă vârsta măritişului, vârstă îndătinată de daci, la 16 ani, iar de huni, la 13. Spionii lui Marcianus, câţi au mai putut supravieţui la curtea unui rege care făcuse din spionaj o desăvârşită artă şi unul dintre secretele victoriilor sale, au dus cuvânt şi sfat de mare taină la urechea împăratului. La rândul său, acesta şi-a trimis la nord de Pontus Euxinus primul sfetnic la curţile regelui costobot Piroporus, unchiul dinspre mamă al Elenei, văzând în copila aceasta pronia salvării Imperiului, mâna izbăvirii lumii de „Biciul lui Dumnezeu.”

Pe căi ocolite şi pe poteci tăinuite de vânători au purces într- acolo Rumnuc şi Zoltes Vetraniu, luând cu ei încântătoarea zeiţă, pentru sfat de mare taină, menit să schimbe istoria şi soarta lumii. Spionii lui Atila le-au luat închipuite urme către peştera marelui preot ctist Zoloibal, de la cetatea Sarmizegetusei. De aici urmele le-au fost făcute

pierdute cărările către Monte Rossia, unde Rumnuc anunţase o întâlnire cu preceptorii aurari. Regele Piroporus, suzeranul său, Romnuc şi Zoltes Vetraniu, însoţiţi de frumoasa prinţesă, s-au întâlnit la Altarele Dochiei, de pe Ceahlău, unde preotul Ardalos, Zodiecarul, şi preoteasa Mavida au proorocit neasemuitei fecioare. Prorocirea fu înţeleasă de Romnuc, care schimbase o privire grăitoare cu Piroporus, păstrătorul tainelor soliei de la Constantinopole, dar fu primită ca o lovitură de măciucă de către Zoltes Vetraniu, care îşi iubea nepoata mai mult decât viaţa. La rândul ei, Elena ramase buimacă, privind rătăcită la părinţii ei, ca ieşită dintr-un coşmar. Nu, aşa ceva nu era cu putinţă! Pentru o proorocire mincinoasă, înfricoşătoare, ca aceasta, au bătut atâta drum?! „Înţeleptule Ardalos şi preacucernică Mavida, spuneţi că nu e adevărat, că mi-aţi dezlegat din semne norocul alteia, a uneia care a păcătuit de moarte împotriva zeilor şi a părinţilor. Cel mai mare rege al lumii, şi al timpurilor este fiorosul Atila. Omul acesta are zece soţii şi e cu douăzeci şi cinci de ani mai bătrân decât răposat-tatăl meu. În credinţa lor, a unsprezecea soţie e ca un blestem, pentru el şi pentru ea. De ce eu, de ce tocmai eu?!” Lacrimile picurau din bărbia de sculptură grecească precum stropii din izvorul de munte al Dochiei, o altă fecioară sacrificată pentru neamul ei năpăstuit, sortit pieirii. O, Dochia, zee a neamului meu, nemurită în poveşti şi balade, fă un semn, fă o minune ca să nu se împlinească ursita!”, implora cu lacrimi de sânge, fecioara. Atunci, părelnicul cioban ce făcea straja, nu altcineva decât întâiul sfetnic al lui Teodosiu cel Mare, ridică gluga pentru a arăta chipul unui bătrân îngrijorat şi suferind, şi spuse: „Copila mea, cred că chipul meu îţi este cunoscut de la palatul împărătesei Pulcheria. Am făcut drum lung să-ţi aduc, ca să vă aduc, vouă, care puteţi fi acum singura stavilă

în calea puhoiului ce va să şteargă de pe faţa pământului lumea civilizată, mesajul şi ruga împăratului. Proorocirea este numai un joc, ca să te obişnuieşti cu soarta, deşi prin neam şi frumuseţe, prin darurile minţii, ursitoarele, la naştere, ţi-au văzut această menire. înghite amarul lacrimilor şi ascultă ce-ţi spune, prin glasul meu, împăratul. Teodosiu a încercat să cumpere cu tezaurul imperiului viaţa lui Atila. Complotul a fost descoperit, pentru că regele hunilor este cel mai păzit om din lume. Mulţi au plătit cu viaţa, iar împăratul nostru, cu umilinţă şi aur. Capul întâiului sfetnic, pe care Teodosiu îl avea ca pe un frate, a fost dus în vas de miere la picioarele lui Atila. Ştim şi ştie mai bine ca noi, slăvitul Rumnuc, regele tău, că în curând oştile barbare, conduse de Atila, vor porni împotriva Apusului; apoi ne vine rândul. E marele vis al Hunului să facă din Oraşul lui Constantin capitala hoardelor sale, iar din împărat, sclavul său. Ne ştim puterile, ne cunoaştem aliaţii. Vizigoţii, francii, burgunzii, vandalii, norocul lui Ecius în Catalonia, sunt departe; un alt Ecius nu avem şi cine ştie când se va naşte. În ajutorul Ravenei nu ne punem speranţe. Tu, copila mea, tu, nevinovată şi nefericită copilă, tu, înger trimis pentru această cerească misie, eşti nădejdea noastră şi nădejdea lumii. Cine ştie?! Dumnezeu e sus, vede pâraie de sânge şi râuri de lacrimi şi, prin tine, vrea să le pună stavilă. Cum se vor împlini toate, lăsăm să lucreze timpul, deşi stăm sub semnul neiertării lui. Timpul şi aceşti înţelepţi care va să-ţi fie sprijin şi povaţă.”

Străluminată de un gând, ca de o revelaţie divină, Elena şi-a întors privirea către megalitul urieşesc – închipuire a Dochiei – a şters cu gest de copil lacrimile şi a spus, cu glas venit de pe alte tărâmuri: „Dacă asta mi-e ursita, dacă astfel pot sluji lui Dumnezeu şi lui Christos cel

Răstignit pentru noi, dacă cei care mă îndrăgesc au cumpănit bine pentru neam şi pentru mine, între bine şi rău, primesc. Dezleagă-mă înţeleptule Ardalos, de legământul de dragoste, făcute la altarul tău, vara trecută, lui Zoltes Diaus!” „Eşti dezlegată fiica mea!”, „Eşti dezlegată şi binecuvântată, doamna noastră, regina noastră! Aşa să ne ajute Dumnezeu!”, rostiră ceilalţi, într-un glas.

RAPORTUL CONSILIERILOR CONSTANTIUS ŞI LIZINIUS, ÎNSĂRCINAŢI CU RECENSĂMÂNTUL ÎN ROMANIA TRANSNISTREANĂ ZISĂ ŞI DACICĂ, ÎNAINTAT LA 452, ANUL BERBECULUI, LUI RUSTICUS, ŞEFUL CANCELARIEI

Măritule,

Misiunea ce ne-aţi încredinţat, la porunca Marelui Rege, noi, Constantius Elinul şi Lizinius Brencus, nevrednici slujitori ai regatului de pe lângă cancelaria de evidenţă a bunurilor şi oamenilor din ţările supuse de Fiul Cerului, am împlinit-o, cu trudă, în lunile numite după calendarul roman aprilie, mai, iunie, iulie, august şi septembrie, ale anului trecut şi, în aceleaşi luni, ale anului în care, prin ocrotirea şi bunătatea Marelui Han, trăim. împuternicirea de care ne-am prevalat, irită cu pecetea măritului Atila, a uşurat întreprinderea noastră, întărită după modelul chestionarului roman, elaborat de Cezar şi îmbunătăţit de Traianus. Rezultatele recensământului, pe domenii şi capitole, sunt cuprinse în tomurile numerotate de la I la XII. Pentru a nu fura din preţiosul timp al Regelui Regilor, închinat măririi faimei neamului său, facem rezumatul tomurilor în

principalele lor puncte.

Privitor la mersul lucrărilor de recensare:

- Clientelarul regatului, craiul Rumnuc din Craiva, pe Maris, a întărit, cu depeşă şi trei consilieri dintre fruntaşii măriei-sale, împuternicirea celui născut din Tengri. Fiecare marcgraf, duce sau jude din aşa zisa Ţară a Dacilor ne-a pus la dispoziţie trupă de călări şi slujbe de grămătici, cunoscători ai aşezărilor împrăştiate la guri de pâraie, pe văi de ape şi în depresiuni muntoase, în luminişuri de codri şi pe plaiuri înalte. Cu ajutorul lor am înregistrat de la izvoarele Tisei, urmând linia curbată ca o semilună pe la ieşirea dintre dealuri şi munţi a apelor numite de localnici Iza, Visio, Samus, Crisii, Maris, Tibiscum, Istru până la vărsarea acestuia în Pontus Euxinus, iar de aici ne-am dus către vechiul Tiarantos, adică de la apus la răsărit, urcând mai apoi de miazăzi la miazănoapte. O lămurire se cuvine, pentru că marele rege nu cunoaşte decât partea dinspre soare-apune a ţării numită Romania Dacică. Ţara aceasta, locuită de seminţia vechilor daci, devenită prin amestec o Romanie, se întinde de la izvoarele Tisei, Piretului şi Nistrului, pe sub Carpaţii Sarmatici, luând ca reper vechiul Vad al Barbarilor, până la Istru şi ţinuturile nord-pontice. Are 6.371 de aşezări, cercetate de trimişii noştri, fiecare numărând o populaţie de la 100 la 1.000 de locuitori datoraţi cu tainul către stăpânii lor şi regele nostru; 1.060 de aşezări cu peste 1.000 de suflete şi 73 de aşezări întărite, pe care ei le numesc dave, adică târguri cu cetăţi, numărând fiecare peste 3.000 de suflete. Dintre ele mai importante sunt cele numite Biharea, Paioplai, Paloda, Craiva, Asonia, Brădet, Napoca, Mariseni, Berzamo, Cetatea Albă, Dava Pietroasă, Rossia, Alburnum, Arcidava, Blandiana, Germisara, Aque, Micia şi mai multe altele, conduse de comiţi şi marcgrafi aleşi de către supuşii

lor şi întăriţi în dregătorii de cancelaria Măritului Atila. Toate aşezările mai mari au în subordine mici aşezări numite pagusuri, cu numele celor din care s-au fost roit, la care se adaugă calificativele: mic, mare, de sus, de mijloc, nouă, veche, pe care noi nu le-am înregistrat, ele fiind în majoritatea locuite de prisăcari şi păstori, care umblă cu turmele pe nebănuite drumuri, de la munte la şes, după rostuirea anotimpurilor. Mărturisim că au scăpat neînregistrate aşezările întemeiate în adâncimi de codri ori în văgăuni de munte, despre care supuşii comiţi şi juzi ai noştri mărturisesc că au ştire, din auzite, fără să le fi călcat şi să le fi făcut datornice vreodată. Într-o astfel de aşezare am ajuns şi noi când am trecut munţii dinspre soare- răsare, pe la izvoarele Samusului şi al Repedei, apă vijelioasă care curge pe celălalt versant de munte. Aşezarea aceasta, fără de nume declarat, avea vreo cinci sute de suflete trăitoare din vânat şi păstorit. Mieiul şi un soi repede crescător de secară erau cultivate într-o depresiune despădurită prin secuire. Sătenii aceia îşi ziceau oameni liberi: despre Luminatul Fiu al Cerului nici nu auziseră şi se mândreau că nu au cunoscut stăpân de la Decebal încoace. Vorbesc, măritule, acei oameni o limbă mai puţin cunoscută nouă. Se închină unor zei care prin alte părţi de lume au murit demult, unuia Zamolxis, unuia Silvanus şi zeiţei Bendis, cu altarele vechi în bezne de păduri şi pe vârfuri de munţi. Sunt oameni mândri, aşa cum însuţi preţuieşti omul, Măritul Rege, iscusiţi vânători, înarmaţi cu suliţi rudimentare, arcuri şi securi. Măciuca zimţată cu aramă e arma de temut a lor. Comunică, adică ţin legături cu alţii, asemenea lor, pe poteci numai de ei ştiute. Fac negoţ prin intermediari discreţi, în târguri statornicite la vaduri de ape sau pe plaiuri de munte. La dava lor, de sub muntele Dochiei, am ajuns întâmplător,

urmărind o turmă de bouri, când s-a făcut vânătoarea ospitalieră de către comitele cetăţii Trei Izvoare. Dăm ştire că oamenii aceia aninaţi de munte locuiau în case de lemn, îngropate pe jumătate în pământ, case trainice şi călduroase, rezistente şi la foc şi la puhoaie. Se însoţesc cu fete şi flăcăi din sate izolate, ca şi acesta, iar obiceiul căsătoriei se apropie de cel al Măritului rege: soţiile şi soţii se cumpără de la târgurile îndătinate într-acesta. Un bărbat vrednic poate să ţină mai multe soţii, care sporesc neamul, aşa cum o femeie vrednică, urâtă, dar cu zestre, poate să-şi cumpere soţ ea fiind în cazul acesta capul familiei, familie care îi perpetuează şi numele. Dacă Măritul va ajunge la vânătoare sau cu alte chemări prin aceste părţi, să nu se mire că mulţi bărbaţi volnici poartă numele soaţelor: Aelenei, Airinei şi tot aşa.

Comitele Ortis Dius nu prea s-a bucurat de descoperirea noastră. Asta m-a făcut să cred că dânsul şi oamenii domniei sale au ştire despre aceste aşezări rătăcite, de la care primesc nona în animale, brânză, piei, miere şi răşină, ba, la nevoie, şi în oameni de oaste. Călăuza care ne-a trecut muntele, un vânător rătăcitor, pe nume Viezure, ne-a istorisit despre acel soi de aşezări şi de oameni lucruri care se cuvine să fie ştiute şi de Marele Han. Aşa cum spuneam, cu toţii, îndeei, oamenii aceia se numesc „daci liberi”, încă de pe vremea când ţara lui Rumnuc se găsea sub stăpânirea cezarilor de la Roma.

Ei alcătuiesc trei neamuri sau ramuri: Dacii Mari, vieţuitori pe pământurile unde sunt apele numite de ei: Tisia, Visieu, Izia şi Samusul; Costobocii şi Carpii, seminţii numeroase şi războinice, care, aliaţi cu Sarmaţii, amestecaţi cu alanii de astăzi, au lovit de mai multe ori provincia romană Dacia şi împărăţia de la Constantinopole. Pe vremea

împăraţilor Marcus Aurelius, Comodus şi Severus cele trei ramuri erau unite sub regi puternici ca Decibalus şi Pieporus. De când neamul hun, al celui născut din Tengri, stăpâneşte lumea, ei trăiesc în devălmăşie cu Alanii Albi, se înrudesc prin căsătorii şi frăţii de sânge, devenind din ce în ce mai neascultători şi mai puternici. Aşa cum arătam, nobile Rusticus, ei dimpreună locuiesc ţinuturile cuprinse între amintitele ape şi până departe către soare-răsare şi septentrion, învecinându-se cu Volgarii, Poleacii şi chiar cu Uruşii. Unii îşi zic Moroşeni, alţii Oşeni, alţii daci bârlădeni şi ocinari, având şi alte denumiri preluate de la vechile triburi. Important este să reţină cancelaria Biruitorului că ţara lui Rumnuc sau Dacia Osonică, este locuită, mai ales în părţile ei muntoase şi greu accesibile, că pe aici sunt multe aşezări mişcătoare, cu bazilici pe roţi şi tălpici, şi cu vetre statornicite atât la munte cât şi la şes, fiindcă neamurile pomenite se găsesc în calea către apus a tuturor seminţiilor războinice de păstori, încă din vremurile vechi.

Un preaînvăţat sfetnic al ducelui Romnuc, pe numele său Troes, explică această stare mai ales prin desele năvăliri prădalnice ale germanilor şi sarmaţilor de dinaintea venirii seminţiilor lui Atila, Nebiruitul, în Dacia şi Panonia, sub regii înaintemergători Balamber, Mundzuc, Ruas şi Oktar, la sfârşitul veacului trecut. Mai populată este partea de mijloc a ţării acesteia, cea cuprinsă între munţi, Ţara de dincolo de păduri sau Transilvania, cum o numesc romanii împărăţiilor de la Ravena şi Constantinopole, unde, pe lângă vetrele vechilor cetăţi, s-au întemeiat sub ocrotirea Celui Născut din Tengri, aşezări înfloritoare.

Aproape toţi locuitorii acestei romanii vorbesc aceeaşi limbă, limba asonilor sau a romanilor, pe care au deprins-o şi Schirii, Ostrogoţii, Gepizii şi Alanii cu aşezări statornicite pe

aceste locuri.

Fapt de menţionat, stăpâne, e că fiii şi fiicele acestora fac căsătorii mixte, practică încetăţenită mai ales printre fruntaşii neamurilor, care în majoritate s-au lepădat de zeii lor şi, după exemplul dacilor romani cântă în corturi şi bazilici Psalmii lui David. Aflăm şi facem cunoscut că doi ani la rând a colindat ţara aceasta preotul Ieronimus, înţeleptul roman preţuit şi răsplătit cu prietenia de Marele Han, acesta făcând mulţi prozeliţi şi ucenici propovăduitori întru Christos. Nouă, lucrurile ni se par demne de laudă, pentru că ţin într-o unire şi ascultare neamurile care alcătuiesc necuprinsa împărăţie a celui care ne este rege şi stăpân. Drept care le-am încurajat şi apreciat cu laude, ca pe un lucru care poate să ducă la ostoirea deselor ciocniri dintre daci, care se socot stăpânii acestor locuri, şi ceilalţi, pe care încă îi numesc „barbari” şi „vinituri”.

Aşadar, am înregistrat aproximativ 5.000 de aşezări, cu o populaţie de peste două milioane de locuitori, majoritatea daco-geţi sau înrudiţi cu aceştia. Aşezările aparţinând altor seminţii le-am înregistrat separat şi ele se găsesc în tomul însemnat cu cifra XI:

- Dintre acestea, peste 600 sunt întemeieri noi, necuprinse de recensământul poruncit în anul 424 de regele Mundzuc, părintele Marelui Han, iar 200 şi încă ceva sunt dintre acelea care au izbutit să se sustragă recensământului şi cuvenitelor datorii către Rege;

- Ţara recenzată, adică această Romanie Transilvană, are aproximativ 1.500 de nobili: tarabosti, juzi, duxi, care stau în ascultarea celui recunoscut de trimisul lui Tengri ca rege sau prim- marcgraf, pe numele său Roman sau Rumnuc. Aproape toţi aceştia se trag din vechi şi nobile familii, cu blazoane de dinaintea supunerii Daciei de către romani, şi se

mândresc foarte cu aceasta. Toţi, ajunşi la vârsta bărbăţiei sunt iubitori de vânătoare, de petreceri, de femei, dar chiar nobili fiind nu se ruşinează să facă munca oamenilor de rând, aceştia din urmi fiind numiţi terani şi pecurari. Li se îngăduie, după datina lor, fruntaşilor din os domnesc, să procreeze după plac cu fetele şi femeile supuşilor, supuşi care cred că astfel li se face o mare cinste.

- Odraslele sunt ocrotite pe lângă curţile stăpânilor, se bucură de multe drepturi, dar nu şi de acela de moştenire directă, când în familie sunt astfel de moştenitori, fie ei şi nevolnici. Astfel neamul asonilor din Dacia sporeşte văzând cu ochii, iar eu rog pe stăpânul meu, Rusticus. să-l povăţuiască pe Luminatul Han să grăbească sporul populaţiei din necuprinsul său regat cu asemenea bune obiceiuri. Fruntaşii despre care povestesc, cerându-mi iertare pentru nepermisele lungimi şi lămuriri, sunt loiali suzeranului lor, cu excepţia câtorva cârcotaşi dintre aceia învecinaţi şi amestecaţi cu neamul Alanilor Albi, împlinind la soroc şi întocmai obligaţiile lor: strângerea şi predarea tainului cuvenit, vara şi toamna, alcătuirea pâlcurilor de oaste, organizarea vânătorilor regale, tainul suplimentar la ocazii cum ar fi: o nouă căsătorie a regelui nostru şi a celor din familia sa, războaie, expediţii de pedepsire, siguranţa drumurilor şi a neguţătorilor, olăcăritul şi altele de felul acesta;

- Majoritatea locuitorilor Romaniei Dacice se închină unui singur zeu, pe care îl numesc Dominus Deus şi Dumnezeu, fiului acestuia, pe numele său Christos, care este fiu al lui Dumnezeu cum este stăpânul nostru fiul lui Tengri, Necuprinsul Cer Albastru, dar şi mamei acestuia, zeiţa Maria. Cultul se practică la vechile altare ale bătrânilor zei, în bazilici de lemn sau din piatră, după modelul din împărăţia

lui Marcianus. În munţi şi în codri, în locuri izolate se mai practică vechi culte la altare de piatră sau pomi sacri consacrate bătrânilor zei ai neamului: Zamolxis, Silvanus, Bendis, căreia i se mai spune şi Diana, Esculap, Apollo-Ler şi mulţi alţii;

- Mai marele lor este ales anual de Sfatul Bătrânilor, la aşa- zisele serbări de rugă ţinute pe înălţimi. Tot atunci sunt aleşi sau confirmaţi în dregătoriile lor juzii şi duxi, care mai apoi fac închinare conduşi de Rumnuc, marelui Atila;

- Obişnuit, căsătoriile se fac după tipicul roman. Unui bărbat creştin adică unui consacrat lui Dominus Deus, îi este îngăduită o singură femeie. Dar, în satele izolate, care nu au deprins întru totul noua credinţă, soţiile şi soţii se târguiesc şi se cumpără la târgurile anuale de pe înălţimi şi plaiuri de munte numite Nedei. Aşa se face că bărbaţii îmbogăţiţi prin moştenire sau pradă de război ţin mai multe femei, cum se obişnuieşte şi în neamul Marelui Han. Obiceiul e priincios, cum mai spuneam, pentru sporul de aşezări şi oameni. Obişnuit, familiile numeroase se despart de matcă şi roiesc, întemeind pagusuri care după două-trei generaţii devin aşezări bine rostuite;

- Bărbaţii sunt războinici şi iscusiţi vânători, lucrează pământul îngrijesc numeroase turme. Femeile lor sunt trupeşe şi frumoase. Rar se întâmplă să vezi una urâtă şi, dacă se întâmplă, urâţenia ei nu e din născare, ci rezultatul vreunui accident: spărietură, rănire, vărsat, boală bubonică. Ele nasc mulţi copii, pe care îi hrănesc şi îngrijesc cu multă pricepere, generaţiile practicând în acest scop un fel de ucenicie sub îndrumarea moaşei vicusului. Fiecare femeie e şi o iniţiată în ştiinţa lui Esculap, pe care o însuşeşte de la mama sa, şi de la vracii din pustnicii, numiţi ctişti. Aceştia trăiesc în peşterile şi grotele din munţi, practicând

ascetismul şi cugetarea până la identificarea cu voinţa zeului;

- Educaţia copiilor se face în familie, prin pilde, sfaturi, ziceri cu tâlc şi putere de lege, credinţe şi datini, urmate fără abatere;

- Puţini sunt cei care deprind scrisul şi cititul, rareori câte un copil de negustor, de preot sau fruntaş. Unii dintre aceştia îşi desăvârşesc instruirea la Constantinopole, Ravena şi Roma. Ei se folosesc de scrierea romană sau grecească. Cei instruiţi, tocmai fiindcă sunt puţini, se bucură de bun nume, fiind consideraţi nişte înţelepţi şi favorizaţi de zei. Aceştia mărturisesc prin priceperea cu care citesc semnele cerului şi prin credinţele pe care le practică la altarele solare că se adapă la izvoarele aceleiaşi civilizaţii ca şi seminţia Marelui Han;

- Îndeletnicirile lor sunt aratul şi semănatul pământului, păstoritul, albinăritul, vânătoarea, prelucrarea lemnului pentru negoaţe căutarea aurului în albii de râuri şi în băile din munţi. Transportul se face cu târşa, pe poteci de munte – un fel de teleagă din ramuri trasă de boi şi cai mărunţi, numiţi mocăneşti – şi cu carul cu două sau cu patru roţi. Unii se îndeletnicesc cu munca în ocnele de sare sau strângerea răşinii de brad pentru torţe şi candele. Am întâlnit familii şi comunitari întregi care trăiau din aceste îndeletniciri. Ei dau cincimea pentru stăpânul locului şi nona pentru Măritul Rege;

- Târgurile se ţin la zilele de sărbătoare şi în locuri îndătinate din moşi-strămoşi, constând în schimburi de produse. Monedele în circulaţie sunt puţine, de aur, argint şi aramă, având efigia împăraţilor de la Roma şi Constantinopole. Cele din aur sunt îndeobşte păstrate în familie, ca zestre pentru fete şi podoabe pentru femei. Se

vorbeşte despre existenţa multor comori din vremea vechilor regi, ascunse de teama neamurilor războinice care au pustiit, val după val, aceste locuri;

- Firea oamenilor este blândă şi deschisă. Vorbesc şi râd mult, la petreceri şi ori de câte ori se întâlnesc. Sunt răbdători, supuşi căpeteniilor lor, deprinşi cu greul, şi datorită reliefului şi climei, a contactului îndelung cu seminţii războinice şi prădalnice. Toţi cei pe care i-am întâlnit, fie ei oameni de rând, fie nobili, sunt mulţumiţi de stăpânirea şi dreptatea Măritului Atila. Se plâng, însă, de împilări şi nedreptăţi din partea seminţiilor germanice aşezate pe pământurile lor. Cu alanii se înţeleg bine, din vremuri mai vechi chiar. Despre ostrogoţi, schiri, amelungi şi gepizi vorbesc ca despre nişte oameni fuduli, hrăpăreţi şi cârcotaşi, nădăjduind în ziua când Fiul Cerului va să-i scoată din ţările lor. Îndrăgesc obiceiurile şi se supun cu religiozitate datinilor pământului, devenite legi cântate sau declamate. Rareori apelează la judele desemnat de noi ori ales de ei. Ţin îndelung mânie, încât fiul, nepotul sau strănepotul împlinesc răzbunări pentru omor, jaf, viol, vărsare nevinovată de sânge, călcare de hotar sau furt de animale. Aşezările îndeobşte sunt formate din câteva clanuri, numite neamuri, conduse de bărbaţii cei mai bătrâni şi mai înţelepţi, descendenţi din bătrâni sau moşi întemeietori, numiţi şi tarabosti. Aceştia ţin încrustate pe un lemn lustruit, numit răboj, rosturile şi evenimentele mai însemnate ale neamului: hotarele pământurilor pentru semănături, păşunile, iazurile, islazurile, turmele, naşterile, decesele, roirile şi întemeierile de aşezări. Se folosesc de un singur nume, căruia îi adaugă porecla: Nichifor al lui Coroabă, Cornelia lui Troes, Troian al lui Măcieş, Aureliu al lui Septimiu. Se întâlnesc, după provinenţe, vreo trei-patru

categorii de nume: băştinaşe sau dacice, alcătuite din sunete tari: Zoltes, Ortis, Comozoi, Ziper, Maros, Ariort; romanice: Traianus, Aurelius, Octavianus, Septimius, Cornelia,
Faustina; greceşti: Lizinius, Nichiforus, Izidora, Caliopi, Iustina, dar şi asiate, lăsate moştenire de către colonii şi veteranii aduşi în Dacia;

- Ţara asonilor, dacică, după cum ştii, nu are o oaste permanentă, iar fruntaşii, nevoiţi să strângă oaste pentru Marele Rege, :nu întreţin oşteni trăitori din meseria armelor. Aici, ca şi la neamul hunic toţi tinerii volnici deprind între 14 până la 18 ani, când devin cetăţeni maiorum, mânuirea armelor şi tactici de luptă. La mobilizare de oaste pentru exerciţii şi războaiele Marelui Han fiecare neam dă judelui său, comitelui sau duxului, în funcţie de numărul membrilor pe îi numără, de la 1 la 20 de oşteni, cu armele şi caii lor, sau pe cheltuiala comunităţii. În felul acesta, prin semnele convenite, date prin focuri, sunete de bucium, Rumnuc, mai marele rumânilor, poate să strângă în câteva zile o oaste tare, numărând până la 20.000 de călăreţi. Pedestrimea e numită prin părţile locului „OASTEA ŢĂRII”, care se bate, la nevoie, şi numai pe pământurile strămoşeşti. Oamenii aceştia călăresc cai iuţi şi puternici, rezistenţi la foame, sete şi efort, un soi de toată fala obţinut întâmplător în urmă cu sute de ani din corcirea rasei băştinaşe cu cea anatoliană şi partă. Trebuie să mai arăt, stăpâne, că în ţara dacilor asoni mai poţi întâlni herghelii de cai sălbatici, de toată frumuseţea, mai ales în luncile de la Istru şi Pontus Euxinus, ştire ce va să-l bucure pe Cel din Tengri, care pregăteşte marele război cu împărăţia Romană a Apusului.

MUNŢII ŞI APELE. Ţara lui Romunc este o ţară muntoasă şi deluroasă în cea mai mare parte. Câmpiile şi

luncile roditoare se întind de-a lungul marilor ape care sunt:

Istrul sau Danubiul, Nistru sau Tirantos, Prutus, Piretus Repedea, Buzeus, Ilivachia, numită şi Naparis, Argesos, Alutul, Drecon. Gilpil, Tierna, Tibiscum, Maris, Crisiile, Samus, Tisia şi încă vreo câteva mai puţin însemnate, care se varsă în cele amintite, toate izvorând din munţii aşezaţi ca o coroană pe fruntariile ţării. Muntele, sub formă de potcoavă cu deschiderea către Panonia, se cheamă Carpat, de la neamul acelor daci care l-au stăpânit în partea sa răsăriteană şi septentrională. Cândva romanii şi grecii îl numeau Caucazul Mic. El porneşte de la cataractele Istrului, numite şi Porţile lui Heracles, se îndreaptă spre soare-răsare, face un cot brusc către miazănoapte şi urcă până, hăt, în ţinuturile poleacilor şi ale sarmaţilor, la culoarul numit Vadul Barbarilor. Carpatul este tăiat de zeci de trecători, numite păsuri, însă numai patru dintre ele au drumuri practicabile. Celelalte au poteci, pe care numai oamenii ţării şi negustorii experimentaţi le cunosc. Oamenii ţării trec munţii dintr-o parte în alta, purtându-şi turmele ori făcând negoţ, orientându-se după semne făcute din alcătuiri de pietre şi incrustări pe copaci, pe care numai ei le înţeleg. Poteci astfel marcate pot conduce anume către înfundături sau prăpăstii menite să tăinuiască oasele celor ce se încumetă să străbată munţii fără călăuză din partea locului. De aceea ţara lor, cu inima între munţi, a fost socotită o fortăreaţă pe care majoritatea seminţiilor mişcătoare şi prădalnice au ocolit-o. Chiar noi, stăpâne, însoţiţi fiind de călăuză bătrână şi cu credinţă către însărcinarea ce a primit era să ne pierdem vieţile în munţii despre care vă vorbesc. Aici, pe neaşteptate se schimbă vremea; în plină vară poate fulgui sau gerui, burniţele şi ceţurile se lasă grele şi pe neaşteptate, ieşite din văgăuni, şi să te ferească zeii să nu ai

cele de trebuinţă, adăpost potrivit şi cuget tare. În ziua aceea abia trecusem muntele lui Cronos peste un plai dulce când deodată, ca o strigoaică a apărut din hăurile de jos pâcla neagră şi deasă ca un linţoliu al morţii. Călăuza s-a înspăimântat şi ne-a strigat să căutăm repede adăpost că vine Nemira, adică un duh mânios al muntelui menit să-i pedepsească pe aceia ce-i nesocotesc rosturile. Noi nu i-am dat ascultare, mai aveam sub picioare poteca, ne speria mai mult înserarea, şi am grăbit pasul. Pâcla strigoaică s-a prefăcut curând în furtună de zăpadă, călăuza rămăsese în urmă, dibuind vreun adăpost din alcătuiri de pietre, cum sunt datori să întreţină păstorii pe lângă potecile lor. Ne-a cuprins spaima. Vuia cerul, gemea pământul, se rostogoleau în avalanşe pietrele, se chinuia ca de durerile facerii strigoaica. Ghemuiţi sub rădăcinile unui brad smuls de furtună, am adăstat să se ostoiască vremea, cu inimile cuprinse de cutremurătoare spaimă. Fulgerile loveau steiurile din apropierea noastră, luminând un cer de cenuşă, frigul şi umezeala ne pătrunseseră până la oase, ne pierdusem nădejdea că vom mai scăpa cu viaţă. Aşa am petrecut acea noapte de neuitat. Am aţipit toţi deodată către ziuă, de parcă am fi băut licoare căreia localnicii îi spun somnoroasă. Când ne-am trezit, cerul de şi înalt, arătând cea mai frumoasă înfăţişare a lui Tenegri, soarele ardea ca după o ploaie de vară şi nu de departe, dinspre dreapta, răzbea duios un sunet de corn. Am cunoscut semnalul călăuzei noastre şi neam îndreptat într-acolo. Dacă am părăsit culcuşul spaimei noastre, necuprinsă ne-a fost mirarea că ne găsim la poale de munte, pe un plai, fără seamăn, care cobora ca o săgeată într-o pădure de fagi. Aici ne aştepta călăuza, senin şi întremat, de parcă el nu ar fi petrecut o noapte ca aceea. A întins pe covor de iarbă măruntă,

împestriţată cu flori cu viu colorit, merindea de drum: pâinea de mei, pastramă, brânză tare şi ceapă. A deşurubat vasul numit ploscă şi ne-am întremat cu o beutură aromată fermentată din fructele unui arbust numit afin. Curând aveam să uităm întâmplarea năprasnică prin care am trecut. Călăuza nici măcar nu-şi mai aducea aminte. La întrebarea cum de ne aflăm în alt loc decât acolo unde ne-a găsit năprăsnicia, s-a mulţumit zâmbească pe sub mustaţa cât o coamă de cal, rostind cu evlavie: Nemira. Dacă am mas, ne-am lăsat duşi cătinel de potecă. Pe la amiază am ajuns la cetatea Cronosdava, sau Cetatea Timpului, despre care nici nu auzisem că ar fi existat. Ne-a uimit, de parcă şi acum ne-am afla în starea dintre vis şi trezie, albeaţa şi înălţimea zidurilor de calcare, mulţimea turmelor din stânele ce o împresurau la ceasul mulsorii de amiază şi, mai ales, frumuseţea şi curăţenia oamenilor, toţi tineri, flăcăi şi fete. Cu smerenie cer iertare, stăpân al meu, că acea cetate a timpului nici nu am trecut-o în documentele de recensământ, de teamă ca nu cumva, Măritul Rege să fie dornic să o cunoască, iar ea să nu fie altceva decât o nălucire a noastră din acea noapte şi acea zi de pomină. Dacă adevărul s-a îngemănat atunci cu închipuirea ori închipuirea cu adevărul noi nu putem să ştim. Ştim, însă, că am mâncat acolo cea mai bună brânză, am golit ulcele cu cel mai aromat mied şi ne-am ostoit trupurile dornice cu cele mai înfocate femei, amirosinde ca nişte lunci cu flori La întoarcere am vrut să urmăm acelaşi drum şi să revedem cetatea, însă călăuza, alta, un fiu de taraboste, a râs de dorinţa noastră, spunând că o asemenea cetate el nu ştie să fie, deşi cunoaşte toată ţara muntoasă a dacilor.

Dacă i-am amintit de vântoasa Nemira, s-a îngăduit zicând atunci e altă poveste; unul e muntele nostru, al

oamenilor, şi altul e cel al Nemirei, al zânelor, vâlvelor şi spiriduşilor. Atunci am mărturisit cu cei doi căţelandri albi şi bărboşi, primiţi de la locuitorii Cronosdavei ca dar pentru Fiul Cerului. S-a mulţumit să-i mângâie cu privirea admirativă şi să spună, aşa, într-o doară: Sunt câini rari, ciobăneşti. Biruie ursul. Cunosc muntele unde le e prăsila, dar rog pe domniile voastre să creadă că nu am ştire despre cetatea aceea. Drept e, însă, că li s-a mai întâmplat şi altora…

Noi am întrebat din om în om, dar nu ne-am dumirit. De la un timp am prins ne ruşina de nălucirea noastră. Călăuzei din noaptea cu pricina nu i-am mai dat de urmă. Stăpânul lui afirma că s-ar fi rătăcit în munte şi l-au mâncat fiarele. Iată că şi domniei-tale, învăţatule Rusticus, ne este oarecum a-ţi spune ce ne-a mirat mai mult şi mai mult în acea aşezare apărută parcă din alte lumi. Motivul mirării noastre s-ar putea să ţină pecetea tainei, localnicii ocolind discuţiile despre aceasta. La Cronosdava locuitorii erau toţi tineri, la vârsta iubirii şi a procreării, nu copii, nu vârstnici, nu bătrâni. Cu o excepţie: un moşneag nins de anotimpuri multe, cu gene cât cetina bradului, dar drept şi falnic, şezând cerc de foc. Focul era întreţinut de tinere vestale, îmbrăcate în cămăşi albe de borangic, de o frumuseţe nepământeană. Un semn al bătrânului ne-a înţepenit paşii la distanţa cuvenită. Ştiind noi cât îşi fiul lui Tengri tinereţea şi cât ar da pentru leacul mult visat, îţi aducem la cunoştinţă că Fratele Timpului din Cronosdava, dacă ea există îl cunoaşte şi îl poate da. Întărim bănuiala noastră cu mărturisirea că dezmierdările felurite cu care ne-au dăruit fecioarele cetăţii în acea zi de neuitat nu se învaţă într-o singură viaţă. Dar, iată, ne-am luat cu vorba şi am uitat de adevăratul rost al raportului nostru.

Ţara dacilor asoni are felurite bogăţii, încât singură ar putea a clanul războinicilor huni, dacă de aici nu şi-ar lua parte şi federaţii de neam germanic şi sarmatic, neamuri care nu întotdeauna ţin seama de poruncile suveranului lor, fapt ce se cuvine adus la urechile ori Han sau al credinciosului său Onegessius. Acestor prădalnici li se adaugă lotri sau latronii, care hălăduiesc prin cei codri întunecaţi, având ascunzişuri tari printre ruinele vechilor cetăţi, de unde ies la drumul mare, tâlhăresc călători sau caravane de neguţători, atacă gospodării, stâne şi prisăci. Pe aici, lucrătorii câmpului, fără de care împărăţia lui Tengri nu poate exista, trudesc cu unealta într-o mână şi cu arma în cealaltă. Craiul şi ceilalţi puternici duci le-ar declara oricând război nimicitor, făcându-le dreaptă pieire, dacă ar avea înlesnirea Măritului Han pentru ridicare de oaste. Noi, umili supuşi ai luminăţiei tale, trăitori din bunătatea lui Atila, ne rugăm să fie îngăduită şi sprijinită, prin câteva ceambuluiri speciale, intenţia prim-marcgrafului nostru dac, aceasta înlesnind sporirea tainului şi îmbogăţirea visteriei pentru marele război ce ne aşteaptă. Roma, Preaînaltule Rusticus, nu poate cădea fără sprijinul unor provincii statornicite în rosturi, ca aceasta, de unde ne vine în principal şi pâinea, şi vinul, şi nutreţul, şi aurul.

Întâia bogăţie a Romaniei numită şi Dacia o reprezintă nenumăratele turme de oi, vite, bouri sălbatici şi herghelii de cai. În peregrinarea noastră am întâlnit numeroase turme, nu mai puţine cirezi şi herghelii, numărând sute de mii de animale de soi bun. Localnicii prelucrează laptele în moduri felurite încât, ca unt sărat la putină şi brânză sărată ori afumată, el poate fi păstrat mai mulţi ani. Gândiţi-vă ce noroc pentru oştirile Nebiruitului, în viitoarea campanie preconizată în ţara Francilor şi a Burgunzilor! Pieile,

prelucrate cu iscusinţă şi meşteşug, sunt folosite ca îmbrăcăminte şi încălţări rezistente.

Pe ogoarele lor din câmpii şi lunci, ba chiar pe întinse podişuri, dacii asoni cultivă un soi de grâu văratec, cu spicul mare şi bobul plin; mai cultivă meiul, din care fac o pâine alb-gălbuie, numită mălai, foarte hrănitoare; cultivă şi orzul, ovăzul, inul, cânepa şi felurite legume. Am întâlnit aici soiuri aduse pe vremea stăpânirii romane tocmai din Asia. Din în şi cânepă, din lâna oilor, femeile fac ţesături pentru îmbrăcăminte şi podoabe. Iarna, care aici e lungă şi geroasă, la lumina opaiţelor şi a făcliilor îmbibate cu seu şi răşină plăcut mirositoare, femeile torc şi ţes fără întrerupere, în vreme ce bărbaţii petrec în alte încăperi, aruncând în vatra focului seminţe aromate, care aţâţă simţurile, bând vinuri tari, mieduri dulci şi cidruri pişcătoare, aidoma unor preafericiţi zei. La mare preţ e aici cânepa, din care se obţine o ţesătură trainică, cu felurite întrebuinţări, dar se prelucrează cu atâta trudă încât cel mai greu blestem rostit pe aici se află în legătură cu ea. Ştiind că preaînvăţatul nostru stăpân este doritor a cunoaşte toate ciudăţeniile neamurilor, notăm blestemul acela pentru urechea sa, aşa cum l-am auzit noi din gura unei bătrâne mâniate pe neascultarea feciorului ei, căruia i-a zis: „Dare-ar Zeul să ai soarta seminţei de cânepă!” La rugămintea însoţitorului nostru, tarabostele Rahoza, ea ne-a tălmăcit blestemul, iar noi l-am notat: „Să are omul ogorul şi pe tine să te bage sub pământ; să încolţeşti primăvara în glia aspră şi să creşti firavă la anotimp răcoros. Ajunsă la vârsta matură, să te ardă soarele, să te bată vânturile şi ploile; când te-ai împlinit şi eşti pe cale să rodeşti, şi când crezi că ai scăpat de griji, să te taie bărbaţii de la rădăcină, să te lege snop şi să te calce în bătătură până ce ţi se scutură sămânţa; apoi, să te bage în

apă cu nămol şi să te ţină acolo până ce ţi se topesc oasele; să te scoată după o vreme fetele fecioare, să te clătească în apă limpede, pe înserat, şi să te lase câteva zile pe mal, la uscat; ca să te albească soarele şi să te ude câinii; apoi să te toace mărunt cu meliţa, până va să fii numai puzderii; în serile lungi de iarnă, la şezători vesele, să te toarcă fir fetele frumoase, iar tu să nu te poţi bucura de mângâierile şi cântecele lor; primăvara să te ţese babele la război, ţesătura s-o dea la pive ca s-o lovească neîncetat ciocanele şi s-o îngroaşe apa; pânza s-o întindă vara fetele la soare, în luncile însorite; din ea să croiască cămeşi de nuntă sau de înmormântare, după cum ţi-o fi norocul. Să doreşti să fii orice, numai sămânţă de cânepă să nu fii!”

Râurile, care curg limpezi ca lacrima din munţi înzăpeziţi, o jumătate de an, bălţile nenumărate, întâlnite la miazăzi şi la partea dinspre soare-răsare a acestei ţări, iazurile făcute de săteni, colcăie de peşti cu carnea albă şi fragedă, cu oase puţine, care uneori ating greutatea unei mânze sau a unui tăuraş. Pe aici, mărite stăpâne, oamenii se hrănesc cu mâncăruri de peşte gătite în zeci de feluri: la proţap, fierţi în verdeţuri, umpluţi cu tocătură şi mirodenii, prăjiţi pe lespede, uscaţi la soare, maceraţi în saramură aromată, muraţi în oţet de miere, înăbuşiţi în spuză. Mulţi locuitori ai Romaniei Dacice trăiesc din îndeletnicirea pescuitului cu plasa, harponul, vârşa, minciogul de răchită, undiţa, ţepuşa, schimbarea cursului apelor sau secătuitul şi multe alte feluri. Bogăţia aceasta, se revarsă, de-a dreptu', primăvara şi toamna, la sezonul ploilor, când apele ies din matcă, dăruind cu peşte luncile şi bălţile. Atunci când puhoaiele se retrag nu poţi vedea minune mai mare decât colcăitul crapilor, ştiucilor, plăticilor, clenilor şi morunaşilor în ochiurile tulburi de ape. Sunt prinşi cu coşuri de nuiele şi

încărcaţi în care ori deversaţi în butii. Dăm aceste amănunte cu sfatul ca pe viitor cancelaria Măritului să perceapă nona şi din astfel de bunuri, atât de trebuitoare întreţinerii armatelor sale în vreme de campanie.

Pe apele curgătoare sunt amenajate iazuri cu mori, vâltori şi pive, care macină grăunţele şi pregătesc ţesăturile, făcând un fel de aba, în diferite culori, căreia i se zice pănură. Am întâlnit, nu departe de fosta capitală a provinciei Dacia, un râu întreg împânzit cu mori şi vâltori de lemn, încât apa aceea năvalnică, curgătoare printre cei mai falnici munţi, se cheamă Râul cu Mori.

A treia bogăţie a ţării dacilor este mierea şi ceara. Aici toate, casele au pe prispe stupi: în poienele pădurilor şi în zăvoaie de lunci te întâmpină cu zumzet prisăci cu sute de coşniţe şi nu puţine sunt aşezările care trăiesc din păstoritul albinelor. Am întâlnit sate-prisăci statornice, dar şi din acelea mişcătoare, în căutarea unor anume păduri şi ierburi la vremea înfloririi. Trăiesc în ţara asta, luminate stăpâne, albine felurite de cele pe care le-am întâlnit în Panonia sau Asia, mari cât viespii încât albinele răpitoare şi viespii nu reprezintă pentru ele un pericol. Trăiesc şi fac mierea în coşuri de nuiele copăcite cu lut, ori în scorburi de copaci. Prisăcarii sunt atât de meşteri în meseria lor încât obţin miere pe soiuri de flori, cu anume arome şi anume culoare: floare de luncă, floare de tei, de trifoi, de tătănească, de măcieş şi chiar miere de pin neagră-chilimbarie, întremătoare pentru orice fel de slăbiciune. Din ceară, ei fac torţe parfumate, care se bucură de mare căutare la Ravena şi la Constantinopol. De aici ajung ele la curtea măritului nostru rege, făcând ocolul lumii, ceea ce trebuie luat aminte. Oamenii pământului, dar şi nobilii, practică aici un soi de vânătoare cu mare folos, care cere îndemânare, pricepere şi

rezistenţă. Se cheamă brăcuit şi se practică, mai ales, primăvara şi toamna. Aceasta constă în căutarea şi găsirea stupilor roiţi prin necuprinsele păduri, cu ajutorul unui corn de bour, plin cu miere, la care trag albinele culegătoare din împrejurimi. Ele îl conduc pe vânătorul de miere la stup. Am luat şi noi parte la un brăcuit, la Cheile Davei, şi ne-am ales cu miere şi faguri cât am putut încărca pe spinările a zece cai. Când va să vină stăpânul nostru, Luminatul şi Nebiruitul, la vânătoare de zimbri, aminti-ţi-i şi de acest soi de petrecere nu ne îndoim că va să-i placă !

Despre medicaţie ar fi multe de spus. Ca şi despre adepţii lui Esculap, medicii umblători, ctiştii şi farmacotecile ambulante. Sau despre bătrân de la cetatea Biharea, făcător de minuni cu o rădăcină ce se cheamă „untul pământului” şi cu încă una numită „tătîneasă”. Tomuri întregi am putea scrie despre schimnicii ctişti de la Muntele Omului, care ţin în mare secret un reţetar vechi de o mie de ani, prin table cerate, cu toate buruienile de leac pentru răceală, pentru întremarea puterii, pentru subţierea şi înăsprirea sângelui, pentru nesomn, aprindere şi năduşeală, pentru negi şi bătături, pentru viermi şi bube, pentru sporirea bărbăţiei, rodnicia sau stârpirea pântecului de femeie, pentru dinţi şi răni infectate, pentru muşcătură de şarpe şi putrezire de os, pentru o sută şi încă o sută altele. În tratarea bolilor localnicii folosesc răsuflătorile: cu ape calde şi bulbucoase ale pământului, multe dintre ele amenajate ca termele de la Roma, Ravena, Atena sau Constantinopole. Le-am aminti pentru ştirea ta, înţeleptule, pe cele mai de seamă, care fac minuni, la Biharea, Mehadea, Germisara, Aquae, Sovata, Lacul Sărat, Alutia sau Izvoarele Samusului. Acestora li se adaugă multe bălţi cu nămoluri tămăduitoare, cu ape sărate, deasupra cărora pluteşte trupul omului şi voie nu se poate

îneca. Tămăduitorii, de tot felul, unii şarlatani, alţii cu adevărat făcători de minuni, cunosc şi istorisesc o mulţime de eresuri şi farmece, de formule magice care însoţesc practica medicaţiei. În această ţară, umblător negrăbit fiind, te miri şi te tot miri de înţelepciunea oamenilor, de obiceiurile lor, de cântece şi jocuri rânduite la sărbători, atât de neobişnuite încât ai încredinţarea că ei, dacii asoni, vin din altă lume. Fiind iubitori de vorbă, firi deschise, prietenoase, ei povestesc mult. Mai ales în nopţile lungi de iarnă istorisesc aşa încât istorisirea a devenit îndeletnicire ca la vechii greci. Poveştile lor vin dintr-o lume fabuloasă, a închipuirii, fiind locuite de zâne, zmei, spiriduşi, vâlve şi alte arătări având rostul zeilor şi zeiţelor de la greci şi romani. O poveste cu mult tâlc e aceea despre tânărul care a dobândit tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte. După ce am ascultat-o, amintindu-ne noi şi de întâmplarea cu cetatea Cronosdava, credem că este nimerit să atrageţi atenţia Marelui Han asupra ei, ştiut fiind că la neamul acesta, bătrân şi înţelept, de oameni de la început de lume, se petrec multe neînchipuite lucruri, şi învederată fiind teama de îmbătrânire şi moarte a Stăpânului Lumii. Printre altele am cules multe şi demne de încredere mărturii în legătură cu credinţa acestora că morţii nu sunt morţi de tot sau, ca să fim mai bine înţeleşi, viaţa unui om are mai multe chipuri şi înfăţişări. Aşadar, spiritele morţilor mai sălăşluiesc o vreme în casa în care au vieţuit, au simţuri şi pofte, numai că nu pot fi văzute, materia din care se întruchipează fiind invizibilă şi penetrabilă. Cei vii îi ospătează 42 de zile cu bucate şi beuturi alese, îi invocă prin amintiri şi întâmplări onorante, organizează serbări şi petreceri în memoria lor.

După o vreme, spiritele decedaţilor, adică a acelora care au renunţat sau au fost nevoiţi să renunţe la acest strai

al vieţii, devin spiriduşi şi vâlve, sălăşluind în animale, copaci, pietre, lacuri.

Înainte de a încheia raportul nostru, rezultat al unei trude îndelungate, meticuloase şi nu lipsite de primejdie, se cuvine să vă mai spunem, Mărite Stăpân, că oamenii României Dacice sunt foarte apropiaţi sufleteşte de animalele lor, fie ele oi, ori comute, cai sau altceva.

Le îngrijesc cu pricepere şi devotament în adăposturi asemănătoare cu cele ale oamenilor. La solstiţiul de primăvară le purifică prin fum de răşină şi pucioasă, le dezleagă de vrăji. Caii, boii, vacile, caprele, oile lor sunt aşa de mari şi de frumoase pentru că iarna şi-o petrec în adăposturi călduroase, din bârne tencuite, acoperite cu trestie sau cu paie; sunt hrănite şi adăpate de mai multe ori pe durata unei zile şi ale unei nopţi. Ne-am minunat, Mărite Stăpân, nu o dată, văzând vaci care la o singură mulsoare slobod câte 3-4 burdufuri de lapte, măsurat aici cu un vas de lemn, numit vadră sau şistar, cu o capacitate de zece măsuri greceşti.

Multe dintre soiurile de animale şi păsări sunt considerate sacre. Uciderea lor aduce nenorociri. Bunăoară, bourul nu poate fi vânat decât în anume perioade ale anului şi după un întreg ceremonial de iniţiere şi invocare; caii, într-o zi a anului numită Sânvăsâi, se prefac în flăcăi chipeşi, urmăresc şi joacă fetele care nu le ţin prin sărbătoare ziua, până le omoară sau le rătăcesc minţile. Există un joc al căluşilor năzdrăvani, însoţiţi de măşti, vrăji şi un întreg lanţ de interdicţii. Costumaţia, mişcările, muzica năvalnică, totul, totul, Stăpâne, e ceva ce ochii noştri nu au mai văzut, iar urechile nu au mai auzit. Un spectacol ca acesta ar face faima hipodromului de la Constantinopol şi l-ar încânta chiar pe înţeleptul Fiu al lui Tengri. Cerbul, câinele, şarpele casei,

ariciul, sunt sub ocrotirea zeilor şi au dat fiinţă la istorii care ar încânta urechile Înţelepciunii Tale.

Noi, Constantius Elinul şi Lizinius Brencus, nevrednicii Tăi slujitori, ne închinăm Ţie cu urări de sănătate veselă şi bucurii durabile, întru norocul celuia pe care cu neîntrecută pricepere şi credinţă îl slujeşti. Şi ne rugăm de iertare pentru întârziere, ca şi pentru omeneştile noastre greşeli, de neocolit într-o astfel de misie. După un raid prin oraşul obârşiei noastre, având ca raţiune tot o secretă şi importantă misie, cu care Domnia-Ta ne-ai încredinţat, va să venim să ne închinăm şi să teamă pentru trudele cu care ne-ai îndatorat.

Tengri, Nemuritorul şi Necuprinsul Cer Albastru, să ocrotească împărăţia Lumii şi a Marelui Han, strălucitul Atila.

MESAJUL SPIONULUI CHIROS, PENTRU ATILA, PRIN OLĂCAR

Chiros nemernicul, către Luminatul Stăpân
(întâia săptămână din august, 451)

Celui născut din Tengri, Necuprinsul Cer Albastru, cu închinare umilă şi urări de sănătate, întru slava neamului hun şi trăinicia împărăţiei sale!

Am cerut cămăraşului, umblător pentru ridicarea tainului cuvenit pentru întreţinerea oştirii, olăcar pentru mesaj grabnic adresat Măriei Tale. La cei cinci porumbei călători, încredinţaţi mie de măritul Bareza, instructorul şi comandirul trupei de iscoade, a trebuit să renunţ şi din economie, dar şi din prudenţă. Marcgrafii daci cresc cei mai iuţi şoimi de vânătoare, unii dintre aceştia, numiţi uli porumbari, fiind meniţi anume să vâneze porumbeii de poştă. Prudenţa mi-o justific prin aceea că marele comite Vetraniu,

a cărui încredere sunt nevoit s-o câştig, e un bătrân viclean, sucit şi bănuitor. Tătânele său a slujit ca vestit general în oastea bizantinilor, sub Valens-împărat, trăitor pe vremea lui Balamber, veneratul moş al Domniei-Tale. E un om cultivat, vorbeşte limba romanilor, limba neamului meu, huna şi alana, mai cu plăcere se foloseşte de limba dacilor, pe care tot mai puţin oameni o întrebuinţează, aşa încât, la ospeţe se întâmplă să le amestece. Deocamdată nu-mi dau seama dacă îţi este cu credinţă ori numai făţuieşte credinţa. Despre Luminăţia-Ta vorbeşte cu alese cuvinte de laudă, socotindu-Te cel mai drept şi mai înţelept între regii neamurilor, cărora neamul său a fost nevoit să se supună cu îndatoririle sau numai cu alianţa.

Prăvălie pentru negoţ am întemeiat la Craiva, loc întărit între steiuri de munte, dar la răscruce de drumuri, unde s-au roit locuitorii din Apulum după plecarea romanilor. Am cercetat însumi, dar şi prin oamenii mei, care a fost sfârşitul iscoadei ce m-a precedat, alanul Kabur. Sunt dovezi că, mergând mahmur, după o noapte de petrecere cu vin aspru, din loc pietros, acea dublă iscoadă a domniei-tale, s-a întâlnit cu coarnele unui bour. Nu am aflat nimic despre slujitorul său, dublura dublurii, dispărut tot atunci, fără urmă, în codrii de pe Valea Marisului. Pe aici, Luminatule, drumurile sunt nesigure, pădurile nu au sfârşit, apele curg învolburate, lotri sunt tot atâţia cât şi oameni de treabă, . Localnicii par cu toţii născuţi să vegheze şi în fitece străin văd un duşman, încât nu mă sfiesc a mărturisi că -mi port cu mare grijă zilele.

Mai dau ştire că acest Vetraniu, marcgraf de Trei Ape, comite de Marissia şi taraboste, cum se numeşte pe sine, adică omul pe lângă care m-ai încredinţat cu vegherea, a întemeiat aşezarea numeroasă, cu cetate puternic întărită, la

locul numit Arini, pe valea unui pârâu ce se varsă în Apele Surori. A făcut-o, zice, din pricina cetelor de gepizi, şi ostrogoţi care, nesocotind poruncile Atotputerniciei-Tale, pătrund pe Maris şi pe Crisii şi se dedau la jaf, având grijă să poarte armele şi îmbrăcămintea Asimuţilor din Tracia Constantinopolei, ale altor seminţii către care îndreaptă dinadins mânia Ta. Însumi nu am verificat cât adevăr este în legătură cu aceasta şi se pare că nu numai comitatul condus de Vetraniu, ci şi cele de pe Tierna, Tibiscum, Samus, Piretus, Visio şi Tissia septentrională supuse unor regi federaţi, ale căror nume nu mă încumet să le scriu, deoarece ei au mare trecere pe lângă Fiul Cerului, obişnuiesc să-şi facă parte din tainul Vostru. Pâlcurile de călări ale comiţilor din Dacia Romană îi iau pe aceşti lotri drept ceea ce vor ei să pară, pedepsindu-i cu paloşul, cu arcul şi suliţa, cel mai adesea cu funia şi ţeapa. Aici consider că este izvorul neînţelegerilor dintre Rumnuc, regele federat al asonilor dacici, şi Edecon, Valaric sau Ardaric ai căror oşteni ies mai puţini la numărătoare după aceste încălcări. Din discuţiile pe muchie de cuţit, purtate cu căpeteniile războinice de aici, am înţeles, Măritule, că pedepsirea făloşilor goţi nu e lipsită de încuviinţarea Ta, fapt pentru care ei îţi sunt recunoscători şi credincioşi foarte.

Cât despre misiunea întâia cu care m-ai onorat, luminat Han al Hanilor, îmi este peste putinţă să o duc singur şi cu folos până la capăt. Copila pe care ai întâlnit-o la acea vânătoare cu şoimi e odrasla unei mari căpetenii, din neamul dacilor costoboci amestecat cu Alanii Albi, trăitori la aşa-zisul Vad al Barbarilor, pe lângă izvoarele apelor numite de localnici Visio, Samus, Moldau şi Piret; se cheamă Elena, după botez creştinesc, Ildiko, în limba neamului Tău. După tată se trage din vechiul neam al regilor daci, trăitori peste

limesul vechii împărăţii, iar, după mamă, sângele ei este amestecat cu acela al alanilor. Spiritul războinic, mândria şi dârzenia acestei familii, despre care pe aici se vorbeşte mult, îndreptăţesc credinţa în această origine. Ştirile pe care Le ai sunt bune. în adevăr, trăieşte de puţină vreme la curtea comitelui Vetraniu, unchiul său. Adică, de când căpeteniile de sub conducerea părintelui ei uneltesc întru nesupunere, nemulţumiţi nu atât de stăpânirea Ta, cât de desele stricăciuni din partea regilor federaţi, sarmaţi şi germanici. încă nu o am văzut, fiind această copilă plecată adesea la vânătoare, îndeletnicire după care se dă în vânt precum bărbaţii, sau în prelungite ospeţii la verii şi verişoarele sale dintr-un neam ce pare a fi răspândit în toată ţara dacilor dintre munţi. Din spusele altora am aflat că această copilă, pe care Luminăţia-Voastră a întâlnit-o la izvor cu surpriza de a fi dat peste o nimfă, s-a împlinit a fată în desăvârşirea unei frumuseţi cum nu s-a mai văzut. Nu are decât 15 ani şi deja cunoaşte câteva limbi ale marilor neamuri; unchiul său, duxul fiindu-i dascăl întru învăţătură şi bunele purtări. Gândul său ascuns, zic intimii ai căror limbă am dezlegat-o, este să o trimită la Constantinopole sau Ravena, dorind el înrudirea cu împăraţii sau, mai bine zis, înnoirea unei vechi înrudiri, de sânge. Mintea fetei e pe măsura frumuseţii, încât, pe aici, despre asta s-au născut cântece şi istorisiri zise la şezători şi ospeţe. Cunoaşte istoriile tuturor regilor şi împăraţilor neamurilor din vechime, numeşte cu uşurinţă seminţiile care alcătuiesc necuprinsa Ta crăie, cu regii şi căpeteniile lor; nu suferă prostia semenilor, dar se prăpădeşte după podoabe şi veşminte frumoase.

Are multă ţinere de minte, e iscusită în jocul de intrigi şi cea mai de seamă a ei plăcere e să se joace cu inimile şi slăbiciunile nesăbuiţilor (iartă, stăpâne!) ce se îndrăgostesc

de ea. Se zice că adevărata pricină a plecării ei de la casa părintească ar fi aceasta şi nu tulburările ce se pun la cale prin acele părţi ale împărăţiei Tale. Ba, mai mult, se vorbeşte că un tânăr de neam bun, nepot sau strănepot al regelui costoboc Piriporos, ar fi îndrăgit-o ca un jucat de vrăji, numai că ea nu se gândeşte la nimic alta decât la unirea cu neamul împărătesc al romanilor, ba chiar cu un urmaş al Mărimii – Tale, pentru că aşa au destinat-o la naştere ursitoarele. Deocamdată, pentru mine acestea rămân vorbe de cercetat, ca om îndrituit să mă pot numi „agentul vieţii" şi supusul îndatorat cu viaţ a Atotputerniciei Tale. Curând va să-mi mut casa de negoaţe la cetatea Arina a comitelui Vetraniu, de unde voi trimite ştiri pentru adevărul cărora însumi mă prezint să plătesc cu viaţa. Mi-ar face trebuinţă, pentru izbânda misiei mele, o fată frumoasă şi cultivată, din şcoala slăvitului Bareza şi a veneratei Tale soţii, Kreca, ba chiar îndrăznesc s-o numesc pe roaba Calipso din Trepizonda, pe are de copilă o ştiu şi o socot singura potrivită pentru această gingaşă întreprindere. Dacă ea serveşte ca agent la Ravena sau Constantinopol, merită osteneala de a fi înlocuită şi trimisă, cu pază bună, aici. Eu, ca un grec nobil şi neguţător vestit ce mă aflu, conform statutului convenit cu înţeleptul Bareza, am zvonit că va să-mi sosească o nepoată frumoasă, învăţată şi petrecută prin lumea cea largă.

Tengri, Necuprinsul Cer Albastru, să vă aibă mereu în grija pentru fericirea, bunăstarea şi liniştea neamurilor asupra cărora Te-a făcut ocrotitor şi stăpân. Trimit binefăcătorului meu, prin olăcarul cu zurgălăi, Kragil, un corn de bour plin cu miere tămăduitoare de tuse, învârtoşarea sângelui şi ostoirea bărbăţiei, căreia dacii din munţi îi spun „inimă de matcă". Mai trimit un căuş din lemn de paltin cu extract din mugurii de jepi care cresc pe plai de

munte şi care, turnat cu picătura în apa de scaldă, dă trupului vigoarea tinereţii. Aur, Mărite, strâng cu mare trudă localnicii din vaduri de ape şi de prin adâncate gropniţe rămase de pe vremea stăpânirii romanilor, însă ei spun că tot ce agonisesc trimit regelui lor Rumnuc pentru a-l trimite curţii Tale. Stăpânului meu, Bareza, o să-i cer câţiva agenţi de neam dalmat, ca, în cunoştinţă de cauză, să supravegheze şi activitatea aceasta, lăsată, deocamdată, şi e lucru de mirare, pe seama unor comiţi, marcgrafi sau regi care cu greu îşi mai pot purta veşmintele din pricina atâtor podoabe.

MESAJUL LUI CHIROS CĂTRE BAREZA, CĂPETENIA SPIONILOR

Ca un nemernic slujitor mă închin Ţie, cu urări de sănătate, implorând zeii neamului meu şi pe atotputernicul Tengri să Te ocrotească şi să Te îndăruiască, până la noian de ani, cu toate plăcerile vieţii. Cel ce-l slujeşte pe Fiul Cerului să-l mai ierte o dată pe nevrednicul său slujitor. Pe aici a fost o iarnă cum nici băştinaşii nu au mai auzit să fi fost cândva. Nici un olăcar nu a mai străbătut drumul scurt al Asiei prin trecătorile Daciei, acestea, încă de la sfârşitul toamnei, fiind închise. Dacă s-a împrimăvărat, am dat zbor, pe rând, la trei porumbei. Dar comitele Vetraniu mă pândeşte cu ochi mulţi şi neadormiţi. Mesajerii mei nu aveau răgazul să se rotească măcar o dată asupra pădurilor de la Măgura că şi erau luaţi în gheare de ulii păsărari dresaţi. Sunt, stăpâne, astfel de uli, încă o dată mai mari decât şoimii albi ai Domniei-Tale; au ghearele precum căngile de pescuit, încât nici o pasăre nu poate să le scape. Câţiva bătrâni localnici îi dresează pentru vânătorile acestui viclean marcgraf şi ale frumoasei sale nepoate. Are el, comitele Vetraniu, o uliuţă şoimană care face ouă şi scoate pui pe umărul stăpânului, săgetează tăriile cu iuţeala fulgerului, înhaţă fără greş prada şi nu se să atace mielul, vulpea, ţapul, ba, chiar lupul. L-am sfătuit pe comite să pregătească din acea nemaiîntâlnită prăsilă măcar două exemplare pentru Măria-Ta. Eu, dacă am văzut că nu răzbesc astfel, am slobozit trei porumbei deodată, nădăjduind să-l păcălesc.

Trei ulii au săgetat deodată văzduhul şi imediat a nins cu pene albe de parcă ningea, stăpâne, şi în sufletul meu, ştiind cu câtă nerăbdare aştepţi mesajul. De teama supărării Tale, de mai multe ori am vrut să pun capăt nemernicelor zile ale robului tău. M-am plâns comitelui, el a zâmbit pe sub mustaţa surie şi mi-a spus că nu poate opri înmulţirea păsărilor cerului, care adesea îi păgubesc ograda, şi că toate vietăţile lăsate de Dumnezeu pe pământ trebuie să trăiască; că e spre folosul şi în întâmpinarea poruncilor Atotputerniciei Tale, Atila, chiar aşa a zis, Atotputerniciei, pentru ca nu cumva ştirile din necuprinsu-Ţi regat să se scurgă la romani; m-a compătimit pentru nepreţuiţii mei mesajeri care, zicea el, tot zâmbind pe sub mustaţă, ar fi fost mai de folos pentru o tocană cu verdeţuri, stropită cu miedul ieşit din iarnă şi, pe toţi zeii, stăpâne, în vreme ce mă lua peste picior, şoimiţa aceea corcită mă sfida privindu-mă dintr-o parte şi cârâind un fel de râset mai nimerit decât o batjocură. Nu am avut stare de liniştire cu gândul la biciul mâniei tale, aşa că am trimis la drum, cu semnul Tău de trecere, aceştia doi slujitori ai mei anume să-ţi vorbească următoarele: domniţa Ildiko, gândul frumos al măritului Han, e bine, sănătoasă şi pe zi ce trece tot mai împlinită în frumuseţe, dar cu sufletul şi cu inima tot copilă se află: vânează cu şoimi, cu copoi, cu arcul şi ghioaga, se scaldă seară de seară tot la răstoaca aceea, unde n-am cutezat să mă duc şi nici n-aş putea, din pricina vicioasei Calipso, o farmazoană şi o armăsăroaică din acele cum numai la Roma cea veche au mai trăit, de le zicea Lupe adică vânzătoare şi vânătoare de amor. O vreme, domniţa nu a ieşit din pricina unei glezne, pentru care comitele a chemat un vestit vrac din Muntele Sfânt al vechilor daci, căruia i se zice Cogaion. Vraciul acesta, pe numele său Ziloibal, ceea ce înseamnă

„veşnic viu şi puternic”, face multe minuni, cunoaşte taina vieţii şi a morţii, prevesteşte şi ar merita să-l caute, Măria-Sa, pentru doritul oracol, fiindcă lui nu îi este îngăduit de legile acestui gin preoţesc să se îndepărteze de altarul din munţi decât numai de la răsăritul până la apusul soarelui, astrul în numele căruia slujeşte. În afară de asta, de mirare e că numără mult peste suta de ani şi nu poate face un drum atât de lung. Dacă Fiu Cerului doreşte, el, înţeleptul, ar fi onorat să-l aştepte la Altarele Cerului din muntele Cogaion. Curând, stăpâne, adică îndată ce se vor fi topit zăpezile din munţi, o să trimit alte ştiri. Mă rog, într-acestea, Măriei-Voastre, să-mi trimită olăcari în chip de negustori, arme de vânătoare, mirodenii şi cărţi de la Constantinopole pentru marcgraful Vetraniu; parfumuri şi unguente pentru Domniţă, ca să nu bată la ochi rosturile noastre pe aici, deşi cred că Cerberul pare a bănui ceva. Mai aduc la cunoştinţa Luminăţiei Tale, că în această iarnă grea, hărăpoaica neîmblânzită, Calipso, mi-a făcut multă trebuinţă, ea având darul de a încălzi mai bine decât o sobă de bălegar din corturile Panoniei. Acum, însă. mă rog pentru o vorbă pe lângă regina Kreca, în nădejdea că va să-şi cheme ogarca înapoi. Mă tem pentru liniştea şi, iartă-mi vorbele, chiar pentru neprihănirea copilei de a cărei educaţie pare să se ocupe. Spuneai, stăpâne, că încet, încet, mă pot face mesagerul tău pe lângă tânăra prinţesă pentru a strecura gânduri despre mărirea ce o aşteaptă, pe ea şi pe neamul ei, ce va putea trece întâiul în ierarhia seminţiilor, popoarelor şi triburilor care alcătuiesc Imperiul Lumii, punând osârdie vicleană în acest scop şi pe lângă duxul Vetraniu. Despre acest om nemaiîntâlnit ce să-ţi mai spun? Ori că-mi citeşte mesajele, dar asta este cu neputinţă, ori îmi citeşte gândurile, ori e stăpânul unui spirit, ceva trebuie să fie,

fiindcă ştie în ce drumuri umblu, aducând şiret cuvinte de laudă despre iscoadele tale, pe care le numeşte „ochii cei neadormiţi ai vrednicului Bareza”, despre gândul la o însoţire împărătească ori princiară a nepoatei sale şi, hm, despre „talentele mele de observator, consilier intim şi grămătic.”

Atât Zoltes Vetranus, cât şi domniţa, trimit gânduri smerite Luminăţiei-Sale, implorând pe Dumnezeul Creştinilor pentru sănătate, ani mulţi în bucurii şi glorie, pentru liniştea seminţiilor bine păstorite un capăt la altul al lumii. Acestea sunt cuvintele amândurora, la care domniţa Ildiko adaugă o rugăciune pentru sănătatea reginei Kreca, înţelepciunea, bunătatea şi binecuvântarea neamului Hun.

Chiros Grecul, la 2 aprilie, prin olăcar special.

MESAJUL ROABEI CALIPSO CATRE REGINA KRECA

(prin porumbel călător)

Binefăcătoarea mea stăpână, mărită Doamnă,

întâia venerată între soţiile Marelui Rege

Mă închin cu urări de sănătate Luminăţiei-Tale şi trimit primele veşti, fără ocolişuri, aşa cum mi-ai poruncit. Am ajuns cu bine în ţara asonilor, numită şi Romania Dacică. Datorită influenţei grecului Chiros am fost primită în slujba comisului Vetraniu, un bătrânel bănuitor şi nesuferit. Deocamdată slujesc printre roabele curţii, însă fac diferite servicii, servicii la care pe aici numai eu mă pricep, domniţei Ildiko prinţesa care se bucură de atenţia specială a Domniei-Tale. Aşa cum mi-ai poruncit, voi face şi desface multul cu

pământul ca să devii camerista şi intima ei, ceea ce nu se arată a fi prea peste poate, deoarece îi place să se îmbrace şi să se poarte precum doamnele de la curte voastră şi de la palatele Constantinopolei. în taină am şi purtat o scurtă vorbire şi mi s-a părut că ceea ce ştiţi e doar faţa aranjată a lucrurilor de care chiar şiretul Chiros s-a lăsat înşelat. Cu adevărat o interesează politica Imperiului Scitic, intrigile de la curte, poziţia pe care înşivă o deţineţi în palat, rolul şi influenţa celorlalte regine, mersul ambasadelor, relaţiile cu Ravena şi Constantinopole, şi multe altele, fireşti pentru căpetenii şi oşteni, iar nu pentru o domniţă de anii ei. Tengri, Slăvitul Fiu al Cerului, nu ţi-a spus că a cunoscut-o pe această prinţesă în toamna trecută, când a făcut vânătoarea cu şoimi la izvoarele Samusului. E sigur că Marele Han a confundat-o cu o nimfă sau cu Santa Diana a locurilor. Atunci mai era o copilă. Acum, s-a împlinit femeie şi adevărat frumuseţea ei nu are seamăn. Am colindat tărâmuri, am cunoscut mari cetăţi şi palate, însă o făptură ca aceasta eu nu am mai văzut. Nici măcar la strălucita Voastră Curte, dacă îmi îngăduiţi să spun adevărul. O zeiţă cu apucături de bărbat, aşa e această Ildico, mărită Doamnă. Gingaşă ca floarea de nufăr, ambiţioasă până la nebunie, curajoasă precum Heracles. Ascendenţa ei asupra bărbaţilor greu îţi dai seama de unde vine: din voluptatea întregii făpturi, din ochii verzui-aurii nefiresc de mari, a căror lumină şi culoare se schimbă şi numai la o adiere de vânt sau o clătinare de gând, la răsărit sau la apus de soare?! Numai ei, ochii acestei prinţese, sunt în stare să stârnească nebunie şi războaie în lume. Ar urma desenul desăvârşit al gurii, ceva cum nu întâlneşti chiar dacă ai cerceta cu amănuntul toate femeile de la Baikal la Rin. Ar trebui să fiu bărbat ca să v-o pot înfăţişa, deşi ca femeie am avut avantajul s-o cercetez de

câteva ori despuiată de veşminte, la o răstoacă a pârâului, unde obişnuieşte să se îmbăieze după scăpătatul soarelui. Un sătean, unul din prostime, dacă ar zări aceasta sălbăticiune, ar crede că a întâlnit o ştimă a apelor, o zână a locurilor acestea împădurite, şi ar lua-o din loc ca bântuit de duhuri. În puţine cuvinte aş putea rezuma calităţile de apreciat cu privirea: Are vârsta râvnită de bărbaţi, 15 ani, talia mlădie, precum sabia Stăpânului Lumii, piciorul potrivit şi pentru vânătoare de cerbi, şi pentru sucit minţile bărbaţilor. Pieptul e rotunjit să alăpteze fiinţe zeieşti, gâtul, prelung, se arcuieşte uşor ca şi acela al unei paseri de apă. Aflând eu cine îi sunt strămoşii, gândesc că această fată reprezintă tot ce a dat mai desăvârşit amestecul de sânge dintre rasa noastră, de la soare-răsare, şi a lor de la soare-apune. În fiinţa ei se întâlnesc toate tipurile imaginabile de femeie: femeia galantă din palatele împăraţilor romani, femeia pioasă şi pură, femeia cultivată, femeia politică, femeia intrigantă, femeia oştean, femeia copil, curtezana interesată, curtezana desfrânată, mama, prinţesa, regina şi roaba. Stăpână, ştiu cât îţi datorez şi ştiu cât preţ pui pe buna mea credinţă. M-ai crescut de copilă lângă patul şi ghergheful tău, m-ai ocrotit ca o mamă, mi-ai cultivat darurile cu care te slujesc ajunsă în floarea vârstei, de aceea nu pot să te mint, să te amăgesc, să îndulcesc un adevăr amar. Sunt datoare să-ţi ocrotesc cu puterile mele prestigiul şi autoritatea între reginele regelui nostru, preţuirea marelui Tengri pentru cea care i-a dăruit fiu destoinic, i-a vegheat tinereţea învolburată, l-a condus prin ţesătura de intrigi în lupta pentru tron; căruia i-ai slujit Tu, cea mai gingaşă făptură şi cel mai ales suflet din câte a plămădit neamul său. Ai fost şi eşti frumoasă, în ciuda anilor. Însă, repet, trebuie să cunoşti adevărul în căutarea căruia m-ai trimis. Făptura

acestei fecioare e minunat de frumoasă, destul de înaltă şi admirabil făcută încât vorbele nu pot apropia realitatea, iar comparaţiile devin banale: un păr ondulat, de culoarea grâului copt, îi încadrează faţa ca o aureolă, punând în lumină puritatea şi strălucirea tenului alb-măslinii cum mai spuneam; adevăraţi ochi de vrăjitoare, de şaman în transă după îndestularea cu sământă de mac şi de cânepă mare, nu sunt numai frumoşi, unici prin mărimea lor prelungită înspre tâmple, ci şi inteligenţi, vii, vorbăreţi, care te fulgeră sau te umplu de farmec, ei fiind porţile unui suflet tumultuos, înflăcărat, în continuă revărsare; profilul nasului e cel roman, mersul e cel nobil şi graţios al femeilor din Aravia, India sau Palmira, al mândrelor alane, încât pare o acrobată care a crescut umblând pe funie. Toate acestea pălesc, Preamărito, comparate intimităţile făcute să fie privite doar de către zei şi regi: un grumaz prelung şi arcuit ca de lebădă, terminat în puf cu grăunţe de aur, aşezat pe umeri de statuie grecească; sânii, doi harbuzi de volgaria în preajma pârguirii, doi hulubi albi-arămii, cu ciocurile smălţuite, mereu gata să-şi ia zborul cu o forţă care i-ar apropia de cer. Pentru mijlocul subţire, dar puternic, amintind trunchiul unui mesteacăn în furtună, pentru coapsele prelungi şi fără astâmpăr, pentru pubisul abia desenat sub freamătul unui pântec feciorelnic, împietrit la vârsta de treisprezece ani, ar trebui să fii zugrav de icoane la Niceea, Cezareea sau Constantinopole ca să găseşti cuvinte potrivite de preţuire. Să adăugăm, mărită stăpână, că vorbeşte frumos şi se exprimă cu uşurinţa unui tălmaci în mai multe limbi ale marilor seminţii? Se zice că Măritului Han, soţul Vostru, i-a răspuns în limba ciripită a hunilor ca şi când ar fi îngânat un cântec de dragoste. Ce vă mai pot spune pentru a completa acest portret? E o bună creştină,

care nu uită, indiferent de starea sufletească în care se găseşte, să se roage dimineaţa şi seara în bazilica din curtea cetăţii unchiului său, el însuşi slujind ca preot, instruit în oraşul lui Constantin. Aceasta este tânăra Ildiko, cea care a cucerit mintea şi inima regelui nostru şi regelui lumii, într-atât încât, la venerabila vârstă de 60 de ani, intenţionează să o facă regină, chiar dacă pentru scopul acesta ar porni război şi ar reteza capetele celor ce i se împotrivesc.

Temeţi-vă şi vegheaţi, Doamnă! Un gând mă scurmă de când reuşit s-o cunosc: Atila, Născutul din Tengri, a cucerit sute de seminţii şi a clădit cu arcul şi sabia un mare imperiu; Ildico e întruchiparea unui spirit nefast, menit să-l cucerească şi să-l distrugă pe Regele Lumii. Iertaţi îndrăzneala şi sinceritatea roabei Voastre, care aşa a înţeles să vă împlinească porunca.

Olăcar din Pâlcul Săgeţilor va aduce dublura acestui mesaj. Păsările de poştă secretă sunt vânate cu dibăcie de şoimarii acestor comişi şi marcgrafi, care au pichete din loc în loc, de-a lungul limesului ce marchează întinderea ţinuturilor lor, de la Istru până în septentrionul îndepărtat. De aceea următorul mesaj Vi-l trimit prin olăcarul negustorului Chiros, care e „spion al vieţii” în slujba directă a regelui nostru şi, după cum ştiţi, deocamdată, îi sunt supusă.

Tengri şi toţi zeii cerului s-o ocrotească pe stăpâna şi binefăcătoarea mea, păstrând-o întâia pe tronul inimii marelui Atila.

(Trimisă din cetatea Arini, la început de răpciune)

AL DOILEA MESAJ, TRIMIS DE CHIROS, ISCOADA, ÎN TABĂRA DE LA VINDOBONA,

PE LINIA DE POŞTĂ CASPICA, VOLGA, TISA,
AL PICHETELOR DE OLĂCARI CU ZURGĂLĂI

Preamăritule, fericit Fiu al Cerului. Stăpâne

Ştafeta cu ştiri de la fiul tău, Ellac, regele Acatzirilor, Uigurilor şi Volgarilor, a ajuns astăzi la staţia de lângă Apulum, pe Maris, şi nu la Napoca, pe Samus, sau la Vadul Barbarilor, drumul ei obişnuit.

Se pare că prin părţile acelea liniştea necuprinsului tău regat e tulburată de căpeteniile dace şi alane, nemulţumite de asuprirea ostrogoţilor şi gepizilor, supuşi ţie. Pe aici se vorbeşte că prea multă încredere şi mărire dai regilor vasali ai seminţiilor germanice din împărăţia ta, încât aceştia îi nedreptăţesc cu silnicii de tot felul pe cei ne asigură hrana cea de toate zilele şi povara campaniilor de război. M-am convins şi eu de adevărul acesta, pe care mai marele oştirii Onegessius, îl ştie, însă prea multe lucruri îl leagă de Edecon, Ardaric şi Valaric, încât să nu-şi poată impune voinţa. Iartă îndrăzneala nemernicului tău rob, dar mă simt dator să te informez că şi Rumnuc şi Vetraniu, sfetnicul său cel mai apropiat, cred că pe huni o să-i coste un preţ incalculabil independenţa tot mai vizibilă a acestor semi războinice, care niciodată nu ţi-au fost cu credinţă, altfel, decât de frică.

Venerat Stăpân, mă bucur că acest al doilea mesaj este mai întemeiat decât primul. Aici, între munţi, semnele iernii au venit mai curând decât ne aşteptam, vremea s-a stricat, ninge, bat vânturi tari, se lasă pâcle groase, încât şi cei mai

buni porumbei se rătăcesc pe drumul taberelor tale. De altfel, cu aceşti mesageri am necazuri. Cineva le-a oblicit rostul. Alaltăieri aveam şapte, îi vegheam ca pe ochii din cap, ca să constat astă-dimineaţă că mai sunt doar cinci. Mă vei certa, şi o merit, pentru întârzierea ştirilor şi mă învinuieşti că duble servicii aş face de aici veneratei tale soţii, înţeleapta Kreca. Cu alte cuvinte, înţeleg că mă consideri iscoadă dublă, ori, în cazul acesta, nu-mi mai rămâne decât să iau otravă ori să mă pustiesc în lume. Pasăre, peşte sau şarpe de-aş fi, tot n-aş scăpa de ochii tăi cei mulţi cât nisipul deşertului. Nu te îndoi, stăpâne, şi nu chinui cu bănuiala neînsemnatele mele zile. Crede robul care mănâncă de zece ani pâinea ta cea bună. Numai la auzul numelui tău, rostit în însutite feluri, ştiindu-te mâniat, mă cutremur. Acea descriere a prinţesei Elena, mai grăitoarele decât icoanele din bisericile romanilor, o singură persoană ar fi putut s-o facă – iscoada Calipso – serva şi intima soaţei Tale preferate, mărita Kreca. Am greşit, stăpâne, îndreptând celesta-ţi privire asupra ei. O ştiu vicioasă şi cu toate păcatele neamului său. Recheam-o şi fă să fie trecută prin pedeapsa cu focul şi apa, până va să mărturisească. Vei vedea că sunt nevinovat către tine. Sunt bucuros că nu mi-a cerut mie regina aceste servicii. N-aş fi putut refuza şi ştii bine de ce. Acum m-aş fi gândit la Tine din lumea liniştii. Aici, iscoada Calipso este utilă, chiar dacă slujeşte doi stăpâni. Nu cunosc o alta care s-o poată înlocui. În scurt timp a devenit camerista şi intima domniţei asupra căreia se îndreaptă cereasca Voastră privire. Pe iscoada Calipso o bănuiesc aprinsă de dragoste nefirească pentru frumoasa copilă, acea dragoste, lingavă şi neîngăduită, pe care o practică, din exces de viciu ori alcătuire neconformă cu natura, unele dintre femeile Romei şi Greciei. Mărturisesc că

nu mă tem pentru siguranţa protejatei Voastre. Deşi tânără şi neştiutoare, mintea ageră şi cumpătarea îi sunt buni paznici. Voi fi mereu cu ochii pe ea şi cer îngăduinţa de a interveni, dacă e cazul, fără a suporta consecinţele mâniei reginei Kreca.

Olăcarii sunt gata de drum, iar eu mai vântur vorbe. Pe scurt, mărite Tengri: Domniţa Elena s-a înapoiat din Munţii Septentrionului, unde şi-a vizitat rudeniile. Eu cred că într-acolo au mânat-o cu graba alte pricini, izvodite tocmai în palatele lui Marcianus. Domniţa e abătută, trasă la faţă, mereu cufundată în gânduri. A pierdut până şi plăcerea gătitului şi pe cea a parfumurilor. Vânează cu patimă şi pare pasionată de îndeletniciri războinice, în care bătrânul Vetraniu o iniţiază ca pe un bărbat: lupta voinicească, lupta cu pumnalul, cu paloşul şi ghioaga, cu suliţa şi arcul. Pune atâta sârg într-acestea încât îmi pare a fi avut ca tătâne pe chiar Zeul Marte. Melancolia de care vorbeam o fi o stare trecătoare sau e pricinuită de plănuirea unei însoţiri nepotrivite împotriva voinţei ei? Sau totul are ca pricină insistenţele unui tânăr chipeş, văr primar, pare-se, cu nume de astru, care, de pe când domniţa avea doisprezece ani, la sorocul peţirii o tot ere de nevastă? M-a interesat acest neaşteptat potrivnic al Măriei-Tale. Nu pare a fi trăit în lumea noastră. E prea învăţat la anii lui, grămătic şi tălmaci cum puţini am întâlnit. Prezenţa lui în preajma Elenei nu se recomandă, aşa că m-am gândit să vi-l recomand ca tălmaci pentru ambasadele de la curtea lui Marcianus şi a lui Constantinus. Însuşi Vetraniu mi-a mărturisit, la un pahar de cidru, că tânărul îi urăşte pe romani, care trimit repetate solii pentru însoţirea Elenei cu nepotul răposatului împărat Theodosie. Altfel, şi te înştiinţez cu toată bunăcuviinţă, stăpâna inimii Măriei-Ta s-a împlinit cu şi mai mult farmec

de când şi-a schimbat firea. Un portret după obiceiul grecesc, nu pot trimite. Zugravul de la Margus întârzie să apară, iar Elena, ca o prea pioasă creştină ce este, mă tem că nu se va lăsa zugrăvită. Încerc, aşadar, să completez chipul pe care arţhan l-ai cunoscut şi pe care regina Kreca ţi l-a înfăţişat după raportul iscoadei sale. Farmecul acestei fiinţe i-ar putea iarăşi purta pe greci peste mări şi ţări într-un război ca acela despre care istorisesc aezii. E o floare la vremea îmbobocirii, de o frumuseţe inimaginabilă, cu trăsături de camee ce închid în armonia lor o putere de seducţie care tulbură omul, indiferent de vârstă şi de sex. Poate că nu numai întâmplarea a făcut să i se dea acest nume. Crede, stăpâne, convingerea nemernicului tău rob, că prinţesa aceasta nu e femeie, ci o adevărată minune a naturii, un dar al lui Dumnezeu potrivit pentru un rege ca Tine. La concursul de frumuseţe re care anual îl organizează eunucul palatului lui Marcianus, prinţesa noastră ar umbri cincisprezece ani la rând toate frumuseţile acelei lumi. Făcută pentru a plăcea, iubeşte distracţiile. Vorbele sale sunt dulci şi seducătoare, iar sufleteşte mi se pare cu totul cinstită. Are toate armele cu care să răzbească, fiindcă, iarăşi repet, stăpâne, e ambiţioasă, dornică de putere şi influenţă. Se vorbeşte că, pe când împlinea zece ani, rugându-se în altar, a avut o viziune. Maica Domnului, zeitate importantă la creştinii din Dacia, s-a pogorât din icoana la care ea se ruga şi a povăţuit-o, zicându-i: „Fetiţă neprihănită şi credincioasă, ţine minte vorbele mele! Să ai mare grijă de tine, căci răul şi ispita te pândesc la tot pasul. Cândva vei cunoaşte mărirea, ca prin sacrificiul măririi să-mântuieşti neamul şi să te faci plăcută lui Dumnezeu.” Se spune că prinţesa Elena are adesea viziuni şi preocupări şamanice; că tot ceea profeţeşte, se adevereşte. Într-o zi,

când cerceta raftul „cu mirozne şi nade”, din dugheana mea, adusă anume de iscoada Calipso, am întrebat-o, prefăcându-mă că glumesc, cum va să sfârşesc eu. M-a străpuns, parcă nu cu ochii, ci cu doi aştri, încât mă străbătu un fior rece, şi abia i-am înţeles răspunsul, care nu era răspuns, ci numai gest şi sunet: hrş! şi degetul ei arătător îmi trecu pe sub beregată. Degeaba a întors-o pe glumă, fiindcă şi acum, amintindu-mi, simt tăişul sabiei şi sudoarea rece a morţii. Te mai înştiinţez, mărite, că marcgraful Vetraniu se pregăteşte în taină să primească oaspeţi importanţi. Într-o vreme am crezut că Oebarsius, unchiul Măriei-Tale, Scota, Berichus ori alt fruntaş din preajma Voastră, îndrăgitor de vânătoare, va să se abată într-acilea, ce nu e cu putinţă, dacă totul se rânduieşte în taină. În Calipso nu mai am deplină încredere. Aşa că aş cere îngăduinţa s-o introduc în casa acestui hiclean comite pe nepoata mea, lulia Afrodisia. E tânără, ageră la minte şi dispusă la orice sacrificiu în numele recunoştinţei şi vieţii pe care amândoi ţi le datorăm. Va informa şi ea cu parola şi însemnele mele, lucru despre care se cuvine înştiinţat măritul Bareza. Sănătate veselă, braţ tare şi biruinţă asupra duşmanilor să-Ţi dăruiască toţi zeii neamului tău, iar Tengri să te aibă în buna sa pază!

MESAJUL REGINEI KRECA PENTRU CALIPSO
(prin porumbel călător)

Măritul, Stăpânul meu şi Regele lumii, m-a mustrat pentru dubla misie ce ţi-am dat. Am hotărât să citim împreună mesajele voastre. Chiros, însă, nu trebuie să afle. Necuprinsa împărăţie a hunilor se pregăteşte de hotărâtor război, iar Chiros e sclav grec, priceput şi devotat, dar grec. De viaţa ta să nu te temi. Voinţa regelui şi stăpânului meu este voinţa Cerului. Prin urmare este şi voinţa noastră. I-am dat cel mai bun fiu, am îngăduit aducerea pe lume a luminii ochilor săi, Ksaba, prinţişorul cel mic; i-aş da regelui meu totul, chiar şi viaţa, dar nu şi locul pe care întâiul fruct al iubirii noastre îl merită pe tronul Huniei. Pe vraciul acela, ocolit de moarte, de-i zici Ziloibal, cercetează-l despre licorile cu care aş putea reaprinde inima regelui meu. În locul acelor cercei, daţi în dar cu folos, Adamis, omul meu de afaceri, îţi va trimite şi tezaurul ultimei campanii la Apus. Lasă-l pe Chiros cu treburile lui. Tu, slujeşte şi veghează. Deocamdată, regele nostru nici nu vrea să audă de plecarea vreunui fruntaş din Dacia la Constantinopole, dar-mi-te să plece prinţesa care l-a învăluit în vrăji. De se va învoi stăpânul, pentru a-i face pe plac, fă în aşa fel încât tu să-i fi însoţitoare. Turturele din Chitai, care scapă ulilor păsărari şi şoimilor dresaţi, vei primi de la conducătorul convoiului de plute care la sfârşit de florar urcă la ocnele de sare de pe

Maris. Tot el îţi va aduce alte cele de trebuinţă. De Ziloibal, omul fără vârstă, este interesat şi Cerescul nostru Stăpân. Nu e timp pentru tine şi Chiros un drum cu lung popas la Cogaion. Cuvântul „îngădui” se amână. Pentru „porumbiţa aleasă” fii şoimul dresat, dar nu dezlegat. Dacă misia ta va fi cu folos, poţi cumpăra dacul vrednic de tine. Toate femeile îmbătrânesc. Până şi eu, Kreca.

SCRISOAREA LUI ATILA CĂTRE MARCIANUS

(prin scribul şi ambasadorul Zoltes Dacul)

Tengri, Marele Cer Albastru, mi-a trimis sabia cu care stăpânesc lumea de la un ocean la altul. Pe la noi a fost o iarnă cumplită, care a acoperit ierburile stepei cu coviltir de zăpadă. Aşa ocrotesc eu, în nemila-mi şi nesfârşita-mi bunătate, noroadele peste care stăpânesc prin destin. Nici un conducător de neamuri şi oştiri nu se poate lăuda cu fapte ca ale mele. Alexandru al grecilor şi Cezar al romanilor, bucuroşi s-ar fi numărat printre regii credincioşi mie. În 15 ani am străbătut lumea de acolo de unde răsare până acolo unde apune soarele. Peste o sută de regi şi prinţi vestiţi mi s-au închinat şi acum sunt mândri să se numească slujitorii şi intimii mei. Împărăţie ca a mea nu a mai fost sub cer: mişcătoare ca apa, vicleană ca focul, tare ca fierul, neclintită în vrere şi durată ca munţii cei mari din împărăţia Chitailor. Eu îi fulger pe aceia ce nu mi se supun şi slobod groaza peste neamurile lor. Printre neprieteni numele meu vântură spaima şi, apariţia ceambururilor generalilor mei, seamănă groaza. Frica, înarmată cu arcul şi sabia e ariergarda oştirii mele, care poate fi asemuită cu furtunile de

nisip din j pustiul Gobi.

Temeţi-vă, slugi necredincioase, care de atâţia ani îmi potoliţi mânia cu aur, temeţi-vă fiindcă numele meu pentru voi de acum înseamnă moarte, ruină, pustiu. Voi înşivă m-aţi numit „Biciul lui Dumnezeu”, trimis să pedepsească mişeliile voastre. Deci, iarăşi, ia aminte, tu Marciane, care, culcându-te cu văduva lui Teodosiu, te numeşti împărat al romanilor: Atila, stăpânul tău, îţi porunceşte să-i pregăteşti fără întârziere palatul în care să fie primit ca singur şi vrednic stăpânitor al lumii, şi în care însuţi, cu slujitorii tăi, să serveşti. Pe nevolnicul Constantius de la Ravena l-am iertat, încă l-am iertat, la rugămintţile Papei şi la ispitirea cu aurul. Oştirile mele, de la Apa Volgarilor la Rin, sunt pregătite. O nuntire la care râvnesc a amânat sorocul. Primeşte solul meu ca pe unul dintre stăpânii tăi. El îţi aduce şi urare de sănătate de la Stăpânul Lumii.

RĂSPUNSUL LUI MARCIANUS LA SCRISOAREA LUI ATILA

(prin acelaşi ambasador)

Marcianus, împărat al României Răsăritene,
către Atila, rege al hunilor,
stăpânitor peste Sciţia şi Germania, cu urări de mărire şi sănătate.

Am primit strălucita Ta solie şi scrisoarea ce ne-ai trimis. Semeţia tonului şi absurditatea pretenţiilor ne-au supărat foarte şi ne- au dat de gândit. Uiţi, o, rege, natura reală a raporturilor dintre regatul tău şi împărăţia noastră, raporturi pe care venerabilii noştri înaintaşi le au ratificat? Această scrisoare îmi aminteşte de cea trimisă prin ambasadorii Orestes şi Esla, înaintaşului meu Teodosie, scrisoare prin care îi aminteşti că, complotând împotriva Ta, n-a ştiut să-şi onoreze obârşia nobilă, decăzând din starea sa şi ajungând sclavul tău plătitor de tribut. Ştiu că deopotrivă de laudă îţi este şi mintea şi braţul. Cum dar, se face să uiţi numele celui care acuma este împărat la Constantinopole? Eu nu întind într-ascuns curse, precum sclavii de rând, şi nici nu mă tem de numărul şi puterea armiilor Tale. În lume este loc pentru noi amândoi, şi mai bună decât toate plănuirile haine este pacea. Află, rege, că nu datorăm tribut nici unei împărăţii şi recunoaştem cele cu care repauzatul împărat s-a îndatorat. Honoria, sora vărului nostru,

împăratul Constantius al Romei, se află la Ravena şi nu poate deveni soţia Ta, întrucât este măritată, lucru pe care iscoadele regatului hun ar trebui să-l ştie. Tu, care ţi-ai petrecut tinereţea la Roma ar trebui să ştii că ea nu poate primi sceptrul imperial pentru că este femeie şi la romani femeile nu au dreptul de moştenire asupra imperiului.

Ca fost general, am învăţat că o pace dreaptă nu poate fi instaurată decât cu forţa armelor. Pentru alternativa războiului noi suntem pregătiţi, având destui oameni, arme puternice şi credincioşi aliaţi. Promitem, însă, puternice rege, că dacă nu veţi încălca pacea, vă vom trimite, după obicei, daruri şi vă vom considera prietenul nostru. Am înţeles de la solii Tăi că o asemenea scrisoare, cu răspuns hotărât, ai primit şi de la Ravena şi că ai socotit-o jignitoare. Nu lua răspunsul nostru ca o provocare venită din două părţi, ci mai bine gândeşte la soarta lui Alaric, regele vizigot, care, după ce a cucerit „cetatea eternă”, a sfârşit în împrejurări misterioase.

Aflu că traiul seminţiilor din regatul tău este îndestulat, păşunile sunt mănoase, aliaţii fideli. Amândoi suntem la anii bătrâneţii şi ai înţelepciunii şi de aceea nădăjduim că Vei păstra pacea.

Zeii neamului tău să te ocrotească în sănătate şi glorie.

* * *

Ultimatul lui Atila trimis cu solii grăbite celor doi împăraţi:

„Atila, stăpânul meu şi al tău, îţi porunceşte să-i pregăteşti fără întârziere un palat în care să fie primit ca

stăpân!”

AL DOILEA MESAJ AL ROABEI CALIPSO CATRE REGINA KRECA

Binefăcătoarea mea, neasemuită regină a lumii, întâia între femei, primeşte umilitele plecăciuni ale roabei tale care îţi duce dor din această ţară de munţi, ape şi păduri ce poate închipui o Asie în miniatură. Aici, Mărită Doamnă, ar fi trebuit să fie reşedinţa neumblătoare a celui născut din unirea lui Tengri cu Soarele neasemuitul Atila, iubitor bărbat căruia i-ai dat vrednic fiu şi care te ţine ca regină a reginelor sale. Ţara lui Rumnuc e o ţară de minune, i poate fi semuită doar cu Transcaucazia Cazărilor prin frumuseţea peisajului, mulţimea apelor curgătoare, limpezi ca roua cerului, prin rodul pomilor şi abundenţa vânatului. Mai de minare decât tot ce am înfăţişat în puţine cuvinte este abundenţa apelor fierbinţi tămăduitoare. Dacă există altundeva Raiul creştinilor, apoi, acela aici trebuie să fie. Iarna a fost aspră, dar a trecut repede. Oamenii locului ştiu să-şi orânduiască mai cu seamă nopţile lungi ale acestui anotimp muncind şi petrecând deopotrivă; se strâng laolaltă şi la lumina opaiţelor de ceară şi răşină plăcut mirositoare torc, ţes, se distrează cu jocuri de iubire, cântă cântări duioase ori vesele, cum nu se mai aud pe pământ, spun snoave, poveşti şi balade. Aşa petrec până în zori când, pe tălpici late de lemn, alunecă pe zăpadă către casele lor răsfirate pe văi şi ponoare. În nopţile cu viscol, după ninsori bogate, felurite fiare ale pădurii: urşi, lupi, vulpi, iepuri, vin până la geamurile micuţe ale caselor şi întăresc ideea că aici trebuie

să fi fost Edenul cândva.

Regina mea, am veşti bune. Întreaga iarnă, adică cinci luni, nevârstnica prinţesă asonă a oftat şi s-a pârjolit de dor. Or, aşa suferă o femeie din dragoste aflată departe şi neîmpărtăşită. Salda, slujitoarea şi intima ei, fiica unei vrăjitoare vestită, pe nume Mavida, de la Muntele Dochiei, cunoştea pricina, iar eu am sacrificat cerceii pe care, din marea ta bunătate, mi-ai dat atunci când ai zăcut de moarte şi ţi-am descântat de deochi. Zoltes Dius, tânărul prinţ ason, din seminţiile septentrionice ale Daciei, a fost cerut curtean al regelui şi stăpânului nostru. Bănuiesc că aici este lucrătura vicleanului spion al vieţii, grecul Chiros, care poartă mesaje de mare taină cu Cel Născut din Tengri. Tânărul prinţ este instruit pentru a purta ambasade la Constantinopole şi Ravena, el fiind lăudat grămătic, cunoscător de multe limbi imperiale, ca şi unchiul său, Vetraniu, fost capuheaie la Roma, împreună cu adolescentul Atila. Despre acea vreme de supliciu pentru Soarele Nostru, acest Vetraniu povesteşte fapte şi lucruri de mirare, ce-au rămas taine pe care nici Înţelepciunea Ta, Eminenţa Cenuşie a imperiului nu le bănuieşte. Ştirea a ajuns la urechile prinţesei printr-un vânător bătrân, pe numele său, venerat în toată Dacia, Viezure, care, vară-iarnă, colindă munţii sălbatici şi nesfârşiţi ai acestei ţări, îmbrăcat ca fiara căreia îi poartă numele, însă mie mi se pare că sub această înfăţişare de sălbatec se ascunde un mare spion şi uneltitor. Măria Ta poţi afla dacă nu cumva este unul şi acelaşi cu cel care organizează vânătorile şi petrecerile vânătoreşti pentru Măritul Rege, la primiri de ambasade şi regi în munţii de la izvoarele Crissiilor. De-o fi aşa, înţeleptul Bareza îmi rămâne dator. Ce anume pune la cale omul acesta, ascultat ca un rege, prin neostoitele lui drumuri, e greu de spus. Pe mine

mă înspăimântă şi mă hipnotizează. Are faţa şi ochii animalului tiz: nu umblă, ci se furişează şi lasă mereu impresia că-şi bate joc de toţi cei din jur. Cu excepţia Elenei, căreia îi este mai mult decât un sclav, bucurându-se, la rândul lui, din partea ei de consideraţie şi devotamentul pe care îl are numai pentru Zoltes Vetraniu. Am mirosul format, am slujit ca iscoadă cu viaţa, cum bine ştiţi la perşi, la isauriani, la romani şi la nibelungi, încât am căpătat încredinţarea că omul acesta nefiresc alcătuit, care se bucură de consideraţie printre fruntaşii acestei seminţii alunecoase, stând deseori la ospăţ alături de regele Rumnuc. Face legătura între marile triburi ale neamului, ai căror conducători, blestemată de toţi şamanii să fiu dacă nu pun ceva la cale. Un complot împotriva Celui căruia Dumnezeu i-a încredinţat sabia primenirii neamurilor, o alianţă secretă cu alanii şi imperialii, ceva de felul acesta. De va să fie aşa, vor cădea multe capete, iar al meu va să fie primul.

La sosirea acestui Viezure, deunăzi, a coborât la sfat de taină din munţii cu peşterile sacre chiar şi înţeleptul fără vârstă, Ziloibal, despre care ţi-am mai vorbit. Acum, luare aminte, venerata mea stăpână! A participat la sfat de taină şi drăcuşorul Ildiko, sfat de la care a ieşit cu I ochii plânşi, tulburată şi mâniată, încât o săptămână nu a schimbat cu nimenea vorbe. Să se fii hotărât căsătoria ei cu vreun bătrân bogat dintre fruntaşii neamului, cum se mai obişnuieşte pe aici, ori o noua şedere pe lângă împărăteasa Pulcheria, care are doi nepoţi nevolnici de căpătuit? Au certat-o fruntaşii pentru slăbiciunea ce o are faţă de vărul ei, Zoltes Dius, menit, după cum ştim, pentru Emuke, fiica marelui comandant Onegessius? Înclin să cred că tot ce se întâmplă nefiresc aici vine de la curtea lui Marcian, în vrednicia căruia, ca împărat provenit din general de armată, întreaga

Romanie tracică, iliră şi scitică îşi pune mari speranţe. Când voi şti bine motivul suferinţelor acestei primejdioase femei, deşi e încă o copilă, trimit sublimisimei stăpâne mesaj prin porumbel, deşi mai potrivit ar fi o turturea din soiul pe care Stăpânul Lumii l-a primit de la împăratul Chitailor. Cum nici grecul Chiros nu dispune de o aşa comoară, vă închipuiţi cât m-aţi onora trimiţându-câteva prin olăcari de taină, în al doilea dintre cele trei locuri cuvenite pentru astfel de întâlniri.

Pe aici, îndrituită aleasă a Cerului, a venit târziu, dar năvalnic primăvara. Dacia dintre munţi este ţara pădurilor plăcut mirositoare. În aceste zile totul este potop de floare şi de mirozne, încât, de nu ar fi dorul de Măria Ta, mi-aş cumpăra ca soţ, după obiceiul locului, un voinic precum acel Zoltes Dius, şi nu aş mai pleca. Mă tem, însă, că întoarcerea mea deja se hotărăşte peste voinţa Măriei Tale. Chiros, acest satyr bătrân şi viclean, unelteşte pe lângă Bareza plecarea sau pieirea nea. Asta după ce mi-am călcat pe inimă şi i-am făcut mai uşoară iarna. Mă tem cu adevărat, Doamnă, pentru viaţa credincioasei tale Calipso, care vrea să trăiască numai pentru a te sluji până la moarte. Câţiva dintre spionii lui Bareza lucrează în folosul acestei nevârstnice şi împotriva ta. Întâiul dintre ei este Chiros. Scrie-mi numai atâta: Îngădui. Pe aici orice străin se rătăceşte şi poate cădea pradă fiarelor pădurii, ori sfârşeşte într-o prăpastie.

Cu smerenie, (roaba ta) Calipso

RAPORTUL LUI GERULA DACUL, GRĂMĂTIC AL CANCELARIEI LUI ATILA, CĂTRE ÎNŢELEPTUL ZILOIBAL

Înţeleptule, Părinte şi Mare Preot Ctist, eu, nemernicul Gerula. fiul acelui Gerula care te-a slujit pe vremea lui Valens, la recomandarea strălucitului general Vetraniu, moşul duxului nostru de pe Maris şi Trei Ape, grămătic cinstit la curtea Împăratului Lumii, măritul Atila, am aflat că regele la care se închină împăraţii şi regii este interesat de ştiinţa ta despre astre, mersul vremurilor, destinul oamenilor şi al seminţiilor cauza şi remediul bolilor şi câte altele. La cancelaria grămăticilor se vorbeşte, cu mirare, ca despre o rară întâmplare a acestei lumi, de o întâlnire a Măritului cu domnia-ta. Edecon, regele Schirilor, apropiatul marelui rege şi principalul purtător de solii, m-a onorat cu invitaţia de a-i vorbi despre domnia-ta şi despre foloasele unei vizite în prelungirea unei vânători în munţii unde se află cetatea regilor daci. Fiind de tânăr grămătic la curtea aceasta, la rândul meu m-am sfătuit cu tânărul prinţ Zoltes Dius şi cu măritul Vetraniu, venit pentru întâmpinarea unor regi şi şefi de triburi din Caucaz şi Volgaria. Vânătoarea a fost stabilită pentru sfârşitul lunii lui fructar şi va fi una dintre cele mai importante de când Fiul lui Tengri conduce împărăţia hunilor. Vor să guste, acest prilej, din înţelepciunea ta, Edecon, Regele Schirilor, Ardaric Regele Gepizilor, Valaric, Regele Ostrogoţilor, Elac şi Aladar, fiii Marelui rege, Scota, Berichus şi Esca, comandanţi ai marii oştiri, Orestes, alţi

înţelepţi sfetnici din neamul nostru. Cu măritul Edecon şi înţeleptul Vetraniu am desenat harta drumului, cu toate popasurile până la Tine: un popas ar fi la apele tămăduitoare ale Biharei, al doilea, la băile de aur ale
Albumului; de aci vom coborî, pe vechiul drum al aurarilor la băile tămăduitoare de la Germisara, pentru un popas mai lung; în a zecea zi a călătoriei vom urca Valea Sargeţiei la Tine.

Duxul Vetraniu m-a rugat să scriu domniei-tale, în limba cea veche a preoţilor daci, cu semne din bătrâni, pentru eventualitatea că va să ajungă în mâinile unei iscoade, tot ce mi se pare că este important să ştii despre Atila şi huni, pentru ca discuţia să-ţi fie la îndemână. Îndrăznesc să sfătuiesc înţelepciunea ta să nu te sfieşti, ci, dimpotrivă, să-i vorbeşti îndrăzneţ, ca de la înţelept la înţelept. Măritului Atila nu-i plac vorbele ocolite, linguşeala, diplomaţia romană. Deşi mare, cum nu a mai cunoscut pământul, el este în purtări cel mai simplu dintre huni. În măsura în care, după douăzeci de ani de când îl şi slujesc, am învăţat câte ceva, iar acel ceva îl fac acum cunoscut domniei-tale.

Hunii se împart în mai multe seminţii: hunii albi, hunii masageţi, hunii herulieni, hunii bulgari şi tătari. Printre hunii herulieni se găsesc mulţi creştini. Din această seminţie face parte Atila. Au părul de culoarea grâului, ochii oblici, adânciţi în orbite, nasuri mici, obraji rotofei, păr negru moale, ras în faţă, împletit la urechi şi atârnând pe spate; braţe puternice, picioare scurte răsucite spre interior. Navighează prin deşerturi precum marinarii pe mare, în caravane lungi, alcătuite din căruţe cu coviltire negre. Caii lor pot galopa fără oprire douăzeci de mile făcând într-o singură zi o sută de mile. Pe căruţe pun coşuri mari de

răchită, acoperite cu pâslă neagră, în care poartă toată avuţia lor gospodărească. Pe altele, leagă corturi sub formă de clopot, acesta fiind singurul cămin. Schimbă păşunile după anotimpuri. Triburile şi clanurile din triburi au propriile păşuni moştenite ori date de rege. Vara îşi întorc faţa spre nord; iama, spre sud. Petrec cu Kavas, o băutură fermentată din lapte de iapă. Mănâncă orice fel de carne, dar mai ales carnea de cal. Conservă carnea uscând-o la soare şi vânt. Poartă căciuli din piele de vulpe, iarna îmbracă două mantale lungi, una cu blana întoarsă în afară, cealaltă cu blana înăuntru. Rangul este indicat şi de soiul blănii. Cei de rând poartă blăni din piei de câine sau de lup; nobilii, de samur. Nădragii sunt din piele de capră. Poartă pe pumni şoimi cu ajutorul cărora vânează păsări şi sălbăticiuni. Celălalt sport preferat e lupta de pe cal. De felul lor sunt foarte certăreţi. De aceea şi pedepsele sunt aspre. Omorul e pedepsit cu moartea. În afară de cazul când ucigaşul era beat. Tot cu moartea se pedepsesc: adulterul, furtul, urinatul peste focul de tabără şi în ape curgătoare. În afara seminţiei lor totul este permis. Nu se spală, poartă veşminte jegoase, îşi mânjesc obrajii cu seu de cal. Se închină Cerului Albastru şi au vrăjitori numiţi şamani Sunt bântuiţi de tot felul de spirite rele, dar, înţeleptule, nu uita că Atila şi-a făcut educaţia la Roma, zălogit ani buni de bunicul său şi de tatăl său, Muzduc. În perioada aceea de privaţiuni şi umilinţe a strâns nemărginită ură împotriva romanilor. Era singurul prinţ al Asiei printre ceilalţi prinţişori, iar povestea aceasta o cunoaşte bine duxul Vetraniu care, în acelaşi timp împărtăşea aceeaşi soartă, că adolescentul Atila devenise obiect de distracţie pentru fiica împăratului, de care îndrăgostise şi care, ca dovadă, i-a cerut să se lupte, în cuşcă, având mâinile goale, cu un lup. Aşa s-ar explica

ambiţia păstrată până acum la bătrâneţe, de a se căsători cu Honoria, sora împăratului Constantius, pretendentă la tron. Se pare că de acelaşi tratament jignitor a avut parte Ecius, cel supranumit „Ultimul Roman” şi care după bătălia indecisă de la Câmpiile Catalaunice, întreruptă de ciumă, prin înţelegerea celor doi mari comandanţi de oşti, s-a retras în uitare, lăsând imperiul pe seama bicisnicilor. Dar, să revenim la huni.

La ei căsătoria se înfăptuieşte prin captură ori prin mimarea capturii, obicei de care, dacă zvonurile se adeveresc, veţi avea curând parte în ţara strămoşilor mei.

În bătălie hunii poartă haine de piele acoperite cu plăci de metal, dar nu şi în spate, fiindcă aceasta ar fi considerată laşitate. Limba lor e plăcută şi pare un ciripit de păsărele. Conducătorul de clan, de trib, de seminţie e numit han, respectiv marele han.

Modelul uman suprem al hunului este Atila. Pentru poporul său a devenit legendă. El şi-a petrecut viaţa călare. Mai mult a stat în şa decât în jilţ. El călăreşte cu scări înalte, cu genunchii la nivelul umerilor, cufundat în şa, neclintit ca o statuie. Numai ochii i se rotesc, ca la şoimi, iar simţurile treze îl avertizează de orice primejdie. S-a întâmplat călărească aşa multe zile la rând, schimbând caii din mers şi din somn. Pentru el tot neamul său veghează. Ei sunt convinşi că pentru a s-au născut, că asta e menirea lor pe pământ; gata să se lase săgetaţi, îngropaţi de vii, arşi. Pentru stăpânul lor, pentru Fiul Cerului, să mori e cea mai mare fericire, sortită celor aleşi.

Cortul Marelui Han e din pâslă, căptuşit cu mătase, împodobit cu piei de sobol, de castor, de tigru şi vulpi argintii. În el se găseşte o măsuţă de lemn de lotus plăcut mirositor, pliantă, după modelul generalilor de la Roma. La

mijloc, o vatră pe care arde focul de mărăcini,de trestii, la nevoie, de bălegar, deşi în tabăra lui statornică din Panonia nu lipsesc lemnele de brad, carpen, fag şi stejar. Pe jos sunt întinse blănuri, iar pe margini, covoraşe şi perniţe pentru genunchi. În cortul războinicului nu intră femeile; ele au corturile lor unde pot fi vizitate. Doar întâia soţie are îngăduinţa. Ea stăpâneşte cu autoritate peste toate, dacă i -a născut primul fiu. Prima soţie a lui Atila este Kreca, însă soţia preferată este Helke. Kreca e seminţie din hunii negri. Ea menţine trează voinţa regelui, îi insuflă spirit războinic, are viziuni şi premoniţii, stă adesea la sfat cu şamanii, în lipsa regelui reprezintă autoritatea supremă, ajutată fiind de bătrânul unchi Oebarsius.

Atila vorbeşte puţin şi ascultă cu răbdare. Nu-i plac vorbăreţii, pe care-i consideră uşuratici. Cugetă şi formulează cugetări, care mai apoi circulă ca nişte legi şi porunci. E convins că vorbele,gesturile sale, gândurile sale vin de la Tengri, Cerul Albastru, şi sunt cercetate de el. E cumpătat şi calculat în toate. Numai la petreceri îşi sloboade poftele, bând, mâncând, petrecând cu femei până la îndestulare. De aceea se crede că are sângele gros şi faţa plină de vinişoare roşii. Un doctor grec, care i-a prescris cumpătarea la vin şi femei a plătit îndrăzneala cu capul, fiindcă primul său vraci, înaintaşul lui Berka, i-a prevestit că de aici îi va veni sfârşitul. Berka, un şnapan dornic de mărire, inteligent peste măsura întâlnită la huni, a sugerat regelui ideea că aceşti proşti sfătuitori sunt în slujba lui Chrisaphius, întâiul sfetnic al împăratului Teodosiu. Măritul Vetraniu a adus vorba la o petrecere despre vinul ritual preparat de preoţii templului luminăţiei tale din strugureii ursului, afine, coacăze negre şi miere de pin, vin cu care e bine să-l îndestulaţi, pregătind un butoiaş pentru o viitoare

nuntă la care, când este bine dispus, face aluzie.

De râs, râde rareori. Nici nebunul Zercon, nici fratele meu Erula, bufon primit în dar de la Teodosiu, nu pot smulge de la el mai mult decât un zâmbet.

Iartă, mărite, că îţi fac cunoscute amănunte neplăcute pentru urechea unui sfânt nedesprins cu cele lumeşti. Însă, discuţia cu Fiul lui Tengri trebuie să te găsească a toate ştiutor, pentru foloasele ce le putem trage noi şi prietenii noştri de aici, atunci când planurile pentru care mulţi, cu viaţa în palmă, lucrăm. Cu prima soţie se culcă în sensul că se odihnesc împreună, pe aceeaşi blană, fiecare depănând amintirile petrecând cu aburul lor. E un fel de ceremonial al întoarcerii, obligatoriu. În ceasurile aceste nu se cuvine să fie tulburaţi nici dacă arde pusta, se învolbură apele şi se revarsă cerul.

Hunii vieţuiesc laolaltă cu animalele – caii, mânjii, vitele, caprele, aduse de greci şi romani, cu câinii, aflaţi în aleasă cinste. Un mare rol în viaţa acestor oameni îl au cântăreţii de balade şi vracii. Când cântă, folosesc scripci pentru acompaniament. Eu l-am sfătuit măritul Vetraniu ca la acele petreceri prilejuite de vânătoarea în Dacia să aducă vestiţi cântăreţi din nai, de pe Jiu, şi cântăreţi din tilinci de pe Samus. Hunii cântă de-a călare şi tot aşa sunt ascultaţi. Noaptea stau pe piei în jurul focurilor. Nu uita, mărite, că au un cult pentru foc. socotesc parte a soarelui, iar Atila nu suportă fo curile mari, ele dovedind necumpătare şi sfidare. În cortul încăpător al Marelui Han cei mai buni cântăreţi interpretează pentru fruntaşi mai ales cântece hune, dar şi pe cele ale seminţiilor supuse şi confederate. Un singur cântec zis aici poate spori faima şi averea cântăreţului. Cântecele lor, prin ceea ce spun, se aseamănă cu ale noastre şi aşa se face că Grui de la Gilău, cântăreţul dac, e unul

dintre cei mai preţuiţi. Cântecele lor povestesc despre strămoşi, despre războaie, cu ele coboară în negura vremurilor şi învie clipe desprinse din timpul Cerului Albastru; despre geruri şi arşiţe nimicitoare, despre revărsări de ape şi molime, despre alte stele trimise pe pământ ca soli ai Cerului Albastru. Cel mai frumos dintre toate, nelipsit la ocazii sărbătoreşti şi mai ales din campaniile de război este „Cântecul războinic al hunilor”. Se pare că acest cântec i-a însoţit pe strămoşii celor de azi, care şi -au părăsit vetrele plecând în căutare de păşuni către soare apune. Un vestit aed a făcut din el cântecul războinicului Atila. Aedul cântă o strofă pe tonalitate înaltă, corul reprezentat de războinici ori de un grup al aedului, o preiau într -un refren, mereu altul sau acelaşi, în funcţie de ocaziile la care se cântă. Deodată atmosfera devine solemnă încât ascultătorii, şezând chirciţi pe blănuri sau pe pământ, devin nişte statui ce par fixate acolo de la începuturile lumii, pată neagră în stepa cenuşiu -verzie, contopiţi cu focul şi cu cerul. Uneori, furişându-se ca un tigru siberian, Atila se aşează în mijlocul celor care alcătuiesc corul, se lasă pătruns de vrajă, cântă din toată inima şi nu se sfieşte să lase lacrimile slobode pe drumul lor. Melodia veche, încât pare că vine de la acel înaintaş al neamului care, păstorindu-şi în pustietatea Podişului Mongolic turma, a încropit, inspirat de Tengri, întâiul cântec al seminţiei sale. Trebuie ştiut, înţeleptule, că acest cântec este cunoscut în zeci de variante, dar cea mai dragă Marelui Han este aceasta, pe care ţi-o trimit, pentru eventualitatea că-i vei face o surpriză interpretând-o neîntrecuţii cântăreţi ctişti de la Templele din Cogaion:

BICIUL LUI DUMNEZEU

Aedul: *Pe stepele Asiei oştenii aminte-*
aducându-şi La focuri ei dorul şi-l
cântă;
Spre Apus neînfricaţi Kaganul

Corul: *E Atila-n frunte, cu noi este Cerul, Din*
mare la mare, din munte la munte;
Supunem popoare cu arcul şi fierul,
Supunem pământul cu Atila-n frunte.

Aedul: *De copitele hoardei răsună pământul,*
Distrugem oraşe, aprindem ogoare,
Sirepii ne poartă mai iute ca vântul,
Ca Atila altul nu este sub soare.

Corul: *Nu-i altul pe lume cum este Kaganul –*
Cine în luptă îl vede o ştie -
De numele său se-nspăimântă
romanul, Cezar peste Roma cândva va

Aedul: *De cinci ori cincizeci popoare*
vrăjmaşe Au fost biruite de-al nostru
Kagan, În faimă el creşte an după an,
Preface-n ruine vestite oraşe.

Corul: *Străbatem pământul sub vipii, sub ger*
– La Rin chiar fuserăm mai anul – Ca
Atila rege nu-i altul sub cer, Sub soare
e unic Kaganul.

Aedul: *'Nainte, 'nainte, furtună şi ropot!*
Spaima goneşte pe-alături de noi;
Imperiul Romei e-n groază şi clocot
Când hunii viteji se gătesc de război.

Corul: *Kaganul e-nfrunte şi-l apără Cerul,*
De Cer îndrăgit e Kaganul;

Popoare supunem cu arcul şi fierul: Pe cai, să pornim uraganul!

Aedul: *La marea ce geme la capătul lumii*
Şi aur şi falã toţi hunii râvnim;
Se-nchinã lui Atilapopoarele lumii, De-aceea-l urmãm şi-l cinstim.

Corul: *Murim cum mor bravii, popor de eroi,*
Supunem cu fierul, aprindem pãmântul, Când fiul lui Tengri e-alãturi de noi Şi stepa-nverzitã ne este mormântul.

Aedul: *Kaganul e-n frunte, cu noi este Cerul, Sloboade sãgeata, aruncã arcanul, Sãgeatã nu-l catã, nu-l vatãmã fierul, De Cer ocrotit e Kaganul*

Corul, mulţimea, puternic, solemn, ca un vuiet din măruntaiele pământului, încât cântecul ajunge la cer:

'Nainte, 'nainte, furtunã şi ropot! Spaima goneşte pe-alãturi de noi; Imperiul Romei e-n groazã şi clocot Când hunii viteji se gãtesc de rãzboi.

Se cuvine acum să transcriu din însemnările mele câte ceva din organizarea armatei şi operaţiile de război, subiect plăcut Marelui Han şi tema de conversaţie prin care ai putea abate atenţia lui de la cucerirea şi distrugerea celor două imperii romane. În organizarea armatei încă de la începuturile migrării către Apus, hunii folosesc sistemul zecimal. Zece oameni, suta, mia, zece mii, suta de mii... Cei zece formează un fel de frăţie şi pe această unitate se întemeiază ea şi puterea întregii armate. Ei devin Anda, frate, sorbind din sângele celorlalţi nouă. Cel căruia i se ia sânge intră sub puterea magică a celuilalt. Răspund cu viaţa unul pentru altul. Un fel de „Frăţie a lupilor juni” de pe

vremea regilor daci, despre care îşi mai amintesc bătrânii.

Semnalele de război se fac cu steagurile, printr-un sistem de comenzi, şi cu trâmbiţele. Zgomotul e menit să descumpănească şi să înspăimânte. Fiecare oştean are doi-trei cai de rezervă. La ei, fără cal eşti sortit pieirii sau dezonoarei. Războinicii de rând poartă îmbrăcăminte de piele, platoşe de fier, aramă, os sau lemn, mănuşi lungi şi genunchiere de piele de bovină; după modelul nibelungilor şi amelungilor, fruntaşii au cămăşi de zale, coifuri rotunde, apărători la gât şi încheieturi. Armele lor preferate sunt arcul, cu două categorii de săgeţi, uşoare pentru distanţe mari, şi grele, pentru străpuns sau aprins: lance, scut, suliţă.

Merindea de război şi de deplasare o constituie carnea uscată la soare ori mursecată între pulpe şi chişiţa calului, brânza întărită, unt şi lapte păstrate în burdufuri de piele. Nu cunosc bunătatea de unt sărat la putină, din munţii noştri.

Hunii, Înţeleptule, au cel mai perfecţionat sistem de informaţie din câte se cunosc. Fiecare conducător are cancelaria proprie cu grămătici, vistiernici, iscoade şi „spioni cu viaţă”. La curtea regelui suntem vreo două sute de grămătici şi tezaurieri. Informaţiile de la distanţe se fac prin posturi permanente de semnalizare şi legătură, cu cai odihniţi şi călăreţi în stare să gonească zi şi noapte. Pentru a putea fi recunoscuţi şi ajutaţi în misiunea lor, poartă la gât zurgălăi.

La huni, Măritule, nu sunt legi, ci obiceiuri: se cade, nu se cade. Lege e tot ce chibzuieşte şi hotărăşte regele. De folos, pentru a te considera Marele Han a toate ştiutor este să cunoşti câte ceva despre pregătirea războaielor, relaţiile cu populaţiile cucerite, concepţia despre viaţă şi moarte, visele lui Atila, mai ales visele, care se repetă şi pe care îţi va

cere să le tâlcuieşti.

Războaiele lui Atila sunt pregătite îndelung şi temeinic Niciunul nu este pornit fără motiv. Un rol de seamă îl joacă solii şi iscoadele, acestea fiind alese din rândul celor mai inteligenţi şi cutezători supuşi. În acest scop el cumpără cu aur oameni de încredere la Roma, Constantinopole, la Ravena şi curţile vasalilor. Pune mare temei pe acţiunile de cercetare, verificând informaţiile personal, prin comandanţii şi apropiaţii săi. A creat o adevărată şcoală de soli şi iscoade, condusă de Edecon şi Bareza, secondaţi de Esca şi Orestes.

Concepţia despre viaţă şi moarte este o temă frecventă în discuţiile cu solii străini şi cu regii vasali. Pentru huni este una senină, specifică oamenilor ce trăiesc sub cerul liber şi izvorâtă din îndelungată şi profundă observare a naturii: în miezul anotimpului iarba veche dispare, cea nouă îi ia locul. Din această concepţie izvorăşte şi dreptul primului venit, dreptul la pribegie, al rădăcinii sau seminţei mai harnice, mai viguroase, deci dreptul noilor născuţi. De aici credinţa Hanului că a fost menit să primenească lumea.

Atunci când rememorează cu martori de seamă bătălii şi cuceriri lui Atila îi place să amintească de oraşele şi cetăţile de seamă ale lumii peste care au trecut seminţiile sale: Samarkand, Gurganj, Otrar, land, Nerv, Nishapur, Hierat...

Fiul Cerului trăieşte a doua viaţă prin vise şi este dintre puţinii oameni care visează colorat. Multe dintre visele sale se repetă şi dau de lucru şamanilor specializaţi în dezlegarea lor. Unii, cu memorie mai scurtă, prinşi cu şărlătănii, şi-au pierdut viaţa în chinuri groaznice: traşi în ţeapă, îngropaţi de vii, aruncaţi la câinii înfometaţi, trimişi între ciumaţii izolaţi în pustie.

Deseori visează cum doi şerpi solzoşi, cât nişte

trunchiuri de copac, prind a-şi încolăci trupurile peste alţii mai mici, fără solzi şi neajutoraţi. Scrâşnesc solzii atunci când se freacă unul de altul, se mişcă unduitor, îi vrăjesc şi ademenesc pe ceilalţi. Cei mici încep a se îmbăla, a se mânca, a se înghiţii; apoi cei doi îi înfulecă. Sătui, zac şi ei neputincioşi, iar peste trupurile lor vlăguite prind a se târî alte lighioane, de alt soi

Mai visează Kaganul un pustiu nisipos, ca deşertul Kara-Kum, unde fiii săi se prefac în ape, apoi în pâraie pe care le înghite pustiul. El, Hanul îi vede de sus, de pe un nor plutind pe Cerul Albastru, ştie că e în altă lume, că nu poate să-i ajute şi priveşte neputincios dispariţia neamului său.

Alteori, în vis, se vede tânăr, mire cu prima mireasă, care este Kreca, dar nu este ea. Aceeaşi femeie, alteori, se întrupează din siniliul Cerului, se iubesc cu înfocare într-un cort pregătit pentru miri; în toiul dragostei devoratoare ea se preface în sabie şi îi ia viaţa.

În al patrulea vis, care se repetă de vreun an, se face că vine din altă lume, de dincolo de lumea lui Tengri, după multă vreme de când a plecat din lumea aceasta, are aripi şi zboară peste mări şi ţări, dar se opreşte doar în trei locuri îngăduite, pentru a-şi mai trage sufletul: la cataractele Istrului, pe ţărmul Pontului Euxin, în partea sudică unde se întâlneşte Istrul cu marea, şi pe o vastă câmpie, din partea răsăriteană a întâlnirii Volgăi cu marea. Visul acesta dintre toate cel mai bizar, dar şi mai frumos, nici un vraci nu s-a încumetat să-l dezlege. Poate că, pornind de la tâlcul celorlalte, îl va desluşi înţelepciunea Ta, Mare Preot.

Cerând iertare pentru lungimea acestei misive, pe care şi regele Rumnuc şi duxul Vetraniu o socotesc foarte importantă, şi amintind că sunt scrib de o viaţă, deci om împătimat în îngălarea vorbelor care nemuresc trecutul,

nutresc speranţa că Te voi găsi sănătos, ca un nevrednic ce mă număr în strălucita suită cu care Omul Lumii vine la întâlnirea cu Tine. Zeii Daciei şi Dumnezeul Creştinilor să ocrotească neamul nostru, iar pe mine, Tengri, nemuritorul Cer Albastru, căruia mă închin de 22 de ani cu nestrămutată credinţă.

Olăcarul este dac, om îndatorat mie cu viaţa şi credinţa. Cunoaşte căi ocolite şi i se poate încredinţa orice mesaj. Chiar şi un butoiaş din vinul „tinereţii fără bătrâneţe şi a vieţii fără de moarte" şi câteva bote cu extract de „Iarba bătrânilor" şi „Untul Pământului" pentru regina Kreca.

RAPORTUL ALB-NEGRU AL EUNUCULUI DELMATA, ISCOADA LUI ATILA ÎN PALATUL ÎMPĂRAŢILOR

Mărite Stăpâne, Fiul al Cerului, de la robul tău sănătate şi închinare smerită; izbânzi asupra duşmanului, întru slava Ta şi faima neamului Tău!

Misia nouă cu care m-ai onorat, prin nobilul ambasador Orestes Moesianul, este mai puţin grea şi mai mult neplăcută. Atotputernicia Ta îmi cere să-l informez cu tot ce se spune despre Tine, de bine şi de rău la curtea Bizanţului, adică în Alb şi Negru. Despre Fiul Cerului se spun şi bune şi rele. Cele bune le aud zilnic din gura oamenilor nevoiaşi, care preferă „ocrotirea şi robirea la barbari, în locul impozitelor şi asupririlor de tot felul de care au parte în Imperiul Romanilor". De aceea, mulţi îşi părăsesc casele şi mormintele strămoşilor pentru a trece, cu mari riscuri, în

Împărăţia Ta. Ştii bine că la hotarele cu Hunia fugarii sunt vânaţi şi ucişi de către mercenarii lui Marcian. Cele rele, adică un potop de bahulă, minciună şi defăimare, le rostesc zilnic, în loc de rugăciune împăratul, curtea sa, preoţimea, marii proprietari şi neguţători. Aşa apari în ochii prostimii drept o fiinţă de pe alte tărâmuri, un trimis al Tartarului, balaur cu mai multe capete. Sunt vorbe grele, însă mi-ai poruncit, Stăpâne, să comunic fără rezervă calomniile, neroziile pe care oamenii împărăţiei le colportează pe seama Ta. Nobilul Orestes, căruia i-am cerut sfat, fiind înalt purtător de ambasade, susţine că ştirile de felul acesta ţin trează mânia Atotputerniciei Tale.

Punând tot ce e negru laolaltă, în ochii României Apusene şi Răsăritene apari ca un amestec de prefăcătorie şi de cruzime, perfid, mincinos, sperjur, tâlhar al onoarei şi al castităţii, om fără credinţă, îndrăgitor de intrigi şi trădări, suma viciilor pe care de obicei natura le împarte între o mie de indivizi; lacom de aur ca şi de desfrâu; o plagă venită din Hades, care nu cruţă pe nimeni. După părerea unora, care pretind că te-au văzut, fiind ei ambasadori, înalţi demnitari şi scribi, şi al căror nume îl voi anexa, ca să nu-i uiţi atunci când vei veni pe tronul cezarilor, se crede că Tu, Măritule, nu ai fi om, ci demon, vampir care numai a luat chip omenesc pentru a-i distruge pe creştini; că ai apărut pe lume în urma însoţirii Mamei Tale cu un demon; că noaptea, trupul Tău, fără greutate materială, ca o flacără, colindă necuprinsele stepe, suge sângele iepelor-mânze şi de aici îşi trage puterea. Pe seama Ta preoţii, vorbind prostimii în amvoane, izvodesc întâmplări şi lucruri de necrezut. Dacă vreunul dintre aceia pe care i-ai robit, apoi i-ai făcut oameni liberi, se încumetă să spună adevărul, acela este blestemat de preoţi şi dat pe mâna călăilor. Aşadar, Stăpâne al meu:

ALB:

Hunii sunt un neam de luptători cum nu se mai află. Merg la bătălie în formă de cete, scoţând zgomote asurzitoare, care înfiorează pe duşman. Sunt cei mai buni dintre toţi luptătorii fiindcă dau năvală răsfiraţi, cu iuţeala fulgerului, aruncând de departe cu săgeata şi suliţa, lovind de aproape cu fierul;

Defăimătorul neamului tău, prin cuvântul scris, Marcellinu Scribul, nu poate să nu recunoască, într-o cronică de interes în Imperiu că Strălucirea Ta conduce o excelentă armată de călăreţi; că gândeşti şi înfăptuieşti uimitoare manevre pe câmpul de luptă. El recunoaşte superioritatea Voastră militară faţă de a tuturor popoarelor, iar Marcian, proaspătul împărat, cătană bătrână; te compară, pentru ştiinţa războiului cu doi generali vestiţi ai vremurilor vechi – Iscander şi Hanibal;

Este lăudată aici practica folosită de tatăl şi unchiul Celui ce Reprezintă Voinţa Cerului de a trimite pe unii dintre fii regilor şi nobililor huni la Roma şi Constantinopol, mijloc prin care elita neamului ia contact nemijlocit cu lumea romană, cu starea politică şi militară a celor două imperii. Sunt destule glasuri care cer sistarea acestei înlesniri, însă, de teama Marelui Hun, se prefac a fi onoraţi;

Întâlneşti şi printre nobili şi demnitari oameni întregi, tot mai puţini în acest imperiu putred, care preţuiesc la Tine agerimea minţii, fermitatea caracterului, care îngăduie să-ţi domini sentimentele şi pornirile firii. De asemenea, sunt siliţi să-Ţi preţuiască răbdarea specifică omului de stepă, cu care pregăteşti şi aştepţi netulburat evenimentele;

Cu privire la ascensiunea Ta, Mărite Tengri, circulă aici şi la Ravena o legendă pe care se zice că au făcut-o cunoscută menestrelii: ostrogoţi şi gepizi la târguri şi tabere

ostăşeşti. Este demnă de numele şi faptele tale, de aceea mă ostenesc să o rezum. Ea spune că un păstor hun, văzând că şchioapătă una dintre juncile sale, s-a luat după urmele lăsate de sânge. Acolo unde dâra se oprea a văzut un vârf de sabie care lucea în soare. A dezgropat sabia, care părea a fi aparţinut unui nepământean, de grea, lucie şi ascuţită ce era, şi a dăruit-o lui Atila. Şamanii au citit semnele cerului, au invocat spiritul sabiei şi au aflat că posesorul ei va fi să fie stăpânul tuturor hunilor şi a unei mari părţi din lumea cunoscută. Aşa s-a ajuns la credinţa că puterea Ta este de origine divină, ocrotită de forţe magice. Sabia, trimisă Ţie de Tengri, prin păstorul acela, ajuns căpetenie şi sfetnic, pe nume Berichus, este semnul voinţei cereşti cu care să cucereşti şi să pedepseşti neamurile dedate lâncezelii, desfrâului, păcatului, în toate chipurile sale;

Oamenii de bună credinţă nu se potrivesc zvonurilor menite să înfricoşeze, ci le pun la îndoială cu întrebarea: „Dacă Imperiul lui Atila este tărâmul urgiei, sângerării şi pătimirii, de ce atâţia fugari de binefacerile romanilor trec hotarele, primejduindu-şi viaţa, ca să cate ocrotirea Marelui Hun?!; de ce Te slujesc cu nestrămutată credinţă vestiţi regi de neamuri germanice, sarmatice, dacice, alane şi volgare, ca aceia ce se cheamă Edecon al Schirilor, Ardaric al Gepizilor, Valaric al Ostrogoţilor, Alaric al Amelungilor, Onegessius, comandantul peste cinci sute de mii Rumnuc al Dacilor Osoni, Odoacru, Aladar, Rusticus, Bigila şi de ce s-a prins cu Tine frate Aetius, marele roman?”

NEGRU:

Ascultă şi scârbeşte-te; încarcă de ură inima Ta, pune flăcări în pleasna biciului Tău, ascultă, dar, istoria neagră ce ţi-a fost izvodită în lumea romană!:

Neamul Tău e neam de lupi, care s-a aruncat asupra

câinilor de alani; câinii alani s-au repezit asupra goţilor, aceştia, asupra taifalilor şi sarmaţilor, cu toţii asupra Dacoromaniei şi aşa aţi tulburat din adâncurile ei lumea civilizată. Acelaşi scrib, Marcellin, pe care te sfătuiesc să-l ceri rob pentru ţesălatul cailor Tăi, Te numeşte neomul, scânteia dezastrelor şi a tuturor nenorocirilor, fulgerul iadului care a înnebunit lumea.

O legendă care circulă pe aici afirmă că neamul Tău a fost născut lângă oceanul îngheţat din vrăjitoarele alungate în pustiuri de împăratul Iscander şi din demonii care populau acele pustiuri;

Marcellin, în scrierile sale, spune că întreceţi în sălbătăcie animalele. „Băieţilor”, zvoneşte netrebnicul scrib, „chiar de la naştere li se taie adânc obrazul cu fierul roşu, pentru ca distrugându-le rădăcina părului, să li se facă cicatrice şi să ajungă imberbi, având o înfăţişare scârboasă, întocmai ca eunucii”. Tot el vă prezintă lumii proaste şi credule ca pe nişte animale cu două picioare, diformi şi strâmbi ca acele simulacre păgâne cioplite la marginea pădurilor. Mai susţine, de tot răuvoitor, că neamul Tău se hrăneşte numai cu rădăcini şi carne crudă, încălzită între pulpe pe spatele cailor, că fugiţi de adăposturi şi de case ca de nişte morminte. Celor care se îndoiesc cunoscându-vă puterea războinică şi aflând ei despre necuprinsul împărăţiei Tale, le zic că forţa vă vine tot din aceea că încă din pruncie sunteţi obişnuiţi să răbdaţi frigul, foamea şi setea; că singura haină de îmbrăcat a seminţiei Tale e o tunică, un fel de sac găurit la un capăt, din blană ordinară, pe care nu o mai lepădaţi decât atunci când devine ferfeniţă; că neamul Tău, bărbat şi femeie, stă pe cai ziua şi noaptea; de-a călare mănâncă şi beau, cumpără şi vând, dorm şi visează, visarea fiind adevărata voastră viaţă. În carele cu care poporul Tău

se mişcă de colo-colo, femeile ţes haine urâte, se împreunează cu bărbaţii, nasc şi îşi cresc copiii, încât nimeni nu poate să-ţi spună unde s-a născut, „fiind într-un loc conceput, aiurea născut şi în altă parte crescut”. Scribii de felul acestui Marcellin sau a acelui nerecunoscător Priscus pe care l-ai primit la curte, l-ai cinstit cu daruri, în loc să-i iei capul ca unui uneltitor la viaţa Măriei Tale, miniştrii, senatorii, generalii, cei ce viermuiesc în Palatul Sacru şi nu au somn de teama Puterii Voastre, nu contenesc să susţină că neamul hun e necredincios tratatelor, schimbător din fire, lesne călcător al cuvântului dat. Merg până acolo încât băsnesc cum că la voi nu se ştie ce e onest şi neonest, că limbajul vă este enigmatic şi obscur, ca un ciripit de păsări, că singura voastră credinţă este lăcomia de aur. Ferocitatea extremă este arma de temut şi că aceeaşi soartă îi aşteaptă şi pe cei cuceriţi cu sabia şi pe cei supuşi de bună voie;

Despre şederea Măritului Han la Roma, în copilăria jună, se vorbeşte ca despre o captivitate, pe care ai suportat-o greu din pricina înfăţişării şi a apucăturilor barbare, care pricini Te-au făcut să râvneşti la nobilele domniţe romane ca pisica la oala de lapte, cu capac. Întocmai cum spun, glumea, la un ospăţ din Palatul Sacru, Khrysaphius, primul sfetnic al împăratului, uitând, mişelnic, că i-ai lăsat capul pe umeri după complotul pus la cale împotriva-Ţi pe vremea nevolnicului Theodosie. Încă o dată adevereşte că iertarea şi facerea de bine nu aduc recunoştinţă.

La curtea augustei Placida, mama împăratului Valentinian al III-lea, curte numită a destrăbălărilor, intrigilor şi comploturilor, dintre care nu puţine Te privesc, este încurajată o baladă burgundă, cântată de aezi germanici, tot mai des şi cu mai multe adăugiri răutăcioase, aici la Ravena, ca şi în Galia, Vizigoţia sau Burgundia. Ea

pune pe seama Celui Născut din Tengri întâmplări sângeroase, petrecute în vremea regelui Ruas, unchiul Vostru, şi nitam, nisam, după atâţia ani devii soţul reginei de la Worms, însetata de sânge, Krimhilda. Aşadar, Domnia Ta ai exterminat familia regală burgundă şi optzeci mii de burgunzi, când, în realitate, acest act, de care toate seminţiile germanice îşi amintesc cu silă şi ură, aparţine hunilor apuseni, aflaţi în solda lui Aetius, conduşi de unchiul Tău. Deşi trăieşti şi fi-va să trăiţi cât lumea în cântecul lor eşti victima măcelului care urmează unui ospăţ de nuntă. Socot că menirea acestui cântec lung, ca un prelung vaiet de înmormântare, cu îndemnuri la ură şi răzvrătire, este să aţâţe vrajba împotriva puterii Tale, să slăbească federaţia scitică în care, cum toţi ştiu, neamurile germanice – ostrogoţii, gepizii, skirii, amelungii şi alţii – joacă un rol important. Pentru Balada Nibelungilor, desfrânata augustă Placida oferă ca răsplată un pumn de sersteţi şi un sărut pe gură, neuitând să tot repete o glumă proastă: „Aşa l-aş săruta pe Atila, dar să fie mort”;

Aici, ferocitatea neamului tău, al cărui nume de bine nu se pronunţă, pentru a nu invoca odată cu el duhurile Iadului, este trâmbiţată în şedinţele Senatului, în amvoane, la întruniri publice, pe hipodrom, pe când numele Tău strălucit, menit nemuririi, e asociat cu focul, ruina, ciuma, moartea;

Cu urechile mele am auzit, o, Stăpâne, cu câţiva ani în urmă pe eunucul Khrysaphius, primul ministru al Imperiului, debitând scorneli la adresa Luminăţiei Tale, toate menite să menţină groaza. Cică, pentru a-ţi spori puterea în timpul unei vânători l-ai atras în cursă pe Bleda, fratele Tău asociat la domnie, şi cu sânge rece l-ai miruit trimiţându-i o săgeată în inimă; că, pentru a-ţi spori vlaga necesară ostoirii nenumăratelor soţii, bei sânge şi sugi măduvă de noi născuţi;

că, o dată pe an, la sărbătoarea lui Tengri, care coincide cu solstiţiul de vară, împreunezi cu o iapă sacră în vreme ce preoţii Tăi îl invocă pe Zeu; că în noaptea acelei zile, îţi cresc copite de cal şi coarne de ţap, te acoperi de păr lupesc, colinzi lumea şi te dedai la orgii de neînchipuit; devenind moştenitorul soţiilor tatălui Tău, te-ai dedat la voluptăţi păgâne cu propria mamă, ca să zămisliţi pe Ellak, regele acatrizilor de la Volga şi Balkaş; că... dar mă opresc aici, scârbit peste poate de câte este în stare închipuirea, condusă de invidie şi ură.

Eşti învinuit, Nebiruitule, că acea operă de distrugere, executată cu înverşunare în timpul campaniei din 446, până sub zidurile Constantinopolei, cu care ocazie, la sud de Istru, au dispărut o sută de oraşe, s-a născut din ura Ta împotriva Romei, care te-a umilit în tinereţe; din gândirea specifică tiranului care visează ca, odată cu el, să dispară tot ce e sortit veşniciei; dintr-un instinct specific reptilelor veninoase care îngheaţă în victime orice gest voluntar.

Biruinţele Tale sunt motivate prin aceea că ori încotro îndrepţi copitele calului, zvonuri înfricoşătoare te devansează şi seamănă spaimă. Un prelat, de bun nume, vorbind mulţimii în Biserica Sfinţii Apostoli, de ziua patimilor lui Isus Hristos, a asemuit oastea Ta cu un potop de lăcuste, al cărui chip sângeros e cel al hidrelor şi centaurilor, călăuzite fiind de însuşi Anticrist; că ziua judecăţii de apoi, precedată de potopul (în foc şi pucioasă, ar fi fost prevestită deja de trecerea Ta, sub semnul celui mai puternic dintre elemente – focul –, prin ţinuturile dintre Istru şi Balcani.

MESAJUL SCRIBULUI GERULA,
DE LA CURTEA LUI ATILA, CĂTRE PRIMUL MINISTRU AL ÎMPĂRATULUI MARCIAN,

DESPRE SPIONAJ ŞI PREGĂTIREA SPIONILOR

Tremur, Mărite, până nu încep să scriu, la gândul că această misivă ar putea încăpea pe mâna oamenilor lui Atila. Ştiu că prietenul nostru V-a comunicat prin viu grai convingerea mea că la înalta Curte sunt slujitori, cu funcţii importante, cumpăraţi cu aur greu de către ambasadorii Marelui Han. Aceştia nu lipsesc de la Roma, Ravena: de la curţile regilor şi prinţilor federaţi sau vasali. Hunii, Mărite, au făcut din spionaj o artă, mai perfecţionată decât dresarea cailor şi a şoimilor de vânătoare. Spionajul şi cercetarea, acesta este marele secret al victoriilor. O singură dată acesta nu a funcţionat, parte din spionii săi de neam vandal, vizigot, franc şi sueb fiind cumpăraţi de Ecius cu preţul dublu primit de la Bareza, iar atunci marea bătălie de pe Câmpiile Catalonice a rămas indecisă. Crede, Măria Ta, că în sistem se intră greu, nu întâmplător spionii pregătiţi de Bareza, elevul chitaiului Wi Ta-hsi, care şi-a depăşit dascălul, sunt angajaţi şi numiţi spioni cu viaţa. Orice semn de neîncredere se plăteşte cu viaţa, de către cel care a vorbit şi cel sau cei care au auzit. Eu am avut norocul, însărcinat fiind să caut în arhiva cancelariei documente despre uruşi, varegi şi poleacii ca trăiesc între Ural, Marea Ungrofinilor şi Bălţile Meotice, să dau peste înscrisul chinezesc cu adnotări în limba hunilor albi, pe care întemeiază spionajul Celui ce a înspăimântat lumea. Adnotările, făcute probabil, de Bareza sau de predecesorul său, care a plătit cu viaţa, în groaznice chinuri o neglijenţă ce a pus în gardă, cu mulţi ani în urmă apărătorii cetăţii Margus, atunci când incursiunea lui Atila a ajuns până la zidurile Oraşului lui Constantin. Un exemplu

elocvent îl reprezintă isprava unuia dintre adjuncţii lui Bareza, înaintea asedierii oraşului Aquelia, din Împărăţia lui Constantius, acesta, însoţit de alţi trei huni, călări, îmbrăcaţi în ţinuta oştenilor romani, conduşi de un centurion, s-a apropiat călare de tabăra ce reprezenta avangarda apărătorilor cetăţii. Când s-a întunecat au descălecat la anumită distanţă, s-au furişat şi au ascultat sentinelele, aflând astfel parola. Au avansat fără grijă în tabăra romanilor dându-se drept o patrulă de noapte. Oriunde întâlneau un soldat care comisese vreo abatere de la disciplină: neatenţie, dormit în post, raport încropit, aplicau pedepse. În zori s-au înapoiat cu toate informaţiile necesare: numele comandanţilor, tărimea trupelor care apărau cetatea, slăbiciunea zidurilor şi, mai ales, teama şi hotărârea de a se retrage. Aşa, oraşul a căzut fără ca hunii să tragă vreo săgeată. Bareza şi, fireşte, Atila, sunt adepţii ideii că întotdeauna spionajul trebuie să fie încununat de succes. Ideea de „spion al vieţii" presupune că spionul care nu reuşeşte să supravieţuiască în orice condiţii nu trebuie folosit. Începând cu regele, continuând cu comandantul suprem, Ongessius, cu ceilalţi regi şi căpetenii, conducătorii militari întreţin cu spionii cele mai strânse legături. Aceştia sunt consideraţi atât de importanţi încât nu cunosc nici o oprelişte: intră în cortul în care odihneşte comandantul la orice oră, şi, dacă ei consideră că secretul trebuie cunoscut numai de rege, aşa intră şi la marele Kagan. Agenţii, la huni, sunt trataţi preferenţial şi se bucură de stima conducătorilor ierarhici. Pentru Atila şi comandanţii săi, un spion bun este o fiinţă superioară un erou care umblă cu viaţa în mână în fiecare clipă şi, de aceea, trebuie onorat. La huni, în general, toate comunicaţiile cu agenţii se fac verbal, mai ales de când dacii asoni le vânează porumbeii călători cu şoimi şi şorliţe

dresate. Şi pentru asta cred că Hanul nu îl are la inimă în ultima vreme pe regele Rumnuc. Un raport scris poate fi confuz, inexact sau interpretat pe când cel verbal poale fi verificat. La cancelaria lui Atila, în jurul lui Bareza sunt zeci de inşi specializaţi în interpretarea mesajelor şi verificarea lor. Toţi, ca, de altfel, şi spionii vorbesc perfect limba neamurilor pentru care au fost recrutaţi şi pregătiţi. Spionii huni sunt recrutaţi cu mare grijă: sunt oameni de caracter, inteligenţi, cu experienţă, plăcuţi, ambiţioşi. Nu de puţine ori sunt de origine nobilă cum a fost cazul acelui prinţ al Francilor, exilat, care a destăinuit planurile cetăţii Orleans pentru oştile lui Atila. Spionii huni sunt trataţi cu sinceritate absolută, dar şi cu aceeaşi exigenţă. Sub mănuşa de catifea se ascunde o mână de fier. Atila cere ca, în cazul în care o parte a informaţiei a fost divulgată de agent, el trebuia supus morţii împreună cu omul căruia i-a destăinuit secretul. Bareza a întocmit un îndrumar al muncii informative, pe timp de pace şi la vreme de război. El este de părerea că, dacă vrei să loveşti armata inamicului, să-i ataci cetăţile şi să-i ucizi oamenii, trebuie să cunoşti numele comandanţilor, gardienilor, uşierilor, ale membrilor gărzii personale. Agenţii duşmani, prinşi sau bănuiţi, trebuie corupţi cu aur, lăsaţi liber şi găzduiţi confortabil, pene a face din ei agenţi dubli, care pot aduce mai mari servicii decât agenţii tăi. Cu informaţiile lor poţi recruta alţi spioni din tabăra duşmanilor ori din rândul băştinaşilor. Ei cunosc pe cei lacomi de câştig ori nedreptăţi de superiorii lor într-atât încât să poată fi corupţi. Ca rezultat informaţiilor lor, „agenţii lichidabili” puteau duce informaţii false adversarului. Iată de ce, Mărite împărate, Atila are în serviciul său pe cei mai inteligenţi oameni, din toate limbile şi seminţiile, care, cum bine ştiţi, au fost de o importanţă vitală în toate războaiele lui. Înaintea

armatelor, asemenea oameni, număraţi cu miile şi zecile de răspândesc zvonuri şi seamănă groaza ca fulgerele care anunţă furtuna. În jurul lui Bareza s-a alcătuit o adevărată şcoală de depistare a spionilor străini şi de distrugere a reţelelor. Aşa să vă explicaţi sărăcia mesajelor noastre şi dispariţia zilnică a unora dintre noi. Noroc că nici unul dintre cei din Marea Conjuraţie nu a fost deconspirat şi lichidat, deşi suntem plătiţi mai mult cu laude şi cu satisfacţia că lucrăm pentru creştinătate. Poate că ar mai trebui să umblaţi la lacătele care ferecă tezaurul împărăţiei.

M-a întrebat, luminăţia voastră, ce se întâmplă la vadurile de trecere peste marile ape şi mai ales peste Istru. Tocmai asta se întâmplă. La sfatul lui Bareza şi la porunca lui Onegessius toţi luntraşii şi grănicerii sunt huni invalizi de război; la fel gărzile principilor, comandanţilor şi femeilor de seamă. Aceştia se simt utili, îndatoraţi şi devin mai zeloşi decât întâiul comandant.

Vi se închină cel cunoscut cu numele „Volnicu”.

REGELE ŞI ÎNŢELEPTUL, AMBIŢIA ŞI RESEMNAREA

Marea vânătoare a avut loc cu două săptămâni mai târziu, din pricina unei campanii amânate, împotriva lui Marcianus. Războinic de meserie, acesta nu mai răspundea ca un vasal cerinţelor lui Atila, mai cu seamă în privinţa cedării prinşilor şi a reglementării comerţului numai la puncte vamale stabilite de huni. În schimb, acest oştean ambiţios devenit împărat în dormitorul Pulcheriei, văduva lui Teodosiu, i-a scris lui Atila: „Aur dau numai prietenilor. Alţii, ce se arată neprieteni, numai fier pot aştepta de la mine.” Deşi această depeşă, scurtă şi obraznică l-a înfuriat, Atila nu a acţionat în pripă, dimpotrivă, a fost pus pe gânduri, a amânat campania şi a dublat ambasadele şi iscoadele, pentru a afla ce se ascunde în spatele îndrăznelii lui Marcianus. A revenit la arme Ultimul Roman, generalul Ecius? Dispune Marcianus de sprijinul lui Constantius, de cel al Vizigoţilor, Burgunzilor, Francilor şi Alani mercenari, ca în bătălia de la Orleans şi de la Catalonia? Până una alta a regândit campania şi s-a mulţumit să trimită o scrisoare şi mai scurtă decât a lui Marcianus: „La fier răspund cu oţel.” „De azi într-un an a spus Atila la o petrecere cu prieteni – vom cina în palatul lui Marcianus şi îl voi pune să mă servească precum un sclav. Deocamdată vă poftesc la o lungă petrecere de vânătoare în munţii Daciei, unde veţi cunoaşte un înţelept al lumii vechi, care de multă vreme nu îşi mai numără anii”

Eu, Gerula, umilul rob al Marelui Han şi încredinţat cu

sângele părinţilor şi cu mare jurământ tarabostelui Zoltes Vetraniu, cel m-a crescut şi mi-a deschis ochii minţii, ca să pot lăsa mărturii pentru viitorime aceste însemnări, l -am însoţit pe Fiul Cerului, ca scrib şi poet la marea vânătoare. Alaiul a fost mai puţin numeros decât se anunţase, din pricina relaţiilor încordate cu Marcianus, regii, şefii triburilor şi marii comandanţi fiind plecaţi la campania de instrucţie sub comanda lui Onegessius, Elac şi Scota. S-au făcut numai trei popasuri: la scăldătoarele fierbinţi ale Biharei, la băile de aur de la Alburnum, unde Atila s-a arătat interesat de binefacerile lor, de cinstea tezaurierilor regelui Rumnuc şi de condiţiile de muncă ale sclavilor dalmaţi, la termele romane de la Germisara. Aici s-a desfăşurat vânătoarea propriu-zisă, la care au participat fruntaşii daci din ţinutul numit Transilvania, cu hăitaşii lor. În prima zi Atila a jertfit un mistreţ pentru fratele său, Bleda, răpus, zice-se de o astfel de fiară. Cerbii, ciutele, zimbrii şi urşii vânaţi în următoarele zile au fost trimişi pe Maris, cu plutele, la Seltekuţ, una. din capitalele regatului hun. Serile, Marele Han beneficia de binefacerile termelor de marmoră şi de priceperea unor tămăduitori ai locului, care completau tratamentul cu licori de tătănească pentru subţierea sângelui şi revigorarea organelor, cu alifii din 44 de plante, dintre care nu lipseau: hreanul, părul porcului, spinele alb, urzica vie, aliorul lăptos, pentru reumatisme. După împachetările în nămol şi ceară fierbinte, la ieşirea din termele cu aburi, zicea că se simte ca nou născut şi că de va fi să-şi mute gândul de la Contantinopole, unde intenţiona să aşeze capitala neamului său, aici şi numai aici îşi va aduce cortul regal. Auzind aceste intenţii, fruntaşii noştri, dar mai cu seamă Zoltes Vetraniu, făceau cu limba semnul crucii, iar eu bănuiam că murmură „Puşchea pe limbă!”

În prima zi de duminică creştinească, de când poposisem la Germisara, urma să ne-ntâlnim la Cogaion cu marele preot şi înţelept Ziloibal. Niciodată Atila nu a spus un cuvânt fără să gândească şi nu a făcut un lucru fără să cerceteze. Aşa se face că în preziua plecării ne-a chemat pe mine şi pe Zoltes Dius, ca oameni ai locurilor. A fost o discuţie lungă, plină de alunecuşuri. Zoltes, încrezător în experienţa şi meşteşugul meu în înnodarea măiestrită a vorbelor, se mulţumea să întărească spusele mele. Întrebările celui mai viclean om pe care l-a născut pământul erau când ocolite, când neaşteptat de abrupte. Da, era adevărat că acel înţelept slujeşte de peste o sută de ani la Peşterea lui Zamolxis, zeul cel bătrân, cum adevărat e că a adunat mierea înţelepciunii neamului său. De ce nu şi -a salvat neamul cu sfaturi înţelepte de la destrămări şi înrobiri? Acestea ţin de destin, Mărite, şi Cerul, nu noi, pământenii, le orânduieşte. Cerul Albastru a hotărât ca neamul Tău să primenească lumea cea veche. Deşi a încercat, oare s-a putut împotrivi omul, omenirea? Dacă nu cumva practicile bătrânului înţelept seamănă cu cele ale şamanilor. Viziuni născute din fumul şi licoarea unor ierburi care nasc vise şi coşmaruri? Nici pe departe. Ziloibal este moştenitorul vestiţilor doctori daci despre care vorbesc scrierile vechi, greceşti şi bizantine; cunoaşte puterea vindecătoare a peste 900 de plante; memoria sa a înregistrat tot ce merita să se neuite, începând cu legile blajine ale dacilor, trimise la templu lui Apolo din Erithrya pe vremea înţeleptului Solomon al Evreilor. Tâlcul acelui basm despre i tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte ţi -l va desluşi mai bine înţeleptul. Eu, nemernicul şi puţin ştiutorul, atâta pot să spun: Acesta e visul tuturor oamenilor de la începuturile lumii; că pe tărâmul unde prinţul dac căruia i se

făcuse o atât de nefirească promisiune, nu se întâmpla nimic, viaţa era ca un drum de unul singur prin nesfârşita stepă Baicală; că nesăbuitul tânăr, deşi trăia cu trei zâne veşnic tinere: desăvârşit de frumoase, avea şi alte dorinţe, alte plăceri, cum ar fi, să zicem, vânătoarea, războiul, primejdiile, ba, pe deasupra, îl scurma cu colţii unui mistreţ dorul de ai săi, dorul de acasă, care nu are leac nici pe tărâmul celălalt. Sigur că înţeleptul cunoaşte secretul revigorării trupului şi al prelungirii vieţii. Toţi preoţii de la templul lui Zamolxis îşi numără anii peste sută; că ştiinţa aceasta nu o pune la îndemâna tuturor, pricina tot El o ştie. Oare cum ar arăta lumea numai cu bătrâni înţelepţi, Mărite Han? Eu, unul nu râvnesc să trăiesc într-o astfel lume.

Discuţia s-a prelungit până după primul cântat al cocoşilor. Cocoşul cel roşu ca sângele, nelipsit ceasornic al Măriei Sale, a dat semnalul.

La templul din Cogaion am ajuns după o jumătate de zi pe cărări întortocheate şi tainice, conduşi de Zoltes Vetraniu. Însoţitorii, cu excepţia unei gărzi personale alcătuită din surdo-muţi, au rămas în tabăra de la Germisara. Îl însoţeam doar eu, ca scrib menit să consemneze discuţia cu înţeleptul, şi Zoltes Dius, ca tălmaci.

Am fost întâmpinaţi la gura acoperită cu iederă a unei peşteri. Din afundurile ei au apărut trei bătrâni în glugi ca neaua, purtând pe talere de lemn pâine, sare, miere şi vin. S-au retras şi a apărut un altul, cu barba până la brâu şi sprâncenele cât cetina brazilor; privirea lui era limpede şi ageră ca a unui copil; obrazul, neted şi sănătos, era numai zâmbet. Părea a fi mesagerul altei planete. De fapt, printre primele vorbe, Atila i-a spus: „Am încredinţarea că şi domnia ta, înţeleptule, eşti Fiu al Cerului Albastru.” „Cine poate şti cine suntem şi de unde am venit în această lume! Zamolxis,

Tengri, Dumnezeul Creştinilor sunt totuna. Soarele ne-a dat viaţa, Cerul ne-o ocroteşte.”

Aşa, pe nepregătite, a început discuţia, întreruptă rareori pentru ca, pe rând, să luăm de pe un taler de frasin bucăţi de faguri din care se prelingea mierea neagră chihlimbarie de pin. Pe măsuţa de campanie, înconjurată de pene şi cerneluri, nu prididedeam să scriu. Tâlcurile, adâncimile şi înălţimile vorbelor izvodite de două minţi cereşti le-am desluşit, în parte, numai după ce am transcris pentru Măritul Han însemnările mele. Pe unele le încredinţam paginilor din sertăraşul secret al măsuţei primite de la Constantinopole, cu gândul de a le da binefăcătorului meu, Zoltes Vetraniu. Discuţia alunecase, firesc, ca între doi oameni care se ştiu de mult, către idei înalte. Atila, mirat să întâlnească n om care niciodată nu s-a îndepărtat de peştera sa cale mai lungă de zi, a întrebat: Ce ştii, Tu, bătrâne, despre împărăţia mea?

- Ziloibal: Împărăţia Ta, Hanule, e un monstru cu trei capete: unul, la soare răsare, care îmbătrâneşte, unul, la soare apune, care râvneşte, altul la miazăzi, care ameninţă. De bunăseamă că Cerul a îngăduit să se nască această Hidră, peste care stăpâneşti pentru a pedepsi păcatele lumii şi pentru a o primeni.

Aşteptam să izbucnească mânia Marelui Han şi vărsare de sânge sacru. Am înlemnit degeaba cu pana ridicată. Atila a ridicat sprâncenele a mirare, a bătut din palme cu un zâmbet primăvăratec şi a răspuns: „Şi numai pentru a auzi asta merita drumul. Da, aşa e, chiar tu ai spus-o, înţeleptule, că sunt predestinat să croiesc cu sabia o lume nouă, că sunt noul Cain, păstorul chemat să curme existenţa agricultorului lenevit, Abel. Da, eu sunt fiul Cerului, eu sunt Alesul.”

- Ziloibal: Noi, Măria Ta, suntem ca albinele şi ca

furnicile, toţi de-o seamă chiar dacă clipa ne orânduieşte, părelnic, în mari şi mici. Ca şi acestea, săvârşim truda, ca pe o condamnare de a ne îndeplini opera fără să ştim de ce. Eu m-am săturat să trăiesc, Tu, te-ai săturat să te războieşti. Gâzele despre care vorbesc, iată-le şi aici, lângă noi, cară necontenit gunoaie şi miere. Am încredinţarea că ele nu ştiu de ce o fac. O lege misterioasă, o voinţă nepătrunsă le dirijează, se joacă cu ele, le-a destinat această trudă. Luate în parte niciuna din aceste gâze nu e conştientă de sine şi nu reprezintă ceva pentru sine.

Fiecare e o părticică infinitezimală a unui întreg, condamnată să piară dacă e despărţită de celelalte. Asta eşti şi tu, o, Rege, şi aşa i neamul tău. Cu ce cifră se numără cinul tău, seminţia hunilor din marea de popoare pe care o stăpâneşti, le obligi la corvoada furnicilor şi din când în când le duci la război? Cincizeci de mii, o sută de mii? Ceva mai mult sau mai puţin. O nimica toată. Desparte neamul tău din acest furnicar şi vei vedea cum va dispărea şi va pieri printre alte neamuri. Oare lecţia Macedonului nu a ajuns şi în îndepărtata Asie?!

Atila a rămas câteva clipe îngândurat. La Roma a colindat biblioteci, a cercetat istorie, a citit despre Iscander, Hanibal, Cirus Niciunde nu a găsit strâns atâta adevăr cât în pilda înţeleptului Dac. A răspuns scurt şi cu convingere: „Neamul meu e un neam războinic, harnic şi bun. Ameninţat cândva cu pieirea în stepele arse şi îngheţate; el şi-a găsit menirea. Chiar şi aceea de gunoier al unei civilizaţii pline de miasme îl onorează. El nu poate să piară.”

- „Numai ce e bun se strică şi piere, o, Rege! Răul este veşnic. Repet, ia exemplu de la furnici, Mărite Han. “

- „Ar trebui să înţeleg, Venerat Bătrân, că împărăţia Romanilor neamurile ce se închină crucii reprezintă bunul

cel pieritor, iar eu şi seminţia mea, căreia ei îi spun barbară şi păgână, suntem răul? Cum îţi explici că dacă Dumnezeul Creştinilor este bun şi ocrotitor, a lăsat jertfe, nouă, seminţiile sale?"

- „Câte seminţii, atâţia zei. Zeul căruia eu mă închin şi îi aduc jertfe este cel al bătrânilor mei, Zamolxis. Nu afirm că El o fi mai bun şi mai adevărat decât zeul tău, Cerul Albastru. În cerurile către care aspirăm stau împreună şi zeul meu şi zeul tău. Tot acolo, se zice, că îşi are tronul şi împărăţia şi zeul creştinilor. Ce pot să-ţi răspund este că creaţiunea zeilor îmbătrâneşte, că de mult a trecut tinereţea ei. că prin voinţa ta şi prin harul războinic al neamului tău zeii au hotărât ca această lume să se primenească. Vremea noastră s-ar putea să fie cumpăna vremurilor. O vreme când şi zeii mor. De câteva sute de ani Zamolxis a murit puţin câte puţin în conştiinţa şi memoria dacilor sub înrâurirea noilor veniţi. Aici, la templul acesta, îşi trăieşte ultimele zile. Poate de aceea noi, slujitorii lui, nu mai numărăm anii.

Atila se lăsă adâncit în misterul acestui răspuns. Şaradele înţeleptului erau ca şarpele de alun; nu ghiceşti capătul de la care poate fi prins. Era din ce în ce mai pasionat de mintea şi ştiinţa acestui Bătrân care a trăit o viaţă cât trei vieţi, în cugetare. Mai adineauri i-a înfăţişat o viziune a veacurilor de aur ale omenirii cu neclintită pace şi lesnicioasă îndestulare a individului. Zicea: „Oamenii aceia fericiţi şi prietenoşi erau puţini la număr; ei nu aveau de împărţit păşunile, şi ogoarele, şi livezile, şi toate cele. Pământul rodea din belşug pentru toate vietăţile firii, iar oamenii nu se stinghereau unii pe alţii." Rememorând, Cel din Tengri născut a cugetat nu numai pentru sine:

- „Înguste şi însângerate au devenit căile acestui veac, iar pricina răului nu sunt eu. De n-am fi noi, vor fi Gepizii,

Schirii, Amelungii, care nu s-au arătat şi nu se arată a fi mai buni. Atât că noi venim din neamul lui Cain, iar ei din cel al lui Abel. Depinde cum răstălmăceşti pilda.”

- „Gândesc întocmai, puternice rege. Pe scena lumii noastre noi jucăm roluri, ca în teatru grecesc. Piesa aparţine zeilor. Eu socot că nu veacul nostru este cel mai rău. Trecerea de la o epocă la alta e însăşi judecata de apoi, despre care propovăduiesc misionarii noii credinţe Fericiţi sunt numai cei ce nu aşteaptă nici o judecată, cei ca mine. Pe tine, Rege, te vor judeca vremurile, generaţiile care vin, istoria, pe care ai cercetat-o în bibliotecile Romei şi te-ai convins cât e de părtinitoare, de nedreaptă. Nu uita că orice judecată, cu trecerea anilor, devine nedreaptă. Pentru omul cu minte puţină marile revărsări de ape înseamnă decât spaima şi paguba; pentru înţelept sunt binefacere. Ele curăţă albia, primenesc smârcuri şi bălţi, îngraşă pământul. Acesta oi rostul seminţiei tale?”

- Toţi slujitorii altarelor mele nu mi-au vorbit despre rostul acesta atât de înţelept şi de frumos ca tine, bătrâne Ziloibal. Se zice că te hrăneşti numai cu apă şi faguri de miere. Secretul acestei cumpătări este izvorul cugetării?”

- „Mintea, Rege, se înnobilează ca vinul: prin pritocire şi învechire. Secretul e însăşi cugetarea, necontenita cugetare despre tot şi toate. Eu caut de mai bine de o sută de ani înălţarea prin cuget până la identificarea cu zeul. Atunci, de bunăseamă, voi fi ales pentru Cerul lui Zamolxis.”

- „Ştii multe, ba aproape totul despre noi. Mă pregătesc pentru un mare şi hotărâtor război de primenire. Când voi fi şters de pe hărţi cele două imperii râncede, încredinţez lumea urmaşilor ca să petrec, poate la Germisara, în singurătate şi cugetare. Crezi, Înţeleptule că am atins desăvârşirea în arta războiului?”

- „Pentru timpurile noastre, da. Tengri te-a inspirat să uneşti două forţe. Lăncierul got este un bărbat viteaz şi şarja lui, teribilă din cauza greutăţii calului şi a armurii; cel hun e mai viteaz şi poate slobozi o ploaie de săgeţi din plin galop. A îmbina într-un singur luptător arcaşul hun şi lăncierul got, civilizându-l ca pe roman, ar fi idealul.”

- „Te întreb, Înţeleptule, ce crezi despre vise. Am la curte o mulţime de şamani solomonari plătiţi în aur pentru tălmăcirea lor. Nici unul nu mă mai mulţumeşte.”

- „Ştiu că parte importantă din viaţa hunului este visarea. Că puneţi preţ pe tălmăcirea lor şi... bine faceţi. Bănuiesc că Tu, Mare Han, visezi mult şi colorat, ca toţi oamenii aleşi. Se crede că întâi oameni trăiau cu adevărat două vieţi: una reală şi alta visată. Visul face parte din forma viitoare a existenţei noastre sau reprezintă fărâme dintr-o existenţă anterioară, pe un alt tărâm. Şi eu visez mult, colorat şi ori de câte ori simt nevoia. Ştiu ce griji cumplite te frământă în anii aceştia şi bănuiesc ce visuri se repetă; mai ştiu că le ghiceşti tâlcul, dar te temi de adevărul lor, deşi eşti iubitor de adevăr. Am putea renunţa de plăcerea bunei noastre înţelegeri.”

- „Oare nu ai înţeles că tocmai pentru tâlcul viselor mele am făcut drumul şi mi-am părăsit rosturile, ba chiar am renunţat la plănuita campanie?”

- „Fie, Mărite Rege, însă te rog să le prezinţi în ordinea în care mereu revin şi te îngrijorează. Bănuiesc că un repetat coşmar e acela cu şerpii.”

Atila a făcut ochii mari. Deşi deprins să-şi controleze reacţiile, de data asta mimica sa devenise carte deschisă.

- „Încă mai am îndoieli, înţeleptule. Da, e cel mai groaznic dintre visele mele. Apare întotdeauna când vesteşte cocoşul miezul nopţii. Se face că...“

„Cei doi şerpi mari, însolzaţi, sunt două seminţii războinice înzăoate, crescute sub ochii tăi, ocrotite de tine ca, de o pildă, Ostrogoţii lui Valaric şi Gepizii lui Ardaric. Visul te avertizează că ele îţi vor distruge urmaşii, urmând ca, la rândul lor, să fie spulberate de seminţii necunoscute. Istoria se repetă, spunea, parcă, Strabon sau Pliniu cel Bătrân.”

- „Mi-ai tâlcuit visul ca şi când ai fi fost plătit de cei din Ravena şi Constantinopole. Acum mi se străluminează şi mie zarea. De unde atâta prietenie şi linguşeală la aceşti regi şi mai ales la ambiţioşii lor fii!? Dar despre celălalt, cel cu apele şi deşertul?”

- „E aproape acelaşi, Mare Han. Fiii tăi vor fi sorbiţi de uitare ca pâraiele sorbite de deşert, iar tu, din împărăţia lui Tengri, vei vedea sfârşitul lor.”

- „Oare şi când visez întâmplări cu neamul tău, înţeleptule, visele au acelaşi tâlc? Iată, în ultima vreme, mai bine zis de la cealaltă vânătoare regească petrecută în pădurile marcgrafului Vetraniu, visez două vise. Unul e cu regele Rumnuc, care poartă la sân un pui de şarpe viu, dar de aur. Şarpele lui şuieră un cântec adormitor şi joacă un joc al unduirii fascinant. Deşi avertizat că muşcătura lui poate să fie mortală, eu nu mă pot abţine să-l primesc şi să-l bag la sân. Mă trezesc, visul se rupe şi nu ştiu dacă mă muşcă ori nu. În altul, cele patru mădulare ale mele se iau la harţă, se luptă şi se omoară între ele. Iarăşi se întrerupe visul şi mă trezesc că am sufletul golit. Nu mai spun că visul e atât de real încât mă dor mădularele.”

- „Mărite Han, primul vis e neterminat, impulsul lui s-ar putea să vină din copilărie, de la primul spectacol cu şerpi, al şamanilor, care te-a fascinat şi te-a tulburat. Cum, tot aşa, poate fi tălmăcit ca avertisment. Otrava de şarpe a

ucis regi şi împăraţi. Ademenirea cu cântecul şi dansul te pun în gardă despre un apropiat sau una dintre soţiile tale favorite. Al doilea vis este geamănul primelor două. Mărite Han, aminteşte-ţi că ai patru mădulare şi patru fii preferaţi. Veghează şi cultivă, dacă nu e prea târziu, dragostea dintre ei. Ambiţia măririi a născut fratricidul şi chiar paricidul.”

Nu lăsă timp să răspundă şi întrebă:

- „Domnia Ta, crezi în destin, Mărite Han?” În credinţa că pe necuprinsa boltă albastră omul are o Anda, o stea a lui? Iată, altarele acestea gândite de cutezătoare minţi ca să măsoare şi să oprească în clipă timpul. Sunt unice în lume. Acum, ruine. Victime ale timpului şi ale unui popor trufaş, poporul Romei, convins că distrugând poate atinge timpul. Eu sunt printre cei puţini care le mai citesc semnele cereşti, pornind de la Constelaţia Dragonului, care cade exact asupra lor. Peste sute, peste mii de ani vor fi necesare alte minţi luminate să le desluşească tâlcurile şi să poată gândi un mijloc de comunicare cu cerul, asemănător cu acesta. Au fost distruse de romanii cuceritori într-o clipită, la dimensiunea timpului cosmic, deşi au fost gândite şi clădite în sute şi mii de ani care alcătuiesc acea Clipă. Se pare că, până azi, în istorie, omul a distrus tot atât cât a construit.

Asfinţea soarele. Unghi drept cu ceasornicul solar, de andezit, care se vedea la câţiva metri mai jos de gura peşterii. De la ceasul acela înţeleptul se retrăgea în tainiţele existenţei sale. Atila a înţeles. A făcut semn pentru „Garda Tăcerii”. S-au mişcat ca nişte mecanisme. Cortul de campanie era pregătit la intrarea în impunătoarea cetate. A doua zi nu am fost îngăduit la discuţii. Erau prea intime, şi -a dat cu părerea Zoltes Dios. Aflând că înţeleptul vorbeşte curent limba de la Roma, Hanul s-a lipsit, bucuros, de serviciile noastre. Noi doi aveam libertatea şi suficient timp

să ne întâlnim cu ai noştri în Poiana Omului.

REGELE ŞI ÎNŢELEPTUL DESPRE TIMP ŞI SPAŢIU SAU DESPRE ZĂDĂRNICIE

- „Înţeleptule, timpul e însăşi destinul. Te mişti în limitele ce ţi-au fost date. Eu mă găsesc în propriul meu timp, când prin mine se împlineşte voinţa Cerului. De aceea nu socotesc trecerea timpului şi nu mă tem de moarte. Am văzut, la celălalt ocean, mareele şi numai cu ele pot asemui mişcarea seminţiilor în flux şi reflux, dinspre Răsărit spre Apus, şi numai aşa, atât cât va curge timpul şi se va putea consuma frânturi de memorie, ceea ce voi, romanilor, numiţi istorie. Nomadism e tocmai această neostoire şi primenire a oceanului. Unde se nasc valurile, cine poate să ştie!? Mă întrebai de ce nu-mi statornicesc neam de ce nu-l uit pe Cain, ca, împreună cu toţi ai mei, să devin un Abel şi să lucrăm pământul darnic al Panoniei. Pentru noi statornicirea în graniţe înseamnă o formă a morţii, cea mai urâtă şi mai teribilă moarte pe care ţi-o pregăteşti şi ţi-o contempli cu neputinţa leprosului. Înseamnă îmbătrânirea lentă, soarta bătrânului neputincios ajuns să trăiască mila vecinilor şi a urmaşilor. De aceea noi dispreţuim tot ce a durat omul pentru veşnicie şi statornicie: ziduri, oraşe, cetăţi, statui. Ştii şi domnia-ta că tot ce e încremenit înăbuşă viaţa. De sute de ani bătrânii noştri, deveniţi, ca oşteni, nevolnici, încearcă să se facă utili sau de bună voie îşi mută corturile la margine, cât mai departe. Nu-i sileşte nimeni; singuri ei, din veci, au ajuns la această înţelepciune.

- „Mâine, puternice Han, o să-ţi spun o istorioară cu tâlc despre înţelepciunea bătrânilor şi funia de nisip,

istorioară ajunsă la noi tocmai din Ţara Piramidelor. Cât priveşte timpul, mă mir, deşi

adeveresc tot ce ai spus. Când este vorba despre poporul Tău. Astfel, ce este timpul, dacă el nu se socoteşte la fel în toate neamurile şi de către toate seminţiile: în Chitai, după dinastii, la Creştini, după anul morţii celui răstignit, în alte părţi, după mari războaie de cucerire sau după catastrofe. Timpul vostru, al Cerului Albastru, e nesfârşit, – un crâmpei din acesta, o clipită, cât o cădere de stea, e timpul Tău. De aceea îţi ajunge să te simţi în propriul timp. Cum va sa-l consemneze istoria, urmaşii, la asta v-aţi gândit? Răspunsul e: niciodată. Nu ai avut timp. Timpul domniei-tale a fost dat ca să se împlinească voinţa Cerului de la un capăt la altul al lumii, din ocean în ocean. Dimensiunile lumii şi ale timpului au crescut odată cu voi, cu puterea seminţiilor hunice.”

- „Am avut impresia că aud vocea mea, înţeleptule. Am fost întrebat de ambasadorul Priscus al Constantinopolei, de ce nu ne-am întins stăpânirea de la miazănoapte la miazăzi, această mişcare fiindu-ne mai lesne de împlinit. I-am răspuns: Pe Cerul Albastru soarele călătoreşte de la Răsărit la Apus; soarele creşte, creşte, ajunge zenitul, coboară şi asfinte. Eu sunt sigur că acesta e şi destinul meu, al seminţiei mele. Voinţa Cerului. De aceea nu-mi fac griji, nu mă întristez acum, la zenit, gândind la iminenţa unui crepuscul, pe care, e drept, l-aş dori cât mai departe de azi. Ce va să fie ştie numai Tengri – Cerul Albastru. Nici un apus nu se aseamănă cu altul. Dacă ar fi să poată fi, râvnesc la al domniei tale.”

- „Acum înţeleg, Mărite Han, de ce nu te interesează timpul istoric. Neamul tău nu are istorie şi nici conştiinţa acestui cuvânt inventat; nu are graniţe, oraşe, morminte, statui şi nici nu le simte lipsa. L-ar împovăra, l-ar scoate din

timpul său, care e numai clipa sortită de Cerul Albastru, în veşnică succesiune. Cer pentru care neamurile sunt colonii de furnici călcate de copitele cailor, arse, spulberate, înecate.”

- „Eu, Atila, sunt încredinţat, fără să fi citit cărţile astrologilor, lumea nu are început şi sfârşit, ca şi timpul, de aceea mă consider îndreptăţit să mă aflu în mijlocul lumii şi a timpului hotărât de destin, de Cerul Albastru.”

- Ziloibal rămăsese adâncit în meditaţie. Părea că uitase de strălucitul şi puternicul său oaspete. Privea cerul care curând urma să îşi aprindă candelele. Gândi: „Ca să te lecuieşti de ambiţiile de mărire e suficient să priveşti din când în când cerul înstelat.”

Coborî privirea asupra marelui Han. în jurul lui plutea o aură de demenţă ca un blindaj. Hotărî: „Pentru a scurta această clipă de coşmar din timpul Cerului copila trebuie sacrificată!”

GLIGOR HAŞA

DIN AMINTIRILE MARCGAFULUI VETRANIU PRIVITOARE LA CAMPANIA HUNILOR LA SUD DE DUNĂRE - BĂTĂLIA DIN FAŢA CETĂŢII MARGUS DATĂ LA ANUL 447

Noapte neagră ca smoala. La foc de tabără vânătorească, nu departe de Ampelum, la cererea insistentă a tinerilor, comitele Zoltes Vetraniu se înduplecă să povestească. Atâta sânge a curs, aşa de ruşinoase au fost înfrângerile suferite de romanii lui Teodosiu încât mai bine de cinci ani a îngropat în bezne de uitare campania care avea s-o prevestească pe aceea din Apus, sfârşită indecis pe Câmpiile Catalonice, deşi oastea celui ce poartă biciul lui Dumnezeu era alcătuită din 600.000 de oameni.

„În anul acela semnele zodiacului s-au arătat răsturnate şi neprielnice. Nu se împrimăvărase când stea căzătoare cum nu se mai văzuse a străluminat pământul de la răsărit la apus. Vreme cât ai rosti o rugă către zei că s-a desprins din Constelaţia Leului, a trecut peste Constelaţia Fecioarei şi s-a stins la întâlnirea cu Cumpăna. Roata cea mare a sorţii, care schimbă neîncetat fericirea cu nefericirea, a înarmat-o pe zeiţa Belona şi, dându-i ca tovarăşe Furiile, a trimis-o în Imperiul lui Teodosiu cu neînchipuite nenorociri. Semne rău prevestitoare se arătau pretutindeni, încât zodiacarii nu mai pridideau să le tălmăcească. În anul acela, care a stat sub cumplite semne, mare parte din Tracia şi Moesia fură pierdute după bătălii fără noroc. Împăratul s-a nevoit să

plătească Hunului tribut împovărător, încât la întoarcerea sa la Constanţinopol era să paţă ruşinea predecesorului său Valenţe. Aşa cum scrie grămăticul Calvisie, iar Socrate Bizantinul adevereşte mulţimea l-a ocărât. Nedrepţi au fost scribii, mai nedreaptă mulţimea. În bătălia pentru cetatea Margus de la Dunăre împăratul a dorit cu tot dinadinsul să spele ruşinea, deşi semnele toate erau de rău prevestitoare. Atila aducea cu sine neamurile gothe, sarmate, volgare, panonice, alane, asonice, carpocostoboce, câtă frunză şi iarbă. Printre căpetenii mă găseam şi eu în trupul de oaste al regelui Rumnuc alcătuit din călări ai căror bidivii stârneau până şi invidia hunilor. Oştirilor hunice li s-au alăturat pe neaşteptate goţii aşezaţi în imperiu prin bunăvoinţa unor împăraţi rău sfătuiţi. Aceştia aşteptau pe picior de război şi din pricina unor guvernatori şi generali bicisnici, porniţi pe silnicii şi îmbogăţire cu anasâna. În nici două luni Hunul a trecut prin foc şi sabie provinciile sud-danubiene pustiind Dacia Râpoasă, Dacia Nouă, Tracia, amândouă Moesiile, parte din Iliricum. Fumul pârjolului putea fi văzut de pe zidurile metropolei lumii. Margusul, cetate tare, era, sau mai bine zis fusese, ultima nădejde. Acolo gonea sub vipia lui Cuptor însuşi împăratul, cu oaste de strânsură. Parte din oştirea Chaganului adăsta la Nişul trecut prin foc, parte, alcătuită din gepizi, ostrogoţi, schiri, amelungi, panonici, aşezase tabere tainice închipuind o pungă în care să fie sugrumată oştirea romanităţii. Atât eu cât şi regele meu, Rumnuc, prevedeam sfârşitul confruntărilor. Deşi făceam parte din oştimea condusă de însuşi Atila, care suspecta bunăcredinţa noastră de pe când cu răzvrătirea regelui costoboc Pieporus, am împlinit porunca regelui meu şi, pe cărări tainice şi sub ocrotirea întunericului, am ieşit în întâmpinarea celor trei sute de călăreţi din seminţia Dacilor

Mari, care coborâseră pe Apa Moldau şi Piretus şi trecură Donarisul, pentru a ni se alătura, pe la vărsarea Alutului în Apa Apelor. De aici urma să ies în întâmpinarea oştilor lui Teodosiu, să-l informez despre mişcările hunilor şi, la nevoie, să-i fiu alături. Ştiţi şi voi, dragii mei că, la nevoie, sângele apă nu se face şi de aceea eram împăcaţi cu gândul că nu săvârşeam o trădare. Trebuia, însă, să ne ferim de ochiul cel treaz al lui Atila, care nu întâmplător este numit Tengri, Fiul Cerului Albastru. Luarăm, deci, înfăţişarea luptătorilor sarmaţi de la nord de Pontus, aflaţi în solda romanilor.

Marşul romanilor, forţat şi lung, epuizase trupele. Cercetaşii aduceau ştirea că apărătorii Margusului sunt pe cale să predea cetatea. De mai multe zile bântuia o zăpuşeală cumplită. În albia râului abia se mai trefira firicel de apă coclită. La răsărit şi sud-est de cetatea împresurată se întindea un podiş neted, de pe care nu fusese secerat grâul copt. Lanul părea o uriaşă oglindă, care capta razele soarelui toropind oameni şi cai până la starea de îndobitocire. Tabăra împăratului părea pietrificată. Din partea regelui meu l-am informat pe Teodosiu despre strategia hunilor şi l-am sfătuit să ridice tabăra întrucât cetatea Margus e ca şi pierdută. Trufaşii săi generali m-au luat în răspăr, ne-a certat pentru însoţirea cu oaste la campania hunilor şi numai că nu m-au făcut spion şi trădător. Cunoşteam slăbiciunile acestor generali moleşiţi în ospeţe şi slăbiciunile unui general – împărat bătrân, bolnav şi influenţabil. I-am cerut favoarea de a-i sta alături cu trei sute de oşteni care puteau înfrunta trei mii. Câine câineşte s-a învoit şi chiar mi-a ascultat sfatul să nu atace în condiţiile acelea. Ajuns pe Valea Pincusului. generalul Marcianus aşeză tabără, urmând ca a doua zi să se întâlnească pe apa Margus cu oştile de strânsură ale împăratului: legiuni

descompletatate, alae şi cohorte prost echipate, auxiliari strânşi cu arcanul, mercenari care de multă vreme nu şi-au primit solda. Decamparea întârziase mult şi din pricina întârzierii bucătăriilor de campanie, aşa încât joncţiunea cu oştirea lui Marcianus părea compromisă. Pe la prânzişorul mic sosi ştirea că dinspre nord-est se apropie, în cară şi de-a călare, ca o furtună, oştile seminţiilor germanice organizate pe neamuri: ostrogoţii, gepizii, schirii, amelungii. Din trei părţi oştirea toropită şi dezorientată era deja încolţită. Deocamdată despre hunii lui Atila se ştia doar că despresuraseră Margusul de cu noaptea şi se făcură nevăzuţi, aşa încât împăratul se putea aştepta să-l potopească din te miri ce parte.

Colac peste pupăză, bătrânul împărat nu se simţea bine. Dormise pe furiş chinuit de vedenii şi coşmaruri. Crezuse că hunul îl va înfrunta deschis, crezuse în spionii care îi împuiaseră capul cu o certă trădare a seminţiilor panonice şi germanice, ba chiar în informaţia mincinoasă conform căreia doar câteva mii de goţi trecuseră Dunărea. Încet, încet, oştirea se urni la drum, locul de tabără fiind descoperit şi neinspirat ales. În avangardă mărşăluiau cohorte şi alae tracice; pe flancuri, legiunile din Orient, cu moralul mai ridicat, la mijloc oastea de strânsură. Urmau, ca o coadă de rândunică, gărzile împăratului. Lipseau, însă, puternicele legiuni a Treisprezecea Gemina, a Cincea Macedonica, Întâia Adjutrix, care erau conduse de iscusitul general Marcianus şi nu se ştie din ce motive nu ajunseră la locul de regrupare. Împăratul dorea cu orice preţ o victorie, chiar şi numai asupra germanilor, pentru a se putea întoarce cu fruntea sus la Constantinopol. Deşi se vedea deja împresurat, ca un lup rătăcit în stână cu câini vrednici, mai spera, cu condiţia de a răzbate la Margus pentru a-l

despresura pe Gordianus şi cele trei legiuni. L-am convins să campăm la Viminacium, pe Dunăre, unde aveam nordul apărat de fluviu, iar estul şi vestul de malurile înalte ale Funcusului. Ne unirăm la drum abia a doua zi. Tot târziu. După ce iarăşi se înstăpânise vipia, lăsând în urma armiilor o lungă coloană de praf şi primii atinşi de ciuma bubonică venită cu cohortele de cerşetori, prostituate şi ologi, cu care de mai mulţi ani se procopsiseră taberele de război ale imperialilor. Un uriaş arici în lentă mişcare la confruntarea cu o vulpe hameşă care îl hărţuia de departe şi îi seca vlaga. Întâiul popas îl făcurăm la ceasul amiezii. Cercetaşii aduseseră ştirea că seminţiile gotice s-au întărit în imens lagăr de cară la câmp deschis, pe un platou cu grâne, la câteva stadii de Viminacium. De la Marcianus, o singură ştafetă, după două zile. Se afla împresurat de huni, panonici, cazaci şi volgari la gurile unui afluent al Margusului. Un trup de oaste încropit în Dacia Râpoasă şi Moesia Superior de către generalii Maximus şi Lipicinus se alătură, după drum şerpuit de noapte împăratului. Capac peste pupăză avea să pună infatuatul general Sebastianus, strănepotul celui care grăbise pieirea lui Valens, cu peste o sută de ani în urmă, la Adrianopole. Cum în mintea acestuia prostia făcea casă bună cu fudulia, îl sfătui pe Teodosiu să atace fără zăbavă imensa tabără de cară a seminţiilor gotice. Deşi el purta ruşinea abandonării majorităţii cetăţilor de pe Dunăre. Ceru îngăduinţa unui raid în partea deschisă a taberei gotice, pe unde tot veneau trupe proaspete, fără să bănuiască şiretlicul. Aşa, dragii mei, a urmat potopul. Aşa că, fără pic de prudenţă, se aruncă orbeşte asupra acelei deschideri anume lăsate de potrivnici în tabăra de cară. Oştenii regilor goţi viermuiau între laturile de câte patru cară alăturate şi nu păreau a se sinchisi de mişcările oştilor imperiale. O lovitură

nimicitoare nu ar fi putut primi decât dinspre Margus pe un coridor larg, anume lăsat pentru legătura cu cetatea împresurată de huni. Iarăşi l-am sfătuit pe împărat să aştepte măcar până când i se vor alătura cele trei legiuni promise de Constantius, cu camparea în Piemontul Panonic. Tot sfatul lui Sebastianus avea să precumpănească. Eu îmi pusei soarta în propriile-mi mâini şi cerui cai odihniţi. Înţeleptul Viezure se înfăţişă cu doi, un şarg ca turnat în bronz, crescut în hergheliile sălbăticite din lunca Donarisului şi un bidiviu negru ca noaptea şi rău ca Atila. Greu de stăpânit, îl ţineam mereu în rezervă, ştiind că mă poate scoate din orice împresurare. Acest muriu crescut în grânarele Marisului nu avea preţ. Când mă văzu necheză a bucurie şi nerăbdare. Cerea obişnuita mângâiere şi oborocul cu ovăz fiert în lapte. Şi de data asta fu nemulţumit când încălecai şargul, nemulţumire arătată prin fornăit şi închipuite muşcături. Dar o aruncătură de piatră depărtare nesăbuitul general pregătea cavalcada trufiei. În trap întins trecu văioaga cu târşuri de mur şi măcieş. Eu mă abătui cu ai mei cam la o aruncătură de suliţă depărtare spre dreapta. Aveam caii şi oamenii odihniţi. În lumina rarefiată a crepusculului ţinuta de luptă a oamenilor mei impunea şi totodată le ascundea provenienţa. Armura uşoară de Aravia, armele uşoare de ceapcâni. Cei cinci sute, de care ar fi fost mândru să-i conducă în luptă chiar Atila, alcătuiau o formă de seceră a cărui tăiş se îngroşa către mâner. Avea să lovească după obicei hun, într-o cavalcadă fulgerătoare care se deschidea şi se închidea ca un pumn. Nu se mai auzea decât ropotul, aidoma unei avalanşe de zăpadă şi stânci. Secerară adânc printre goţii de la coada taberei de cară şi o siliră să se închidă ca un arici. Dinspre stânga lovi cu putere Sebastianus. Gothele se clătinară, însă tabăra rezista.

Imediat lovi frontal ca un uriaş pinten de dărâmat ziduri restul oştirii. în tabăra de cară se făcu dintr-o dată o breşă adâncă, breşă care închipuia gura unui leviatan. Imediat gura dihaniei se închise, înghiţind legiunea lui Sebastianus, care avusese nechibzuinţa să se comporte ca o momeală. Schirii lui Edecon apărură din spatele unei pădurici de sălcii şi arini, cu urlete zmeieşti, învârtind deasupra capetelor uriaşe securi. Romanii care loviră tabăra din celelalte părţi, constatând că ariciul devenise broască ţestoasă, apoi zimbru întărâtat, avură un moment de ezitare, care se prefăcu în derută. Seminţiile germanice parcă ieşeau din burduhanele pământului. Atunci, din oastea de strânsură a împăratului se auzi strigătul nevolniciei sau al trădării: „În numele crucii, să ne salvăm, fraţilor!” Prăpădul nu mai putea fi oprit. Gărzile împăratului erau prinse între al doilea şi al treilea rând de cară. Noi, cei cinci sute de Daci Mari, echipaţi ca sarmaţii nord-pontici, răzbirăm peste ultima întăritură şi seceram spornic. Ortis Dius strigă deodată „Împăratul, e în primejdie împăratul!” Ca un iureş ne-am îndreptat într-acolo. Cum face un oşan tare polog din iarbă cosită, aşa ne-am descl noi drumul şi, mai departe, drum împăratului. Loviţi din interior cu atâta tărie, germanicii prinseră a închide tabăra, redevenind arici. Acum ar fi fost momentul să fie loviţi cu toată puterea oştilor romane. Numai că dintr-o pricină pe care eu, Zoltas Vetraniu, nici până astăzi nu am reuşit să o înţeleg, Teodosiu, cândva Cel Mare, a ordonat prin trâmbiţi retragerea. Retragerea, însă, devenise derută, neîncredere, spaimă. Toţi oştenii călări îl urmară pe împărat şi pe generalii săi. Oastea de strânsură şi pedeştri fu înghiţită de oştirile dezlănţuite ale sciţilor. Obişnuitul strigăt al laşilor „să scape cine poate” nu îşi avea rostul. Cred că nu scăpase niciunul. Sub pânza întunericului legiunile s-au regrupat în

muntele Horea Margi, ce mai rămăsese din ele. Deşi încă mai număra vreo 40.000 nu s-ar fi putut zice că împăratul comanda peste o oaste. Zvonurile viclean pritocite şi strecurate de spionii huni întreţineau neliniştea şi spaima: cetatea Margus a căzut şi nici un supravieţuitor n-a fost iertat; un mare corp de oaste, comandat de crudul Onegesius, se apropie dinspre Naisus; Atila însuşi, în fruntea călăreţilor huni, a trecut Dunărea pe la Sirmium având în avangardă cutremurarea şi moartea; Alaric şi Vardaric au ars Serdica şi au trecut totul prin suliţe şi foc...

Am reproşat împăratului că a renunţat la un atac al cărui sorţi se arătaseră favorabile şi l-am sfătuit să folosească noaptea pentru a se închide într-una dintre cetăţile Hemusului, considerând că, atrase de pradă, oştirile scite o să împingă campania până către toamnă, timp îndestulător pentru a reorganiza legiunile şi a aduce altele din Aravia sau Parţia. Iarăşi a precumpănit sfatul generalilor trufaşi. Mă hotărâi să iau tovarăş noaptea şi să mă întorc la ai noştri pe furiş, aşa cum am plecat. Un credincios al împăratului m-a sfătuit să aştept, convins că până în zori el îşi va schimba hotărârea.

În noaptea care căzuse cu un linţoliu de zăpuşeală, somnul fusese mai mult trezie. Ortis Dius, după ce primi, la rugămintea mea, toate parolele, se încumetă la o recunoaştere din care se întorsese abia în zori, descumpănit. Parte din seminţiile gotice aşezaseră tabăra aproape de noi, celelalte se făcură nevăzute, către est şi vest. „Să ne aşteptăm la o împresurare, măria ta. Numeric ne copleşesc, Onegessius nu e departe, numele lui Atila se apropie, numai el suficient să pună pe fugă oştenii bicisnici”. Am cumpănit sorţii unei bătălii în situaţia dată. Terenul era prielnic sciţilor, obişnuiţi să se bată la locuri strâmte. Mai era vreme

ca împăratul să ridice tabăra, lăsând în urmă ariergarda pe care mă încumetam să o conduc chiar eu. Era treaz înaintea zorilor. Prost dispus. „E prea târziu, viteazule dac”. Asta mi-a spus. „De acum ar trebui să ne gândim cum vom apăra oraşul Marelui Constantin”.

Odată cu zorii fu anunţată solia schirilor şi gepizilor. Una modestă, după armele şi ţinuta purtătorilor ei. Tocmai răsărea soarele, poleind cu argint auriu ierburile pârjolite de secetă. Pentru mulţi avea să fie ultimul răsărit. Solul, un prezbiter de rit creştin, înmâna împăratului două depeşe. Atila cerea pentru sine şi regii federaţi Tracia şi Moesia, în întregime, precum şi parte din lliricum. La preţul păcii se adăuga darul anual, în aur, al supusului. A doua depeşă îl umplu pe împărat de scârbă şi mânie. I se cerea nici mai mult nici mai puţin decât coroana, tronul şi pe Honoria, sora împăratului de la Ravena, ca soţie. Aşa că se hotăra să atace pentru a forţa despresurarea, atâta vreme cât Atila era departe. Tabăra federaţilor arăta ca un bivol răsturnat în câmp cu iarbă colilie. Amândouă oştile se puseră în mişcare. Cea a goţilor se deschidea şi se lăţea precum o caracatiţă, la un moment dat strigătele lor de luptă se prefăcură într-unui reverberat până la baierele carului. Din afund de zare se vedeau călării fioroşi ai pustiurilor, oamenii lui Lucifer. mânaţi ca de un bici al lui Dumnezeu. Acum nici arhangheli cerului nu mai puteau opri furiile slobozite de sângeroasa Belona. Niciodată zeul Marte n-a mai adunat în această parte de lume atâta oştire. Eu, ştiind care va să fie sfârşitul, mă alăturai gărzilor împărăteşti, încolţite de călăreţi volgari şi alani. Ni se alătură parte din legiunea Macedonică. Evităm împresurarea şi ajungem pe un dâmb străjuit pe două laturi de o pădure de scoruşi. Priveliştea era înfiorătoare. Oştirea romană fusese hărtănită pe bucăţi izolate de dibace raiduri şi

mişcări de cară gotice. Nu mai recunoşteam steagurile legiunilor. Ce scapă germanicilor, seceră hunii care unduiau de pe lături aidoma unor bice. Eram prinşi într-un cleşte cumplit, care, mânuit de o forţă nepământeană, se strângea mereu. Rămăşiţele oştirilor erau trase şi înghiţite încet, încet de sorbul hunic ca de o gură de balaur. Împăratul porunceşte generalului Marţian să încerce o despresurare, să salveze ce mai putea fi salvat. În şiruri răzleţe călăreţii huni împresoară colina. Se apropia infernul cu ritmul de mare în furtună, nechezat de cai speriaţi de focul ce cuprinsese întreaga mirişte, cu şuierul săgeţilor purtătoare de moarte, cu scrânşet de paloş pe paloş. Ortis Dius mi-a înţeles semnul. Îl înconjurarăm pe împărat şi îl purtarăm în goana cailor şi între paloşe încovoiate către o văioagă unde încă nu răzbiseră potrivnicii. Aşa am găsit ieşire din cea mai cumplită împresurare cunoscută de vreun împărat de la Valens încoace. Lăsam în urma noastră un nesfârşit câmp de cadavre. Mur-mur de viscol pontic deveniseră gemetele muribunzilor. Mă cutremur şi azi la amintirea acelui spectacol al morţii. Ici, colo mai rezistau pâlcuri de oaste în jurul unor comandanţi vrednici. Lumânări clipinde într-o mare de foc. Pe bolta cerului soarele, nepăsător, parcursese Zodia Leului şi, trecând în cea a Fecioarei, se pregătea să asfintă. În vreme ce norocoşii, cuprinşi de o demenţială panică, fugeau ori se târau căutând scăpare. Multe cărări duceau către tărâmul morţii. Barbarii nu cunoşteau cruţarea.

Am împărţit pâlcul vitejilor Daci Mari în două: unul condus de Ortis Dius, ocolea pe la vest pădurea şi ţintea către Donaris; cel condus de mine şi care îl ocrotea pe însuşi împăratul alesese anume direcţia Naisos, cu credinţa că într-acolo nu ne vor fi luate urmele. Lăsasem în urmă câţiva credincioşi oşteni ai Luminăţiei Sale, care nu mai puteau

continua drumul, cu sfatul de a vesti moartea lui Teodosiu. La câteva zile, după ce am trecut munţii la Philippopolis, ne-am despărţit. Aici întâlnirăm două dintre legiunile trimise în sprijin, cu întârziere, de la Ravena. Pe căi tainice ne-am înapoiat la Margus, printre ai noştri. Cetatea căzuse şi între zidurile ei tari nu mai rămăsese nici un supravieţuitor”.

Se lăsară grele pânzele unei nopţi fără lună. Flăcările focului deveniseră jar, jarul, spuză. „Aşa a fost, dragii mei! Despre ce s-a mai fost petrecut, altădată, căci nopţi sunt tot atâtea cât sunt zile”.

PEŢIREA DUPĂ DATINI ŞI SEMINŢII

De când a îndătinat Tengri, marele Cer Albastru, sub care, de la Răsărit la Apus şi de la Miazănoapte la Miazăzi, navighează prin necuprinse pustiuri şi stepe seminţiile de păstori, la huni bărbatul şi-a luat nevestele prin răpire, ori prin înscenarea răpirii.

Prin pedepsirea cu moartea a regelui Pieporus Decibalus, al Costobocilor, Elena, nepoata marcgrafului Vetraniu, devenea pradă de război şi ar fi putut fi dobândită de oricare căpetenie a ceambururilor care au stins în sânge răzvrătirea. Fiicelor celorlalte căpetenii răzvrătite au încăput ca pradă pe mâna unor bestii, trase la sorţi, jucate la zaruri şi revândute prin îndepărtate târguri de sclavi, de la Samarcand până la Volga. De ea, aflată la curtea marcgrafului, căzut în dizgraţie, dar beneficiind de iertarea Marelui Han, nici nu putea fi vorba, chiar dacă şi capul părintelui ei căzuse sub sabie. Târzia poveste de dragoste a celui născut din Tengri circula în taină, dar ce se putea tăinui când era vorba despre Berichus, anda lui Atila, căruia îi înmânase sabia trimisă de Cerul Albastru? Salda, slujitoarea ei devotată, nu mai prididea să-i laude norocul de

a se afla vie, în afara primejdiei, printre cei dragi. Pentru ea, a fi una dintre multele soţii ale celui mai bogat şi mai vestit om din lume era tot una cu a te fi numărat printre nevestele slăvitului Solomon şi de aceea nu se mulţumea doar să o ajute să-şi aline necazul, ci o fericea pentru norocul de a fi aleasa Alesului lumii: „E, hei! Să dat peste mine norocul tău, domniţă Elena! La curtea lui Atila trăiesc şi petrec în lux şi ospeţe cei mai frumoşi şi mai viteji cavaleri. Orest moesianul, Theodomir şi Videmir, fraţii regelui ostrogot Valamir, schirul Alaric, fiul regelui Edecon, cel frumos ca o femeie; nici feciorii lui Atila nu sunt de lepădat, mai cu seamă Aladar, fiul reginei Helke. Se zice, stăpână dragă, că de curând, se află la curtea acelui crai vestit mai ceva decât Machedonul, însuşi prinţişorul Zoltes Dius, prietenul nostru şi pricina deselor suspine ale dumitale; acolo, domniţa mea, sunt strânse toate comorile lumii, acolo poposesc negustori cu parfumuri şi pomade, cu mătăsuri şi podoabe de pe alte tărâmuri. Şi, mă rog, ce pricină o mai fi şi asta, că-i tomnatec, ba, dacă ar fi chiar bătrân?! L-am văzut doar: drept ca bradul, verde ca iedera, cu privire de şoim care săgetează şi aprinde mai avan inimile fetelor decât feciorii săi. A ştiut împărăteasa Honoria, a ştiut ea ce a ştiut, să nu-mi zici mie că de florile mărului a trimis craiului Atila scrisoare de dragoste şi inel de logodnă. Dacă ea, sora împăratului de la Ravena, pofteşte să se numere printre soţiile lui, de ce nu ai zice da şi domnia ta? Ba că, din câte socot eu, văd şi aud, scăpare nu e. Praful şi pulberea s-ar alege de rudele tale, iar tu, crăiasa-crăieselor va să ajungi roaba unui hun de rând, nespălat şi zdrenţăros. Ştiam eu că frumuseţea-ţi fără seamăn e şi blestem şi noroc. Când te-ai născut am fost trimisă de mama ta să tocmesc trei ursitoare, după obicei, dintre bătrânele care se îndeletniceau cu

ursitul. Am aşteptat miezul nopţii, cu auzul la pândă, să aflu ce au putut izvodi pentru nou venita pe lume prinţesă. Am rămas fără suflare când, în locul celor ştiute, s-au rânduit sub fereastră patru femei mai bătrâne decât lumea, cu chipuri de pe alte tărâmuri. Femeile acelea nu erau femei, ci vâlve, cu un singur picior, părul verde şi mâini cu pieliţă de broască. A ursit cea mai înaltă intre ele: „Să fie ca zâna zânelor de frumoasă, să fie peţită de vlăstare împărăteşti şi să ajungă regina reginelor.” „Să fie cum zici tu, surată, iar să nu se bucure de frumuseţea ei. Să se mărite din silă şi din vina ei să moară soţul. Abia după aceea să se însoţească, într-un noroc, după pofta inimii”; „Să trăiască mult, la curţi de prinţi şi împăraţi, s-o invidieze femeile şi să pătimească pentru aceasta. Să fie, deodată, soţie şi roabă, să rămână fecioară. întâiul soţ s-o poftească încât să-i dea sângele dinafară, ca un cazan în clocot; să fie ucigaşă şi să nu fie, să fie fecioară şi nevastă, deodată. Să nu creadă, chiar de i se spune, că ursitoarele nu au ursit pentru ea, ci pentru neamul ei. De aceea, cu cele trei, am venit eu, ursitoarea ursitoarelor, vâlva vâlvelor. Cum am ursit, aşa să se lege şi fiinţă pământeană să nu poată dezlega!”

S-au prefăcut la chip în zâne tinere şi frumoase. De acum fiecare avea două picioare, mâini omeneşti şi păr galben ca aurul. Au dispărut într-o volbură. S-a tulburat vremea. Din senin a prins să tune şi să fulgere. Se crăpa de ziuă. Balaur cu coadă s-a arătat pe cerul cu nori leşioşi. A fost potop de ape. Atunci ai prins a plânge, iar plânsetul tău nu a contenit cât a vremuit ca la sfârşit de lume. La naşterea ta au fost şi alte nemaivăzute semne prevestitoare. Odată cu primul ţipăt s-au văzut doi sori pe cer, ca, după câteva clipe, amândoi să dispară şi să se facă întuneric de iad, cu trei ceasuri înaintea apusului. Se spune, iar farmazoana Calipso

confirmă, că în aceeaşi zi, Atila, pentru prima dată în viaţa sa, a căzut de pe cal la vederea unei păsări argintii cum nu s-a mai văzut pe lume. Tot atunci, în Biserica Sfinţilor Apostoli, din Constantinopole, un paracliser a avut o viziune în vreme ce aprindea candela de la Icoana Mântuitorului. Chipul a prins viaţă, mai mult, a deschis ochii, a prins culoare în obraji, rănile au prins a sângera. „Vesteşte lumii”, a spus Mântuitorul, „că s-a născut pruncul care va salva Imperiul Cezarilor şi Biserica Domnului”.

Încă din primele luni, domniţa mea, ai prins a gânguri într-o limbă necunoscută nouă, desigur huna, pe care o vorbeşti ca pe limba părinţilor tăi. Mărturia aceasta eu nu o pot depune, fiindcă tocmai când ai prins a merge de-a buşilea eram plecată să slujesc Mavidei la templul Dochiei de pe Ceahlău.

În ziua când împlineai 15 ani, aflându-te la preumblare în Pădurea Aluneiului, te-ai rătăcit de însoţitoarele tale şi, toropită de o somnolenţă pe care o dă obişnuit cidrul din fructele socului negru, te-ai culcat în mirozna ierburilor înflorite, având o viziune care, îţi mai aduci aminte?, te-a tulburat peste măsură: un înger te-a luat pe aripi şi te-a purtat pe deasupra cortului lui Atila. Totul se petrecea la hotarul dintre vis şi trezie, dar mai târziu ţi-ai amintit amănunte din care se întrupa adevărul că visul nu fusese vis. Îngerul te-a povăţuit: „Tu ai fost aleasă să potoleşti mânia noului Antichrist. Să nu uiţi că atunci când lucrezi în numele Domnului, a Fiului şi a Născătoarei de Dumnezeu, nici un sacrificiu nu e prea mare şi chiar păcatul este îngăduit.” Te-am găsit înainte de crepuscul, răpusă de oboseală. O aură plutea, ca la un stat de om, deasupra capului tău. Luându-ne după ea, tu, buimacă de somn, eu, cuprinsă de spaimă, am ajuns la izvorul unde a poposit pentru mas Atila şi însoţitorii

săi, aflaţi la vânătoare de cerbi. Ce să-ţi mai spun şi să-ţi mai amintesc ca sate conving că omul nu poate fugi de umbra sa? O sclavă bătrână, cumpărată de stăpânul Vetraniu dintr-un târg de lângă Domaris pentru priceperea ei în prepararea ierburilor de leac – o ştii, a murit mai an – te vede şi jură că eşti geamăna târzie a Honoriei, sora împăratului Constantius. Ştii bine că de mică ai trăit cu semnele dublului. Îţi vezi în somn sora, o chemi pe nume, ai frunză de trifoi şi aură de inimioare pe sânul stâng, descrii temple şi palate pe care nu le-ai văzut niciodată. Auzindu-mă, vei crede că fac şi eu parte dintr-o conspiraţie. Departe gândul! Eu numai mă socot şi zic: o fi mai uşor de suportat însoţirea cu un flăcău de pe la noi, cu viaţa la comne, la stâne şi grajduri decât aceea cu un crai bătrân, dar viteaz şi bogat cum nu a mai cunoscut pământul? Se zice, surioară, că, în tinereţe, Atila a petrecut ani buni la curtea împăraţilor din Roma, unde a deprins purtările cavalereşti, respectul pentru dreapta noastră credinţă, graiul blând al curtenilor şi al curtezanelor. Calipso, viespea asta vicleană, îmi zicea deunăzi că soţiile lui Atila, cele care trăiesc la curtea sa, fiindcă are şi dintre acelea cu care a făcut căsătorii politice, de alianţă şi vasalitate, acelea, rămânând la părinţii lor după ce au prins rod crăiesc, fiind căutate de rege aşa cum îl mână treburile şi dorul, nevestele de la curte, zic, ce zicea grecoaica, sunt frumoase ca picate din stele, împodobite ca în poveşti; au slujitoare şi slujitori cu zecile, distracţii de tot felul, se vizitează între ele, ba chiar sunt prietene ca noi două şi, atunci când craiul socoate că e vremea ca ele să nu mai rodească urmaşi, ţin în taină ibovnici. Zoltes Dius, frumosul nostru văr şi prieten, e acolo, mare sfetnic pe lângă măritul Atila, şi ce alt ibovnic şi-ar dori o soţie de rege dacă nu pe el? D-aia zic şi te îndemn să grăbeşti nuntirea, până nu va să

pună ochii pe el o fiică a regilor care roiesc prin palatul oraşului de corturi, să-i facă farmece şi să uite de tine.”

Elena asculta distrată trăncăneala de pasăre gureşe a intimei: alteori izbucnea în râs şi o certa, mai mult din alint: „Tare nebună eşti tu, Salda, şi multe prostii fierb în găoacea capului tău! Ce-mi trebuie mie e să fiu lăsată în pace, cu necazurile şi gândurile mele. La Constantinopole cât am stat aş fi putut să mă satur de podoabe, distracţii, ba m-aş fi putut însoţi cu vreun nepot de basileu sau un fiu de senator. Mie, însă, unul mi-a fost drag şi… dacă n-a fost să fie… ţi-e scris, pe frunte ţi-e pus! Ştii şi tu vorba asta”.

* * *

Pe cai pietroşi, fără splină, crescuţi în stepele mongole, zboară soli iuţi şi iscusiţi. Pe căciulile din blană de vulpe, câine ori sobol, ca şi pe cele din blănuri de samur ori vulpe argintie, diferenţiind bogăţia, rangul şi seminţia, străluceşte, bătută în aur, efigia Stăpânului Lumii Atila, faima seminţiilor necuprinselor podişuri şi stepe, gârbaciul şi spaima lumii civilizate. La staţiile de poştă, rânduite din zece în zece milliarii, ştafeta se schimbă. Olăcarii adorm în picioare şi se prăvălesc pe blănurile care acoperă pardoseala de piatră ori lut. Caii cad deşălaţi ori cu inimi plesnite, cu priviri lingave, dacă au avut norocul să nu le plesnească bojocii. Rândaşi dibaci îi iau în primire, de o viaţă de numai asta şi asta fac şi ştiu să facă. Pe cai suri, de stepă, iau în copite pământul de la Ural la Rin, de la Mlaştinile Meotice la Dunărea de Jos, centaurii huni. O bizară alcătuire, punct pierdut în depărtări, pe drumuri numai de ei ştiute şi localităţi cu nume de triburi, de comişi, marcgrafi, căpetenii de regi. Centaurii stepelor şi pustiilor asiate se conduc după semnele Cerului Albastru.

Făpturi ale Nefârtatului slobozite în lume. Să o răstoarne şi să o reaşeze pentru o mie de ani. Iuţi ca vântul şi ca gândul aleargă făpturile acestea până la capăt de lume. Aşa cum, până de curând, alergau numai caii din basme. De data asta nu poartă poruncă regească de chemare în tabără pentru pregătiri de război. Veseli duc chemare de nuntă centaurii cu trupuri măroaie şi picioare scurte, arcuite spre interior, cu feţe lătăreţe, arse de soare, uscate de vânturi, însemnate de crestăturile cu care şamanii i-au urâţit din faşă ca să înspăimânte lumea; cu nasuri turtite şi ochi oblici, de păsări de pradă. Atila, Fiul Cerului, Voinţa lui Tengri, el, cel venit prin strămoşi de la oceanul din care răsare soarele, El, care a gustat sarea oceanului în care soarele apune, şi-a închinat iarăşi inima unei femei. Celei mai frumoase din câte a văzut soarele în neostoita sa rotire peste ţări şi neamuri. Făptură zeiască împământenită ca să sporească splendoarea cortului său şi să strălucească printre regine ca Luceafărul pe bolta spuzită de stele. Să-i subţieze sângele şi să-l prefacă iarăşi în izvor năvalnic prăvălit de pe creastă de munte. Să-i zămislească prunc pentru a-l meni rege al regilor în necuprinsa împărăţie, ca menitul şi plămăditul din trei neamuri războinice şi mândre care fac podoaba lumii, marcând prin locul lor de baştină trei staţii în rotirea Soarelui de la Răsărit la Apus: neamul hun, neamul alan şi cel dacic. Lui, Roma trufaşă i-a cunoscut urgia şi i-a-nchinat mândria; El, iată, încă o dată, pe culme de ani şi de glorie, s-a robit iubirii. Atâta cât bate, inima omului nu are vârstă, lăcaşul poftelor nu cunoaşte oprelişti. De aceea se cuvine, bătrâni şi tineri, îndeolaltă şi fără sfială, pe toate treptele anilor să iubim şi să ne dedăm plăcerilor iubirii ca la prima dintre ele. Aşa gândeşte Atila: Omul, indiferent de anii pe care îi numără, iubeşte la fel, iubind. Nu vă feriţi şi nu vă

stingheriţi în iubire, prieteni! Copacul de o sută de ani înfloreşte, dă sământă şi rod ca şi acela de zece. Aşa obişnuieşte Atila, Marele Han, să-şi sfătuiască supuşii: „Dacă nu iubeşti şi nu mai rodeşti, cui mai trebuieşti?” Aşa glumeşte el la ospeţe, sărutând nevestele pe care i le-a dăruit Cerul şi drăgostind fiicele apropiaţilor săi – iepe sirepe care ar putea zămisli o nouă seminţie de oameni, frumoşi ca zeii, menite să împrospăteze neamurile care bâltesc de la Noe încoace.”

De pace şi iertare însuşi Papa Leon l-a rugat, ieşind cu înalt sobor pe drum colbuit, cu barba colilie şi tira de apostol. El, Atila, mai marele pe pământ cunoscut, un semn făcu oştirilor, ceambururi nesfârşite, iar căpitanii peste zece, peste sută, peste mie, peste sute de mii l-au ascultat. Ei, mândri căpitani, sălbatici oşteni, huni, uiguri, cazari, uruşi, câpceni, sarmaţi, germani şi alte nomade seminţii, care un vis avut-au în nopţile iubirii, în nopţile de strajă, în cele nedormite-n ajunuri de atac: să intre în Roma cea poleită cu aur, cu fiicele-i frumoase să se dedea-n desfrâu, falâ şi bogăţii, să dobândească, în rug de jertfă şi pomenire să prefacă Cetatea Eternă; în neam, prin generaţii, ei pomeniţi să fie. S-a-nduplecat Atila şi iarăşi a iertat. El, fiul lui Tengri, supus fu încă o dată, de sabia privirii, de arcul braţelor, de Cetăţuia pieptului de-o vorbă de femeie: Honoria.

La sfat de taină, vracii şi şamanii căutau cum să abată voinţa lui regească spre o faptă mai de soi. Spre Constantinopol, dacă la Roma, nu a râvnit. Palat de aur şi gineceu de marmoră pentru vrednicele sale neveste îl aşteptau acolo. El, singur împărat peste împăraţii lumi urmând să mai cadă parţii, mezii, perşii, dinastia din Chitai. Aşa sfătuieşte Kreca, mintea neadormită a regelui, îngrijorată foarte de sângele prea năvalnic în trup de soţ

bătrân. De trei ori câte zece soţii abia împlinite în ani feciorelnici el are, mândre ca nepământenele, şi poate să-i ajungă. Aşa grăieşte întâia între soţii: aşa ei înde ei îşi spun încet şamanii, în timp ce pretutindeni se duce zvon de nuntă. Oştenii bucurie nu destăinuiesc defel. Aşa un rege vor şi, dacă poate, vârtos să dovedească, femei şi câte sub soare neamuri pe lume s-au prăsit. Şi zboară olăcarii, şi-avan pornesc convoaie, se-alcătuiesc în grabă rădvanele de nuntă. Veste de nuntă nouă duceau cei olăcari, în patru părţi de lume la zeci şi zeci de crai. Poftiţi erau de-a valma, la Etzelburg pe Tisa, creştinii şi păgânii, ospăţul să petreacă: volgari şi agatârşi, uruşi, uiguri, câpceaci, alanii cei războinici din Ţara Amazoană şi mândri ostrogoţi cu verii amelungi; gepizii mânioşi, panonicii sarmaţi, dacii asoni conduşi de Rumnuc, trei mii dintr- aceştia, prinţi şi marcgrafi, şi duci, toţi cavaleri aleşi, îl însoţeau cu falā. În Ţara cea valahă, ce Dacia-i mai zice, având coroană munţii, ape ca argintul şi lanuri precum marea. În Ţara cea valahă, puternica cetate, Biharea pe-al ei nume, lui Atila, slăvitul, îi face-ntâmpinare. O gardă pe sprânceană la flancuri le-mpresoară; Elak e-n fruntea gărzii, vestit şi crunt războinic, alesul fiu de rege. Onegessius, cu alta, de mare comandant, deschide drum prin pusta de ierburi vălurinde. Cincizeci de prinţi preaveseli, cu coifuri sclipitoare, valtrapuri aurite şi paloşe de zmei îşi însoţesc stăpânul. Toţi nume de răsunet, ce, pe amic încântă, pe inamic spăimântă; caii în buiestru, iar între ei şi rege, o sută paşi distanţa. Semeţ îşi ţine trupul, vânjos şi încă verde, pe murgul cum e noaptea, El, Fiul lui Tengri. La mijloc armăsarul cel alb ca spuma mării, cu coama precum barba lui Leon de la Roma, apostolul credinţei în Fiul Răstignit. Bălanul are coama-n beteală aurită, valtrapul de mătase împodobit cu stele de diamant ş i

jad; de aur scări înalte, de-argint uşorii pinteni. E cal pentru fecioară şi mireasă anume pregătit; de Kreca şi reginele surori, anume împodobit; cu orzul fiert în lapte, de săptămâni hrănit. Îl poartă în buiestru mezinul Csaba, de Aladar tăcutul la câţiva paşi urmat. E calul dar de nuntă, din Parţia venit, frumos fără pereche şi îndelung dresat s-aplece-ncet genunchiul când este-ncălecat. Averea unui prinţ un cal ca el ar fi. Zăbala cea de fildeş o mestecă nervos şi spumă cerne-n vânt. Se-apropie alaiul: un altul mai de faimă pământul n -a văzut. Închide porţi cetatea şi regele Rumnuc, de datini ştiutor, le face-ntâmpinare. O sută prinţi din sângele valah pe prinţ îl înconjor: comişi, marcgrafi, sobor de araboşti. Sub poarta-mpodobită se-opreşte Edecon: vânat ales el cată. O ciută ca în basme, nu cumva au văzut? Nu, n-au văzut prin preajmă aşa vânat de soi, cum Atila pofteşte. O zână?! şi se miră Ardalos, îndalbitul. Păi, zânele trăiesc în iezere de munte şi numai vrăjitorii mai ştiu de rostul lor. Nici ciuta-ndaurită, acel vânat regesc, pe-aicea nu trecu. Pe Ildiko-Elena o ştim de bunăseamă, dar crudă e în ani şi-un doliu greu mai poartă, n-aşteaptă peţitori şi-n văgăuni de munte îşi plânge lung amarul. Trei paşi în faţă face bătrânul Edecon; un munte alb se pare că s-a clintit, nu el. În bătălii destoinic, şiret ambasador, salută pe Rumnuc şi prinde-a povesti de prinţul-vânător, stăpân pe lumea toată, venit din cer şi-aicea Atila botezat; care-n pădurea ‘ceasta mai fuse la vânat. O zână-căprioară zări la un izvor. De-atunci tânjeşte prinţul şi leac pe lume nu-i să-astâmpere-al său dor. (Pierdută printre fete din strălucit alai, Elena mi-i ascultă, la Atila priveşte, în gând se potriveşte şi semn dă către sfat. Suratele-fecioare ca vrăbii se-mprăştie, se-ascund, se pitulesc). Năvală dau năimiţii, de Atila, prinţesa s-o răpească; se-avântă junii daci cu ghioage fioroase; vânatul

ocrotesc; aleargă călăreţii, prelung huieşte cornul, hăitaşii dau ocol; un stol de căprioare slobod hăitaşii daci. Sunt îndelung dresate şi jocul lor îl ştiu; cu ele ies fecioarele în dalbul borangic, ca zâne întrupate şi-un joc de ciute zvelte pe podină pornesc. Pe ziduri de cetate, mulţimi de gură-cască aşteaptă jocul joc. Dar joaca ţine încă, c-aşa e datul dat. La Atila pe faţă se vede nerăbdarea, dar Scota, castelanul, faimosul vânător, pe Ildiko zărind-o de grăbi mi-o răpeşte, pe murgul cal o saltă şi-nchipuie-un galop. Acum păşesc în faţă fruntaşii daci-asoni, cu rude, veri, vecini, plăcute verişoare şi-un stol de slujitoare, gătite-n flori de câmp, c-ulcioare de mied dulce, colaci şi faguri noi. Pe cer un stol de hulubi, de şoimi, sunt urmăriţi; cu tâlc vânătoarea. Chiar Kreca se desprinde din hunicul alai, de mână ia fecioara, pe frunte o sărută, după ce capăt pune uimirii, de-atâta frumuseţe. O pământeancă vede? Semeaţă, mlădioasă, cu păr îndaurat, cu ochi cât două ceruri, obraji îmbujoraţi, umbriţi de lunge gene, iar gura cum e fraga în luna cireşar – femeie împlinită şi, totuşi, un copil. Gândeşte mândra Kreca: „Stăpânul meu, Atila, mare-i norocul tău! Asta-i mireasa lumii, a soarelui suroră, cum luna de pe cer. E neprielnic astru luna cu tine, ştii prea bine”. Biharicele porţi de-acuma se deschid. Se văd întinse mese pe câmpuri şi coline; se-aud plăcute muzici de tilinci şi de nai. Se-ncheagă iar alaiul, iar prinţii lui Atila sosesc, sosesc mereu, călări pe cai sălbatici, puternici cum rar vezi: Veniră, rând pe rând, cu strălucit alai, în care sau pe cai, cum pe aceste locuri nu s-au mai arătat: Onegessius, supremul comandant, Edecon, încruntatul, oştean fără pereche, al Schirilor viteji; bătrânul Esla şi junele Orestes, vestiţi Ambasadori; sosi la rând şi Scotta, cu zmeii înfrăţitul, cu Berichus oşteanul, de el nedespărţitul; doi zmei cu regele Atila prin Anda ajunşi fraţi; frumoşii prinţi de sânge, de rege

zămisliţi – Elak, cel cât un munte, peste acatârzi şi volgari rege şi comandant; Aladar, taciturnul, războinic de temut, Ekam înmuieratul, de Helke zămislit; chiar Csaba, prinţ nevârstnic, de rege preferat; sosiră-apoi şi regii, şi prinţii de neamuri cunoscute ce faimă-au câştigat în lupte cu romanii: Valamir, Theodormir şi Videmir, fraţi regi la Ostrogoţii vestiţi pân' la ocean; frumosul Alaric şi prinţul Odoacru din neamul Amelung; când Ardaric, gepidul, semeţ s-a arătat c-un of vui mulţimea, iar el a salutat; împodobiţi în straie grele de Vizanţ veneau ambasadorii romanilor vestiţi; cu muzici şi urale de daci au fost primiţi. Mulţi prinţi, marcgrafi şi duci sfârşeau măreţ alai cu tinere prinţese zburdând pe ageri cai. Se închinau la rege, o sărutau pe Ildi, genunchiul aplecând. Stăruie Alaric, frumosul rege got, el stăruie mai mult decât e dat, socot; e tânăr şi puternic, vestit printre femei ca dibaci curtezan; ambiţii mari îl poartă, deşi tulei în barbă abia i -au răsărit. Cu el, vreo două mii de zale amelunge. Cruce creştină face când fetei i se-nchină, să-i fie mai pe plac. Ultimul, Atila, vine-nsoţit de regi vestiţi, ce prin dibaci ocol la dânsul fu poftiţi: cruntatul Edecon, albitul Ardaric, vânjosul Valaric, Oebarssius, unchiul de ani împovărat, Berichus, Uzinda, Esca, fiii legiuiţi şi alţii, huni de soi. Spre Ildiko acuma chiar Edecon s-apleacă şi glasul îndulceşte: „Primiţi cu bucurie pe suzeranul meu. Să-l sărutaţi pe gură, aşa cum se cuvine. La alţi fruntaşi de seamă, sărutu-i pe obraji.” Din şa sprinten Elena ca ciuta coborî. Coboară şi Atila, c-un salt, ca un flăcău.
Mireasa cercetează cu ochiul vulturesc. Un zâmbet îndulceşte obrazul înăsprit. E mulţumit, dar ce spun!? E fericit. Inima bate cu mii de zurgălăi. El cerului se-nclină rostind o mulţumire că i-a trimis norocul la ani pe care alţii de mult nu-i mai trăiesc. Spre Ildiko se-ndreaptă; e însoţit de

sfetnici să înmâneze Elenei frumoase straie-n dar. Nerăbdător e Hunul; regească e fecioara; pe rege l-a primit cu-ndătinat sărut; lui, buzele i-au ars. Fiorul tinereţii învolburează sânge de petrecut bărbat. Visează deja ceasul când singuri vor rămâne. Dar pân-atunci mai va! Cuvine-se cu nunta plăcerea să înceapă. Ridică uşor voalul ce faţa i-o ascunde; Foc jucăuş stirlinche în părul cârlionţat. Ochii clipesc a taină, iar buze ca acelea nicicând n-a sărutat. Mai an văzu o nimfă pe calea împlinirii; acum vedea o zână la vreme de cules, cu nuri ce altădată ar număra reginele-n palat.

Vorbesc în şoaptă hunii şi cele seminţii, roite ca albine la tarele lui cin. Toţi o părere-aveau: nici una din regine cum e domniţa dacă la vremea lor n-au fost. Se-mbăţoşează Alanii că neamul lor frumos a dat şi nuri Elenei neperechea; nici costobocii daci n-au gândul mai prejos. Iar Edecon şopteşte, atent la protocol, când Ea sărută gingaş, cum e datul, la ranguri princiare, în ordinea măririi şi-a trecerii la curte. Tot intimul acesta în ordine-i prezintă. Aşa frumoase buze niciunul şi niciodată nu a mai sărutat. Alarik, solarul, de Amor căutat, simte-un leşin muierelnic şi va boli o vreme. Dorinţa-i de mărire cu soră-n răzvrătire de-aicea i-a venit. În van vărsat-a sânge şi-a cucerit popoare şi-n Roma cea vestită călare va intra. Aşijderi Odoacru, un june frăţior. Norocul lui Atila! Atâta a râvnit. Atât era de-ajuns. Chiar Elak, lupul stepei, nu şi-a ţinut oftatul. Cu tatăl anii tineri ar fi dorit să-i schimbe pentru aşa mireasă. Dar gândul ăsta hameş zburli părul de frică.

Începe joc războinic, cu lance, de-a călare. Se-mpart voinicii-n taberi, aleg conducători. Se-avântă şi se-nfruntă; se iscă vuiet mare de scuturi şi de lănci. Ce crunt e Elak craiul, ce trufaş Odoacru! Nici Csaba cel nevârstnic nu este mai

prejos. Cad cai, se sfarmă scuturi şi lăncile trosnesc. Cât de cumpliţi aceştia-s pe câmpul de bătaie! O tabără se-nclină, numeric depăşită. Sunt Carpii şi Alanii, îndârjiţii Costoboci, cazarii şi volgarii de huni înnobilaţi. Germanii şi cu hunii făcură luptă bună. Se-avântă-n joc de luptă valahul Rumnuc, cu nobili şapte sute, căci, sângele, nici jocul, nici lupta, în apă nu-l prefac; se schimbă sorţii luptei, din dinţi scrâşnesc germanii, iar hunii scuipă fiere, scârbiţi de nenoroc. Onegessius, în sinea-şi, zâmbeşte bucuros. Jocul, din vreme, aşa l-a plănuit. La vara ce-o să vină de adevăr să-l joace la porţile semeţe din burgul Constantin. Un tron pentru Atila pe lume nici că este, iar gineceul sacru, Elenei, în adevăr sortit.

Se termină bătaia. Spre cortul minunat, ce-nchipuie chiar cerul, alaiul s-a-ndreptat. Perechea e în frunte, ca soarele, cu luna, şirag, şirag, poftiţii se perindează-ntruna. Le ies în drum curtenii, podoabe şi bucate pe talgere purtând. Elena nu arată porniri prea femeieşti. În limbi necunoscute i se rostesc urări. O, Doamne, ţine-o tare! şi Zoltes este unul dintre ei! Îndătinate lucruri pe talgere de aur el poartă: grâu, pieptene, tăciune, miere, inel, oglindă – e tot ce o mireasă în lume ar pofti: bogăţie, lux, căldură sufletească, tihnă, soţ credincios, frumseţe. O rădăcină uscată a pus alături Zoltes, cu de la sine vrere. Tâlcul degrabă Elena îl pricepe, dar cugetul e tare, urmându-şi firul sorţii. Ce palid e flăcăul cu nume luminat! O boltă cât e cerul se-arată a fi cortul. Acolo, cavalerii, duc fete şi neveste, Elenei să se-nchine ca la stăpâna lor. Ea, maiestoasă, pe-un jilţ bogat lucrat, alături de acela ce e stăpânul lumii, la care orice pruncă din faşă a visat. Cu dreapta, El, mâna gingaşă i-a luat. Cuvinte dulci şopteşte, că nu degeaba-n Roma cu sârg ucenicise şi zeului Amor. Trufaşele romane cu silă l-au tratat, privind la chipul hunic ca la maimucă-n circ. S-a-ncrâncenat

feciorul şi-adesea a jurat cândva să umilească pe fetele romane, robindu-le cu viaţa pentru oştenii lui. Acum, el are-alături o mladă de romană; un rob este Atila – stăpână-acum e Ea.

Sus, boita înstelată. Ospăţul e frugal: boi, mânji, berbeci, cerbi, ciute şi mistreţi, prăjiţi la focuri mari; mied dacic, din prisos, cidru de fructe, aspru, cumâzul fermentat. Spre corturi se îndreaptă cu miile, trudiţi. Adorm curând oştenii visând izbânzi uşoare şi prăzi pe-ndestulate. Spre cortul său, Atila se-ndreaptă, greu oftând. Ce trudnic curge vremea! Mai sunt doar două zile, cu nunta după dat, când ce nu e, e slobod şi bun de înfruptat. Suspină greu Elena şi-abia-şi alină plânsul – în vis se-arată deja hidoasa rădăcină. Asemenea şi dânsa curând se va usca. Dorm de-a-n picioare caii până la ceasul când astrul nou răsare. Cât ai clipi călării tot câmpul l-au cuprins, iar curtea cu suita spre-apus s-a îndreptat. Se-ncing întreceri, jocuri, ospeţe-n prelungire, la locuri de popas. Dau iama măscăricii, aezii înstrunează şi cântece slăvesc perechea sortită nepereche. Frumuseţea femeiască nicicând aşa de bine nu cred c-a fost cântată; nici faptele lui Atila atât de inspirat. Duioase serenade se-aud sub clar de stele; ispitele iubirii se însoţesc cu ele. Dar, iată, Etzelburgul în zare se arată – aproape unde Tisa cu Crişul se-nsoţesc. Un câmp imens de corturi, case de lemn, puţine. La mijloc o piaţă – de sfat şi judecată; jur-împrejur altare şi rost de sacrificii. Măreţ, din lemn, palatul de oaspeţi e în floare: ghirlande şi covoare, eşarfe şi panglici, viu colorate stofe atârnă pe pereţi. Bătrânii cinului regesc aşteaptă în pridvor. De Berichus şi Obarsius sunt conduşi. Pe braţe duc cupola de-argint pictat ca cerul; sub ea, în aur încrustate, sunt datinile vechi, păstrate ca şi legi. Cu cele o sută de nume ale născutului din Tengri, necuprinsul Cer Albastru. Pe

rând, bătrânii, pronunţă câte unul. Berka, mai marele şaman pe rând le tălmăceşte. De mic Marele Rege pravila ţării sale deprinse şi ştiu. Ascultă azi, de parcă din nou fi copil. Ascultă şi Elena. Un scrib îi tălmăceşte; ea face semn să ta Ea ştie limba hună şi, vai, mai ştie de ce a învăţat-o.

SEMNE RAU PREVESTITOARE

(Povesteşte, după an şi ani, Mavida)

- La naşterea Elenei, chiar în ceasul când nou-născuta scotea primul ţipăt, s-au văzut doi sori pe cer, ca amândoi să dispară ca şi stele căzătoare şi să se facă întuneric la câteva ceasuri înaintea apusului;
- Se povestea că tot în acea zi, şi la aceeaşi oră, Atila, pentru întâia dată a căzut de pe calul speriat de apariţia unei păsări argintii, iu mai văzuse vreodată;
- Tot cam atunci, în Biserica Sfinţilor Apostoli, un paracliser a avut o viziune în vreme ce aprindea candela de la Icoana Mântuitorului. Chipul Fiului Domnului a prins viaţă, a deschis ochii, a prins roşeaţă în obraji, rănile au prins a sângera, buzele au zâmbit a mare bucurie şi a zis: „Vesteşte lumii că s-a născut aceea care va salva de la pieire Imperiul Cezarilor Păcătoşi şi Biserica Domnului!”;
- Încă din primele luni nou-născuta a gângurit într-o limbă necunoscută părinţilor ei, care părea a fi huna de la Aral, limbă pe care, mai târziu, şi-a dat seama că o ştie ca şi pe aceea a părinţilor ei;
- În ziua în care împlinea 15 ani, aflându-se la preumblare cu prietenele într-o pădurice de la hotarul vilei părinteşti, s-a rătăcit de acestea şi, toropită de o stare necunoscută, precum aceea pe care o dă consumul de cidru vechi obţinut din fructele socului negru, s-a culcat în ierburi

plăcut mirositoare. La hotarul dintre somn şi trezie a avut o viziune trăită cu toate simţurile: un înger a luat-o pe aripi şi a purtat-o, într-o levitaţie plăcută, deasupra Atelkuţului, capitala lui Atila, pe care o mai văzuse până atunci. Mai târziu, deşi fusese vis, avea să-şi amintească în amănunt totul, convinsă că visul nu fusese vis; tot atunci i s-a arătat iarăşi îngerul: „Tu ai fost aleasă să îndupleci mânia lui Antichrist. Nu uita că atunci când lucrezi în numele Domnului, a Fiului şi a Născătoarei de Dumnezeu nici un sacrificiu nu e prea mare şi chiar cel mai greu păcat e îngăduit”. Când s-a trezit era scăldată în sudoare şi frântă de oboseală. O aură stelară plutea deasupra capului ei. Luându-se după ea, a ajuns la izvorul unde mai an poposiseră pentru mas Atila şi fruntaşii huni aflaţi la vânătoare. „Destinul şi semnele lui”, zise, şi se trezi ca din morţi;

- O sclavă bătrână, cumpărată de Vetraniu Dacul în târgul de la cetatea Ranistorum, pentru priceperea ei în pregătirea vopselelor di scoarţe de copaci şi ierburi, de câte ori vedea copila, îşi făcea cruce şi jura că e geamăna târziei a Honoriei, sora împăratului Constantius. De mirare era că Elena trăia în semnele dublului, îşi chema pe nume, în somn, sora, şi mai de mirare, zicea Gerula cel umblător pe la împărăţia de la Ravena, amândouă aveau pe sânul stâng frunza de laur;

- Eu, Mavida, intima cea mai intimă a domniţei, mărturisesc că Elena avea viziuni miraculoase: descria temple şi palate pe care nu le văzuse, întâmplări de la Roma sau Vizanţ la care nu participase vieţi pe care nu le trăise.

DIN ÎNSEMNĂRILE SCRIBULUI GERULA DACUL, PRIVITOARE LA PREGĂTIRILE PENTRU NUNTĂ

În Panonia primăvara se înstăpânise devreme. La începutul lui martie trosnise zile la rând podul de gheaţă al Tisei şi podurile celorlalte râuri care curgeau din ţara de peste păduri. într-o noapte cu vânticel cald dinspre Adriaticum, înstăpânit peste vicleanul Austru, prinse Dunărea a trosni, dinspre Pontul Euxin spre pădurile Rinului ca şi când un leviatan uriaş, purtând în pântece primăvara, i-ar fi scormonit măruntaiele. Miriade de bărci, plute şi corăbii de gheaţă se desprinseseră una de alta, ca scăpate din ancore şi otgoane, plutind alene sub soarele molcom către marea cea mare. Pescarii, luaţi pe neaşteptate, nu mai pridideau cu călăfătuitul bărcilor, cu reparatul plaselor, vârşelor, ca şi când ar fi fost încredinţaţi că, deodată cu gheţurile, vor călători către Pont toţi peştii pe care, o iarnă întreagă, visaseră să-i prindă.

Stepa, uşurată de povara zăpezilor, respira prin toţi porii. Răsuflarea caldă a pământului se prefăcea în fuioare alb-sinilii, fuioarele sc adunau în vălătuci de nori – imenşi crini prinşi într-o bezmetică goană sub cerul ca vioreaua – ca să se piardă dincolo de orizont, în Dacia, Tracia sau Iliria. Smocuri de iarbă şi buruieni din somn ieşite, cătau lumina, adulmecând cu miroznă reavănă, de verde crud, turmele şi hergheliile hune, sarmate, germanice, care toată iarna au rumegat frunze uscate şi vise despre această primăvară. Ici-

colo, din necuprinsa stepă, se ridicau trombe fumurile focurilor de trestii şi bălegar vestind călătorului înghiţit de necuprins, între cer şi pământ, că viaţa şi-a intrai în rosturile unui alt an, care an, la fel ca toţi cei care s-au scurs, va sta sub semnul voinţei cerului şi a singurului pământean zămislit de el, Marele Han, Atila.

Curând, păstorul nomad, stând în uşa iurtei sale, va privi cu ochi prelungi şi migdalaţi întinsul verde-albăstriu al ierburilor şi cerul necuprins sub care rotesc păsări de stepă şi de baltă. în zarea albăstrie deja răsăreau din când în când, ca nişte corăbii negre, hergheliile abătute spre locuri de adăpat de către mongoli mititei, meşteri fără pereche în mânuirea gârbacelor şi a arcanelor din păr împletit.

Stepa panonică părea fără sfârşit. Ocean cu maree de ierburi. Prin iarba crudă rătăceau vite şi oi fără stăpâni, cerbi cu copita lată, căprioare zvelte, mistreţi de baltă. Din loc în loc păşteau turme de boi cu coarne lungi, de berbeci cu cozi late, de iepe şi mânji, de armăsari pregătiţi pentru chingi. Păstorii, ca să treacă vremea, numărau păsările cerului ori se dedau plăcerii vânătorii cu şoimi, deprindeau cu chinga şi scara caii trecuţi de doi ani, întrecându-se în alergări, cu întoarceri din mers, aplecarea sub burta calului, trageri cu arcul din diferite poziţii. Chiar şi viaţa lor era un neîntrecut război, dar un război lent, pe fundalul căruia se desfăşurau războaiele fulgerătoare ale marelui Kagan. Unde şi unde, la sprânceană de zare, se învolburau şuviţe de fum şi se înălţau tuiuri de oaste cu însemnele cinului, însă nu fără steagul din coadă de mânză codalbă al Marelui Han.

Odată cu desprinderea gheţurilor de la maluri şi cu topirea zăpezilor pe munţii bănuiţi în depărtare s-au deschis căile de mult ştiute şi cele neştiute până mai an ale marii împărăţii. Olăcari cu efigii de aur pe căciuli, înfăţişând un

vultur sub cer înstelat şi având pe revers sigiliul lui Atila, schimbau bidivii înspumaţi la staţii de poştă şi străbăteau într-o zi cincizeci de parasange macedone, adică distanţa de cinci zile de la Etzelburg, pe Tisa la Vindobona, pe Dunăre. Sute de porumbei călători erau sloboziţi zilnic, având la picior inel şi foiţă de mătase din Imperiul Chitailor, cu mesajele Marelui Han; de-a lungul celor două drumuri care uneau Asia cu Europa – unul pe Dunăre şi pe la nordul Pontului Euxin, celălalt pe la Vadul Barbarilor, Bălţile Meotice, Marele Cot al Nistrului, la Volga şi Ţara Acatzirilor, peste Ural, s-a pus în lucru sistemul de semnalizare prin care, în numai şase zile, veştile, bune, rele, ajungeau de la Caspica la Rin. De data asta ele nu mai aduceau porunci pentru tabăra de război la Dunărea de Mijloc, ci chemare la nuntă. Fiul Cerului, Marele Han al seminţiilor cu nume ştiute şi neştiute, făcea nuntire cum nu fusese alta, cu preafrumoasa Ildiko. Era intrat în al şaizecilea an al frumoasei şi glorioasei sale vieţi şi încă mai poftea urmaşi, fii şi fiice care, din sângele său purceşi, ei singuri să alcătuiască un neam, neamul lui Atila sau al lui Tengri, aşa cum în vechime au cutezat Abraham, lacov, Set, Sem, David, Solomon, părinţi ai evreilor.

Pe la începutul lui mai, în unghiul format la întâlnirea Crişului cu Tisa au prins a curge drumurile. Convoaie de care cu coviltir, trase de boi, de iaci şi catâri, însoţite de cete de călăreţi aparţinând unor seminţii, ale căror nume Atila le putea pronunţa ori nu, aduceau din vreme daruri de nuntă: aurărie şi argintărie, podoabe bătute în nestemate, mătăsuri, covoare, brocarturi, jilţuri şi şei, felurite jocuri, statuete şi figurine, cioplite în fildeş sau jad, voaluri subţiri ca pânza de păianjen, coşuri măiestrit împletite, tacâmuri de chitai, papirusuri şi suluri de hârtie, cerneluri de tot felul, cu

imnuri, legende şi poeme care slăveau, în incredibile miniaturi scrise, pictate ori cioplite persoana lui Atila şi marele eveniment; blănuri scumpe pentru mire şi mireasă, pâslă pentru cortul de nuntă şi iatacul nupţial, instrumente ajutătoare întru volnicia bărbătească şi potenţarea voluptăţii femeieşti, ajunse pe căi ocolite de la Jipani, prinţii orientali şi desfrânata Romă; arme oţelite bătute în pietre preţioase, mirodenii, alifii şi esenţe, lemn parfumat şi parfumuri afrodisiace; măscărici din marile oraşe, roabe făcute cu zeul Apolo, cai a căror volnicie furau minţile tinerilor războinici, şoimi şi ogari de vânătoare, maimuţe şi papagali vorbitori; câte şi mai câte altele! în urma caravanelor stârneau colbul drumurilor, răgeau, nechezau, behăiau turme de cămile, vite şi oi, herghelii de armăsari şi iepe de prăsilă. Verii hunilor, rămaşi să războiască şi să vegheze la marginea Imperiului Chitai, trimiteau, spre mirarea lumii, cincizeci de chitaice dănţuitoare, înveşmântate în mătăsuri şi broderii, mici şi desăvârşit lucrate, ca nişte figurine de jad, încât jurai că le-a născut o singură mamă şi le-a fost de sămânţă unul tată. Să poată trimite celui Menit să Cutremure Pământul dar menit să-l înduplece către pace măcar o vreme, Marcian şi Phulcheria au făcut chetă de podoabe vechi, printre senatori şi deputaţi, generali, latifundiari şi negustori; nici Constantius nu a întârziat cu darurile: o miniatură a Romei filigranată în aur şi, tot în aur, de mărime naturală, o barză cu puii săi, despre care se zice că ar fi fost semnul profetic care l-a ajutat pe orgoliosul Han să deschidă drum biruitor către porţile Romei. Aflând ştirea însoţirii unei creştine cu Antichristul, Papa Leon s-a grăbit să trimită la Seltelcuţ sobor de episcopi cu darul papal: o miniatură în fildeş, aur şi argint, a Bisericii Papale din Roma, o Biblie legată în piele de crocodil, scrisă pe pergament de Egipt cu litere aurite, şi

un crucifix masiv de aur, care să fie înmânat reginei devenită speranţă a creştinătăţii. A trecut martie, a trecut şi april, trecătoare ca florile a fost florar. La început de iunie, în zi hotărâtă de şamani, aleasă aşa încât nici o pleasna de nor să nu umbrească bucuria Fiului Cerului, s-a celebrat căsătoria de către înaltă preoţime păgână şi creştină – fiecare nădăjduind foloase din aceasta – şi a început în zvon de muzici, ospăţul.

REZUMATUL ÎNSEMNĂRILOR LUI GERULA DACUL

(Făcut de autor)

O vreme prinţesa Elena reuşise să scape de ochii vigilenţi ai celor două iscoade, grecul Chiros şi grecoaica Calipso. Simulase o vizită de reculegere la templul Dochiei, însoţită de Salda şi câţiva servitori bătrâni, despre care nu ai fi crezut că pot ajunge la capătul călătoriei: Viezure, vânătorul, Rigozi, fratele Mavidei, Ortes Romanul şi îngrijitorii de cai. Pe poteci de codru, neîntrerupte şi tainice, de la Trei Ape şi până la Donaris, au străbătut drumul în cinci zile. Tot cam atât le-au trebuit iscoadelor să ajungă la templul slujit de Mavida, pentru a afla că domniţa şi însoţitorii ei au plecat dis de dimineaţă să-i viziteze rudele de la izvorul Izei, de unde, probabil va mai poposi, pentru luat rămas bun de la nişte prietene dintr-un pagus pierdut prin pădurile de la Porţile Meseşului. Prinde dracul, ia-i măsura! Au ajuns pentru întâia dată, de când erau spioni cu viaţa, să se considere elini având aceleaşi interese şi să lungească drumul până la curţile regelui Rumnuc, de unde, poate vor prinde capătul unui fir încâlcit de aţă. De aici aveau să trimită reginei Kreca şi comandantului Bareza acelaşi mesaj, închipuind un început de nemulţumire printre creştinii daci pentru iminenta căsătorie a prinţesei lor cu un păgân.

Între timp, Elena şi cei trei însoţitori, care cunoşteau drumurile Imperiului ca şi drumurile de acasă, se înapoiase

de la Constantinopole, pe drumul lotrilor şi al negoaţelor clandestine, trecând Donarisul prin vaduri şi munţii prin trecători numai de ei ştiute. Fu chemată la sfat de taină cu împăratul, împărăteasa, primul ministru şi însărcinatul cu ambasadele la curtea hunilor. Primise binecuvântarea înalt-patriarhului Constantinopolei şi iertarea de orice viitor păcat. Plecase îngândurată, mai nutrind nădejdi, şi se întorcea hotărâtă să se mărite cu „Păgânul Bătrân”, cum îl numea ea, pentru a cruţa viaţa celor dragi şi pentru a salva Imperiul, chezăşia credinţei creştine. în inima ei, greu încercată la atât de puţini ani, se năştea un sentiment nou, cel al martiriului. Multe alte gânduri, care o cutremurau când îi veneau în minte, o grăbeau la această întoarcere. Toate se înnodau în jurul ideii, repetat subliniat de mai marii împărăţiei, că Ea a fost aleasă de Dumnezeu să izbăvească lumea de păgâni şi să salveze Sfânta Biserică.

Pentru o vreme Salda lipsea. Oare Chiros Iscarioteanul şi farmazoana Calipso i-o fi dat de urmă? Dacă da, cum va justifica ca, Elena, tăinuitele drumuri? Cât de mult ar fi dorit să-şi deschidă sufletul, să mai descarce şi la alţii din povara lui, dar cui? Tatăl, martirizat, unchiul Vetraniu, supravegheat straşnic în cetatea Craivei, bătrânii însoţitori erau gândul şi vorba împăraţilor, Salda, biata, departe şi, poate. în primejdie. Dar Zoltes Dius? o fulgeră un gând mort în faşă. El fusese îndepărtat cu dibăcie de prieteni şi neprieteni, iar acum slujea la curtea Marelui Hun. Poate că el, chiar el ar fi putut înţelege ce se petrece şi care e preţul acestui sacrificiu.

De când împrejurări năprasnice o lăsaseră aproape singură pe lume, de când se văzuse nevoită să renunţe la visurile ei şi spre binele neamului şi al creştinătăţii să se învoiască însoţirii cu „Barbarul”, nu mai spera nimic, iar

gândurile ei, bune, rele, se îndreptau adesea către bărbatul care făcuse să tremure lumea. Noaptea, în pat, ori ziua, când adormea la izvor, îşi închipuia cum va fi când îi va oferi acestui om care numără aproape de patru ori anii ei, trupul păstrat imaculat ca atuncea când se găsea în pântecele mamei. Îl va aştepta, cum o învăţaseră Salda şi Elia Pergamia, acoperită numai cu vălul nupţial, cu ochii sfielnic închişi sub candelele aprinse, tremurând ca de nerăbdare, poruncind tuturor semnelor feminităţii să o asculte, să se prefacă, rece şi aprinsă
totodată; sau va asculta sfatul Mavidei şi se va dărui ca întâia femeie din Rai, fără ştiinţa păcatului, fără pudoare, prin toţi porii deveniţi sex, cu gândul la Zoltes Dius, de-a pururea mirele din vis. O, dar când se va trezi din vis, va deschide ochii, va vedea obrazul lătăreţ şi încreţit de vreme, ochii galbeni de uliu despenat, care şi -a devorat prada, când îi va simţi, dincolo de pomăduri şi parfumuri afrodisiace mirosul sudorii de căi îmbibat în piele şi cel acru -putred de cumâz fermentat?! Se scutura de aceste viziuni de coşmar. închidea tot mai uşor în suflet dorinţele şi temerile. Poate că vinul... Dar nu are o rău ursită ca mine norocul acesta! Preotesele de la templul Dochiei îi insuflaseră dezgust faţă de cele trupeşti. Fusese predestinată, până la moartea mamei, acestui templu, mai apoi promisă lui Dumnezeu de preoţii şi misionarii creştini. Moartea năprasnică a părinţilor împiedicase şi acest destin, ca să se împlinească unul dintre acelea izvodite, din pizmă, la fereastra casei de către un a din ursitoare. De la o vreme, în ciuda groazei şi a silei, ceva o atrăgea către hanul sălbatic şi misterios. Aţa destinului? Măreţia curţii sale? Omul a cărui privire îngheaţă lumea şi al cărui strigăt o cutremură? Vocaţia de martir insuflată la Constantinopole? Neştiute slăbiciuni ale femeii, în

general?...

Cele şase luni petrecute la curtea marcgrafului de Biharea şi la curţile lui Vetraniu de la Trei Ape, însoţită de o suită de servitoare alese pe sprânceană de Rusticus, maestrul de protocol al curţii, le-a petrecut în teamă şi nesiguranţă. Ar fi dat înapoi, s-ar fi pierdut în lumea largă sau pe fundul unui lac din Munţii Retezaţi, s-ar fi pustiit în văgăună de munte cu dragul Zoltes Dios, dar acum era prea târziu. Amândoi se zălogiseră regelui hun prin puterea jurământului şi a cuvântului dat mai marilor lumii acesteia. încălcarea lor ar fi pricinuit o mare de sânge, căderea rosturilor lumii. Atila, dispus să-i împlinească toate dorinţele, se învoise în toate cele cu privire la nuntă, ba chiar să şi admită rostuirea unora din datinile daco-asonilor. Contravenea datinilor ca logodnicii să se viziteze înainte de nunta legiuită. Aşa că ea avusese destul timp pentru a se obişnui cu gândul. Tot în vremea asta în frumosul său căpşor fermentase şi puiase gândul ascuns, de care, oricâtă voinţă ar fi avut, nu putea scăpa. El revenea mereu, în zori, la amiază şi seara, când îngenunchea pentru rugăciuni. Atunci, de pe crucifix, Christos Răstignitul, împrumutând uneori chipul patriarhului Nifon, i se adresa ei cu cuvinte care cădeau în suflet cu greutatea unor pietre de moară: „Tu ai fost aleasă de Dumnezeu, Tu eşti salvarea romanităţii şi a Sfintei Biserici. Nu uita, copilă, nu uita!” „Dar păcatul, cu păcatul cel greu cum am să trăiesc, Doamne?!” „Ca să-şi salveze neamul din urgie şi Moise a ucis.”

Câte vise îşi făcuse despre căsătorie, despre viitorul soţ, despre întâia noapte, noaptea pentru care a înmugurit şi a înflorit ca femeie! Dar, iată că nu Zoltes cel bun şi frumos ca un zeu, ci „Păgânul”, cel cu chipul Anticristului zugrăvit pe icoana Judecăţii de apoi. era cel cu care trebuia să

dezlege taina fetiei pentru a naşte prunci. Gânduri de tot felul se învălmăşeau, iar ea se simţea pierdută în vâltoarea de trăiri. Deprinsese cu anii autodisciplina, încât o hotărâre, odată luată, nimenea nu o mai putea clinti. De aceea împlinise cu sârg numeroasele daturi pe care atât tradiţia din bătrâni cât şi cea a hunilor le impuneau. În seara de ajunul ceremoniei nupţiale se lăsă îmbrăcată în veşmântul de mireasă, închipuind siniliul cerului de primăvară şi, după datină, toi ce purtase ca fecioară, chiar şi obiectele intime, le făcu dar prietenelor şi slujitoarelor sale. Aflase de la Mavida faptul că mama ei, pregătindu-se de nuntă, jertfise parte din veşminte zeilor casei. De atunci, însă, obiceiurile s-au mai schimbat. S-a scăldat pentru ultima oară la Izvorul Ciutelor în strai de zână, pură şi nesfielnică precum zeiţa Bendis. Şi-a privii în oglinda de cristal a apei chipul şi trupul. Pubisul şi porumbii pieptului i-au reţinut privirea. A simţit în acele locuri tainice mână aspră de hun şi s-a cutremurai. A mutat gândul la Zoltes Dius şi mugurii sânilor s-au înăsprii, s-au îmbujorat. Noaptea aceea a fost cea mai lung trăită între vis şi trezie. Visurile cu Zoltes se succedau cu cele despre Atila, încât trăirile imaginate erau când sfioase, când telurice, când voluptoase până la uitarea de sine, când înfiorător de spăimoase. Regreta că nu i se dăruise lui Zoltes, ca o vietate, în pustietatea pădurilor, regreta...

A doua zi avea să vină cel numit Fiul Cerului. Puterea lui omora şi visele. Deşi era din neam care parte din viaţă şi-o trăia, parte o visa.

ULIUL ŞI PORUMBIŢA

(Frânturi din însemnările scribilor epocii)

În fastuosul cort încăpeau două mii de musafiri. O imensă catedrală din pâslă pictată cu stele, închipuind un cer răsturnat. Pini imenşi, tise şi brazi din pădurile Daciei susţineau această mărcii alcătuire. Mesele de lemn făţuit cu barda erau acoperite cu pânză albă de în, darul marcgrafului însărcinat cu graniţa dinspre Moesia şi Iliria. Laviţele, din trunchiuri de fag despicate, erau acoperite cu blănuri şi covoare noi aduse din Samarcard şi Buhara. Pentru rege şi regină,meşteri iscusiţi ciopliră paturi de ospeţe, după moda romană; tot un fel de laviţe-paturi fuseseră meşteşugite pentru bătrânul unchi al regelui Oebarsis, pentru fiii săi, pentru regine şi cei mai de seamă roi Muzicanţii ocupaseră un podium la mijlocul cortului, prevăzut cu trepte pe care şedeau aezi şi măscărici. Zercon, bufonul nebun al regelui, un numibian deşirat, negru ca smoala, era deja tolănit la picioarele patului regesc. Afară, sub cerul liber, cât cuprindea marea piaţă a Etzelburgul fuseseră, de asemenea, întinse mese joase, din lemn de plop şi sălciii care urmau să ospăteze din poziţia şezut, după obiceiul hunilor, oştenii de rând cu nevestele lor; pentru prostimea de toate neamurile şi soiurile mai fuseseră pregătite astfel de amenajări în intervalurile dintre corturi. Cei însărcinaţi cu gătitul şi servitul, mii de robi, romani îndeosebi, cunoşteau ce au de făcut cum îi cunoşteau pe zeii neamului lor. Unde şi unde pământul fusese bătătorit pentru joc, întreceri şi sacrificii pe

altare portabile. În aceste spaţii din apropierea marelui cort fusese rânduit să ospăteze sfetnici, grămătici, căpeteniile de zece şi sută, suita de servitori ai regilor şi vasalilor invitaţi. Prostimea de rând, herghelegii văcarii, porcarii aveau rezervat câmpul de dinafara oraşului, unde fuseseră măcelărite cirezi de boi, turme de berbeci, câinii vagabonzi şi unde clocoteau oloaie uriaşe de carne şi orez. Peste tot, în căruţe cu loitre lungi, adăstau semn de cepuire uriaşe chiupuri, burdufe, butoaie, căzi cu cumâz fermentat, bere gotică, mied, cidru şi apă gazoasă. Vinul, din belşug şi de toate soiurile, era numai pentru marele cort şi oaspeţii seamă. Negustori veniţi din Grecia, Cipru, Transalpinia sau Armenia cu vinuri vestite îşi aşezaseră vinăriile în principalele pieţe, unde plata se făcea în aur peşin, dar nu prididease să vândă prostimii dispuse risipească într-o noapte toată agoniseala.

Tengri, Marele Cer Albastru, îşi aprinsese candelabrele. Un ceas au ţinut sacrificiile. Cerul se împânzise de fum, de aburul cazanelor şi hălcilor de carne, de mirosul de sânge şi carne arsă. În marele cort, în vase de Chitai şi Egipt, ardeau mirodenii. De pe pragul cel mai de sus al palatului de lemn şi marmoră gornistul regelui a dat prelung semnal de corn; cu unduiri vesele şi sunete înalte. Mii şi mii de cornuri, tulnice, trâmbiţe l-au preluat. Când ultimul ecou se pierdu în depărtate zări se auzi un chiot cum nu se mai auzise în lume de la începutul marii încleştări războinice din Câmpiile Catalaunice. De acum, trei nopţi avea să ţină mai urieşesc ospăţ văzut pe pământ.

În marele cort îşi făcură intrarea în urale şi muzici solemne Fiul Cerului, purtând la braţ neasemuita mireasă; era urmat de Oebarsius, de celelalte soţii, în frunte cu Kreca, de fiii regelui, cu soţiile lor, de regii prieteni ai neamurilor

războinice, de mari căpetenii de seminţii şi oşti. Rudele apropiate ale Elenei veneau imediat după fiii regelui. Purtând la subsioară măsuţa de scrib de campanie, m-am ţinut şi eu, nevrednicul Gerula, printre ai mei. Sol de taină din ambasada lui Marcianus îmi făcuse cunoscută dorinţa acestuia de a avea un raport amănunţit al evenimentelor, pentru el şi pentru istorie. La semnul lui Oegessius, preluat din privirile Marelui Rege, mesenii îşi ocupară locurile şi se auzi muzica solemnă, imnul de slavă închinat Cerului Albastru. La ultimul ecou, izbucni din sute de piepturi „Cântecul războinic al hunilor”. Întreaga asistenţă se ridică în picioare. Toate privirile erau aţintite asupra Tigrului Asiei. Se făcu o câtime de tăcere. Izbucni ca un uragan, tobele; urmă sfârşitul impresionantului imn:

Kaganul e-n frunte, cu noi este Cerul, Sloboade săgeată, aruncă arcanul; Săgeata nu-l cată, nu-l vatămă fierul – De Cer ocrotit e Kaganul.

Aedul, un uriaş ai cărui bojoci ar fi putut umfla pânzele unei corăbii, făcu semn, ca de luptă, căpeteniilor. De mirare că în clipele oare nu au plesnit baierele cortului:

‘Nainte, ‘nainte, furtună şi ropot! Mortea goneşte pe-alături de noi. Lumea întreagă e-n spaimă şi clocot Când hunii viteji pornesc la război.

O vreme s-a împământenit o linişte de pe alte tărâmuri. Atila a ridicat cupa cu mied negru din pivniţele lui Zoltes Vetraniu. Deodată au fost ridicate mii de cupe şi golite în cinstea Marelui Han. Elena, servită de Ziper Dacul, sorbi şi ea până la fund cupa de lemn de tei, preferată celei de aur, plină ochi cu must de mure macerat cu busuioc. Ziper făcu din ochi lui Zoltes Dius: „Ospăţul a început bine”, vru să zică semnul acestuia, iar eu, de neam slujitorul Gerula, tare m-am

bucurat. Urma scurta ceremonie a cununiei. În mijlocul cortului fusese adus un altar de mahon şi un altar creştin din lemn de cireş. Asistenţa se ridică în picioare. Marele vraci, Berka, aşeză pe umerii regelui hlamida albastră împodobită cu stele de aur, cu soare de aur şi lună de argint. Kreca, întâia soţie, îi aranjează faldurile şi îl sărută pe gură, după ce sărută închipuitul soare, luna, luceafărul de ziuă; îi urmează celelalte soţii care i-au făcut fii şi fiice. Fiii, în ordinea vârstei, sărută dreapta şi cele trei însemne. Apoi, însoţit de Marele Şaman, înaintează spre altarul de sacrificiu. La un semn al lui Oenegessius se ridică de pe jilţ Ildiko. Înaintează către altar însoţită de Zoltes Vetraniu şi de patru tinere îmbrăcate ca în Ţara Dacilor. Apariţia miresei stârneşte un zumzet de uimire. Pe cap poartă coroniţă de argint împenată cu flori de câmp. Costumul ei, simplificându-l pe cel îndatinat pentru miresele neamului valah, părea făcut de zânele măiestre. La poalele mantiei de aba în culoarea cerului de primăvară se desfăşura o broderie lată, cusută în fire de aur şi de argint. În zigzaguri curgătoare, pe pieptul bombat de parcă ascundea doi şoimi gata să-şi ia zborul, străjuiau străvechi colane şi bijuterii, darul împărătesei Pulcheria; fruntea uşor bombată era străjuită de o diademă, prelungită sub formă de inimă până între sprâncene. Mărgelele de diamante şi safire imitau Calea Lactee. Părul buclat ca zulufii fetiţelor, bogat şi lung, era împletit în 16 şuviţe, închipuind anii, la capătul cărora atârnau ciucuri de perle. Catrinţele, cea din faţă, neagră cu alesătură în degradeuri pastelate, închipuind, tot şaisprezece, cărările vieţii, cea din spate, roş-cărămizie, cu alesături închipuind păsări măiestre, cădeau pe trupul zvelt şi feciorelnic ca pe o statuie grecească.

Niciunul dintre prinţii şi cavalerii de faţă, şi cu atât mai

puţin soaţele şi fiicele lor, nu văzuseră atâta frumuseţe şi splendoare la o singură femeie. Era suficient să închidă ochii ca să şi-o închipuie regina silfidelor din basmele germanilor sau a ştimelor şi rusalcelor din basmele Sciţiei.

Mai întâi, pentru Atila, a fost sacrificat un şoim, un vultur şi un porumbel. Semnele erau bune şi au satisfăcut mulţimea. Apoi, Marele Şaman a scos din tolba de argint săgeata-simbol a strămoşilor, din teacă de aur, Sabia Cerului, din traistă de mătase, frâu argintat. Le-a înmânat regelui; acesta le-a întins pe braţele marmoree ale reginei, şi, după datină hunică, căsătoria s-a împlinit. Fruntea Elenei fu stropită cu apă sfinţită în bisericuţa de la Arini; peste coroana de argint, bătrânul preot a aşezat coroană grea, de fier, semn că orice căsătorie e o răspundere şi o povară; tinerele fete au aruncat grâu încolţit, orz şi mei; pe umeri, coroană din florile meleagurilor natale. A sărutat cu evlavie crucea. Două lacrimi au picurat pe ea. A aplecat un genunchi înaintea soţului şi suveranului ei, i-a sărutat dreapta, apoi l-a sărutat, cu patimă sau cu ură, nu am putut să-mi dau seama, pe gură. Au izbucnit urale şi s-a dezlănţuit muzica. Atila a săltat-o cu un singur braţ şi a dus-o, ca pe o pradă a zeilor, pe jilţ. Tot el a mai închinat o cupă; pentru mândra mireasă. Aceasta a făcut semn slujitorului ei să toarne iarăşi în cupa de tei. S-a ridicat în toată majestatea sa şi a închinat pentru soţul şi stăpânul ei. Spre mirarea tuturor, cu nesaţiu, până la fund. L-a sărutat iarăşi apăsat pe gură. Vinul ei avea acelaşi gust dulce-răşinos ca şi al lui. Atila gândi: „Va să-mi zămislească zimbri, nu prunci. Tengri a fost iarăşi darnic cu mine.”

Urma ceremonia darurilor de nuntă, afară, în faţa marelui cort. Totul era pregătit după rânduială. Deregătorii avuseseră zile de a rândul de lucru. Nimic nu putea fi uitat;

nici un obicei să nu fie clintit din rostul său, pentru a deveni motiv de cleveteală pe la curţile de la Constantinopole şi Ravena. Mai întâi îşi înfăţişară pe loc darurile sau, pentru că nu puteau fi aduse aici, înscrise de notarii Marelui Han, nevestele şi fiii. Pentru a rămâne în graţiile regelui, fiecare regina făcând risipă, dăruind-o pe Ildiko. Kreca se întrecu pe sine şi le întrecu pe toate; ea înmâna miresei câteva simboluri, care dădură de gândit chiar şi şamanilor şi înţelepţilor triburilor: o mânză sireapă de soi arăbesc, proaspăt gestantă, un fus, o furcă şi un război de ţesut, din lemn de cedru şi chiparos, un leagăn cu zurgălăi de aur şi argint, un ceasornic de chitai, care să măsoare lungile aşteptări, un porumbel călător alb ca zăpada şi o şorliţă, în două colivii lipite, o carte de rugăciuni din prada de mai an de la Roma şi, Dumnezeule mare, o rădăcină uscată. Fiul Cerului a făcut ochii mari, dar s-a resemnat. Ştia că întâia nevastă are multă minte şi mai totdeauna dreptate.

Darurile făcute reginei Ildiko erau suficiente pentru ca o seminţie din deşert să trăiască în huzur câţiva ani. Atila i-a dăruit o inimă de aur, un colier grecesc, terminat într-o inimă de zmarald şi tot necesarul, în aur, argint, fildeş, pentru budoarul unei împărătese, pradă din războiul Catalanic; adăuga o colecţie de personaje din mitologia grecească minuţios lucrate în miniaturi de scoici şi corali.

Urmară darurile regelui Rumnuc, ale rudelor miresei şi fruntaşilor neamului său: Nouă armăsari negri de rasă lipiţană, nouă iepe albe ca spuma mării, nouă luptători tineri, înzăoaţi şi înzestraţi cu un cal de călărie şi doi cai de povară, nouă slujitoare în mâinile cărora erau ţesături şi împletituri maestre, nouă şoimi albi şi nouă îmblânzitori de şoimi, la care se adăugau nouă şorliţe iuţi ca fulgerul, nouăzeci şi nouă de şoimi de munte, nouă uli păsărari la care Atila

râvnea de mult, nouă dulăi ciobăneşti, bărboşi şi mari cât nişte viţei, un cort de vânătoare din pânză de cânepă şi păr de cal fierte în ulei de în, cu însemnele marcgrafului Vetraniu, o sută de plute de lemn de tisă, tei, frasin şi ulm şi tot atâtea plute încărcate cu marmoră cioplită la Ruşchiţa Sarmizegetusa pentru budoar şi terme separate ale noii regine; haine cu cusături preţioase, şube, sarici şi blănuri; nouă plute cu sare, nouăsprezece cuptoare de pâine de mei, tot atâtea butoaie cu vin, cu mied, cu cidru, toate având statul unui om; o mie de făclii de răşină parfumată, o mie de lumânări de ceară de tei; odăjdii aurite, icoane, smirnă, tămâie, altar şi bisericuţă de lemn; farfurii de ceramică fină, căni, oale, chiupuri. La toate acestea se adăugau darurile trimise prin neguţători din Apolonia de către Pulcheria, împărăteasa Bizanţului, rudeniei şi preferatei sale Elena, pe care în urmă cu doi ani o făcuse patriciană cu centură: o şa din piele de sobol, cusută cu fir de argint, frâie de mătase împletite cu fir de aur, o hlamidă albă din borangic şi alta de purpură, casetă de mahon cu bijuterii, coroniţă, colier, brăţări, oglindă, agrafe, sticluţe şi cutiuţe cu alifii, parfumuri şi esenţe împotriva insectelor; o carte de rugăciuni scrisă pe piele de căprioară, un crucifix de la Ierusalim şi multe altele.

Procesiunea darurilor a ţinut până la miezul nopţii. Ea urma să continue şi a doua zi. După primirea darurilor, Salda şi Elia Pergamia au condus-o pe mireasă în antreul cortului nupţial pentru a schimba ţinuta şi pentru rememorarea protocolului primit de l a Kreca, pe foaie de mătase de chitai. Şi-a spălat faţa într-un lighenaş de argint, plin cu ie rouă de pe Spinele Mare. Arăta proaspătă ca trezită dintr-un i pe vreme de ploaie. Ospăţul era în toi. Apariţia ei stârni din nou un entuziasm demn de sfârşitul unei bătălii victorioase. Purta ie cu amici de aur, brodată pe piepţi şi pe mâneci cu păsări,

culese în fir roşu şi negru; peste poalele vălurind şi mulându-se ca nişte fuioare de nori purta catrinţe înguste şi scurte până la genunchi; botforii cu tocuri înalte, după moda de la Constantinopole, ascundeau puţin din picioruşele făcute să calce pe nori şi pe ape. Cu ochii verzi-albăstrui, adânciţi sub ole de sprâncene ca abanosul şi gene umbroase, pieliţa fină a izului, vag arămie, ca după prima întâlnire cu soarele primăverii, îl bogat şi greu prins în două cozi ca nişte şerpi asiatici căutând gleznele, împărţit la mijloc cu o cărare ce părea a străbate o pădure de mesteceni, gura, care, poate, ca şi ochii, era puţin cam marc, având buze rumene de copilă, umezite ca de rouă, toate astea făceau din ea o fiică a soarelui. Când râdea, o făcea din toată inima şi atunci dezvelea guri de dinţi sănătoşi, de lupoaică tânără. Ce anume vrăjea şi cucerea ni tinere şi bătrâne nimenea nu putea să explice. Poate că secretul furat de la mama sa de neam alan şi de la tatăl său de neam dacic – de la fiecare câte puţin şi de la cele două neamuri tot ce era frumos, armonios, împlinit. Mlădie şi nu prea înaltă, mai ales atunci când zâmbea a taină unor aduceri aminte, aducea în semănare cu acele reprezentări zeieşti dăltuite în marmură, văzute de Atila la Roma.

Regele o vedea a treia oară: la vremea pregătirilor pentru expediţia la oceanul de la Apus, precedate de o vânătoare pe domeniile marcgrafului Vetraniu, când fusese cu adevărat copilă, şi la ceremonia-peţirii, în cetatea Biharea. De atunci o mai văzuse în multele lui vise, întotdeauna tulburate de semne: odată o visă încercând să despartă doi şerpi care se înghiţeau unul pe altul cu înverşunare; altădată un uliu-şorliţă căzu pe crupa calului său, istovit de zbor, ţinând în gheare o hulubiţă albă, care lua chipul Elenei; se făcea, în alt vis, că un slujitor înnebunit

subit se arunca sub copitele armăsarului său, încercând să-l abată dintr-un drum cu primejdie, de la capătul căruia îl chema Ildiko.

Atila rememorează, cu ochii semideschişi, ca atunci când se pregăteşte să viseze, rememorează aşezat pe tronul de răchită, care la porunca sa înlocuise Tronul aurit, având în stânga cupa cu mied din miere neagră de pădure, aşteptând să înceapă dansul. Între timp o privea atent, aşa cum priveşte şoimul hulubiţa gingaşă şi temătoare. Vedea cum tremură mugurii trupului ei temător şi fragil sub veşmântul transparent ca aburul. Îl fascinau ochii ei azurii, imenşi, arzători, dominând faţa uşor pală. Irezistibil îl atrăgea nobleţea ţinutei, armonia în dezordine a celor două şuvoaie de sânge care curgeau în venele ei. Pudoarea şi austeritatea de vestală, virginitatea care emana până şi din respiraţia ei. O dorea cu o pasiune cum nu mai cunoscuse. În felul acesta, dar nu cu aceeaşi intensitate, o dorise pe fiica senatorului Tertius de la Roma, vicioasa Faustina, care încurajase pasiunea bărbatului asiat pentru a se amuza în public de sentimentele lui. Îşi amintea, o, zei, cu câtă durere îşi amintea scena penibilă când, la circ. Înconjurată de tinere şi tineri romani îl numise „maimuca mea”. Atunci jurase să umilească, în toate zilele vieţii sale, trufia Romei. Se ţinuse, în parte, de cuvânt. Cei doi împăraţi plăteau povarnic pacea; erau ca slugile lui, pe care le făcea din când în când să tremure, ameninţându-i cu Biciul lui Dumnezeu. Oare se răzbună şi acum, bucurându-se de neprihănirea celei pe care au educat-o şi au râvnit-o basileii? Gândul acesta îi învolbură sângele şi simţi cum îi sporeşte bărbăţia. O dorea cum nu mai dorise ceva. Nici supunerea cetăţii Eterne, nici palatul împăraţilor de la Constantinopole, nici victoria de pe Câmpiile Catalonice. De ce trebuise să joace spectacolul

nunţii, cu tot felul de daturi şi oprelişti; de ce să aştepte moment îndătinat, când el este stăpânul lumii, el îi schimbă mersul şi rosturile? De ce să aştepte sunete de trâmbiţă şi glasul Marelui Vraci: Stăpâne, a răsărit Luceafărul de Ziuă! Se poate naşte încă un fiu al Cerului!"

Zâmbi sieşi, cu dispreţ pentru atâtea basme cu care seminţiile îşi întregesc şi îşi întunecă clipa vieţii. Nu mai credea, de mult nu mai credea. Până şi credinţa strămoşilor i-a ofilit-o şederea la Roma. Nu crede, dar respectă, fiindcă toate acestea slăveau neamul, păstrau şi înălţau regalitatea.

Calmul cu care îşi impusese să o privească, generozitatea cu care prelungea aşteptarea, atenuând firesc spaima, privirea inteligentă, trăsăturile bărbăteşti, încrustate ca în aramă, toate prinseră să facă impresie Elenei. Însă alte gânduri luară locul acestei îngăduinţe de duioşie. Petrecerea trebuia să devină cu adevărat petrecere odată cu dansul Elenei. Eu, scribul Gerula, mărturisesc cititorului, dacă acesta se va îndura să-arunce privirea pe aceste neinspirate însemnări, că mă cuprinsese teama. Prinţesa noastră trecuse până acum prin toate victorioasă. Dar cum? Şi oare de ce regina Kreca poftea ca mai întâi să-şi arate măiestria dansatoarele curţii sale şi cele sosite ca dar de nuntă din Chitai?

Bătrânul cântăreţ al curţii avea aşezate alături, pe un trepied ce se putea fila, instrumentele: fluiere de diferite mărimi, un disc, pe ax, cu care putea reproduce toate modulaţiile şi sonorităţile unui cântec de privighetoare sau ciocârlie, o alcătuire rar văzută dintr-un burduf de piele de mânz, cu muştiuc de fluier la una dintre extremităţile alungite şi cu oboi de os cât un degeţel, menit să scoată sunete cereşti. Dansatoarele Krecăi executară cu măiestrie un dans războinic, apoi unul tematic, închipuind obişnuitele

îndeletniciri ale femeilor hune: torsul, ţesutul, cusutul, albitul pânzelor, întâmpinarea războinicilor cu straie nouă. Chitaicele, fiinţe mişcătoare de porţelan, au încântat asistenţa. Însuşi Atila a bătut din palme mai mult decât obişnuia. Din când în când entuziasmul lui se revărsa asupra miresei sub forma unor uşoare cuprinderi peste umeri şi mijloc. Aceasta se lăsase prinsă de dansul fulguitor ca o ninsoare bogată în munţii Daciei.

Elena îşi pregătise sufleteşte reprezentaţia, lăsând o punte de mătase între ea şi melodie. Cântăreţii, cu instrumente specific dacice: nai, tilinci, oboi, cobză, o acompaniaseră şi altădată, la petrecerile ocazionale sau de sărbători organizate la curtea lui Pieporus sau a lui Vetraniu. Mai întâi rămase nemişcată, ca o pasăre de apă care priveşte cerul. Apoi prinse melodia, o inhala cu nările, o gustă cu buzele întredeschise, o pipăi cu privirea prin irişii măriţi, de parcă ar fi beut extract de beladonă. Schiţă o plecăciune către rege, alta către regine şi prinţi, o a treia către mulţime, oprind-o asupra alor săi. Desfăcu braţele, cu mâneci largi de borangic aidoma unor aripi. Urechile lui Atila sufereau ascultând cântecul crescând în tonalităţi şi ritmuri cu care nu fuseseră obişnuite, în cadenţe raiul moi, adormitoare ca o mare de puf, când iuţi şi înalte ca rostogolirea unor herghelii ori revărsări de ceruri în furtună Primele mişcări lente, sugerând desprinderea din somn, erau însuşi înmugurirea plăcerii, în vreme ce poalele de borangic, mâinile largi ale iei şi catrinţele înflorate dezveleau şi înveleau formele feminităţii de o frumuseţe nepământeană, care nu stârneau pofte lumeşti, ci, mai degrabă, dorul de necuprins, de Cerul Albastru, alertând toate simţurile: văzul cu levitaţia şi pusta înflorită, mirosul, cu verdele crud al pădurilor, auzul, cu tropotul hergheliilor sălbatice şi susurul izvoarelor de munte,

cântec înalt de ciocârlie, zboruri piezişe de hulubi şi de şoimi, volute de rândunele şi corăbii, jocul flăcărilor la focuri de tabără, trecerea şi petrecerea anotimpurilor, prin vârstele firii şi ale omului.

Pe măsura ce muzica îşi sporea ritmul şi înălţimea, ţinuta dansatoarei, mimica, mişcările prindeau viaţă exprimând până la cutremurare dor, iubire, speranţă, teamă, somnul şi visul, viaţa şi moartea. Între timp naistul închidea ochii şi declama pe fondul molcom al celorlalte instrumente povestea fecioriţei care şi-a pierdut oile, a ciocârliei care şi-a pierdut ciocârlanul plecat să-i aducă o rază din soare. Dansul închipuia căutarea, bucuria şi tristeţea, zborul înalt şi zborul frânt. Fiecare din cei prezenţi simţea şi gândea altfel. Atila retrăia frânturi din anii de la Roma, cu chipul Krecăi, pe atunci copilă de patrusprezece ani, pe care o căuta în ceaţa amintirilor. Cuvintele rapsodului pentru el rămâneau străine, de neînţeles, însă aveau un tâlc, se topeau în el, îl apropiau de Cerul Albastru, îl convingeau că trăieşte noua iubire ca pe cea dintâi, poate mai tulburat, mai pătimaş. Dansul încetă aşa cum începuse. Cântecul s-a pierdut uşor, iar dansatoarea a rămas, cât au ţinut aplauzele, pasăre nemişcată, coborâtă din cer.

DEPEŞA LUI GERULA CĂTRE MARCIANUS

Îmi ceri, mărite Doamne, să-mi amintesc şi să-ţi scriu mai mult şi mai multe despre nunta prinţesei Elena şi întâmplarea năprasnică a morţii lui Atila. Însemnările, făcute în pripă, nu prea mă ajută, în schimb, Zoltes Dius, aflat mereu în apropierea Hunului în acele luni şi zile, îmi este de mare folos. Dacă pentru consemnarea în istoriografia Imperiului de Răsărit pot fi şi eu de folos, cu dragă inimă trimit Măriei Tale aceste însemnări, neuitând binele pe care mi l-ai făcut. Am cunoştinţă că şi alţi scribi s-au grăbit să-ţi câştige aşa graţiile şi bani, iar eu mă îndoiesc de loialitatea şi de adevărul înscriselor lor. Pentru ei, odată cu moartea lui Atila a murit tot binele, iar pe regina Elena au admirat-o, dar n-au avut-o la inimă. Se crede, iar eu înclin să le dau dreptate, că adevărata minte a marelui imperiu hun a fost regina Kreca, iar pe aceasta, până la moartea năprasnică de care a avut parte – au siluit-o pe rând feciorii schirului Edecon şi fraţii regelui Valeric, apoi au legat-o de coada unei iepe nărăvaşe, căreia i s-a pus foc şi ardei sub coadă – zic: Ea, Kreca, a învinuit-o pe prinţesa noastră de moartea Kaganului, în pofida dovezilor de moarte firească, pricinuită de slăbiciunea inimii. Eu, mărite, nu ştiu să povestesc fără amănunte şi culoare, aşa că, iertate să-mi fie rele ce Ţi se vor părea de prisos.

Vrând, nevrând, mă lăsasem şi eu prins în vâltoarea pregătirilor de căsătorie şi nuntă. Trimis din vreme de stăpânul meu la curtea lui Atila, prin mijlocirea lui Orestes

Moesianul, mi-am dat silinţa să mă deprind repede şi temeinic cu îndatoririle de secretar şi tâlmaci pentru neamul asonilor, cum era numit neamul meu, locuitor al României dintre Donaris, Tiarantos, Tisia şi Carpatul de la Septentrion. Eram întărit în misia mea de dorinţa de a o sluji pe cea căreia îi datoram devotament până la moarte, cunoscând ce povară ia pe umeri. Aşa se face că în numai doi ani urcasem nebănuite trepte ierarhice la Curtea celui cu Sută de Nume: tălmaci şi scrib pentru strângerea şi gospodărirea tainul de la Asoni şi Panonici: nutreţuri, lemn de foc şi de construcţie, grâu, orz, mei, miere, mied, sare, aur şi argint, vânat de tot felul; la aceea de secretar adjutant al cancelariei, apoi secretar favorit al marelui comandant peste oşti, Onegessius, şi, cine ar fi crezut?, unul dintre secretarii particulari ai marelui Atila, pentru treburile Sciţiei Răsăritene, care cuprindea seminţiile nord-pontice, ale Dacilor Mari, Costobocilor, Carpilor şi Alanilor, cu multe alte seminţii, până la Don, urmând, ca importanţă în rang, numai lui Orestes şi lui Rusticus. De când începuseră pregătirile pentru ospăţul de nuntă, adică de mai bine de şase luni, m-am aflat deseori în preajma Elenei, marele meu stăpân despovărându-mă de alte însărcinări. Aceasta se retrăsese până la nuntă, cu îngăduinţa Marelui Han, pentru zile de doliu, la domeniile unchiului său, unde era servită de numeroase roabe romane şi scite, dăruite, ba, mai mul impuse, de viitorul soţ şi stăpân. Unele erau menite să-i aline suferinţa altele, să o deprindă cu obiceiurile de la curtea lui Tengri. Obişnuitei cuvinte de alint şi voie bună nu se cădeau a fi rostite în altă limbă dec cea hună la ospăţul de nuntă şi în nopţile îndătinatelor drăgălăşenii. Datul acesta era păstrat cu sfinţenie de toţi fruntaşii huni şi de aceea tâlmacii şi dascălii particulari se bucurau de mare cinste. Elena

învăţase temeinic la curţile lui Vetraniu limba hunilor, dar aceasta trebuia să rămână o taină, din pricini pe care numai câţiva intimi le cunoşteau. Rusticus şi Orestea aleseseră, pentru deprinderea limbii şi obiceiurilor, numai domniţe nobile, fiice de regi şi căpetenii, tinere şi cu purtări frumoase, puse sunt privirile aprigei Berka, soţia marelui vraci, un fel de zmeoaică, cu un ochi la ceafă, având rangul de şambelan al treburilor muiereşti la Palatul Sacru. Primul cuvânt învăţat de Elena a fost propriul nume, lldiko. Au urmat mulţimea de nume ocolite ale măritului Atila, numele său necuvenindu-se să fie rostit, iar pe sigilii putea fi încrustat numai cu aur. Mie nu mi-a fost de mirare cât de repede a deprins domniţa limba şi obiceiurile, fiind unul dintre deţinătorul tainei. Berka nu vedea în asta lucru curat, aşa ceva nu se mai întâmplase şi desigur era la mijloc o vrăjitorie. E drept că în discuţiile cu „Şerpoaica” intenţionat mai stâlcea cuvintele şi tot aşa se mira de obiceiurile celor veniţi din afundurile lumii. Mie, în noaptea nunţii, când a cerut soţului ei favorul să fie servită cu cupa de vin numai de Zoltes Dius, iar cu mâncare numai de mine, graiul ei mi s-a părut cel de hună, atât de curat şi melodios cum nu au vorbit nicicând reginele de neam mongol.

Zoltes Dius, care mi se destăinuia ca unui părinte, suferea cumplit la ideea că Elena, rostul şi steaua vieţii sale, avea să adoarmă curând în braţele unui tătâne, cu anii măcinaţi în războaie, despre care se zicea că sforăie cumplit, are dese viziuni şi coşmaruri de infern şi urlă în somn, chinuit de tenebre. Tot el era ales să ducă în iatacul nupţial cele două cupe pline cu vin, alegerea pentru care oricine altul ar fi dat multul cu pământul din cel puţin trei motive: intrând astfel în intimitatea Celui Născut din Tengri, deveneai pentru toată viaţa intimul său, un fel de Anda; în al

doilea rând, chiar din momentul acela te puteai socoti unul dintre şambelanii curţii noii regine; în al treilea rând, cupele de aur, bătute în nestemate, valorând cât tezaurul unei regine, rămâneau ale tale din ziua în care regina năştea fiu. Pe Zoltes Dius toate acestea nu îl încălzeau, dimpotrivă, aveau să-i sporească până la supliciu suferinţa. Jurase, însă, pe altarul strămoşilor săi, la rugămintea veneratului Vetraniu, că o va sluji şi apăra cu preţul vieţii, indiferent de ce avea să le rezerve viitorul. Nici faptul că el, înţeleptul taraboste, întrezărea viitorul nu îl putea bănui. Toate astea, cum bine ştie înălţimea Voastră, făceau parte dintr-un plan îndelung şi migălos ţesut încă din zilele când Elena era firavul lujer ce nu promitea să îmbobocească şi să se deschidă ca o floare cum nu se mai văzuse alta pe faţa pământului. Dacă Fiul Cerului de pe atunci a îndrăgit-o, asta înseamnă că el se afla sub destin.

Este bine să ştiţi că în numai şase luni, cât timp a durat voita sihăstrie într-o villa rustica de lângă Trei Ape Surori, Elena se schimbase încât însumi mă îndoiam că e fata care crescuse şi se împlinise sub ochii mei: gravă şi cochetă în acelaşi timp; deprinsese obiceiul să poruncească şi să pedepsească. Se mânia adesea. În astfel de momente ochii ei albaştri deveneau verzi-oţeloşi, glasul i se înăsprea, vechiul şi drăgălaşul zvâcnet cu capul într-o parte, şogalnică fluturare a pletelor deveniseră sfichiu de bici. Obrajii căpătaseră o anume paloare, care o maturiza, sporindu-i frumuseţea. Cădea adesea pe gânduri, iar Salda, credincioasa ei slujitoare, singura ce părea a-i şti zbuciumul şi tainele inimii, apărea mereu îmbufnată sau plânsă. De la ea am putut afla că somnul Elenei era tulburat de viziuni şi coşmaruri. De câteva ori pe noapte se trezea ţipând: „Nu, nu, e peste putinţă! De ce eu, de ce tocmai eu?”

BICIUL LUI DUMNEZEU

Villa Rustica, construită sub Septimiu Sever, era înconjurată cu zid de piatră, supraînălţat de Vetraniu şi prevăzut cu turnuri şi foişoare de observaţie. Vetraniu moştenise vila şi domeniul din jur pentru serviciile pe care le făcuse ca maestru de vânătoare şi iscusit dresor de şoimi. Aşadar, locul unde se retrăsese Elena era păzit şi de oamenii marcgrafului ason, Ariort, învecinat cu domeniul, şi de două detaşamente de şutaşi dintre luptătorii din garda personala a regelui Atila. Socotind-o pe Elena sortită unei însoţiri cu forţa şi neştiind pe atunci câtime despre conjuraţie, am izvodit câteva planuri pentru salvarea ei. Împreună cu Zoltes Dius, care tot mai spera într-o minune. Azi, unul, mâine altul. La Apa Dornelor, pe domeniile tatălui meu, aş fi găsit destui prieteni cutezători care să ne vină în ajutor. Dar, putea fi oare Elena ascunsă de sutele de mii de ochi ai Kaganului?! Dacă pentru câţiva fugari fără preţ făcea să tremure Imperiul, ce s-ar fi întâmplat în urma acestei răpiri? Câtă cenuşă, câtă pustiire, cât sânge nevinovat iar fi putut potoli mânia? Apoi, se cădea să plătesc, ce zic, să plătim încrederea şi onorurile tocmai aşa? Dar, ea, Elena, cum ar fi răspuns la intenţiile noastre? Ce mai rămăsese din marea ei iubire pentru Zoltes Dius? între ei a curs vreme cu bucurii şi necazuri, mai ales cu necazuri, peste noi toţi au venit întâmplări şi oameni. O, zei, unde-mi erau ochii, unde mintea! Elena nu mai era copila ştiută, zburdalnică, lipsită de griji, deschisă către viaţă şi dragoste ca o floare cu potirul încărcat de miere. A trăit o vreme la curtea Voastră, s-a instruit la şcoala cochetăriei şi diplomaţiei femeieşti din gineceul împărătesei şi, iată, acceptă de bună voie să fie soţia unui rege bătrân, tată şi bunic, aflat mai mult în tabere şi campanii decât în preajma nevestelor. Dar, ce ştiam eu atunci!? Iată ce-mi mărturiseşte Zoltes Dius: „Într-o zi,

însoţind-o la vânătoare cu şoimi şi călărind alături, fără nici un martor în apropiere, am întrebat-o dacă îşi mai aminteşte de zilele noastre senine, de coroniţa de margarete culese dintr-o luncă înflorată a Samusului, de jurăminţi şi sărutări nevinovate. A zvâcnit capul spre dreapta, părul cânepiu cu reflexe de aur vechi a vălurit ca un snop de spice, a încruntat sprâncenele umbroase, arcuite ca luna, şi nu mi-a răspuns. S-a mulţumit să zâmbească aşa cum ai zâmbi unui gând, unui vis ce se pierde în zariştea de vreme şi uitare. I-am vorbit despre planurile noastre, i-am amintit jurământul făcut la Altarul Dochiei...” „Îţi sunt recunoscătoare pentru grija şi iubirea ce-mi porţi”, a răspuns, având ochii împăienjeniţi în rouă de lacrimi. „Dar te rog, în numele acelor juruinţe şi în numele acestei neprihănite iubiri, să uiţi, să mă ierţi şi să îndepărtezi de la tine vechile gânduri. S-au schimbat multe în vremea cât ai fost plecat, cât eu am fost departe. Nu uita că am fost o prietenă cinstită, o fiică bună, o creştină juruită lui Dumnezeu. Nu ştii, însă, că am mai făcut un jurământ greu la Altarul Dochiei şi în biserica de la Măgura, pe care, după un an l-am înnoit la altarul bisericii „Sfinţii Apostoli” din Constantinopole, în prezenţa patriarhului Chiryl, a împăratului Marcian şi a împărătesei Phulcheria. În urma acestui jurământ, m-am devotat cu trupul şi sufletul, cu viaţa aceasta şi cea de apoi, Bisericii şi întregii romanităţi răsăritene. Nu pune întrebări, nu te mai frământa zadarnic, prietene Zoltes, ci mai bine caută altundeva împăcarea şi uitarea. Iubirea e ca o cărare; nu o bătătoreşti, creşte iarba. Ca să nu ostenesc pe calea spinoasă a destinului meu, rămâi, prietene, în preajma mea. Ispăşesc ca să izbăvesc. Atât îţi pot spune. Ca să poţi rămâne lângă mine, ca un prieten din neam şi ca un înger păzitor, uită! Poate că suferinţa noastră să ţină mult. Vezi, a trebuit

să trăim atât de departe unul de altul pentru ca astăzi să fim atât de aproape! Cândva vei înţelege că tot ce s-a petrecut cu noi nu a fost un joc al sorţii, ci întâmplări ale acestor vremi, urzite din orgolii de neamuri cu minţi de regi şi împăraţi.”

Era în spusele Elenei, îşi aminteşte Zoltes, enigmă şi profeţie în aşa măsură încât se temuse pentru deplina ei sănătate. Între timp se apropiară cele două căpetenii de şutaşi, nobilul Ziper şi cele două însoţitoare din casa Krecăi. M-am apropiat şi eu, luând-o pe scurtătură înaintea celorlalţi. Schimbarăm vorba, prefăcându-ne a ne contrazice în legătură cu felul în care şoimii albi cuibăresc şi cresc puii. La domeniul marcgrafului mai rămăsesem câteva zile. O solie ne rechema la curtea Fiului Cerului pentru finalizarea pregătirilor de nuntă. Pe Elena, amândoi am revăzut-o abia la ospăţul regal. O zi şi jumătate de noapte amândoi stat în preajmă, i-am umplut cupele şi, aşa cum mi-a şoptit, i-am uşurat clipele premergătoare unui examen pe care puţini dintre muritori fi putut trece. Nu ştia că, de data asta, eu, Gerula Scribul, ştiam mai multe decât ea. Pentru binele ei. Ce trebuia să se întâmple era mai peste poate decât a îndepărta cu braţele Schibla de Caribda sau porţile Ierehonului.

NUNTA CA UVERTURĂ A MORŢII

Eram puţini dintre ai noştri la acea petrecere de nuntă, cum alta nu s-a mai petrecut sub soare. Mânia Marelui Rege împotriva fruntaşilor neamului meu, a Costobocilor, Dacilor Mari şi Alanilor, dovediţi de secrete înţelegeri cu Imperiile romanilor, încă nu se stinsese în şuvoiul de sânge cu care Atila pedepsise presupusa neascultare. Rumnuc, recunoscut de huni ca mare căpetenie a tuturor celor amintiţi, deşi în vremea rezmeriţei se afla în preajma lui Atila, fusese şi el îndepărtat de la Curte, acuzat de lipsă de zel în campania de cucerire a Romei. Vetraniu se retrăsese sub pază hună, la cetatea Craivei. Atila, de dragul Elenei, iertase unchiul, dar nu iertase tatăl. Dintre fruntaşi doar Ziper înveselea nunta, aflat la petrecere aproape de cupa şi inima regelui, pe care îl înveselea cu minunate hore sincopate, în care se prindeau toţi ai noştri, chiar şi bufonul Erula, şi cu jocuri fecioreşti. Viezure, Bardas, Cotiso şi Ortes goleau cupă după cupă aproape de ieşirea din cort, pierduţi printre căpitanii celorlalte seminţii. Erula, a cărui origine se pierduse în memoria curtenilor şi care încă se bucura de simpatia tuturor, petrecea la masa bufonilor, pregătindu-şi numărul, despre care se zvonise că va să fie de senzaţie, imitându-i pe Marcian şi pe bătrâna Phulcheria în intimitate, iar pe Constantius şi Onoria, certându-se pentru tron. Două dintre slujitoarele Elenei, crescute în casa tatălui ei, Salda şi lulia Afrodisia, îi stăteau în preajmă, îi rânduiau bucatele, îi făceau voia. De când începuse ospăţul Elena fusese veselă,

zâmbitoare, plină de farmec şi-l privea des pe soţul ei, cu o dragoste amestecată cu evlavie de supusă, cu mister de îndrăgostită. Din când în când Adamis, intimul reginei Kreca, se apleca la urechea stăpânei sale şi, bănuise, îi şoptea ceea ce îi spusese de la prima întâlnire cu noua regină: „E cea mai bună actriţă din câte mi-a fost dat să văd; crede-mă, buna mea regină, îl iubeşte încât l-ar fierbe de viu în cazanul ospeţelor!” Atila glumea adesea cu ea, numind-o hulubiţă şi rândunea de mare, îi lăuda, cum nu obişnuise vreodată, frumuseţea, uitând de prezenţa celorlalte neveste, şi atunci, din ochii ei izvorau pâraie de nestemate. Uneori râdea şi Elena, declanşând ropot în clinchet de zurgălăi. Atunci, de sub iia transparentă de borangic, sânii zvâcneau ca doi şoimi nepotoliţi, gata să sfâşie pânza. Mână de bărbat nu îi atinsese, de când au prins a ganguri şi de când le-au crescut aripi. Mai ales în momentele acelea Atila se credea tânăr voinic alergând prin necuprinsele stepe sau strângând în palme ţâţele mici, uşor lunguieţe spre stânga şi spre dreapta ale hunelor tinere, nişte fetuşi pricăjiţi în raport cu sânii maiestoşi ai nepreţuitei Ildiko.

Cam la un ceas după miezul nopţii Elena prinsese a da semne de oboseală. Dansul, în care pusese toată inima, o extenuase. Dansase numai pentru ea şi pentru mândria neamului ei robit. Pentru mine, Erula, nevrednicul ei slujitor, fusese mirare comportamentul stăpânei. Ştiam că nu suferă beutura şi are silă pentru beţivi. Cu toate acestea poftea cupă după cupă din vinul cel negru, bărbătesc, fermentat din mure, coacăze, strugureii ursului şi miere de albine, în amestec cu struguri stafidiţi, de Chipru. Era darul de nuntă trimis regelui de ducele Vetraniu din cetatea Craivei; vinul preferat al regilor Pieporus şi Decibalus, tatăl Elenei, din care aceştia au poftit câte o cupă înainte de a fi daţi

supliciului, un supliciu cum numai o minte diabolică precum cea a lui Berka putea scorni: atârnaţi până la grumaz, într-o mlaştină în care viermuiau lipitori şi şerpi, apoi decapitaţi, pentru a le fi înfăţişate capetele, în chiupuri cu miere, marelui sobor al oastei.

Apropiaţii lui Atila, dintre care unii deveniţi Anda, Onegessius, Scotta, Berichus, Oktar, Edecon, Rusticus, priveau îngrijoraţi de necumpătarea Stăpânului Lumii, care mânca, dar, mai cu seamă, bea fără măsură. Cine ar fi îndrăznit să-l povăţuiască? Fiul cerului era bine dispus, îngăduitor şi mulţumit cum nu îl mai văzuseră până atunci. E drept că şi leacurile cu care se întorsese din Munţii Daciei, de la bătrânul înţelept Ziloibal, îşi făcuseră efectul. Sângele îi întinerise, zicea el, iar hemoroizii, din pricina cărora majoritatea hunilor călăreţi cu viaţa mureau tineri, dispăruseră de parcă nu ar fi fost. Nu numai că se înzdrăvenise, dar arăta şi se purta ca la a doua tinereţe.

Aproape uitase de celelalte soţii, care petreceau cu regii, căpeteniile şi fruntaşii seminţiilor lor la o masă lungă, de-a dreapta Marelui Han. Uitase chiar de respectul datorat reginei Kreca, tratată la ospeţe, până astăzi, ca o zeitate protectoare. O singură dată se ridică, dar şi atunci la îndemnul Elenei, şi o îmbie să guste din cupa lui. Cu Ildiko împărţise cupa de nenumărate ori, după care poftea să se ridice în picioare, îi lăuda nurii, numindu -i hulubeii mei, şi o săruta pofticios, cu zgomot. Aflat în spatele lor, Zoltes Dios observă că o venă de la grumazul regelui se umflase ca o funie, gata, gata să plesnească; vinişoare proeminente, roş-vineţii, îi brăzdau obrajii uşor tumefiaţi, încât păreau urmele proaspete ale uno r sfichiuiri de bici. Zoltes prinsese prilejul pentru a-i atrage atenţia Elenei. Aceasta zâmbi straniu şi îi făcu semn să tacă. La rugămintea lui Onegessius, bătrânul

rege Valaric al Ostrogoţilor, când fu invitat să ciocnească cornul său aurit cu cupa de paltin a regelui hun, îl îndemnă, glumind, la cumpătare, amintindu-i de pericolul la care îl predispune sângele lui năvalnic. Atila râse, goli cu sete şi zise, aşa încât să fie auzit de meseni, că deşi Ildiko este cea mai frumoasă mireasă cu care l -a bucurat până acum Tengri, el nădăjduieşte că nu va fi ultima. „Fiii mei şi urmaşii fiilor şi fiicelor mele va să alcătuiască singuri un popor". „Chiar în noaptea asta", adăugă el, râzând cu mare poftă, „Ildiko, neasemuita şi nepreţuita mea regină, cea mai mare bucurie pe care mi-a dat-o Cerul Albastru, e nerăbdătoare şi pregătită să-mi zămislească urmaşul. D'aia beau cu poftă acest vin al urmaşilor, şi văd că nici hulubiţa nu se dă bătută, ca să plămădim un uriaş.
Căpitanii mei, aflaţi secretul şi nu-l destăinuiţi romanilor: femeile bătrâne sunt nepreţuite la sfat; cele tinere, la pat".

Ridică iarăşi cupa de paltin, pe fond de râsete sănătoase, poftind nuntaşii să-i urmeze pilda şi să le golească până la fund, mai cu seamă că „ei beau ca muierile: cumâz, mied şi bere, care ţin de foame nu de drag." Îşi şterse buzele cărnoase, surprinzător de roşii şi de moi la anii săi, şi o sărută pe mireasă cu pofta unui june de 18 ani. Ea, spre mirarea tuturor, dar mai ales a lui Zoltes Dius, îi cuprinse grumazu puternic cu braţe de fecioară, singure ele suficiente pentru a împlini frumuseţea unei femei, şi îi întoarse sărutul, ca o tânără căzută în beţia dragostei nebune. Sala ovaţiona şi, drept răspuns, Ildiko închină tuturor cupa, zicând: „Zeii m-au ales pe mine să fac fericit un mare om şi zeu. La o mie de ani o dată o fată poate avea atâta noroc. Noroc pe care nu l-aş schimba cu tronul împărăteselor de la Ravena şi Constantinopole. Pentru fiii noştri, regii neamurilor, cât va să ţină lumea şi pământul,

iubite soţ şi Mărite Stăpâne!”

Era prea mult, pentru mine, dar pentru Zoltes! O, Zei, cât de mult se putuse schimba fata aceasta! De acum tot ce ştiusem nu mai ştiam şi nu mă mai îndoiam că Atila nu e doar un neîntrecut cuceritor de ţări şi neamuri, ci şi un mare vrăjitor de oameni. Dar, nu cumva greşeam? Înainte de a mă preface doborât de băutură, i-am căutat privirea, ca să-i fac cunoscut, nu reproşul, ci dispreţul meu. Ochii păreau două ferestre goale, lipsiţi de viaţă, două gorgane în adâncul cărora nu se putea vedea nimic. Bănuind că în momentele acelea o judec, o urăsc, a încercat să mă liniştească făcând gestul zvâcnirii părului într-o parte. Odată cu capul a zvâcnit un mănunchi de şerpi de alun. Împletitura de nuntă, podoaba capului la míresele Dacilor Mari, i-o făcuse Salda, vrednica ei slujitoare, care alergând şi furuşindu-se, îl ajunse pe Zoltes Dius aproape la ieşirea din cort. Supliciul fusese prea mare şi, el, uitându-şi îndatoririle, hotărâse să plece. Pe mine m-a chemat Onegessicus să declam poemul închinat mirilor, pe motivul unei balade dacice. De aceea mărite Priscus, mare cancelar şi bibliotecar al împăratului, ceea ce urmează, relatez după amintirile lui.

Salda se agăţă de gâtul tânărului ca şi când ar fi vrut să-l sărute şi-i zise: „Nesăbuit trebuie să fii, nobile Zoltes, dacă pleci aşa, nitam-nisam, uitând ce răspunderi îţi stau în seamă! Nu ai văzut că stăpâna ţi-a poruncit prin semn hotărât să înţelegi?! Pe toţi zeii, nici eu, nici lulia Afrodisia nu pricepem ce e cu Dânsa, dar asta nu înseamnă să o lăsăm tocmai acum de izbelişte. Ce, crezi că e puţin lucru regalitatea, mărirea, jilţul stăpânului lumii?! Din zei să fii născută şi tot ţi-ai pierde cumpătul. Doar ai văzut: zeci de regi, de prinţi, de vestiţi oşteni, cu coroane de aur, cu coifuri strălucind de nestemate, în zale de oţel şi argint, cum numai

în poveşti se mai întâlnesc, o sorb din priviri. Stăpâna porunceşte ca, la spartul nunţii, să te alături gărzilor ei în faţa iatacului nupţial şi să daţi ascultare tarabostelui Ziper şi tarabostelui Viezure. Aşa să judeci, că orice s-ar întâmpla, se întâmplă că aşa a hotărât ursita şi mai marii neamului. Mai porunceşte să-l cauţi pe Cotiso, trimisul marcgrafului Vetraniu, care a adus Vinul Ursului pentru nuntă. Un fedeluş să ajungă pe nevăzute la Aelia Pergamia, roaba romană care se îngrijeşte de patul nupţial. În loc de cupe, coamele de zimbru ţintate cu aur, care au aparţinut regelui Decibalus. Le găseşti în lada ferecată în care păstrează odoarele părinteşti. După ce ai isprăvit toate astea îl cauţi pe Gerula scribul şi pe Erula, măscăriciul. Va să-i găseşti prefăcându-se doborâţi de beutură, pe pervazul cancelariei lui Rusticus. Atât îi spui, atunci când vezi că se termină ospăţul: sloboade porumbeii pentru Craiva şi Constantinopole, fiindcă destinul s-a împlinit. Apoi va să te întorci, ca să servim, după dat, până ce Onegessius face semn că pentru astăzi ospăţul s-a terminat.”

Eu, Zoltes Dius, a trebuit să-mi răcoresc fruntea la un şipot din apropierea marelui cort. Să-mi adun şi să-mi limpezesc gândurile. Bănuiam că devenisem o piesă importantă într-un joc de-a viaţa şi moartea, pe care nu îl înţelegeam. Sau îl înţelegeam, dar îmi era groază să-i gândesc consecinţele. Partenerii jocului erau mulţi şi abia bănuiţi. Regulile, încâlcite. M-a fulgerat un gând care m-a întors în urmă cu doi ani. Jurământul făcut la altarul strămoşilor mei, în prezenţa preotului Árdalos şi a tarabostelui Vetraniu. Da, mai erau de faţă Ziper, Ortes, Cotiso, Viezure, starostele vânătorilor, Aelia Pergamia, Mavida, Salda… De ce tocmai ei, cei care acum se găsesc, fiecare cu un rost anume, la Etzelburg? Oare eu, eu oşteanul,

devenit tâlmaci, grămătic şi unul dintre intimii Curţii, ce rol jucam în angrenajul acesta, de care, sigur, nu era străin palatul basileilor din Constantinopole. Nu era vreme de căutat răspunsuri. Mi-am amintit hăul din privirile prinţesei. Nu, Elena, blânda şi cucernica domniţă, nu îl putea iubi pe păgân. Inima ei de ciută, puritatea ei de şoim alb nu se dăruiau de bună voie. „Iartă-mă. Doamne, şi iartă tu pe veci stăpâna mea, că m-am îndoit!” întărit în cuget am purces să împlinesc poruncile. M-am înapoiat când ospăţul se dezlănţuise, fără nici o oprelişte impusă de bunul simţ sau bunul gust.

Trecuse cam un ceas de miezul nopţii, anunţat de cocosul roş al lui Atila, de care nici acum regele nu se despărţise. Nici cei mai cumpătaţi dintre meseni nu mai puteau pune frâu poftelor, sângelui înfierbântat.

Edecon, regele Schirilor, trecut de mult de cumpăna vieţii, îl provocase la o întrecere de golit stacane cu bere pe bătrânul Ardaric al Gepizilor. Esla, maestrul ambasadelor, făcea numărătoarea, în vreme ce alţi prinţi şi mari căpetenii pariau pe favoritul lor. De la cornul de bou se trecu la stacană, de la stacană, la putina de lemn, de aici, la chiupuri, de la chiupuri, la burdufe de campanie, de acum, berea panonică fiind înlocuită de miedul aromat şi tare al ţinuturilor asonice. Întrecerea avea loc cu cei doi vajnici băutori în picioare. Ajunseseră la o cifră impresionantă de măsuri şi nici unul nu da semn că va să fie dovedit. Miedul viclean îşi săvârşea, însă, încet, încet, lucrarea. Ochii albaştri şi vioi îşi pierdură limpezimea, mustăţile sure se pleoştiră, limbile se învârtoşară, dar încă se ţineau ţepeni ca nişte stejari încercaţi de furtună. Dimprejur nu conteneau exclamaţiile de uimire, încurajările.

Cam de aceeaşi vârstă, dar de staturi diferite,

combatanţii făceau evidente eforturi pentru a continua întrecerea, fiecare nădăjduind că celălalt se va da bătut. Păreau două sorburi care înghit pâraie, ritmic, neostoit, cu părelnică poftă. Cota pariurilor creştea şi ea ritmic. Majoritatea sciţilor şi seminţiilor asiate înclinau către Edecon, mai înalt şi mai verde; Gepizii şi seminţiile germanice îl preferau pe Ardaric, cunoscut ca pofticios beutor de bere, pe care nimeni, nicicând nu îl văzuse clătinându-se. Vin, vin, să li se toarne vin, prinseră a striga spectatorii. Cămăraşii rostogoliră un butoiaş cu vin aspru de Iliria şi îi dădură cep. Entuziasmul îşi ridica mereu cotele, în ritm cu cota pariurilor în care deveneau mize cai de rasă, roabe frumoase, săbii şi arcuri scumpe; alte prăzi de război cu care se chivernisiseră în campania asupra Romei. Era o nebunie! Atunci, Atila se ridică, ceru să i se umple cupa şi făcu semn celor doi prieteni să se apropie. Ca la o poruncă zumzetul sălii de ospeţe încetă, deşi Celestul nu părea mâniat. Dimpotrivă, un zâmbet al regalităţii îi lumina faţa, pe care, obişnuit, nici cel mai vestit şaman nu putea citi vreo taină a inimii. Închină cu cei doi, deodată, sunetele cupelor de cristal aurit fiind estompate de lemnul de paltin, le goliră, ca în tinereţe, deodată, şi Atila îi declară pe amândoi învingători. Ca prin farmec Edecon şi Ardaric deveniră înţelepţi şi răspunseră ca într-un glas: „Ne-am pierdut cu firea, bucuroşi de bucuria Ta, slăvit stăpân şi ocrotitor prieten”, după care se închinară cu vădită veneraţie în faţa mirilor şi se înapoiară printre ai lor, drepţi şi treji, spre bucuria celor care nu pierduseră nimic. Într-o altă parte a necuprinsului cort, Alaric, fiul lui Edecon, de pe acum spaima Romei, pentru viziunile lui îndrăzneţe, se lăsa provocat la luptă dreaptă de Gelfaat, ducele Bavariei. Se făcuse loc şi, nuntaşii, dornici să se bucure de o luptă

dreaptă între titani, dădură buluc. Îndemnurile, ovaţiile prefăcură cortul într-un circ roman. Uitând de poruncile stăpânei, cu coatele şi genunchii mi-am făcut loc. Acasă, în munţii împăduriţi ai Dornelor nu găsisem potrivnic la luptă voinicească de pe la 16 ani, decât ursul dresat cu care colinda satele un moş de la Izvoarele Izei. Combatanţii erau deopotrivă clădiţi: otava, cu muşchi precum crengile carpenilor, pulpe de bouri, grumaze le zimbri, talii potrivite pentru Feţi-logofeţii din poveşti. Pentru Atila, mare iubitor de lupte voiniceşti, pe care le încuraja printre oştenii săi, socotindu-le cele mai bune exerciţii de călire a nervilor şi oţelirea trupului, se făcu repede loc. O ţinea pe Ildiko strâns peste mijlocul de silfidă, hotărât să-i propună pariu: „Mai târziu, Mărite Rege, îi răspunse aceasta. Prin prezenţa perechii celeste miza pariurilor săltase dintr-o dată. Era ştiută o mocnită ură între Alaric şi Gelfaat, din pricina unei prăzi de război, fata mezină a unui rege Alan răzvrătit, fără pereche de frumoasă printre roabele capturate în ultimii ani, pe care Atila, pentru a curma neînţelegerea o răscumpărase şi o dăruise fiului său Aladar, care se dovedise lipsit de spor în urmaşi de viţă bărbătească.

Arbitru se oferise Zercon, maurul, primul măscărici al regelui, un harap mutilat în luptele cu fiare din arenele Romei, care se bucura de multă trecere pe lângă Marele Han, de când, în tinereţe, oprise cu palma o săgeată care se îndrepta către pieptul stăpânului său, într-o încleştare din faţa cetăţii Margus, cu prilejul campaniei din anul 434 la sud de Dunăre. Zercon, gladiator de meserie, dar socotit nebun, omul care făcea cu trupul său tot ce voia, aidoma unui şarpe, devenise cu vremea instructorul şi organizatorul întrecerilor voiniceşti, nelipsite de la petrecerile hunilor, el impunând prin calm şi autoritatea meseriei.

„Faceţi loc, vitejii mei, faceţi loc celui pe care romanii lui Marcianus îl numesc Biciul lui Dumnezeu, trimis să pedepsească prea multele lor păcate, faceţi loc celei mai frumoase dintre femeile lumii, urmaşa amazoanelor, regina Ildiko. Se întrec voiniceşte, fără pizmă şi fără supărare, doi lei la vederea cărora duşmanul arată totdeauna spatele: prinţul Alaric, fiul regelui Edecon al Amelungilor, şi Gelfaat, ducele Bavariei. Câştigătorului îi voi dărui centura cu care însumi am luptat în arene şi întotdeauna am învins”. „Iară eu, se auzi puternic glasul lui Aladar, voi dărui învingătorului frumoasa roabă alană, care nu poate fi asemuită în frumuseţe decât cu, iertat să-mi fie, dar nu va fi cu supărare, căci sunt de acelaşi neam, chipul augustei noastre regine.” Preţiozitatea limbajului, înclinaţia către metaforă şi comparaţie erau urmarea celor câţiva ani pe care, ca şi părintele său în tinereţe, şi i-a petrecut în Cetatea Eternă, ca garanţie a tratatelor şi păcii, aşa cum şi Ecius petrecuse ani buni, ca fiu de senator roman, la curtea lui Muntzuc. Cele două mize puse în joc îndârjiră lupta. Despuiaţi până la brâu, şiroind de sudoare, cei doi prinţi se urneau ca doi urieşi, ca doi zimbri ce-şi dispută întâietatea împerecherii. Scrâşneau oase, se umflau să pleznească venele, se auzea zumzetul de fierăstrău al muşchilor. Nici unul nu arăta sorţi de izbândă, iar Zercon, bucuros să-şi păstreze centura, ţinută în tinereţe ca o relicvă, declară lupta indecisă. Ellac observă graba şi bucuria fostului gladiator, nemulţumirea încreţită pe fruntea părintelui său, mare iubitor de întreceri, şi păşi în cercul eliberat de cei doi, prăbuşiţi fără vlagă alături. Mulţimea, ameţită de băutură şi

înfierbântată de întrecere,
intuind intenţia primei între căpetenii de asemenea fală, aştepta cu sufletul la gură. „Pentru aceeaşi miză, zise uriaşul Ellak, fiul Krecăi, provoc pe oricine se crede în stare să mă înfrunte. Chiar şi pe gladiatotul Zercon, care se tot laudă că nu a cunoscut înfrângerea. Diferenţa de ani o şterg luptând cu o singură mână.” Izbucniră râsete, sporite de replica bufonului: „Să mă ferească Cerul! Mai curând m-aş încumeta să mai înfrunt o dată leul în arenă. Nu, nu. Puternice rege! Te ştiu prea bine. Samson din cărţile creştinilor o fi fost vreun pricăjit şi mititel pe lângă Domnia Ta. Cată-ţi mai bine de burduful cu cumâz, în loc să mai deşeli vreun voinic”. Hunii din clanul mamei lui Ellac dădeau pe dinafară de atâta mândrie. Bătrânul Baracţ, un cârcotaş fără pereche, fratele primei regine, îşi făcu auzit glasul, potrivit la ţesut intrigi în corturile femeilor şi la Palat: „Aşa nepoate! Se vede cât de colo că Măritul Han te-a făcut cu o femeie din neamul hun. Va trece multă apă pe Tisa şi Istru până să-ţi găseşti potrivnic pe măsură. Ehei, nepotul meu despică trunchiul bradului cu sabia şi frânge calul cu picioarele; aşa zic despre Ellac acadrizii, cazării şi uigurii. Mai bine, hai să bem, nepoate, dacă tot nu se încumetă cineva să te înfrunte. Ori, bag seama, s-o găsi vreun voinic din neamul semeţ al luminăţiei voastre, regină Ildiko!”

În pieptul Elenei, cum aveam să aflu mai târziu, se deşteptară toate amintirile trecutului, umilinţa, răbdarea unui neam nobil, supus, sângele părinţilor şi al rudelor vărsat pe butuc, libertatea şi tinereţea ei, răpite deodată cu visele. Cum ar fi răspuns ea acestei înfruntări dacă la ospăţul acesta ar fi participat Rumnuc, cel căzut în dizgraţie, sau Zoltes Vetraniu, care, cu toţi anii înfloriţi la tâmple, ar fi umilit trufia acestui hun; dacă măcar Ariort, marcgraful de

Crissia, i-ar înţelege gândurile şi ar răspunde, chiar şi cu preţul schilodirii, acestui răsfăţat!

Mă găseam în spatele reginei. Un pârâu de gânduri şi simţeminte prinsese a curge între noi doi. Ca în primul an, şi singurul, al iubirii noastre nevinovate, dar juruite zeilor. Comunicam fără să ne privim. Încă mai căuta cu disperare unul dintre ai noştri. A întors capul şi m-a şfichiuit cu privirea. În acea clipită a revărsat prin izvoare de lumină din suflet, marea ei dragoste. Uitasem unde mă aflu. Mă credeam într-o poiană din pădurile Dornelor, la una dintre serbările neamului, provocat la luptă de un ostrogot venetic. Îmi făcusem loc măturând cu umerii tot ce era în calea mea. Acum încerc să-mi amintesc ce am spus, când mă trezisem că asta se întâmplase altădată, că acum mă găseam înconjurat de floarea oştenilor lumii, în faţa marelui Han. Acum încerc să-mi amintesc ce am spus, cum a început lupta. Mi se pare că m -am înclinat ceremonios regelui, cerând îngăduinţa să-i înfrunt în luptă dreaptă fiul. A înclinat capul, iar eu m-am adresat mulţimii, mută de uimire, spunând că sunt din neamul asonilor daci şi că lupt pentru onoarea reginei Ildiko, pe care de copil o slujesc. Ellak, surprins şi el, m-a întâmpinat cu un rânjet în care amesteca răutate şi dispreţ. Era mai înalt cu o palmă, mai lat în umeri şi şolduri, arătând în totului tot expresia unei forţe împlinite, mature. Să fi avut şapte, opt ani mai mult decât mine. Am dezbrăcat cu răbdare calculată cămaşa de borangic, timp în care îmi adunasem gândurile şuvoi. Mă şfichiuise sfatul lui Zercon, menit să stârnească râsul şi să mă umilească. L-am înfruntat cu privirea şi i-am amintit în latina de la Roma vorba potrivit căreia buturuga mică răstoarnă carul mare. Deşi eram încredinţat că Ellak e mai puternic decât mine. Dacă pierdeam, şi parte din prestigiul Elenei era pierdut.

Asistasem la multe întreceri voiniceşti, după care copiii şi feciorii hunilor se dădeau în vânt. Le ştiam toate şiretlicurile, însă niciodată nu-mi încercasem forţa şi dibăcia cu ei. De la bătrânul ursar, Rahoza, învăţasem unde se găsesc şi cum pot fi dovedite slăbiciunile trupului, Câteva mişcări viclene deprinsesem de la vânătorul Viezure, care la 60 de ani rupea mijlocul voinicilor ca pe o trestie. Mi-au venit în minte toate şiretlicurile specifice trântei de acasă. Mă întărea ca o apă vie, ca o flacără sorbită cu nesaţiu, gândul la bucuria pe care o puteam face stăpânii inimii mele.

Cu arbitrajul ne onora însuşi marele comandant de oşti, Onegessius, Anda şi fratele de lapte al lui Atila, care în anii adolescenţei şi ai primei tinereţi îl însoţise pe viitorul rege al lumii la Roma, unde, erau chinuiţi de dorul stepelor necuprinse, de cel al focurilor de bălegar şi al transpiraţiei de cal; priviţi ca nişte curiozităţi ale naturii, harapi ai stepelor şi nisipurilor asiate, uceniciseră cu folos, deprinzând bunele purtări, tactici şi strategii militare, slăbiciunile romanilor, acumulând pentru restul vieţii sila şi ura împotriva zidurilor, oraşelor, templelor, statuilor, a tot ce e clădit pentru eternitate, pentru a înfăţişa, de fapt, nimicnicia şi fragilitatea fiinţei umane. Uigur, după mamă, hun după tată, Onegessius era considerat, după Atila, cel mai viteaz, cel mai drept şi mai cinstit om al împărăţiei, căruia, unchii şi fiii, reginele şi fiicele Fiului Cerului îi arătau ascultare şi respect. Eram norocos, cunoscând autoritatea şi dreptatea acestui oştean. La asta mă gândeam când am auzit porunca şi m-am simţit încleştat ca în cele două braţe ale unui stejar despicat, din care s-au scos dintr-o dată penele. Îmi ţinui respiraţia, aruncai dreapta ca o lovitură de ghioagă pe umărul potrivnicului, amorţându-i clavicula, simulai o zvâcnire către stânga şi, ţâşnind în jos, am ieşit din

strânsoarea căngilor hunului ca un tipar de baltă. Se auzi un Ooo! al mirării şi câteva exclamaţii desluşite de uimire. Aveam deja braţele încleştate peste mijlocul lui Ellak şi umărul proptit dureros tocmai în coşul pieptului. Fiind mai scund, poziţia mă avantaja, dându-mi răgaz să-mi trag sufletul şi să-mi studiez adversarul, ba, poate, să născocesc o mişcare vicleană cu care să-l ţintuiesc la pământ. O vreme mă gândii, învârtindu-ne pe loc, fiecare pândind epuizarea celuilalt. Avui timp să arunc o privire perechii celeste. Atila, într-o aşteptare încordată, afişa îndelung exersata indiferenţă; Elena fremăta cu toată oglinda chipului: îngrijorare, speranţă, mândrie... Cât de mult semăna în clipa aceea cu fata lui Decibalus! Din privirile ei emana în şuvoaie lumini astrale, raze din vechea iubire juruită, pe fruntea înaltă, care făcea o cută, păreau a fi pecetluite dorurile noastre. Chiar dacă după aceea aş fi căzut mort, cu inima pleznită, trebuia să înving! Mă lăsasem furat de gânduri, timp în care Ellak se desprinsese de mine printr-o zvârcolire care ar fi putut rupe lanţuri şi mă încleşta urieşeşte peste şale. Nu-mi dădu răgaz să-mi revin din surpriză şi spaimă, ci mă săltă încercând să mă încovoaie, să-mi frângă mijlocul pentru a mă arunca fleaşcă la pământ. De acuma eram un biet Anteu, iar pământul, sprijinul şi puterea mea, se afla tare departe. Mulţi spectatori şi toţi oamenii lui Ellak prinseseră să ovaţioneze, strigându-i numele. Respiram greu; sângele ţâşnise şuvoi în creier, mă sufocam. Un zeu bun mi l-a adus în gând pe vânătorul Viezure, care mă învăţase cândva cum se poate ieşi din situaţia când trupul e lipsit de sprijin şi de vlagă. Pe neaşteptate am pus genunchiul stâng în ficatul potrivnicului; cu braţele i-am încolăcit grumazul, iar cu coatele am prins a-i murseca claviculele, în punctul dureros al întâlnirii acestora cu gâtul.

Ellak nu putu opri un ţipăt, pornit mai mult din mânie decât din durere, unul dintre acele ţipete hunice înfricoşătoare cu care se arunca în bătălii. Am huit şi eu, eliberând aerul din plămâni. În clipa aceea atinsesem
iarăşi pământul. Nu am dat răgaz uriaşului hun. Zvâcnind spre stânga, îi prinsesem mijlocul la rădăcina coapselor, aruncai piciorul drept jumătate de pas înainte şi prin răsucire de zvârlugă îl ţintuii la pământ. Un vuit străbătu cortul. Se văzuse că aş fi putut să-l izbesc încât să-i frâng mijlocul, dar nu o făcui. Ellak se ridică anevoie, cu ochii închişi. Evita să vadă, crezând că nici el nu e văzut. Trecuseră mulţi ani de când nu îl mai dovedise nimeni. Deschise ochii oblici, negri ca smoala, răi ca iadul; erau împăienjeniţi de firişoarele ruşii ale urii. Pentru toţi era de ştiut că-mi făcusem un duşman care nu cunoştea iertarea. O ştia, mai ales Atila. El, care se regăsea întruchipat ca un siamez în fiul cel mare. Doar Csaba, prinţul mezin, care purta şi numele de Hernak, îi mai era atât de drag şi îi semăna aşa de mult. Dar se vede că nu uitase că din mine îşi făcuse sfetnic şi că sunt slujitorul tinerei regine. Aşa îmi explic astăzi intervenţia sa autoritară: „A fost o luptă frumoasă şi cinstită. Cum rar se poate vedea. Mai şi îmbătrânim, fiule. Cred că ar fi o cinste pentru tine dacă chiar acum te-ai face Anda cu tânărul Zoltes. Aşa aţi face o bucurie şi reginei Ildiko.” Fiul Cerului nu a fost vreodată şi nu putea fi contrazis. Sfătuit, da. Voinţa sa era voinţa lui Tenegri, Cerul Albastru, şi numai ei se cuvenea să i se supună fără crâcnire. Cu acelaşi pumnal de argint, scos din teaca lui Onegessius, mi-am înţepat şi eu braţul stâng şi am lăsat sângele să ţâşnească. Faţa lui lătăreaţă era toată un zâmbet. De mirare cât de uşor putea trece neamul acesta de oameni de la o stare la alta. Şi cât de tari sunt obiceiurile lor,

dacă pot ţine loc de legi! Din păcate, evenimentele aveau să se precipite în aşa măsură, încât nu avui răgazul să mă bucur decât o dată de avantajul de a fi Anda cu fiul cel mare al lui Atila, regele Acatrizilor şi Volgarilor.

În vreme ce în cortul regal se petrecea aşa cum, încropind amintirile, am arătat, afară, în larga piaţă împodobită cu verdeaţă, covoare şi ghirlande, tinerii huni şi cei care alcătuiau necuprinsul regal petreceau după muzici felurite, beau bere sau cumâz fermentat, cântau balade şi cântece vitejeşti, se întreceau fără obiecte tăioase sau ascuţit interzise în ziua şi zilele acelea cu ameninţarea cu moartea. Nenumăraţi aezi colindau grupurile de cheflii, organizate pe clanuri şi tribul desfătându-le cu cântece vesele ori balade războinice. Erau balade eroice ori triste despre îndepărtate locuri părăsite, despre Balamber, care a condus seminţia hunilor de la Răsăritul la Apusul lumii, despre fericitul Mundzuc căruia Tengri i l-a dăruit pe Atila, viteazul vitejilor, despre moartea năprasnică a lui Ruas, sfâşiat de mistreţ, despre Oktar, unchiul care bea sânge şi care exterminase seminţia cârcotaşe a burgunzilor.

În împrejurul cortului regal ardeau focuri de răşinoase plăcut mirositoare, aduse cu plutele pe Tisa, Maris şi Crisii. În incinta marelui cort pâlpâiau feeric sute de candelabre şi opaiţe cu uleiuri parfumate aduse din Persia, India şi Chitai, lumânări de ceară parfumată şi răşini plăcut mirositoare, primite din Dacia, Moesia şi lliria. Ostaşii gărzilor însărcinate cu ordinea potoleau certuri şi încăierări pornite din învâltorarea sângelui încălzit de băutură, din pricini de femei ori conflicte mai vechi, sau îi luau din drum pe cei căzuţi jertfă la altarul zeului Bachus.

La răsăritul Luceafărului de ziuă, gornistul Etzelburgului dădu semnal prelung şi hotărât. Doar până la

ceasul acesta era îngăduit după datină să petreacă. Mai întâi s-a ridicat cel Născut din Tengri. Cu două palme mai scundă, proaspătă şi trează ca şi când atunci ar fi ieşit din somn, s-a ridicat şi Ildiko, regina. Atila a închinat ultima cupă pentru regină, apoi, una pentru unchiul său Oebarsius, pentru întâia soţie şi, la un loc, pentru celelalte; au urmat regii federaţi, vasali şi mari căpetenii. Şirul fiilor a început cu Ellak. Am fost uimit să aud, la sfârşit de tot, şi numele meu. Cu mândrie, trebuie să recunosc, am golit cupa setos. Iată cum reuşea Atila să facă din regi şi căpetenii, ca şi din oameni simpli slujitori şi prieteni devotaţi. Dar, între mine şi El se afla însăşi raţiunea mea de a fi – Elena. Şi... totuşi, îl admiram. Gesturi ca acestei te făceau să-l slujeşti cu viaţa, până la moarte.

Perechea regală părăsise sala în ovaţii şi glume îngăduite pentru noaptea nunţii. Pe Ildiko o luase în primire, ca o soră mai mare, Kreca, regina care, deşi se apropia de şaizeci de ani, îşi purta frumos regalitatea. Atila era flancat de Edecon şi Valaric. Îi urmau Onegessius, Oebarsius şi Berichus. Fete în veşminte de preţ deschideau aleea luminată cu torţe până la cortul nupţial. Înaintea mirilor, purtând pe braţe veşmintele destinate acelei nopţi, păşeau două fecioare cu părul despletit, în veşminte albastre, urmate de o bătrână şi un bătrân a căror îndeletnicire la curte era iniţierea în secretele dragostei şi procreării. Salda şi lulia Afrodisia ţineau poala lungă a mantiei miresii. La intrarea în cortul nupţial, reprezentată de două covoare grele de Buhara, albastre, cu stele argintii, perechea s-a oprit. Atila a ridicat cu grija cu care dezlegi o mare taină coroana de pe capul miresei şi a înmânat-o lui Rusticus, răsărit acolo ca din pământ. Salda i-a despletit părul şi l-a lăsat să vălurească pe spate; Iulia Afrodita i-a tras pe faţă văl

de mătase ca pânza de păianjen; regina Kreca i-a pus în picioare încălţări de sobol cusute cu aur şi i-a înmânat un lighenaş de argint, al cărui rost oricine îl putea pricepe. Ildiko s-a înălţat pe vârfuri şi a şoptit ceva Marelui Rege. Acesta, încruntând sprâncenele bogate, a înclinat capul. Atunci a răsărit tocmai acolo Gerula, însoţit de un tânăr ason, oştean după îmbrăcăminte, după care urma un taraf şi câteva fete, purtând pe umeri vase cu apă şi grâu. Au aruncat grâu şi au stropit cu apă sfinţită mireasa, invocând printr-un cântec ritualic fertilitatea. Eram tâlmaciu şi mi-am dat seama că obiceiul era pe placul regelui. Pe muzica tarafului, flăcăii au jucat steagul, împodobit cu iederă, pamblici, colaci şi mere. Mă podidiseră lacrimile pricinuite de acest ceremonial. Cândva, eu fusesem sortit. De unde era să bănuiesc cine erau cu adevărat aceşti nuntaşi târzii, care surprinseseră pe toată lumea! Cred că m-am prăbuşit pe braţele lui Ziper, ca un om beat de durere.

A PLÂNS CERUL
ŞI S-A CUTREMURAT PĂMÂNTUL

Cortul Tainelor, în care fusese conceput fiecare nou născut al nevestelor care au dăruit prunci Marelui Rege, cu excepţia Krecăi, pe care în noaptea nunţii a iubit-o cu flacără şi patimă în ocolul iepelor, sub cerul spuzit cu stele, era căptuşit cu mătase de Chitai. Albastrul de la răsărit şi de la apus închipuia cele două oceane, unul în flux, altul în reflux; bolta era bolta cerească, cu soare, lună, luceferi şi stele, din mijlocul cărora ochiul treaz al Marelui Tengri te privea, indiferent în ce parte sau în ce colţ te-ai fi aşezat. În noaptea aceea, de sub altarul de sacrificii, destinat arderii veşmintelor intime ale mireselor şi părţii ex-tirpate din

ombilicul întâiului copil, mai privea un ochi, cel al piticului Erula, fratele geamăn al grămăticului Gerula şi omul căruia împăraţii îi încredinţaseră toate sforile marelui complot.

În vreme ce sub baldachinul din faţa Cortului Sacru se consuma ceremonia îndătinată pentru mireasă, Oebarsius şi Berichus cercetară cu de-amănuntul cortul. Pe micul altar se afla Sabia lui Tengri, pe care, în afară de providentul păstor şi Atila, nimeni nu pusese mâna. Nimeni nu îşi putea închipui că sub trepiedul şi covoraşul chitaiesc, pe care, în teacă de aur bătută în nestemate, stătea nepreţuitul semn al Cerului, se putea ascunde un om. El pătrunsese aici sub fustele largi ale Saldei, care pregătise patul nupţial. Două măsuţe joase, din lemn de santal, erau doldora de bunătăţi: pe una, beuturi rafinate, cum nu se gustaseră nici măcar la curtea Cezarilor şi, în carafe de opal, vinul numit „Sângele ursului”, fermentat cu miere la Apulum, ţara vinurilor. Pe cealaltă, în vase de paltin şi tei, adăstau bunătăţile lumii: friptură din grumaz de zimbru, în sânge, potârnichi coapte la ţest, păstrăvi rumeniţi pe piatră încinsă, ouă de cârstei, coapte în spuză, felii de pulpă de iadă, în vin sec, fructe de munte, rodii, smochine, măsline, năut prăjit şi tot ce mai poate închipui un sobor de bucătari strânşi din cele patru colţuri ale lumii.

Atila era un rafinat, în pofida a tot ce se izvodise despre el. Rafinamentul alimentar îl deprinsese la Roma şi îl desăvârşise, mai apoi, la palatul său de la Seltekuţ, singura construcţie de marmură şi lemn într-o mare de corturi.

Dacă în prezenţa miilor de meseni reprezentând aproape toţi prinţii Asiei şi Europei de dinafară celor două imperii Atila se dovedi cumpătat, acum, singur cu neasemuita mireasă, poftea să ia de la capăt ospăţul. Şi, vreme de două ceasuri, l-a onorat cu prisosinţă. Ildiko

ciugulea, ca o vrabie, regele înfuleca precum un lup hămesit. Vinul Ursului tăia greaţa şi sporea poftele. Ştia ce va urma. Ceremonia aceasta se repetase de zeci de ori. Dar niciodată cu o femeie ca aceasta, nepământean de frumoasă şi dureros de tânără. Din senin îl cuprinse îndoiala. Şi, dacă... Nu, nu se poate. Nu s-a mai întâmplat vreodată. El era Puterea, Voinţa, era singurul coborâtor din Tengri. Îşi aminti că preotul ctist din munţii vechii Dacii, înţeleptul înţelepţilor, îi spusese că bând Vinul Ursului bărbatul nu are vârstă.

Până la zi, şi ceasul la care soarele urca o suliţă pe cer, când împreună cu mireasa, ţinând în mână semnul neprihănirii, trebuia să apară pe treptele Cortului Sacru, în faţa nuntaşilor mahmuri şi doritori de spectacol, mai era vreme. Ildiko, în cămeşuţa vaporoasă de mătase din Chitai, i se cuibărise la piept, caldă, molatecă, aţâţătoare, ştiutoare de ceea ce niciuna dintre miresele lui nu ştiuseră. „Palatul Augustelor”?, întrebă el. „Da, acolo se învaţă totul, însă Totul acela lam păstrat pentru bucuria Ta.” Merita răspunsul acesta încă un corn de bour plin cu Vinul Ursului şi căpăcit cu fleică de capră neagră. Câte drăgălăşenii nu au meritat şi nu au fost însoţite de urări şi promisiuni: Fiul tău o să fie regele regilor; corturile celorlalte neveste vor fi noapte de noapte închise; în palatul augustelor Placidia şi Pulcheria vei fi singura împărăteasă, Pentru toate acestea, zicea Ildiko, merită să mai golim o cupă. Obrazul regelui devenea pământiu. Vena de pe partea dreaptă a grumazului se făcuse funie. Totuşi, se ţinea tare. Şi volnic. Mâinile, asprite de căpăstru, cotrobăiau cu gingăşie în cuibul şoimilor; buzele cărnoase mai puteau răscoli şi simţurile unei neprihănite... Dacă ar fi strâns-o în braţe, ar fi strivit-o ca pe un pui de rândunea. Însă îşi împlinise rostul. O luă în braţe şi o întinse, cu îngerească grijă, pe patul jos, acoperit cu blănuri de lup.

Cu degetele grijulii, de moaşă, îi înlătură veşmântul. Nu apucă să mai vadă minunea. Se răsturnă pe spate, după un zvâcnet aidoma celui însoţeşte înjunghierea unui pui de zimbru. Sângele ţâşni, pe gură şi pe nări, ca din trei iezere. Se îneca. Cu sânge şi vomă. Blestemul atâtor blesteme! Ildiko înmărmuri. Încercă să ţipe, însă nu avea glas. Nu acum şi nu acesta trebuia să fie sfârşitul. Nu luase seamă la trecerea timpului. În cort mai plutea întunericul clar-obscur întreţinut de făclii, Afară, soarele se înălţase o suliţă pe cer. Se auzeau glasuri. Nuntaşii aşteptau mirii. Şi reînceperea ospăţului. Trecu un ceas, trecură două. Berichus îşi făcu îngrijorarea cunoscută. Îl întărea în gândul acesta Onegessius, martor la aproape toate căsătoriile Marelui Han. Li se alătură Edecon şi Bleda. Hotărâră să deschidă uşa Cortului Sacru.

Cortul era închis pe dinăuntru. Fără aprobarea marelui şaman, ca, în nici un chip nu se putea intra. Acesta, îndrăgitor de cumâz ales la ospeţe, era de negăsit. Berichus, cu preţul vieţii, hotărî. Privi încrâncenat şi transpus, totodată, cerul albastru. Sabia zvâcni şi sfâşie, cu fâsâit de reptilă, covorul de Buhara. Pătrunse în semiobscuritatea întreţinută de făclii aromate, deodată cu Onegessiu şi Edecon. Toţi trei înlemniră. Apoi scoaseră un urlet care cutremură mulţimea. Atila zăcea pe spate, cu picioarele chircite şi mâna stângă la tâmplă. Covertura albă şi fină, din piele de mânză, era roşie de sânge. O dâră de sânge vâscos se mai prelingea pe gura întredeschisă. „Stăpâne, stăpâne! urlară ei. Nu ne lăsa răului şi pustiirii, stăpâne!”

Între timp se apropiaseră Oebarsius şi Berka. „E mort! Stăpânul nostru s-a înălţat la Marele Tengri!” Trecu timp până se dezmeticiră ca să-şi şi amintească de mireasă. Ea se retrăsese într-un colţ al cortului şi plângea înfundat. Avea

părul răvăşit, privirea pierdută, obrazul cadaveric. Onegessius trase sabia. „Tu, tu l-ai omorât, năpârcă!” Berka avu răgaz să-i oprească mâna. „Stăpânul nostru nu a fost înjunghiat. Sângele, nepotolitul lui sânge, a dat pe dinafară. Vinul... Vinul şi oboseala. Credeţi-mă! I-am luat adesea din preaplinul sângelui său sacru. Regina nu e vinovată. Ea va trebui să-l însoţească pe rege, după datină, în lumea cealaltă. Dacă nu o va sfâşia mulţimea...

Mulţimea aflase şi în larga piaţă din faţa Cortului Sacru vălurea, bocind precum marea cuprinsă de furtună. Se auzeau, pentru început, şi glasuri răzleţe: Ildiko, să moară Ildiko! în urma gărzilor, a regilor şi prinţilor apropiaţi, în cort pătrunseseră fiii lui Atila şi marii comandanţi de oşti. Apăru apoi Ellak, turbat de furie, cu paloşul în mână. Nu avusese timp să întrebe ce s-a întâmplat. Ştia doar că regele e mort şi că mort, de mâna lui, trebuie să fie făptaşul.

În vânzoleala ce se produse regina neprihănită şi nefericită dispăru. Pe laviţa unde se retrăsese cutremurată de spaimă se mai afla vălul şi haina de mireasă. Cineva spintecase cortul şi o împinse de la spate. Apoi, braţe puternice o săltară, o înveliră într-o ţesătură de pănură şi o abrucară pe cal. Abia acum îşi pierdu cunoştinţa.

„Eram pitit sub altarul de jertfă”, povesteşte piticul Erula, la primul popas îngăduit numai atât cât să nu cadă sub ei caii, şi prinsese a mă încelui somnul. Era a doua noapte de când nu pusesem geană peste geană şi, păcatele mele, nici nu prea numărasem cupele cu mied şi stacanele cu vin. Planul era altul, însă un zeu rău sau duhul unui vraci hun m-a adormit de parcă beutura mea ar fi fost făcută cu somnoroasă. Stăpâna noastră a prelungit petrecerea până când Atila s-a prăvălit pe pat. Nu ştiam ce se întâmplase. Aşteptam semnul vostru ca să spintec cortul, în vreme ce

Atila ar fi arătat mulţimii troleele biruinţei bărbăţiei sale. Mă trezii atunci când auzii urletele lui Berichus, Onegessius şi Edecon. Realizam că Atila murise. Într-un colţ, stăpâna, cu privirea rătăcită, era de tot pierdută cu firea. Nu avui timp să-mi fac reproşuri, mai ales că auzii semnalul lui Zoltes Dius. Târziu, e drept, dar îmi făcui datoria, încât poate să mă ierte stăpâna şi să mă iertaţi, domniile voastre.

* * *

Spre patru părţi de lume aleargă ştafete. Pe cai iuţi şi pietroşi, schimbaţi din poştă în poştă zboară solii cu tuiuri negre. De la Baikal la Rin, centauri huni cu obraze sfâşiate şi ochi secaţi d e lacrimi, duc cumplita veste. Cel ce şi-a muiat sabia în două oceane nu mai este. Trufaşa Romă i-a cunoscut urgia şi i-a închinat trufia, dar El nu mai este. Au tremurat, bicisnici, încorsetaţi în ziduri, Teodosie şi Marcian, plătind cu aur pacea, dar leul nu mai este. Veste de nuntă purtau mai ieri aceiaşi olăcari; de moarte şi de jale azi vestesc. Poftiţi erau de-a valma toţi cei ce l-au iubit la Etzelburg pe Tisa, Stăpânul să şi-l plângă.

Hunii rămaşi acasă, la dulcele Baikal, volgari şi acatiziri, poleaci, cumani, alanii cei războinici şi mândri ostrogoţi, schiri oţeliţi în lupte, gepizii nestatornici, faimoşii amelungi; panonicii sarmaţii, illirii şi asonii; cinci mii de principi falnici, gătiţi ca de război, s-au strâns ca să-l petreacă pe cel chemat de Zeu.

Un doliu general cuprinsese întreaga Sciţie, de la Dunăre la Caspica atunci când s-a răspândit vestea morţii lui Atila. Din toate colţurile vastei sale împărăţii, regi supuşi şi federaţi, mari seniori, conducători de oşti, hani şi marcgrafi, oşteni şi oameni de rând alergară la palatul Etelburgului

pentru jeluire. Şiroaie de lacrimi. Înmiită se aude implorarea: Pământ, cutremură-te; întunecă-te cer; soare, ascunde-ţi razele; lună, păleşte şi prefă în voal de doliu lumina ta; stele strălucitoare, vă stingeţi toate căci astrul care lucea asupra lumii, Fiul Cerului Albastru, marele Atila, prinţul lumii de la un ocean la altul, gloria oştilor, a părăsit pământul!

La catafalc s-au perindat, lungi zile, mulţimi îndurerate, bocind cum niciodată un om n-a fost bocit: „Ca un luceafăr strălucitor care cade din cer, aşa ai apus Tu, nebiruitule, perlă printre regi, împărat al împăraţilor”; „Cu tine. Măritule, soarele apune şi noaptea câştigă victoria”; „Bucuria inimilor noastre s-a sfârşit”, aşa plângeau mulţimile de păstori şi de robi; „Mulţumirea noastră s-a preschimbat în gemete de doliu. De acum poate să vină sfârşitul lumii!” Neostoită, cutremurătoare era plângerea Krecăi, întâia soţie: „De la facerea cerului şi a pământului nu a mai fost durere asemănătoare cu a mea. De-aş trăi cât stelele, sufletul meu nu poate găsi mângâiere. Nenorocire mie, de o mie de ori nenorocire! Voi plânge până va seca izvorul lacrimilor şi în locul lor va picura sânge. De acum pentru mine viaţa va fi mai crudă decât moartea. De aceea mă rog fiului meu şi fiilor lui de a mă îngropa vie cu soţul meu, cu Prinţul Lumii.”

Între fruntaşii îndoliaţi, Berka, tălmăcitorul de vise, îşi făcea amare reproşuri: „După înapoierea din războiul asupra Ravenei şi Romei, stăpânul şi regele nostru avea vise ale căror tâlcuri le-am ocolit, ea să nu-i amărăsc bucuria acestor ani şi a acestei ultime însoţiri. O, de-ar fi ştiut! O, de-ar fi vrut să ştie! Câteva dintre visele Măritului se repetau, iar limpezimea lor era cea a apelor din ţara îndepărtată a strămoşilor. Într-unul, Rumnuc, căpetenia asonilor din vechea Dacie, îi face în dar un pui de şarpe, care întinereşte

şi fascinează. Or, se ştie că femeia stă sub semnul şarpelui, iar moartea întinereşte. Într-unul se făcea că mădularele lui, prefăcute în fii, se ceartă şi se omoară până când îi sfâşie trupul. Trezit din somn şi coşmar, îl dureau mâinile şi picioarele, se simţea mursecat, măcinat. Or, cum bine vedeţi, încă nu a fost înmormântat şi fiii săi, fiii fiilor săi, aţâţaţi de neveste, se privesc cu ură şi plănuiesc să taie în ciosvârte împărăţia. Cel mai adesea se repeta visul cu cei doi şerpi, puternici, teribili, ca nişte trunchiuri de carpen Ei prind a-şi încolăci trupurile solzoase peste alţi şerpi mai mici, fără solzi şi neajutoraţi; scrâşneau solzii când se frecau unul de altul. Îi vrăjesc adulmecă pe ceilalţi; la rândul lor, cei mici încep a se îmbăla, a se înghiţi, într-o învălmăşală de nu mai ştiai care pe care mănâncă. Deodată, doi balauri solzoşi îi înfulecă, numai că, peste trupurile lor vlăguite, prind a se târî alte lighioane, de alt soi. Aş fi putut tălmăci, însă îmi era mie groază de zilele ce ne erau ursite prin tâlcul acestui coşmar: Două seminţii puternice, crescute sub aripa sa, îi vor distruge urmaşii; peste acestea, vor veni altele, necunoscute. Că, acele două neamuri puternice le cunoaşteţi, eu nu mă îndoiesc. Însă mă rog stăruitor la marele Tengri un astfel de vis să nu se adeverească. Mai visa măritul un pustiu de nisipuri, precum Kara-Kumul; aici, fiii lui Atila se prefăceau în ape, apoi în pâraie care erau înghiţite de nisip; El, Hanul, îi vedea de sus, de pe un nor atârnat de Cerul Albastru. Ştia că se află în altă lume şi nu poate să-i ajute. Suferea cumplit mai ales când apa absorbită de deşert se prefăcea în sânge. Cât am putut am ascuns tâlcurile şi i-am îndepărtai gândul de la sfârşitul împărăţiei şi seminţiei sale. Luaţi seama, Voi, Oebarsius, Berichus, Onegessius, Bleda, Aladar, Hernac, Emnedzor. Uzindur, Esca, şi câţi mai sunteţi sânge din sângele lui Tengri, măcar cum, târziu, la tâlcul acestor vise,

pentru tăinuirea lor simţindu-mă vinovat şi doritor să mă îngrop de viu în mormântul Stăpânului meu.”

De două ori a răsărit lună plină până când Atila să fie înmormântat. Trupul îmbălsămat cu ştiinţa şi aromele egiptenilor a fost pus în trei sicrie: unul de aur, altul de argint şi altul de bronz. Dispariţia frumoasei Ildiko, ultima mireasă, a fost ascunsă. Fata fruntaşului Berichus, îndrăgostită cu viaţa de Marele Rege, a îmbrăcat în locul ei văl şi veşmânt de doliu, pentru a fi înmormântată, împreună cu celelalte, ca regină, alături de rege. Trecerea dintr-o lume în alta s-a făcut în taină, pe timp de noapte neagră ca smoala. Convoiul, condus de Berichus, era alcătuit din bătrânii tovarăşi de campanii. Ei au abătut cursul râului, ei au coborât sicriul în afundul albiei, ei au condus în hăul săpat miresele morţii, tot ei au reaşezat apele în vad. Unde? Nimeni nu va şti vreodată. Pentru că, pe rând, toţi vechii tovarăşi de arme au fost trecuţi prin tăişul sabiei lui Atila, cea găsită în deşert de către păstorul Bericus. Sabia Cerului a dispărut. Trupul bătrânului sfetnic a fost găsit după multă vreme, în josul apei, departe de oraşul de corturi şi bordeie în care, pentru puţină vreme, se strânseseră toate seminţiile lumii.

În ziua în care a murit Atila s-au deschis baierele cerului şi a plouat năpraznic, până seara, iar apa avu gustul lacrimilor; în ziua înmormântării s-a cutremurat pământul atât de tare încât, în apropiate părţi ale lumii cunoscute, apele şi-au schimbat albia, zidurile cetăţilor au crăpat, turlele bisericilor s-au prăbuşit. Era ultimul plesnet din Biciul lui Dumnezeu.

HUNII - REZUMATUL TRECERII LOR PRIN ISTORIE

- Apar în Europa în anul 375 d. Chr. şi provoacă o perturbare fără precedent prin dizlocarea sau alungarea seminţiilor germanice.
- Seminţia hunilor aparţinea popoarelor altaice, având înfăţişarea mongolilor.
- Se ocupau cu păstoritul şi de aceea preferau, în peregrinările lor, câmpia sau stepa.
- Cu privire la huni, Ammianus Marcellinus, contemporanul lor, ne-a lăsat preţioase mărturii: în pregătirea hranei nu întrebuinţau focul; frăgezeau carnea între coapsele lor şi spatele cailor; la carnea astfel „pregătită” se adăugau rădăcinile şi ierburile; locuiau în corturi rudimentare cu care rătăceau pe spaţii largi, în care; erau rezistenţi la frig, foame şi sete; îşi trăiau viaţa mai mult pe spinarea cailor şi astfel făceau negoţ, mâncau şi chiar dormeau. Vorbeau „o limbă întunecată de metafore”; nu aveau nici o religie, sub formă de cult, în schimb aveau o „nemărginită lăcomie pentru aur”.
- Priscus, scribul bizantin, care i-a cunoscut ca ambasador la 448, ne informează că hunii beau „camus” (lapte fermentat, de iapă) şi că la curtea lui Atila exista o baie de piatră. Supuşii lor, panonicii şi alte seminţii, le procurau produsele agricole.

BICIUL LUI DUMNEZEU

- Au pornit spre Europa din regiunile de nord ale Chinei, supunând toate popoarele întâlnite în cale, numărând la un moment mai mult de 3.000 de oameni. Îi supun pe alani, seminţie numeroasă, de neam iranian, care locuiau spaţiul dintre Don, Caucaz şi Urali. La răsărit de Nistru sunt întâmpinaţi de ostrogoţi (Greuthungi); aceştia sunt învinşi şi împinşi spre apus; aceeaşi soartă o au Vizigoţii (sau Thervingii), care locuiau dincoace de Nistru. Astfel cuprind tot ţinutul din stânga Dunării, inclusiv Câmpia Panonică, unde îşi aşază capitala în timpul regelui Rugilas. La 434 acesta moare şi-i urmează nepoţii Atila şi Rleda. Atila îl asasinează pe Bleda la o vânătoare.
- lordanes îi face lui Atila un portret memorabil: spătos, cu capul mare, nasul turtit, faţa arămie, având pe cap o coroană de fier ruginită.
- Contemporanii i-au atribuit celebre ziceri şi porecle: Biciul lui Dumnezeu, Ciocanul lumii, Cel care „pe unde calcă picioarele calului său se usucă iarba”. În realitate nu a fost atât de cumplit. Crescuse la curtea Imperiului Roman de Apus, aprecia elemente esenţiale ale civilizaţiei, era un remarcabil strateg şi un om politic, un viclean diplo-mat.
- Face prima expediţie spre Caucaz şi atacă Imperiul Roman prin Asia Mică, ajungând în anul 443 până aproape de Constantinopol, impunând tribut anual şi despăgubiri; răscumpără prizonierii romani, îi primeşte fără plată pe cei huni. După o altă invazie, la 447, pretinde întregul ţinut dintre Belgrad şi Niş. La 451 are loc marea expediţie în Apus, cu o armată de 600.000 de oameni (alcătuită şi din ostrogoţi şi gepizi). Lupta nu s-a dat, cum se credea până de curând, în Câmpiile

Catalaunice (Franţa), ci mult mai aproape: la Mauriacus (Troyes). Comandantul romanilor a fost Aecius, originar din Silistra, care, la rândul său, avea contingente germanice de vizigoţi, franci şi burgunzi. Lupta a fost indecisă, dar a împiedicat aşezarea hunilor în Apus. În schimb Atila a devastat înfloritoarea Câmpie a Padului. Leon I, prin daruri şi rugăminţi, îl convinge să cruţe Roma. Moare pe neaşteptate în anul 453. Între numeroşii săi copii se iscă certuri. Gepizii şi celelalte triburi germanice aflate sub dominaţia hunică se răscoală. O luptă crâncenă are loc la râul Netao, în care fiul cel mare, Elak, e înfrânt şi ucis. Se zice că 30.000 de huni au căzut pe câmpul de bătaie. Rămăşiţele hunilor se împrăştie din Moesia până la Volga. Gepizii, neam germanic, ajung stăpânii Daciei. Mulţi sunt asimilaţi, ca mercenari, în Imperiu, urnele de „huni albi” (Sacromontensi şi fossatensi). Se ştie că fiul cel mai mic, cu un trib hunic, s-a aşezat în Dobrogea, iar un nepot, în Mehedinţi.

- Nu se cunoaşte care era limba hunilor. Deşi stăpânirea lor asupra Daciei a durat vreo opt decenii, nu am moştenit nici un cuvânt limba română. Dacă există vreo influenţă, nedovedită, aceasta nu a fi decât în Oltenia. Sub forma mentalităţilor.

DUPĂ CÂŢIVA ANI,
LA CURTEA ÎMPĂRATULUI LEON ÎNTÂIUL
(PSEUDOEPILOG)

De pe terasa Palatului Augustal bătrânul Gerula priveşte peste Bosfor mai mult cu lumina minţii decât cu cea a ochilor, departe, către nord-vest, unde i se tot călătoresc amintirile şi domnie. Îl chemau Munţii Daciei. Ar fi dat multul cu pământul să mai simtă înţepător în nări mirosul conurilor de brad şi al mugurilor de ienupăr; să soarbă cu nesaţiu din apa unui iezer; să urmărească, culcat pe iarba aspră a plaiului, zborul unei acvile. Acolo se născuse, acolo crescuse. Demult, tare de mult. Petrecuse o vară la stâna de lângă Lacurile Gemene, neavând altceva de făcut decât să dea oile la strungă când venea vremea mulsului. Simţea, mai respira prin toţi porii mirosul acrişor-dulceag al stânei, căldura cojocului cu care dormea în ocoale. Niciodată amintirile nu l-au mai chemat cu aşa mare lăcomie încât, iată, auzea sursurul laptelui în şiştar, behăitul laiei cu ugerul dureros de plin, lătratul câinilor a sălbăticiune care dă târcoale. Când vor fi fost toate astea? Când, a doua robire şi despărţirea de domniţa Elena, cea sacrificată pe altarul a două împărăţii? „Mulţumesc Dumnezeului Creştinilor şi Dumnezeilor Neamului Meu” că mi-au rămas amintirile. Cu ele, numai cu ele am răzbit prin neomeneşti încercări, numai cu ele mi-am înceluit nesomnul, numai cu ele îndrăznesc să amân sfârşitul”. Trăise şi el la anii copilăriei sărbătoarea numită Sâmbra Oilor, când toată suflarea satelor urca la

munte în straie de sărbătoare, cu prinos de merinde, horilcă tare şi mied vechi, la amiază se făcea prima mulsoare ritualică; seara începeau petrecerile care se prelungeau până în zori, când în munte se înstăpânea iarăşi liniştea. Moş Zereş, mai marele păcurarilor, descoperise la el, copilul pedepsit de zei să rămână pitic, darul de a vrăji cu naiul şi fluiera. „Copile”, zicea bătrânul baci, „cum cânţi tu un singur om, şi acela tot din neamul nostru, a mai cântat. Orfeu se chema, a trăit printre elini, a coborât pe tărâmul celălalt în căutarea soaţei neasemuite şi, mai apoi, a fost chemat la zei. Şi ţie ţi-e scris să colinzi lumea aceasta pentru a salva o femeie, aşa cum Făt-Frumos o salvează pe Zâna-Zânelor de pe tărâmul zmeilor”. Cu gândul la întâmplarea aceea prinse a se desfăşura pânzele amintirii ziua în care o reîntâlnise pe Andra. Atunci s-a ivit prilejul să-şi mai câştige o dată libertatea. Şuvoiul amintirilor alerga către Dacia Veche, de unde venea fermecătoarea prinţesă încoronată augusta soţie a împăratului Leon regină a frumuseţii. Putea să jure jurământul greu, al strămoşilor, pe cer şi pe pământ, că o mai văzuse cândva, în aceasta ori în altă viaţă, dar unde şi când nu poate să ştie. Recurge aşadar la şiretlicul întoarcerii în sine învăţat de la un şaman din Palmira. Se concentrează pe un singur gând: unde şi când drumurile lor s-au mai întâlnit. Tresare auzind râsetul argintiu reverberat sub cula salonului roşu, de parcă s-ar fi spart un uriaş cristal de chitai. Singur setul acela triluit putea fi podoaba unei neasemuite fiinţe. Da, desigur, l-a mai auzit, demult, sub cer înalt, pe plai de munte ori la izvor carpatic, Imaginea prinde şi ea contur, ar putea s-o apuce şi s-o fixeze pe ecranul minţii. Mirat, se îndoieşte: nu, nu se poate, e prea tânără ca ea să poată aceeaşi făptură îngerească pentru care ar fi murit şi s-ar fi născut în chinuri de o mie de ori! Poate că

bunica, ori mama acelei prinţese... Din margine în margine de gând ajunge iarăşi în munte, apoi în pustă, în cavalcadă ajunge la o apă mare. Deodată se conturează viu chipul reginei Tarula la unul din altarele Sarmizegetusei, cu puţină vreme înainte de a fi secerată de ftizie. Lângă ea, Gerula Zoltes, tatăl copilului fermecat şi blestemat care în câţiva ani deprinsese toate tainele clovneriei la curtea împăraţilor de la Vizanţ şi Ravena. Imaginile şi gândurile se perindă şi se pierd ca nişte nori spumoşi de primăvară. Acum îşi aminteşte balul curţii împărăteşti organizat de augusta pereche pentru comandanţii de oşti pregătiţi de campanie la Dunărea de Jos. Saloanele, puternic luminate cu lumânări şi opaiţe plăcut mirositoare, răsună de muzici, de râsete, de glasuri tinere, întrerupte din când în când de danţuri la modă şi de spectacolul bufonilor. În special măscăricii se bucurau de mare trecere la posaca împărăteasă. Ideea unui concurs de frumuseţe o sugerase chiar el, Gerula, eunucului curţii. Pentru ea fu răsplătit de împărat cu o pungă de galbeni. Stăpânului său, un armean hapsân, îi sclipeau ochii de lăcomie ştiind că cine are robul are şi aurul. Îl cumpărase cu şapte ani în urmă la târgul din Cezareea, dând în schimb, unui cazar, un berbec jigărit. Armeanul ştia preţul unui bun măscărici pocit de natură, la curţile împăraţilor. În plus, Gerula putea călări măgar costeliv, nu era marfă alterabilă, se hrănea cu te miri ce. Căzuse rob după ce împreună cu pâlc de călări alcătuit din oameni dragi trecu o apă mare. Fusese lovit în moalele capului de măciuca unui luntraş got sau hun. Atâta îşi amintea.

Era iarăşi în salonul balurilor. Tresări ca ars când îşi auzi numele. Urma numărul său, pe care armeanul îl promisese ca pe unul de pomină. Trebuia să improvizeze. Stăpânea arta pantomimicii, dar iată, nu mai avea nici o

idee. Apoi îl străfulgera un gând. Hunul, gothul... Amintirile curgeau din izvorul descătuşat. Istoria, războaiele... Pe cine urau romanii... Încropi într-o clipită scenariul şi, fără a fi conştient, juca rolul lui Ardaric gothul, umilit de Atila. Gerula mima, trăind intens, spaima şi umilinţa gothului, care se târa la picioarele hunului, imitându-i pe amândoi prin schimonoseli şi sclămbării. Scena în care hunul îl târa pe got legat de şaua calului depăşea sublimul, amestecând suferinţa cea mai reală cu grotescul cel mai ieftin. Împăratul râdea în hohote; posaca regină uită de poza austeră înfăţişată zilnic şi prinse a şterge lacrimile râsului. Ropotul de aplauze nu mai contenea. Împăratul îi făcu semn să se apropie: „Mulţumesc măscăriciule! Nu cred să mai fi râs vreodată cu atâta poftă, iar râsul este izvorul sănătăţii, cum zic doftorii mei cei trişti. Spune-mi care este ţara părinţilor tăi, nu înainte de a primi punga aceasta. O meriţi cu prisosinţă!” „- Sunteţi prea bun, luminat împărate. Chiar numai laudele ar fi fost o răsplată prea mare. Dacia Veche, Dacia de peste Donaris e ţara părinţilor mei, de care, după mulţi ani, din pricina unei lovituri abia acum îmi aduc aminte”. Fie-i numele şi fie-ţi neamul lăudat, fiindcă a dat şir de împăraţi şi oşteni vrednici Imperiului. De nu mă înşel”, se adresă de data aceasta eunucului răspunzător de serbări şi ceremonii, „tot de acolo vine şi frumoasa noastră rudă, câştigătoarea concursului. Aşa că, dragă Delmata, petrecerea, după datină, nu se poate termina fără ca regina frumuseţii să-şi mai arate o dată harurile cântând, declamând ori dansând. Ce preferă să facă din toate astea domniţa Andra?”

Andra, pe care piticul Gerula abia acum o vedea aşezată de-a dreapta reginei, lângă un general cu părul nins, nu fusese surprinsă de numărul mimului, nici de laudele augustului Leon. Dimpotrivă, laudele adresa neamului ei i-au

adus stăpânire de sine. Acum se simţea cu adevărat ca o regină. Răspunsul ei veni prin graţioasă plecăciune în care pusese şi îndatorare şi semeţie: „- Cunosc obiceiurile curţii, serenissime, căci altfel, numai cu chipul supus urmelor trecerii nu m-aş încumetat să vin la întrecerea de astăzi. De când nu am mai cântat şi am mai jucat nu-mi aduc aminte. Prea mulţi oameni dragi a trebuit jelesc. Din munţii mei vă aduc „Doina fetei care şi-a pierdut turma"; de jucat aş juca numai de se va găsi cineva să-mi cânte ca pe la noi". Spre uimirea tuturor am înclinat genunchiul de copil pe lespedea de mahon şi am cerut perechii augustale îngăduinţa să acompaniez eu. Abia când mam văzut cu naiul în mână prinseră amintirile să se limpezească. Iarăşi se împresură de tăcere salonul imens, boltit în cinci ghiuri, cu candelabre grele sub grinzi aurite. Spectatorii părăseau grăbiţi locuri întunecoase, se strângeau de prin tăinuite ganguri, vorbele cochetărie încetară. Andra dispăruse pe o uşă mascată, însoţită de două sclave alane. Peretele din spatele căruia apăru deveni cadrul unui tablou vivant de o covârşitoare expresivitate. Pe fundal apăruse o închipuire de femeie, o fantasmă incredibil de frumoasă. Cu mişcări de levitaţie, având câte ceva din lascivitatea orientală şi zborul de acvilă închipuia trezirea din somn a unui copil. Mantia sinilie părea a se desprinde singură de pe umerii de zăpadă pentru a oferi privirilor un trup de nimfă înfăşurat în strai de borangic brodat cu alesături închipuind păsări de apă. Cele două catrinţe miniaturale, cusute în fir de aur şi având tiv din steluţe de argint, vălureau precum penajul unei păunite. Părul cânepiu cădea greu într-un singur mănunchi prins în fundă albastră tocmai la arcuirea coapselor. Zâmbi sfielnic când se înclină în direcţia tronului augustal, în vreme ce eu fermecam uşoare triluri venind de departe. Dintr-o dată păru

a se desprinde de sine ca o reptilă care leapădă pielea sau ca o statuie ce înviază şi iese din încleştarea rece a marmorei. Mişcarea devenea dans pătimaş de câmpie arsă de soare, căruia în ţara părinţilor mei se spunea Ciuleandra. De acum ştiam ce gândeşte, ce vrea: Ciuleandra deveni, Purtata, Purtata Fetelor deveni Barbunc, Barbuncul, Horă. Dansul sporea în frenezie, în ruperi de ritm, închipuind peisajul de câmpie, de şes şi de munte al Daciei Nord Danubiene; urcuşurile şi coborâşurile unei alcătuiri muntoase, curgeri de ape învolburate la munte, ostoite la şes. Cântecul şi jocul ciocârlanului care a pierdui perechea se prefăcu, în dans, vârtej. Deodată căzu ca o pasăre cu zbor frânt sau ca un înger cu aripe moi. Se aşternu linişte de altă lume. Se auziră şoapte, apoi aplauzele, aidoma ruperii unui stăvilar de ape.

Elena, da, Elena se ridică sfielnic şi încercă să se retragă aşa cum apăruse. Leon – împărat o opri cu un gest ca să o întrebe care e preţul acestei desfătări. Ar fi putut cere multul cu pământul, dar ea pronunţă cu teama că poate fi refuzată: Naiul şi cântăreţul acesta,
dacă cumva nu cer prea mult!”

Aşa se face că am devenit iarăşi om liber. Om… O, zei, cai de lung şi de trudnic e drumul către cuvântul acesta!

EPILOG

Atila nu a fost om, el a fost un zeu din seminţia nefârtatelui, o întrupare luciferică venită la strigătul de ajutor al istoriei care se îneca atâta bălăceala în bălţile îmbâcsite de miasme reprezentând Imperiul Roman de Apus şi Imperiul Roman de Răsărit. A fost trimisul „Cerului Albastru”, căruia cu smerenie i se închina şi al cărui fiu credea că este. Poate a fost Zefirul menit să primenească ţări

şi neamuri după îndelunga zăpuşeală a unei istorii care nu mai avea conştiinţa de sine. A fost un râu, cel mai lung din câte au curs vreodată, prefăcut în fluviu şi ocean prăvălitor dinspre Răsărit spre Apus, aidoma vieţii, izvorât din pustiuri asiate de unde izvorăsc şi aleargă nestăvilite toate seminţiile venite de niciunde şi pierdute nicăieri. A fost un conducător de oşti, de seminţii şi popoare al cărui nume, pus alături de alte nume răsunătoare: Alexandru Macedon, Hanibal, Cezar, Gingiz-han, Tamerlan, Mahomed Cuceritorul, se desprinde, se izolează, se înalţă şi le estompează sclipirea, răsunetul. O legendă povestită de Priscus ne spune că Atila a însuşi fiul zeului Marte, ori alesul acestuia, pe care l-a dăruit cu o sabie grozavă îngropată în Câmpia Panonică de pe când Tifon şi zeii Olimpului se războiau cu Osiris al Egiptenilor, aici, la Dunărea de Jos. A fost un Centaur, ultimul Centaur care de-a călare umbla, se odihnea, dormea, primea solii, ducea tratative, încheia alianţe, plănuia expediţii şi războaie, savura victorii. Vestitul Atila a fost omul stepelor şi al pustiurilor, adică nimic şi totul într-o astfel de corelaţie: strivit de imensitatea spaţiului geografic care se alcătuia continuu în jurul său, e marginile zării, dar şi stăpânul lui temerar, de o forţă fizică impresionantă, de o cutezanţă specifică marilor sălbăticiuni. Într-un asemenea spaţiu, privegheat de cupola Cerului Albastru, comunicând fără mijlocitor cu Zeul, când însorit, când înstelat, când înnourat, când înfumurat de mânie, îşi era sieşi stăpân, având total dispreţ pentru semenul învins, a cărui existenţă sau dispariţie nu influenţează datele fundamentale ale unui mediu potrivnic; cum, de altfel, cu deplină admiraţie pentru insul care, depăşindu-şi condiţia, are dreptul să strivească sub copitele cailor tot ce înseamnă civilizaţie, cu indiferenţa izvorâtă din chiar asprimea vieţii lui. Trăind sub cupolă de

timp, măsurat după soare şi stele, îi ştia preţul şi dispreţuia pierderea de timp. De aici inflexibilitatea sa la negocieri. Un ceas pierdut, pentru el nu înseamnă o anume cantitate de nisip sau de apă scurse în clepsidra romană, ci o suliţă, ca unitate de măsură, în urcarea sau coborârea soarelui pe cer. Voinţa lui trebuia împlinită fără crâcnire, aşa cum el împlinea voinţa Cerului Albastru. Atila nu cunoştea valoarea omului, o cunoştea în schimb, pe aceea a aurului şi a oşteanului; ştia să facă daruri, dar, mai cu seamă, ştia şi îi plăcea să le primească; ura minciuna, vicleşugurile diplomaţiei, trădarea, dar le practica şi chiar o făcea cu seninătate (solii şi-i alegea dintre cei mai urâţi, mai fioroşi oameni); demonstraţia de forţă era învăţată de străbunii săi de la leul care rage, tigrul care îşi arată colţii, elefantul înfuriat care frânge şi îndoaie copacii. Intrigi, trădări, nepotism, demnităţi nemeritate, tot ce se vindea pe bani peşin la Ravena şi Constanţinopole, la curtea sa erau stârpite sau temute precum holera şi ciuma.

Deşi imperiul lui Atila era un mozaic de popoare, de la Volga la Rin: alani, volgari, sarmaţi, slavi, daco-geţi, germani, schiri, bastarni, multe alte triburi şi popoare al căror nume s-au pierdut în neguri de vremi, el stăpânea ca peste o singură seminţie; regii popoarelor supuse îi deveneau sfetnici, ambasadori, comandanţi de oşti, chiar dacă unii dintre ei reprezentau seminţii mult mai numeroase: Ardaric, regele gepizilor, Valaric, regele ostrogoţilor, Edecon, regele schirilor, Runinuc, regele dacilor, carpilor şi costobocilor, Onegessius, regele uigurilor şi al volgarilor, Ellak regele acatrizilor, mulţi alţi regi şi şefi ai unor triburi mărunte. Pe toţi aceştia teama îi făcea să fie supuşi credincioşi ai războinic şi rege care impunea ascultare, respect şi veneraţie. Nici aurul, nici promisiunile de

hegemonie, nici palatele din Imperiul Roman nu puteau semăna discordie între seminţiile tânărului imperiu, crescut miraculos pe întinderea a două continente. Doar germanii, vizigoţii şi burgunzii, francii, vandalii, care s-au alăturat lui Aecius în bătălia indecisă din Câmpiile Catalaunice, nu au fost supuşi ori vasali imperiului său.

Atila este un personaj de basm. El străbate călare, în timp record, un spaţiu incredibil. Din Panonia până dincolo de Caucaz şi Volga, cu întoarcere prin stepele Mării Negre, la Marea Baltică şi iarăşi la Dunărea de Mijloc, unde se afla capitala de corturi a imperiului său. În lipsă, la hotarele de apus şi miazăzi, numele său, singur, păstra pacea. E drept că graniţele sale naturale sunt împânzite de spânzurători, că mutilaţii şi veteranii de război îşi au colibele de pază din sută în sută de metrii, la care se adaugă pichete tari, la vaduri de ape. În imperiul său poate veni oricine (şi erau destui dornici de libertate, pribegiţi de sub povara birurilor), dar nu putea pleca nimeni. Deşi viaţa omului nu avea preţ, el, când era vorba de supuşi, o plătea în aur. Faptele sângeroase ale altora s-au transferat asupra sa. Deşi romanii, cu sprijinul călăreţilor huni aflaţi în solda Imperiului, au exterminat optzeci de mii de burgunzi şi întreaga familie regală, epopeea „Nibelungen” îi atribuie lui Atila, şi nu beţivanului său unchi, Rugilas, această ispravă.

Stăpânind întinse ţinuturi din două continente, Atila avea şti despre ce se întâmplă pretutindeni. Aidoma tuturor marilor cuceritori veniţi din necuprinsele stepe asiate, el avea o minuţioasă reţea de informaţii şi spionaj. Ştafete călări, pichete de control şi semnalizare cu fum şi porumbei călători aduceau şi duceau mesaje de la Rin sau Roma, la Volga şi Constantinopol, de la Lacurile Meotice şi Dunărea de Jos. El a fost întâiul care a dat viaţă şcolii de spionaj a

chinezului Ta-hsi. Oamenii săi erau slujitori sau sfetnici, oşteni de rând sau comandanţi, marcgrafi de ţinuturi şi senatori la Roma sau Constantinopol, în Galia sau Volgaria, la vizigoţi, vandali sau alani, plătiţi de doi stăpâni şi slujind doar unuia – Atila. Deşi drept cu ai săi şi zilnic judecător imparţial, el dispreţuia problemele de drept. Ca om al întinselor stepe, pentru el singurul lucru important era forţa, pentru care avea cultul izvorât nu din fanatismul oriental, ci din indiferenţa individului la schimbări care nu îl priveau personal. De aceea a fost cel ales şi cel urmat de mulţimi de triburi şi seminţii hipnotizate de faptele de excepţie, de erou pe care îl urmau de dragul puterii. Şi-a suprimat fratele asociat la domnie, un beţiv care stânjenea visul său de cucerire a lumii. Dacă acesta e adevărul, crima sa se justifică prin măreţia scopurilor politice care le-a animat. „El”, spune istoricul lordanes, „venise pe lume ca să facă să tremure pământul. Şi să primenească.

Nu a murit în luptă, ca un erou. A trăit ca un zeu al războiului şi a murit în pat, ca un om bicisnic şi necumpătat, înecat cu voma de sânge, în noaptea nunţii, la vârsta de şaizeci de ani, după exces de vin şi de… femei. Moartea lui a rămas o enigmă, după două încercări de asasinat puse la cale de imperialii bizantini. Aşa cum o enigmă rămâne tânăra şi frumoasa mireasă Ildiko, poate cea mai nefericită mireasă din istoria căsătoriilor, înmormântată cu Atila, zic unii, fecioară, în unul dintre cele mai fastuoase şi mai enigmatice morminte, dacă, din lipsa datelor istorice, apelăm la legendă. Misterului pentru totdeauna îi este sortită şi originea frumoasei mirese. Alană, daco-romană, vlăstar de neam germanic? Cine ştie?! Se ştie că poporul maghiar, care se crede purces din cel hunic, a dat în epoca modernă trei miss univers. Toate au sfârşit tragic, parcă sub semnul unui

blestem. Deşi ar trebui să se ştie, se perseverează în a-i confunda pe unguri cu hunii. Şi unii şi alţii au migrat din Asia ca popoare războinice de păstori. Atât. Fiindcă, altfel, îi despart, ca loc de origine, vreo 2.000 de km, iar ca timp al migrării, vreo 400 de ani. După moartea lui Atila a izbucnii lupta fratricidă, pentru putere, între urmaşi: – fii, veri, nepoţi – şi seminţiile din necuprinsul regat. Un măcel nemaiîntâlnit în istorie, din care gepizii şi ostrogoţii au ieşit biruitori. Triburile hunice au fost trecute, de la copil până la bătrân, prin tăişul sabiei. Au scăpat câţiva, de ordinul sutelor de oameni, care şi-au găsit ascunziş în zona Severinului, Dobrogei de astăzi şi la gurile Volgăi. Despre ultimii dintre aceştia, hunii albi, se va mai aminti în istoriografia bizantină, ca oşteni mercenari ai Imperiului. O seminţie, ca o stea, s-a înălţat şi a strălucit orbitor pe cerul lumii. Cât o clipită, la proporţiile timpului cosmic. Apoi s-a stins într-o mare de sânge. Cel ce i-a dat strălucire rămâne, însă, ca întâiul din şirul marilor conducători ai lumii. O lume pe care a primenit-o cu biciul lui Dumnezeu.

Despre neasemuita Elena, regina Ildiko pentru o noapte, memoria oamenilor şi cărţile scribilor de la Constantinopol dau ştiri sărace. Se crede că Ellak, fiul cel mare al lui Atila, regele cazărilor şi acatzirilor, a trimis în urma fugarilor pâlc de oaste din garda personală a Marelui Rege. Dacă Zoltes Dius, Ziper, Viezure, Erula, Gerula, Salda, lulia, Afrodisia au fost ajunşi sau nu, iarăşi nu avem ştire. Se vorbea în vremea aceea despre o femeie retrasă, tăcută, neasemuit de frumoasă, care cultiva sihăstria preoţilor ctişti pe domeniile marcgrafului Vetraniu, din Munţii Daciei. Dar, în acelaşi timp, era înconjurată de taină o preafrumoasă Elenă în genoceul împărătesei Phulcheria, soţia unui generai de oşti cu nume dacic. O cronică germană, din care se pare

că s-au inspirat autorii neasemuitei saga „Cântecul Nibelungilor”, vorbind despre sfârşitul împărăţiei lui Atila şi dispariţia poporului hun, aminteşte că Ardaric, regele gepizilor, şi-a făcut parte cu prisosinţă luând în stăpânire vechea Dacie, Iliria şi întreaga Panonie, sub numele de împărăţia Gepizilor, că tot parte din moştenirea hună ar fi fost şi regina Ildiko. Ce altă încheiere ar fi mai potrivită decât aceea din germanica saga:

„Ce să vă spun de cele ce s-au mai întâmplat?
Atâta doar: că lumea s-a fost cutremurat.
Secau femei şi fete al lacrimei izvor. Sfârşită e povestea şi neamul hunilor.”

NACHWORT

Attila war kein Mensch, er war ein Gott, ein Sproß aus dem Geschlecht des Teufels, eine luziferische Gestaltung, herbeigeeilt auf den Hilfeschrei der Geschichte, die unter ging nach so vielem Geplansche în den vom Pesthauch geschwängerten Gewässern în die das Oströmische und das Weströmische Reich versunken waren. Er war der Gesandte der „Himmelsweiten", denen er sich untertänig verneigte und deren Sohn zu sein er vermeinte.

Vielleicht war er auserwählt Länder und Völker zu erneuern, nach langzeitigem Modern einer Geschichte die keine Selbstfindung mehr kannte. Er war ein Strom, der längste wohl der je von Osten nach Westen abgeflossen-, entsprungen aus jenen asiatischen Öden von wo

ungezügelt alle Völker kämmen die aus dem Nichts entsteigen um sich im Nichts wieder zu verlieren.

Er war ein Heerführer stolzer Völker – der, weiteren klingenden Namen hinzu gereiht: Alexander der Große, Hannibal, Cäsar, Dschinghis-Khan, Tamerlan, Mohammed der Eroberer, Napolen – sich aus freien Stücken abhebt und deren Glanz sein Name verblassen läßt.

Eine von Priscus geschilderte Legende besagt, Attila sei der Sohn von Gott Mars- oder doch dessen Günstling gewesen. Ihm schenkte er ein wunderbares Schwert das bislang în der Pannonischen Ebene vergraben war noch aus der Zeit da Tifon und die Götter des Olymps sich mit dem aegyptischen Osiris hier an der unteren Donau bekämpften. Er war ein Zentaur, der Letzte von ihnen, der im Sattel hauste, vom Steigbügel Abgeordnete empfing, Gespräche führte, Bündnisse schloß, Expeditionen und Kriege plante, Siege genoß.

Der Berühmte Attila war ein Sohn der Steppen und der Wüstenei; Also nichts und alles în einem: erdrückt von den Ausmaßen die sich, immerwieder vom Rande des Horizonts auftaten, aber auch deren gefürchteter Herrscher er war, von Kraft und Kühnheit sondergleichen.

Hier im Schein der Sonne, dort unter dem

Glanz der Sterne-, mal vom klaren Tau behaftet, dann zorngerötet, war er sich selber Herr der Weite în der er ohne Fürsprecher mit Gott verkehrte.

Er verachtete den Unterlegenen, dessen Sein oder Nichtsein dem gegenerischen Umfeld nichts genützt hat; sonst aber voller Bewunderung war für Menschen die den eigenen Schatten überspringend, das Recht erlangten unter den Pferdehufen alles gleichgültig zu zertrampeln was Zivilisation bedeutet.

Im Dasein unter dem Zwang des Augenblicks, gemessen nach Licht und Dunkel, kannte er den Werl der Zeit und mißbilligte deren Vergeudung. Eine verlorene Stunde war ihm keine Dimension, abgeronnen durch die römischen Sand- und Wasseruhren. Sie war ihm eine Messeinheit der am Horizont auf- oder untergehenden Sonne. Auf Biegen und Brechen war sein Wille zu vollziehen, so wie er selbst den Ruf des Himmels erfüllte. Hieraus auch seine Härte bei Verhandlungen.

Attila hat den Wert des Menschen nicht erfaßt. Vielmehr schätzte er den Wert des Goldes und des Kämpfers. Er verstand es Genschenke zu geben, mehr noch liebte er es beschenkt zu werden. Er haßte die Lüge, diplomatische Verschlagenheit, Verrat, selbst aber pflegte er sie mit der Wonne dessen der

solches niemals vernommen. Zu seinen Vorgangsweisen zählte die Einschüchterung. (Seine Bolen wählte er aus den häßlichsten und schauderlichsten Gestalten). Diese Kraftprobe hatte er von seinen Vorvätern angenommen; auch abgeschaut vom brüllenden Löwen, vom reißenden Tiger, vom Elefanten der Stämme zerbricht. Intrigen Verrat, Vetternwirtschaft, unverdiente Würden, alles was în Ravena und în Konstasntinopel für bares Geld verschachert wurde, galt an seinem Hof nicht. Es war gefürchtet gleich der Cholera und der Pest...

Wenngleich Attilas Reich vom Baikal bis zum Rhein ein Mosaik von Volkern war: Alanen, Wolgaren, Sarinanten, Slaven, Dako-Geten, Germanen, Schirier, und viele andere noch, deren Bezeichnung sich im Dunkel der Zeit verloren haben, herrschte er wie über ein einzig Volk. Könige von unterjochten Völkern wurden ihm Ratgeber, Botschafter, Herrführer, wenngleich manche von ihnen weit zahlreichere Häupter vertraten: Ardarich, der König der Gepiden, Walarich, König der Ostgoten, Edekon, König der Schirier, Rumnuc der König der Daker und Karpen, Onegessius, König der Uiguren und der Wolgaren, Ellak König der Akatrisier, viele andere Führer kleinerer Stämme. Sie alle nötigte die Furcht treue Untertanen eines Kriegers und Königs zu sein, der Gehorsam,

Achtung und Respekt gebot. Weder Gold, noch Hegemonieversprechen-, auch nicht die Paläste des römischen Reiches konnten die über zwei Kontinente lebenden Völkerschaften des Hunnenreiches entzweien. Nicht hörig waren ihm lediglich die Westgoten, Burgunder, Franken und Vandalen die sich Aetius angeschlossen haben im unentschiedenen Kampf auf den Katalaunischen Feldern.

Attila ist eine Märchenfigur. În Windeseile galoppiert er durch unglaubliche Strecken: Von Pannonien bis jenseits vom Kaukasus und der Wolga, den Rückweg durch die Steppen des Schwarzen Meeres zum Baltikum und wieder an die Mittlere Donau nehmend, zu seiner Hauptstadt aus Zelten und Hütten.

Während seiner Abwesenheit wachte sein Schatten über den Frieden. Jedermann konnte sein Reich betreten (und es gab viele die sich unter der Last der Abgaben nach Freiheit sehnten), keiner konnte es aber verlassen. Seine natürlichen Grenzen waren voller Galgen. Verstümmelte und Kriegsveteranen hatten Wachhütten auf Schritt und Tritt. Feste Hochstände an den Gewässern kamen hinzu.

Wenngleich das Leben keinen Preis bei ihm hatte, bezahlte er es în Gold, war von seinen Untertanen die Rede. Die Bluttaten anderer wurden ihm angelastet. Obwohl die Römer mit

Hilfe der Hunnischen Reiterei aus dem Dienste des Reiches 80.000 Burgunder nebst der königliche Familie niedergemtzelt haben, schreibt die Heldensage der „Nibelungen” die Mordtat Attila zu und nicht seinem trunksüchtigen Onkel.

Dank seiner Herrschaft über Gegenden zweier Kontinenten, bezog Attila stets Kunde von jeglichem Geschehen. Gleich den großen Eroberern aus den unermesslichen asiatischen Steppen, verfügte auch er über ein dichtgeknüpftes Netz von lnformaten und Spähern. Er war der Erste welcher die Schule für Kundschafter des Chinesen Tahsi pflegte. Reiterstaffetten, Wachstände, Rauchzeichen und Brieftauben wechselten Botschaften vom Rhein oder aus Rom, von der Wolga und Konstantinopel, von den Meotischen Seen und der Unteren Donau. Seine Willfährigen waren Diener oder Ratgeber, einfache Kämpfer oder Befehlshaber, Land-Markgrafen und Senatore în Rom oder în Konstantinopel, în Gallien oder Wolgarien, bei den Westgoten, Wandalen oder Alanen, besoldete zweier Herren aber nur einem dienend: Attila.

Stets gerecht zu den Seinen und täglich ihr unparteiischer Richter, spottete er dem Recht. Wichtig war ihm allein die Kraft. Ihr brachte er eine Vergötterung entgegen die nicht dem

orientalischen Fanatismus entsprungen war. Sie sproß aus der Gleichgültigkeit des Einzelnen gegenüber Änderungen die ihn nicht selbst betrafen. Das hat Attila zum Auserwählten erkoren, dem, gebannt von seinen ungewöhnlichen Taten, eine Vielzahl von Stämmen und Völkern der Macht zuliebe gefolgt waren. Er ermordete seinen an der Macht teilhabenden Bruder, ein Säufer der seinenTraum von der Eroberung der Welt hinderte.

Trifft das zu, dann rechtfertigt die Großartigkeit seiner politischen Ziele das Verbrechen. „Er, – so weiß der Historiker Iordanes -war zur Welt gekommen um die Welt zu erschüttern, sie zu erneuern."

Trotzdem ist er nicht als Held im Kampf gefallen. Gleich einem Gott des Krieges hat er gelebt. Gestorben ist er im Bett, nach Jahren der Exzesse mit Wein und... Weibern. Ein 60-jähriger, erstickt în der Hochzeitsnacht im erbrochenen Blut.

Nach zwei Mordversuchen, angezettelt von den kaiserlichen

Byzantinern, ist sein Tod ein Geheimnis geblieben. Rätselhaft geblieben ist aber auch die schöne junge Ildiko, vielleicht die unglücklichste der Bräute aller Zeiten, beigesetzt, behaupten einige, als Jungfrau în einem der prunkvollsten und mystischesten

Gräber, greifen wir mangels historischen Dokumenten auf die Legende zurück.

Dem ewigen Geheimnis überlassen bleibt sogar die Herkunft der unvergleichlichen Braut: Alanisch, dako-romanisch, Sproß germanischer Völker? Wer weiß das schon?! Bekannt ist immerhin, daß das ungarische Volk, es versteht sich als Abkommen der Hunnen, în der modernen Zeit drei Mis Univers gestellt hat. Sie alle hat ein tragisches Ende ereilt als läge eine Fluch über ihnen.

Obwohl man es wissen müßte, beharrt man die Ungarn mit den Hunnen zu verwechseln. Die Einen wie die Anderen sind als kriegerisches Hirtenvolk aus Asien abgewandert. Nur das ist ihr gleicher Nenner. Sonst aber trennen etwa 2.000 Kilometer ihre Heimstätte und als Migrationszeit liegen etwa 400 Jahre dazwischen.

Nach Attilas Tod ist unter den Nachkommen der Bruderkrieg ausgebrochen: Söhne, Geschwisterkinder, Enkel und Völker aus dem unermerßlichen Königreich schlugen sich um die Macht; Ein nie dagewesenes Abschlachten în der Geschichte, aus dem die Gepiden und Ostgoten siegreich hervor gegangen sind. Vom Kind bis zum Greis wurden die Hunnenstämme dem Schwert ausgestzt. Nur wenige sind entkommen und haben Unterschlupf bei Severin, în der heutigen

Dobrudscha und an der Mündung der Wolga gefunden. An die letzten von ihnen, die Weißen Hunnen, wird die byzantinische Geschichtsschreibung noch als Söldner des Reiches erinnern.

Für einen Augenblick aus dem unermeßlichen kosmischen Raum aufgetaucht, war ein Volk gleich einem leuchtenden Stern am Himmelszelt aufgestiegen, în einem Blutbad ist es untergegangen. Derjenige der ihm Glanz verliehen hat, bleibt jedoch Spitzenreiter în der Folge der großen Führer der Welt. Eine Welt die er mit der Geißel Gottes erneuerte.

Zur unvergleichlichen Helene, für eine Nacht Königin Ildiko, behält das kollektive Gedächtnis-, überliefern die Bücher der Schreiber aus Konstantinopel nur spärliche Kunde.

Man glaubt Ellak, der älteste Sohn Attilas, habe den Flüchtlingen Häscher aus der Leibgarde des großen Königs nachgejagt. Ob Zeltes, Dius, Ziper, Viezure, Erula, Gerula, Saida Iulia, Afrodisia eingeholt wurden, darüber schweigt die Kunde ebenfalls.

Jedoch sprach man zu jener Zeit von einer verschlossenen, schweigsamen , bezaubernden Frau, die das Einsiedlerdasein der Priester auf den Gütern des Markgrafen Vetranius aus den Dakischen Bergen teilte.

Eben dann befand sich, von Geheimnis umwoben, die schöne Andra, die Gattin eines Heerführers mit dakischem Namen im Gemach der Kaisersfrau von Leo I, .

Eine deutsche Chronik aus der sich die Schöpfer des großartigen Nibelungenliedes anscheinend inspiriert haben, berichtet über das Ende von Attilas Reich und über den Untergang des Hunnenvolkes. Sie erwähnt, daß Ardarik, der König der Gepiden, sich ein bedeutendes Stück Land abgetrennt- und das alte Dazien, Illirien und ganz Pannonien, unter der Bezeichnung des Gepidenreiches einverleibt hat, în dem auch die schöne Königin Ildiko als Erbstück des Hunnenreiches galt.

Welche anderer Abschluß wäre treffender als die der deutschen Sage:

„Was soll ich euch von den Geschehnissen noch berichten?

Lediglich:

Die Welt war erschüttert.

Der Tränen Lauf trockneten Weiber und Mädchen.

Zu Ende ist die Erzählung und das Volk der Hunnen.”

Retezat, Râu Mare, 5. August 2000
în der Villa von Hans Fenitsch

Remmel Francisc

Epilógus

Attila nem emlber volt, hanem istenség, egy lucferkus megjelenés, a történelem se^tő kéijáltásáLan amely fulladozott a Nyu^ti és Kelet – Romai Birodalom zavaros v^z^dben.

A ragyogó „Kék Ég” küldötte volt, melyhez ááhitotal fordult és fiának mondta mag^t.

Lehet az a SZELLŐ volt, akinek a sors a^t rendelte, ki, hogy megújitsa azokat og országokat és nemzeteket akik a történelem során elvesztették öntudatukat. Folyam volt, majd óceán Keletről Nyugat fele., úgy mint az elet, az ázsiai pusztáról jőve., ahonnan születtek a nemzetek, jőve, sehonnan ahoz, hogy elveszlődjenek semerre. Hadvezér volt, akinek a nevét sorolhatnánk más hirességekkel eggyütt mint például Nagy Sándor, Hanilál, Ce^ár, Ging^-kan, Lamerlan, Mohamed vagy Napoleon, de akiktől egyedül álló, felmagaslik és azoknak a csillogását homályossá tes^i.

BICIUL LUI DUMNEZEU

^rs&us mesili azt a legendát ami szerint Attila, Márté-Isten fia és küldöttje, volt, akinek egy csodálatos kardot ajándékozott, ami a ^annoniái sikságban van elásva azóta amióta tifon és az Olm-pusz istenei az egyiptomi Oszrisszal, itt a 'Dunánál háborúskodtak. Az utolsó lovas centaur volt, aki pihent, aludott, küldötteket fogadott, békeszerződéseket és egyezségket kötött, hadjáratokat és habosukat tervezett és élvezte a győzelmeket A h-i-res Attila puszta embere volt semmi és mindenség, lenyűgözte a földrajzi terület végtelensége, aminek ura volt csodálatos méltó fizikai erővel és végtelen, bátorságával. Egy ilyen végtelenségben, a virrasztó Kék Ég boltive alatt az istenséggel beszélt közyetitő nélkül, hol bosszúsan, hol derűsen, hol szomjasan, mikor hangosan. Önmaga ura volt, lenézte a vesztest, akinek nem számitott a léte vagy nemléte. Egyébként teljes hódolatunk az iránt aki túlteljesíti életfeltételeit. Az idő boltive alatt élve, tudta annak az árát és semmibe vette a fölösleges időtöltést, ebből fakadt a tárgyalásokban a hajtíhatatlansága.

Egy elveszett óra a római homok órában egyenlő volt egy lándzsadőféssel mint időmérték.

Az ő akarata be kellett teljesedjen úgy ahogy ő beváltotta a kék ég óhaját.

Attila nem- ismerte az ember értékét, viszont tudta az arany és a katona fontosságát, tudott adakozni de szerette az ajándékokat, gyűlölte *a* hazugságot, a diplomácia kets^^nüseget (álnokságát), az árulást, viszont űzte mind ekéket, mintha nem- is hallott volna róluk, saját taktikája volt az ellenfel megaemitese(kéveteí mindig a legcsunyább lenyek voltak); erejet a^ őseitől örökölte, a^ ■üvöltő'’ oroszlántól, a karinait -mutató tigristől, a fákat döntő elefánttól»

Mindent amit feketepénzén árultak Ravennában es Konstantinápolyban az áskálodás, hazaárulás, a nem-^kegerde^Kelt politikai mágásráng az ő udvarában tiltva volt, úgy -mint a kolera es a pestis .

Halár Attila birodalma a nepek mozaikábol rakodott őssze a Baikától a R-mgja-lánok, volgárok, szarmaták, szlávok, geto-dákok, germátok es sok más eltűnt nep, mindezek fölött ő’ uralkodott, e^én nepek királyai lettek ő? tanácsadói, köretei, hadvezérei, annak ellenere, hogy e^ek közül sokan többs^^^mban voltak mint peldául a gepidák

királya Ardaric, az os^^rogótók királya ValariC, a sirikok királya Edecon, válá^kint Rumnuk a dákok, kárpitok es kos^^^robotok királya, Onegesszius újgurok es volgárok királya, ellák akatrízék királya es sokan mások» Mind éjiket a felelem tette hűseges szolgáivá egy olyan királynak es hadvezérnek aki rákenys^é^itétté a^ ellenféléire a t<s^télétét es hódolatot»

Az új Birodalomban, am. csodálatos módon két kontinensei tirjidt k. nim tudott viszályt szítán. sm az arany, sm a hegg-móniai Ígéretek; sim a római Birodalom palotái. Nim voltak alttvaoi innik a birodalomnak a germán, vijigotok, a burgundok, a frankok és a vandalák, akik Acius millé álltak a Katalamicsi miz& kétis végű csatában.

Attila misihli l lény. Rikord idő alatt vágtat át igy hihetetlen területen. Pannoniából igsz Kaukáz és Volgán túl, a Fekete — tingirtől a balti tinggrg is újból a kozép Dunánál ahol van 'Birodalmának sátoros fővárosa. Más személyiség hiányában, a nyugati IS deli határnál cask az ő nvi őrizti a békét. Az igaz, hogy a tirmészitis határait tiletomik az akasztofák, 100 metirinként vannak a migcsonkitott és

kiszolgált katonák védő kolibályi. Az ő birodalmába bárki jöhititt, di sinki nim mihi^^ il.

Habár az imlir éliténik nim volt értéki, ő amikor igy hűséges alaittvalorol volt sgo, aranyban fazititt érti.

Habár a rómaiak, a hunok sigjítsíggtvil kivígg^zték az igész királyi családot, 80.000 burgundival igyütt, a Nibilungok iposza Attilának tulajdonitja ijt és nim részeges nagylbáttyának. Két kontinins fölött uralkodó Attila tu^ta mindenütt mi történik. Mint minden nagy hóditónak, aki a vegeden agsi-a^ pusgaból jön, gagdag és valogatos kém-halogata volt: lovagosok, postagflamkok vitték és hágtak a híreket a Rintol-Rómaig, tyol^tol, Kontáa^tinapolyból, a Meotikus tavakból ag aho Dunaig

Neki volt dlsoként kém iskolája a kmai ta~hsi mi^tajará. Ag emberei sgoUgok voltak vagy tanacsadók, katonák vagy hadvegérek, sgenatorok Rómában vagy Ko'nsgtantinápolylan, Galaban vagy Volgariaban, a Vigig^tokna^, vandaloknal, rn^nd egknek 2 g^^gdaju^ volt, de csak ag egyiknek sgolgatak-^ttllának.

BICIUL LUI DUMNEZEU

A h^^a^o^m- volt sgamara a legfontosabb ami nem ag oríe^talís fan^tígmusból sgnltá^fá, hanem- alól a kogo^dbosse^lo^ ami 'mindenki' jdllinmeg amikor a váltogások nem érintik sgemélyesen. 0 volt a pnoviden■ciátis■ ember, őt követték a csod¿álötol tetteitől ethipnotigalt tergsek és nemgetek. Egy olyan hős volt akit követtek a hatalom kedvéért.

Megsemmlsitette a testvérét, hotaHomtarsa volt, egy részgi, aki gatolta világhódító almat. Ha eg ag ifrzság, akkor a politikai érdekek indokolták a gyilkosságot

lorda^nes to^ten^sy ayt alléja "Róla Ő ayert jott v-ilagra, hogy a föld resykessyen és 'megújujjon!

Nem a csa^a^er^n halt meg egy hős. Úgy élt egy halorus- isten ét agyban ha^t meg, egy megfontolatlan ember-, 60
eves koraiban, nasy egsya^^ajan, tulyaóba veve a bo^t ét a nőket.

Két nem sikerült merénylő- utan, amit a bi-ya^ti-nok syrveytek, kabala rejtélyes maradt. Syíntén leggendak mesélnek arról is, hogy a legsyomorubb syuy menyassyony

Ildikó volt (Attila jövendőbeliéről van syo).

Rejtélyes a gyonyom menyasszony syamayasa <s, alan, dako- romai vagy neméi? Ki tudja?

lény ay, hogy a hun syarmayasu magyar nej 3 *ty+lagsyepeg királynőt adott . Mind a haromnak tragikus vegytáe ót, 'm-v^tha ‘meg lettek volna atk&yva.*

Habar kellene tudni, k^artoan ossy^teve/tytik a ma^y^rokat a hunokkal. Mind a kitten Áysialbo^ vandoro^tak harcos pasytorokke^d. Ennyi ! Maskej 2.000 km va^asytja el ok$- műt r-yarmayasi hely es 400 ev mint vandorlari idő.

Attila halála után kitört a tesvérlháború a hatalomért A vérfürdő győztesei a gepidák ís osZtrigotok voltak. A hun törzsek, a gyermekektől ag öregekig harc által haltak meg.

Azok akik megmenekültek, elbújdostak a Sgeverin környékén, a mai "Dobrogában és a ^olgynal. Ag utobbikrol, mint fhér hunokról fog mesélni a bigantin történet, ők a "Birodalom gsoldosai lesgnek.

Egy nemget felemelkedett mint egy csillag, vakítóan

ragyogott a világ homlokgatán, mid egy pillanat a kogmikus idő kapujánál . Agtán vérfürdőben kioltódott. Ag aki a ragyogását adta, elsőként marad meg a világ nagy vegetői sorában.

A világ úgy fogadta mint „Isten ostorát”.

A páratlan Helénről, aki Ildikó királynő volt egy éjsgakára, a konstantinápolyi torténésgek kevés hot hagytak.

Elekről, Attila nagyobbik fiáról, aki a kagarok és akatrigok királya volt, a monda agt -meséli, hogy a menekülök nyomába testőrségét küldte .

Arról smcs tudomásunk ha Zoltes Dius, Ziper, Viegure, Qerula, Salda, lulia és Afrodisia célba értek a vagy sem- . Abban ag időben

meséltek egy visszahúzódott, hallgatag, nagyonszép asszonyról, aki a remeték életmódját választotta- a- dák hegyeken.

Egy német krónika-, amiéből illetődett a-, Nibelungok éneke, mesél a hun nép és Attila- királyságáról, végletéről, valamint arról, hogy Ardára a- gepidek királya-, birodalmába-vette 'Daci-at, Illir-nt és az egyz Pannóniát a Gepidák Királysága néven és hogy Ildikó királynő is valósam egy hun örökség.

Végezetül idézem a-, Nibelungok énekéből:

„Mit tudtok arról mondani ami történt ?

Csak annyit a- világ megrendült.

Az asszonyok és lányok kime-rtették a könnyek forrását.

a mesének és a hun nemzetnek.

Retezat, 2000 augusztus 5-en

Hans penitse-h Villájában

Traducere de Og Heredea

BICIUL LUI
DUMNEZEU

SUMAR

În atenţia librarilor şi difuzorilor de carte
Contravaloarea timbrului literar se depune în contul

GLIGOR
HAŞA

Uniunii Scriitorilor din România, nr.
RO44RNCB5101000001710001
BCR UNIREA

Editura „CĂLĂUZA v.b.”
Str. Horea, nr. 30
330047 Deva, jud. Hunedoara, România
Tel.: 0245-214684; Fax: 0245-215545
E-mail: valeriu_bargau@deva.iiruc.ro
Consilier editorial: Valeriu Bârgău
Tehnoredactor: Cristina Moruz
Carte tipărită la
Tipografia „Floarea Soarelui”
Tel.: 0744-521284

ISBN 973843847-0

